

B I D R A G

till

FINLANDS NATURKÄNNEDOM,

ETNOGRAFI OCH STATISTIK,

utgifna

af

Finska Vetenskaps-Societeten

Tionde och sista Häftet.

HELSINGFORS,

Finska Litteratursällskapets tryckeri, 1864

Imprimatur: *L. Heimbürger.*

MATERIALIER

TILL UTREDANDE

AF

FINLANDS STATISTIK,

af

Gabriel Rein.

I.

KUOPIO LÄN.

HELSINGFORS,

Finska Litteratursällskapets tryckeri, 1864.

Förord.

Samlingarne till närvarande bidrag för upplysande af landets statistik gjordes till större delen om sommaren 1860, under en på Regeringens föranstaltande till Kuopio län företagen resa. Det med redaktionen af så beskaffade data förknippade tidsödande mekaniska arbetet, samt ett annat om våren 1861 erhållet uppdrag, hvilket borttog ett år, gjorde att denna skrift först om våren 1863 kunde såsom färdigt till trycket aflemnas. Tryckningen åter har fördröjts genom den brådskande sysselsättning hvarmed pressarne dels under förberedelsen till, dels under sjelfva landtdagen varit upptagne. Sålunda framträda dessa blad nu två eller halftannat år sednare än annars kunnat ske. Det under tiden föråldrade materialet har jag, så vidt ske kunnat, bjudit till att komplettera med nyare uppgifter, och så lemnas boken i Allmänhetens händer, icke sådan jag önskat utan sådan jag under dessa förhållanden kunnat få den. Förunnas mig lif och helsa, skola Uleåborgs läns statistiska förhållanden i nästa häfte framläggas, och icke låta så länge vänta på sig, som detta.

Helsingfors den 30 Juni 1864.

G. R.

Innehåll.

Omfång, beståndsdelar, indelning. Gränser s. 1. Råen emellan Savolaks och Karelen s. 2. Läge i längd- och bredd-grader; arealinnehåll, härads och sockne fördelning s. 3.

Historik. Karelen i äldsta tider under ryska väldet s. 5. Savolaks i äldre tider s. 6. Karelen efter Stolbova fred s. 7. Länets Tavastländska andel s. 7. Styrelse i äldre tider s. 7. Förlänningar s. 8. Styrelsen efter Nystadska freden s. 9. 1775 års länereglering s. 9. Förändringar i länets omfång i sednare tid s. 10.

Jordytans allmänna beskaffenhet. Jordens formation s. 11; bergen s. 12; landets höjd öfver hafvet s. 12; bergstoppar s. 13; större slättmarker, jordmonen och åkerjorden s. 15; kärr och mossar s. 16; deras area s. 17.

Klimat. Thermometer observationer s. 20. Islossning och isläggning å Kallavesi s. 21; islossning och isläggning å åtskilliga träsk och åar s. 22; klimatets inverkan på vegetationen s. 23; flyttfoglarnes ankomst och affärd s. 25; klimatets inverkan på menniskoorganismen s. 26; första snöfallet; nattfroster s. 27.

Vattendrag. Päijänes tillflöden s. 29. Saimens tillflöden Karelska vattendraget s. 32; Savolaksska vattendraget s. 44; vattendraget på gränsen emellan Savolaks och Karelen s. 53; area af Saimens vattensystem inom Kuopio län s. 55. Vattendrag med utfall i Onega och Ladoga s. 55. Hela vattenytans area s. 57. Strömmrensning och kanalgräfvning s. 57; i äldre tider s. 58; efter 1809 s. 62 ff.

Anorganiska naturalster. Silfveranledningar, koppar, tenn s. 85; jern s. 85, sjömalm, malmfyndiga sjöar s. 86 ff.; jernhandteringen i länet s. 90; skiljda jernverk s. 92; jern tillverkning s. 97; manufakturverken 1859 f. s. 105 f.

Organiska naturen.

Växtriket. I länet veterligen förekommande växter s. 111 ff.; skogen s. 114; dess förstöring, skogsbrand, sved s. 115; skogens areal s. 117; åtgärder till dess bevarande s. 118; forstdistrikterna s. 120 f.; sågar s. 122. Handel med skogsprodukter s. 124. Grässlag 126 f.; höväxt s. 129; ängsmark och dess area s. 129; höafkastning s. 131.

Jordbruk 133; förhållandet i äldre tider s. 133; svedjandet i äldre tider s. 137; åkervidden enligt Böckers statistiska samlingar s. 141; enligt gen. landtmäterikontoret s. 141; enligt Thilén år 1850 s. 142; åkern ar 1862 s. 144. Åkerbrukets beskaffenhet och hindren för dess framsteg

s. 146. Afkastningen ifrån akern s. 149; sved och kärr; författningar om svedjandet s. 149; huru stort behof af svedjeland s. 150; kärrodling s. 152; möjligheten af svedjebrukets fortfarande utan skogens förstörande s. 153. Odlade sädesväxter. Skördens afkastning på 1830 talet s. 154; missväxt, nödröd s. 155; afkastning på 1840 talet s. 156; d:o 1851—1854 s. 157; d:o 1855 s. 158; missväxt, undsättningsatgärder s. 160 f.; sockne- och kronomagasinier s. 177; landbruksskolor: Jauhkola s. 182; Leväis s. 188.

Fauna: Vilda djur s. 193; vildfogel och fisk s. 194. Husdjur; boskapsskötsel s. 195; epizootier 198; skada genom rofdjur s. 198; handel med boskap s. 198.

Landtmanna binäringar s. 199; handtverkerier s. 201; i städerna s. 201; å landet s. 204; manufakturier s. 206.

Jordlägenheter och beskattning: uppbörd i Nyslotts län i äldre tider s. 214; i Rautalampi omkring 1560 s. 215; i Karelen 1589 s. 215; beskattning i sednare tider: 1775 år skattnings författning s. 216; länet 1809 s. 218; kronouppbörd 1809 s. 222; beskattningens methodens följer s. 224. 1823 års uppbörd s. 226; resternes tillväxt; berättelse om länets tillstånd, åtgärder till dess förbättrande s. 229; länets kameralindelning 1830 s. 230 och uppbörd s. 233; 1831 års länereglering s. 235; 1835 års uppbörd s. 237; 1840 års kameralindelning och 1841 års uppbörd s. 239; 1845 års indelning s. 241 och uppbörd s. 243. 1850 års d:o d:o s. 243 ff.; 1855 års d:o d:o s. 246 ff. Utskyldernes debitering 1856 och 1857 s. 249; d:o 1858—60 s. 250. Återblick på uppbörden sedan 1809 s. 251. Kronoinkomsterne specificerade 1858, 1859 s. 253 ff. Kronans utgifter 1858, 1859 s. 257 ff. 1861 och 1862 års uppgifter på kamerala indelningen s. 259 ff. Oafslutade skattningsningar s. 263. Uppgift å samtliga ett mantal åliggande onera i Idensalmi härad s. 264; onera i Pielisjärvi härad s. 268; hållskjuts- och snöplogningskostnad i Libelits härad s. 268; ett mantals samtliga utskylder i Libelits s. 269.

Befolkning. Stamskillnad, språkdialekt s. 270; karakter och lynne s. 271; lös befolkning s. 274; arbetsklassens aflöning s. 276; allmogens lefnadsordning s. 280. Folkmängden 1805 s. 283; d:o 1810 s. 284; d:o 1820 s. 287; d:o 1830 s. 290; d:o 1840 s. 293; d:o 1845 s. 298; d:o 1850 s. 302; d:o 1855 s. 306; d:o 1856—1860 s. 310. 1860 års befolkning specificerad s. 312 ff. 1862 års befolkning s. 322. Skolverket s. 323.

Länets städer: Kuopio s. 327; Joensuu s. 337; Idensalmi köping s. 343.

Bihang I. Guvernörens berättelse för 1862 s. 345; II. Landsvägar s. 254; III. Brandförsäkringar å landet s. 262.

Omfång, beståndsdelar och indelning.

Kuopio län i sitt nuvarande omfång innefattar norra delen af finska Karelen, norra delen af Savolax jemte en snut af det nordöstra Tavastland. I norr och nordvest begränsas länet af Uleåborgs, i vester af Wasa, i söder och sydvest af St. Michel, i sydost af Wiborgs län och i nordost af Olonetzka guvernementet. Mot Uleåborgs län utgör landtåsen, Maanselkä, en naturlig gräns, begynnande vid Möntövaara gränspunkt i nordost emellan Saunajärvi och Jongeri sjöar och förlöpande i vestlig riktning till Maanselkä lampi; afviker ifrån landthöjden åt sydvest till Tilikan lampi, der landskapen Savolax och Karelen mötas med Kajana härad, vänder åt nordvest tills den åter uppnår landtåsen vid Rauvanvesi, der landsvägen ifrån Idensalmi och Kuopio stryker åt Kajana; åtföljer landtåsen i nordvest, uppnår länets nordligaste punkt i norr om Rahajärvi sjö, under $64^{\circ}3'$ och stryker allt framgent längs med landtåsen åt sydvest; lemnar landtåsen i vester om Näländä sjö och framlöper med hufvudriktning åt söder till den punkt nära Koivujärvi sjö, der Uleåborgs och Wasa läner mötas med Kuopio län, fortsättande sin riktning åt söder mellan Wuonomalax och Kolimajärvi sjöar medelst en svängning åt vester, hvarest länets yttersta vestra punkt under $43^{\circ}50'$ long. inträffar, till Kejtele sjö, hvilken på tvänne ställen genomskäres, och vidare med små afvikelser åt öster och vester öfver Kynsi-vesi sjö till Niininiemi, länets sydligaste punkt åt denna sida, i hvars granskap Wasa och St. Michels län mötas. Här vidtager den södra gränsen, framlöpande ifrån Niininiemi åt n. o. till

Suontienselkä, åt s. o. till Warkaus ström, ö. och n. o. öfver Soisalo ö och Juojärvi sjös södra hörn till Taipale norr om Orihvesi sjö; åt s. öfver nämnde sjö, Raikustaipal och Puruvesi sjö, åtföljande sålunda den gamla redan 1323 i Nöteborgska freden utstakade riksgränsen, till Tetriensuo, länets sydligaste punkt ($62^{\circ}, 42'$) der St. Michels, Wiborgs och Kuopio län mötas, och hvilken punkt likaså varit gammal riksgräns. Gränsen fortlöper sedan emellan Wiborgs och Kuopio län i ost-nordostlig rigtning till Jänisjärvi och Soanlax, i nord-nordvest till Latojärven kangas i vester om Korpijärvi sjö, och vidare i nordost öfver Melaselkä sjö till Kolmikanta eller Gudomaguba, på Livussuo kärr, länets yttersta sträckning åt öster (50° long.), hvarest Wiborgs och Kuopio läner sammanstöta med Olonetzka guvernementet. Östra gränsen fortlöper ifrån Kolmikanta i nord-nordostlig rigtning, enligt en åren 1839 och 1840 af dertill förordnade kommissarier uppgången och utstakad gränsledning öfver Megrijärvi och en mängd andra sjöar, vattendrag och kärr till Möntävaara ofvannämnde gränspunkt.

Den Tavastländska andelen begynner vid länets sydvestra hörn och skiljes ifrån Savolax genom en åldrig af konung Karl Knutsson år 1452 stadfästad rå, hvilken begynner vid Niininiemi och fortgår åt nord-nordost i öster om Hangasalmi kyrka och sjö, öfver Armisvesi, i öster om Rautalampi kyrka, med hufvudrigtning åt norr genom Koskela, Iisvesi, Niilakka sjöar, åt nordvest genom Pielaivesi sjö, i vester om kyrkan af samma namn, och vidare öfver land till Idensalmi sockens gräns samt åt vester och sydvest, norr om Koivujärvi sjö, till Uleåborgs läns gräns.

Råen emellan Savolax och Karelen bildas af den gamla, genom 1323 års och följande fredsslut utstakade riksgränsen emellan Sverige och Ryssland, begynnande vid och strykande öfver Juojärvi, Rikkavesi, Kaavivesi, Wuotjärvi till Pisavuori, och

vidare öfver Keurittyjärvi till Tilikanjärvi vid Kajana läns och Österbottens gräns.

I sist uppgifna omfång sträcker sig länet i söder och norr ifrån $61^{\circ} 44'$ vid Tetriensuo i Kesälax till $64^{\circ} 3'$ nordl. lat. norr om Rahajärvi i Idensalmi, 284 verst, och i vester och öster ifrån Keitele sjö i Rautalampi till Megrijärvi vid Olonetzka gränsen eller $43 \frac{1}{2}^{\circ} - 50^{\circ} 11'$ vid pass 303 verst; samt beräknas innefatta 8746077 tunneland = 37791,7 kvadratverst eller 784,239 geografiska kvadratmil, fördelade på följande sex häradar.

1) Kuopio härad bestående af:

a) Kuopio socken med Karttula, Maaninga och Thusniemi kapeller, alla inom Savolax, = 717013 tunneland = 3098,21 qv. verst = $64,2928$ g. q. mil.

b) Pielavesi socken, hvaraf en del af gammalt tillhörande Savolax, en annan Tavastland, = 492535 tunneland = 2128,67 qv. verst = $44,1644$ ge. qv. mil. Summa hela häradet = 1209548 tunneland = 5226,88 qv. verst = $108,4572$ g. q. m.

2) Idensalmi härad, hörande till Savolax:

a) Idensalmi socken med Kiuruvesi och Lapinlax kapeller = 1048378 tunneland = 4530,03 qv. verst = $94,0056$ ge. qv. mil.

b) Nilsjä socken = 417226 tunneland = 1802,83 qv. verst = $37,4116$ g. q. m. — Summa hela häradet = 1465604 tunneland = 6332,86 v. = $131,4172$ ge. qv. mil.

3) Rautalampi härad, som utgöres af:

a) Rautalampi socken med Hangasalmi och Suonejoki kapeller, af hvilka moderkyrkodistriktet och förstnämnda kapell af gammalt höra till Tavastland, och sistnämnde kapell till Savolax, beräknadt tillsammans att innefatta en area af 631239 tunneland = 2727,58 kvadratverst = $56,6016$ geogr. qv. mil.

b) Leppävirta socken, hörande till Savolax = 401213 tunneland = 1733,64 qv. verst = $35,9752$ ge. qv. mil.

Hela häradet = 1032452 tunland = 4461,22 q. verst, = 92,5774 ge. qv. mil.

4) Pjelijärvi härad i Karelen:

a) Pjelijärvi socken med Juuga kapell = 1080704 tunland = 4669,72 qv. verst = 96,9041 g. qv. mil.

b) Nurmis socken med Rautavaara kapell = 842439 tunland = 3640,17 v. = 75,5894 g. qv. mil. — Summa hela häradet = 1923143 tunland = 8309,89 qv. v. = 172,4435 ge. qv. mil.

5) Libelits härad i Karelen:

a) Libelits socken med Kondiolax kapell = 687161 tunland = 2969,20 q. v. = 61,6160 g. q. m.

b) Kides socken = 352943 tunland = 1092,96 qv. v. = 31,6475 g. q. m.

c) Kesälax socken = 114985 tunland = 496,85 q. v. = 10,3104 g. q. m.

d) Kaavi socken = 253376 tunland = 1094,83 q. v. = 22,7536 g. q. m. Summa häradet = 1408845 tunland = 6087,61 qv. verst = 126,3275 ge. qv. mil.

6) Ilomants härad i Karelen:

a) Ilomants och Enotaipale socknar, med Suojärvi sockneandel = 1274226 tunland = 5505,84 q. v. = 259,81 qv. v. = 114,2567 g. q. m.

b) Pelgjärvi socken = 59129 tld = 259,81 q. v. = 5,3019 g. q. m.

c) Tohmajärvi socken med Kihatelysvaara kapell = 373130 tunland = 1612,29 qv. v. = 33,4576 g. q. m. — Hela häradet = 1706485 tunland = 7373,71 q. v. = 153,0162 g. q. m.

Historik.

Dessa trakter tillhöra de delar af Finland, hvilka länge af det södra landets befolkning endast besöktes för idkande af

jagt och fiske, samt för att på tjenliga ställen svädja, utan att man likväl der valde sig fasta boningsplatser; de framträda därför ganska sent i historien. Ehuru fristaten Stor Novgorod af ålder tyckes räknat dem till sina besittningar, voro de dock så litet kända, att, då år 1323 Nöteborgska freden afslöts, man endast visste utmärka namnen på några större sjöar Puruvesi (Porovesi) Orihvesi och Juojärvi, hvilka man, jemte några få punkter högre norrut, utmärkte såsom gränspunkter mellan Sverige och Ryssland. Karelen fortfor att underlyda Novgorod och kom efter denna stats fall under Moskovitiskt välde. Dess skatt betaltes i skinvaror, ibland hvilka bäfverskin ifrån Kaavi omnämnas. Tidtals förlänades äfven landet till särskilta höfdingar. Enligt en år 1500 uppgjord jordbok ¹⁾ var endast det så kallade nedre Karelen, det nuvarande Ilomants och Pelgjärvi samt Kides och några byar i Tohmajärvi någorlunda befolkadt, och torde att sluta af det antal bågar jordeboken uppräknar befolkningen kunna uppskattas till 2500 personer, hvaremot i öfre Karelen, på en yta af omkring 250 qv. mil i Libelits endast 10 och i Pjelijärvi 19 bågar uppräknas, tillsammans omkring 170 personer, men i Kaavi och Nurmis alldeles inga inbyggare förekommit. Under loppet af då påbegynta sekel synes befolkningen vidare hafva tillväxt till 849 rükar, hvilket, rüken räknad till 6 personer, skulle utgöra en befolkning af 5000 personer. Erkebiskopen i Novgorod Makarius fogade då anstalt, att genom en munk Elias låta utrota den då ännu der herrskande hedendomen och införa kristendom. Att den grekisk-ryska läran varit den äldre der i landet bevittnas äfven af dess nuvarande benämning hos allmogen: „vanha usko“, hvaremot lutherska läran kallas „uusi usko“. Krigsoroligheterne mot seklets slut utödde åter landet. Då under Pontus De la Gardies krig i dessa trakter Svenska uppbördsmän år 1589 upprättade mantals-

¹⁾ Rådfrågad och begagnad att Kontr.prosten D.r Europaeus.

förteckningar och uppburo skatter, befunnos i det område som ungefär motsvarar den nuvarande Karelska andelen af Kuopio län 229 bebodda, men 620 öde rökar; befolkningen hade således nedgått till omkring 1300 personer. De ibland invånarne som icke omkommit hade utvandrat till Ryssland; öfver hela Karelen, den del af Wiborgska andelen som då hörde till Ryssland inberäknad, hade ibland annat 6 kloster blifvit ödelagda ¹⁾. År 1617, då Karelen genom freden i Stolbova lades under Sveriges spira, heter det: Ilomants Starostery ligger öde, de öfriga socknarne uppges tillsammans räkna 217 åboer eller mantal som man då kallade dem.

I det Sverige underlydande Savolax fortgick befolkningen icke hastigare. Vål finner man Tavaster och Savolaxare emellan en gränsetvist uppväkt redan i Eriks af Pommern tid, år 1415, och gränsen utstakades bestämdare af Karl Knutson år 1452, men i det öfre landet var det blott deras utmarker, erämaat, icke bebodda trakter, som derigenom åtskiljdes. Ännu i Gustaf Wasas tid räknades i hela Savolax endast tre kyrkosocknar, alla söderom det nuvarande Kuopio läns område och 5 länsmansdistrikter. Höfdingen på Nyslott Gustaf Fincke anlade den första kungsgård i Tavisalmi, inom det nuvarande Kuopio (Maaninga), hvarifrån styrelsen öfver det kringliggande landet skulle utgå, och hvilken kungsgård i uppbördslängden första gången omnämnes 1549. Omkring samma tid befinnes också anstalt blifvit fogad om uppbyggande af den första kyrka, till hvars område i början hörde de nuvarande församlingarne Leppävirta, Kuopio, Idensalmi, Nilsjä och Pielavesi, således en areal af vid pass 275 q. m., hvilken uti 1557 års räkenskapsbok uppges innehålla 311 bönder, kallade rökar. Antages en rök till 6 personer, skulle befolkningen utgjort 1866 personer, eller på en q. m. 6—7 personer.

¹⁾ Senatens Arkiv N:o 5640.

Först omkring 70 år sednare hade befolkningen så mycket tillväxt, att man i det nordligaste Savolax i Ilmansaari eller Idensalmi kunde påtänka en kyrkosocken, hvarom 1627 af den store Gustaf Adolf förordnades. Veterligen förekommer Rautalampi först år 1561 i räkenskaperne såsom särskild socken upptagen ¹⁾, och omfattade då hela norra Tavastland, jemte Rautalampi, äfven de nu till Wasa län hörande Laukkas, Saarijärvi och Wiitasaari; och underlydde höfdingen i Tavastland.

Sedan Karelen genom Stolbova fred kommit under Svenskt välde och en lugnare tid för denna landsort inträffat, synes befolkningen begynt mera tillväxa, till en del genom inflyttningar ifrån de södra och vestra orterna, sedan större delen af den förra fåtaliga till grekisk-ryska läran hörande Karelska befolkningen dels under kriget dels efter freden afflyttat till Ryssland. De äldre lutherska pastoraterna äro derföre alla tillkomna på 1600 talet.

I äldre tider stod Rautalampi trakten under samma styrelse som det öfriga Tavastland. Savolax lydde i äldre tider under Wiborgs höfding, intill dess 1475 af Erik Axelsson Tott Nyslotts fästning (Olofsborg) grundlades och en särskild höfding för Savolax derstädes tillsattes, tidtals beroende af höfdingen i Wiborg. Genom regeringsformen af 1634 lades det åter under Wiborg, hvarunder det, med kortare afbrott emellan 1641 och 1658, förblef intill stora ofreden och Wiborgs afträdelse till Ryssland. Karelen styrdes efter Stolbova fred gemensamt med Ingermanland ifrån Narva; medelst 1634 års regeringsform lades det under Ståthållaren i Kexholm.

En stor del af dessa landskaper var dock genom Adeln tilldelade förläningar under 17 seklet kronan afhänd. År 1650 lemnade drottning Kristina såsom förläning till riksdrotsen och generalguvernören i Finland grefve Pehr Brahe norra delen af Sa-

(¹ Senatens Arkiv N:o 3998.

volax innefattande socknarne Idensalmi och Kuopio, hvilka utgjorde en del af friherreskapet Kajana; några år sednare hörde dertill äfven nordligaste delen af Karelen utgörande Pielisjärvi i dess dåvarande omfång. År 1651 förlänades Libelits pogost åt den som sjöhjelte och financier frejdade Klas Larsson Flemings söner Herman, Lars och Jöran, alla sluteligen riksråd. Samma år lemnades Kides pogost åt riksrådet och generalguvernören i Pommern Axel Lillie och Tohmajärvi åt fältmarskalken Lars Kagg, alla såsom friherredömen. Samma tid innehades jemväl en del af Kuopio socken af familjen Yxkull och Leppävirta socken af herrar Wachtmeister såsom förläningar. Den Yxkullska förlänningen inbyttes sedan af Brahe till dess friherreskap emot 23 hemman i Pieksämäki. Omkring denna tid utjordes Kuopio socken af 274 hemman, ibland hvilka 30 öde och Idensalmi af 213 hemman, hvaribland 32 öde; af hvilka den sammanslagna räntan utgjorde 4070 daler 21 öre 13 $\frac{11}{12}$ penningar ¹⁾). Genom Karl XI reduktion återgingo de till kronan. Snart härefter uppges:

Idensalmi med Pielavesi innehålla	298	hemman.
Kuopio	305	”
Leppävirta	195	”
Rautalampi	114	”
Pielisjärvi med Nurmis kapell .	337	”
Libelits med Kaavi	203	”
Kides	450	”
Tohmajärvi	326	”
Ilomants	418	”
Pelgjärvi	255	”
	Summa 2,901	”

ibland hvilka 3 skatte, 215 frälse och de öfriga kronohemman ²⁾).

Sedan södra Karelen genom fredsslutet i Nystad åter blif-

¹⁾ Lagus, Kajana och Uleåborgs friherrskap.

²⁾ Lagus, Bidrag till kännedom af Finlands geografi i äldre tider.

vit till Ryssland afträdt, förenades det under Sverige kvarblifna norra Karelen jemte Savolax med Kymmenegårds län under samma höfding, med läneresidens först i Fredrikshamn, sedan i Willmanstrand. Efter Åbo fred förenades den återstående delen af Kymmenegårds län eller östra Nyland jemte norra Savolax och Karelen till ett särskildt län med landshöfdingeresidens först å Brahelinna i Kristina socken sedan i Degerby eller Lovisa ¹⁾. Olägenheten af länestyrelsens aflägsenhet ifrån det inre landet afhjelpes först genom den af Kon. Gustaf III, d. 20 Juni 1775 anbefalta nya länereglering. Enligt densamma skiljdes Savolax och Karelen ifrån Kymmenegård till ett särskildt län, och borde detsamma utsträckas uppåt Kajana och den norra gränsen framstryka i norr om Paldamo kyrka och till nära Piippola kyrka, den vestra gränsen derifrån fortgå åt söder till Kolimavesi (Kolimajärvi) i Wiitasaari, samt vidare, vattendragen utföre, genom Sauvonselkä och Keitele förbi Laukkas kyrka och öfver Päijene sjö till en punkt der Wasa, Tavastehus och Kymmenegårds län möttes. Läneresidenset skulle bli i Nilsjä socken. Dessa, som det vill synas, endast med ledning af tillgängliga kartor och utan närmare kännedom af lokala och kommunala förhållanden uppgjorda bestämmelser undergingo dock vid verkställigheten åtskilliga modifikationer. Med anledning af den utnämnde förste landshöfdingens i det nya länet Otto Ernst Boijes framställning, förordnades 1776, att residenset skulle byggas invid Kuopio sockens moderkyrka, och derstädes en stad anläggas, hvarå den 4 Mars 1782 fundationsbref utfärdades. Då derjemte Kajanaboerne hos konungen anmält, att en kommunikationsväg emellan deras landsort och landshöfdingeresidenset i Kuopio ännu saknades, samt anhållit att tills vidare få underlyda Uleåborg, bifölls äfven denna

¹⁾ Verifikationsbok för Nyl. o. Tav. län f. 1749 s. 4049; Kymmeneg. äns verif. bok f. 1749 s. 1772 och 3151.

begäran intill dess en väg emellan Kajana och Kuopio blefve färdig. Enahanda lokala hinder torde föranledt att åtskilliga af de vestra orterne, utgörande delar af Siikajoki och Pyhäjoki i Österbotten, samt Wiitasaari och Laukkas i Tavastland, icke, som ämnadt var, underlades Kuopio, utan dels Uleåborgs, dels Wasa höfdingedöme. Sålunda kommo att underlyda Savolax och Karelens län, hela Svenska Karelens det af ålder så kallade Lill-Savolax, som innefattade Kuopio, Nilsjä, Idensalmi, en del af Pielavesi, Leppävirta, Randasalmi, Jorois och de Sverige underlydande delarne af Kerimäki och Säminge, samt af Stor-Savolax, Pieksämäki socken och Suonejoki kapell; och ifrån det gamla Tavastland Rautalampi och en del af Pielavesi.

Sedan tillfölje af Kejs. Alexander I:s manifest af den 23 Dec. 1811 Wiborgska guvernementet såsom särskildt län blifvit lagdt under gemensam styrelse med det öfriga Finland, skiljdes d. 9 Okt. 1814 Nyslotts stad jemte de i Åbo fred till Ryssland afträdde delarne af Kerimäki, Säminge och Randasalmi ifrån Wiborg och förenades med Savolax' och Karelens län. Men genom Kejs. kungörelse af d. 5 Apr. (24 Mars) 1831, angående ny reglering af gränserne för Storfurstendömet Finlands höfdingedömen skiljdes Randasalmi, Jorois, Kerimäki, Säminge och Pieksämäki jemte Nyslotts stad åter från länet, hvilket framdeles efter residenset borde kallas Kuopio län, och dess nuvarande ofvanföre detaljerade omfång fastställdes.

Jordytans allmänna beskaffenhet.

De mäktiga naturkrafter, hvilka enligt geologernes åsigt medverkat till jordytans daning, igenkännas likasom i Finland i allmänhet, äfven i Kuopio län. Jordytans grundval utgöres af genom eldens inverkan tillkomna såkallade plutoniska urbergsformationer, granit och syenit arter. Sednare tyckes en vattenflod hafva öfversvämmat landet och med hufvudrigtning ifrån norr till söder medfört och efterhand afsatt en massa jord och grus samt möjligen uti isflottor inbäddade stenar och block. Sålunda förklarar man tillkomsten af de af sand, grus, klapper och rullsten bildade jordåsar, hvilka skilja sig ifrån Österbottniska bergsryggen och i uppgifven rigtning genomstryka länet, äfvensom af de emellan dem sig framslingrande till stor del ännu af sjöar och kärr betäckta dalar och fördjupningar, samt de fåror, hvilka de framstrykande massorna inristat i de underliggande bergen. Vid de flesta elfvar, vid hvilkas högre belägna stränder man är i tillfälle att anställa observationer utgöres jorden af lagervis afsatt lera, mylla och sand, hvilka jordarter efter sin olika tyngd samt strömmens olika hastighet under öfversvämningsperioden synes blifvit afsatte. Också upptäckes under jordlagren spår efter en forntida vegetation. Vid gräfning af den kanal, som var ämnad att fälla sjön Höytiäineu, upptäcktes under en skogbevuxen 8 fot mächtig sandås uti ett torflager väl bibehållna 6 tum i diameter utgjörande björksammar inbäddade, och en aln under jordytan upprättstående videbuskar med rötterna fästade i torflagret. I Pelgjärvi omtalas sjöar i hvilkas botten man upptäckt upprättstående trån och hvilka således förut måste hafva stått på fasta lan-

det ¹⁾). Vid Libelits kyrka visa klapperstens åsarne genom rullade eller strandnötta stenar tvenne äldre högre vattenstånd; det öfre omkring 15, det lägre vid pass 5 alnar öfver Orihvesi sjös närvarande höjd, hvarjemte sandslätterne genom sin vågiga yta visa sig fordom varit sjöbotten. Höytiäinenens sednast verkställda fällning har likaså åstadkommit ytterligare förändring, och sålunda fortfar vattnet att ännu i våra dagar inverka på jordytans förändring, och människofliten understöder vattnet deri.

Sammansättningarna i olika förhållanden af quartz fältspat och glimmer bilda graniten och gneisen, samt med tillägg af hornblende syeniten, hvilka utgöra de länet genomstrykande bergsformationerna. Bergens antal beräknades af landtmäteri-direktionen:

I Kuopio härad till	78091	tunland	=	7	g. qv.mil	=	337,4	q. v.
„ Idensalmi	„	„	30997	„	2,77	„	133,9	„
„ Rautalampi	„	„	268871	„	24,1	„	1161,8	„
„ Pjelijärvi	„	„	62634	„	5,6	„	270,6	„
„ Libelits	„	„	46300	„	4,15	„	200 -	„
„ Ilomants	„	„	103351	„	9,26	„	446,6	„
			<u>590244</u>	„	=	52.		

Kuopio län är beläget vid den finska hufvudlandtryggens, Maanselkäs, södra och sydöstra sida och företer till sin yta en efter hand fortgående sänkning ifrån norr åt söder. Landets höjd öfver hafvet i norr och nordvest utgör emellan 7—800 fot, i söder emellan 3—400' öfver hafvet. Länets gränstrakter uppstiga i vester till 5—600, i öster till 4—600 fot, och sålunda bildas af länets jordmassa en ifrån vester, norr och öster åt söder sluttande kitteldal, hvilken i sitt inre dels genomskäres af enskilda höjder och åsar, dels betäckes af ofantliga vattenmassor, dels utgör en oafbruten omväxling af höjder och djup. Endast de yttersta gränsorterne åt vester och sydost skiljas genom höjd-

¹⁾ Holmbergs iakttagelser i Finska Vet. Soc. förhandl. III.

sträckningar ifrån länets öfriga jordmassa och slutta dels åt vester och sydvest, dels åt sydost och söder. Af de landthöjder som genomskära den inre kitteldalen utgår den vestligaste ifrån landtryggen vid Uleåborgs läns gräns, samt fortlöper med 4—500' höjd genom Pielavesi och Karttula till Suonejoki. Emedan denna ås bildar vattenskillnaden emellan Saimens och Päijänes norra vattendrag bär den å orten namn af Weden jakaja, vattenskiiftaren. I Suonejoki, emellan Suontienselkä och Sorsavesi sjöar, af hvilka den förra hörer till Päijänes, den sednare till Saimens vattensystem, är denna vattenskiiftare endast 500 alnar bred, bildande här ett näs af 5 versters längd. Å nyare kartor bär den namn af Savonselkä. Den följande höjdsträckning åt öster, i nyare tid benämnd Karjalan selkä, begynner vid landtryggen i Idensalmi, fortgår i början med en höjd af 7—600', sedan af 6—500' till Nilsiä, med en sidogren till Toivola pass i norr om Kuopio, fortsättes på andra sidan om vattendragen, öfvergår till Karelen, samt framlöper genom Kaavi till Taipale i Libelits och Joensuu stad. I öster om de stora Karelska vattendragen utgå höjdsträckningarna ifrån gränstrakterne mot Olonets, genomstryka Ilomants, Tohmajärvi och Kides, samt stå i sammanhang med den ifrån Wiborgs län framskjutande gren af Maanselkä eller Salpaselkä.

Enligt den af Woldstedt verkställda gradmätningen voro följande inom länet belägna höjder bestämda, såsom höjande sig öfver finska viken.

Pöllömäki i Idensalmi . . .	= 128,991 toiser	= 846,7 finska fot.	
Honkamäki i Kuopio	„ 122,592	„ 804,7	„
Kulvenmäki i Idensalmi . .	„ 117,664	„ 772,4	„
Mustomäki på gränsen emellan Uleåborgs o. Kuopio län	„ 115,531	„ 758,4	„
Sallisenmäki i Idensalmi . .	„ 115,312	„ 756,9	„
Kivimäki ibid.	„ 114,845	„ 753,9	„

Wesamäki i Rautalampi . .	= 111,489 toiser =	731,8 finska fot.
Ohimäki i Hangasalmi . . „	109,796 „	720,8 „
Pihlajanmäki i Pielavesi . . „	105,876 „	695,0 „
Iimäki i Idensalmi „	105,408 „	691,9 „
Kilppimäki i Rautalampi . „	103,174 „	677,2 „
Lehtomäki, i Pielavesi . . „	93,028 „	610,7 „

Andra märkligare höjder, hvilka dock veterligen icke blifvit uppmätte äro: Pujó ¹⁾, invid Kuopio stad; Laivovuori på Laivosaari holme i Kallavesi sjö, mellan 3 och 4 verst ifrån nämnde stad; Uhumäki en mil derifrån i nordost vid Toivola by, Wannavuori en mil söderut ifrån Kuopio i Hildulanlax by, hvilka i Guvernörens embetsberättelse för 1839 uppskattas till 200 à 250' öfver nedanliggande Kallavesi vattendrag, hvilket åter beräknats ligga 275' öfver hafvet, hvadan dessa höjders absoluta höjd skulle utgöra omkring 500' öfver hafvet. De utgöras blott till någon del af berg, för öfrigt af grus och jord, äro skogbeväxta, samt till en del odlade och bebodde. Enligt samma berättelse uppgifvas i Idensalmi, Saarisemäki och Kempilanmäki med omkring 100 fots relativ höjd; i Nilsia Tohkomäki omkring 400', Ruokosenmäki 300' och Kinalinmäki 250' höga. Det jemväl inom Nilsia, i öster om Syväri sjö belägna Pisavuori anses stiga till 600' öfver nämnde sjö; då denne uppges, ligga 305' öfver hafvet, skulle således Pisavuori stiga till öfver 900'. Denna höjd sträcker sig $\frac{1}{4}$ mil ifrån norr till söder. — Höjdtoppar i Karelen och vester om Pjelijärvi sjö: Suovaara, Lossavaara och Louhivaara i Nurmis, Juukavaara, Silkovaara och Petrovaara med Kemie klint inom Juuga, Outokumpi i Libelits, Martovaara och Timovaara i Kondiolax samt den högste i denna trakt af Karelen Pyytinvaara, en till det mesta med jord öfvertäckt bergspets. På en sträcka längs

¹⁾ Pujó, sednare mätt af Löjtn. Höök, uppges vara 501 fot öfver Kallavesi sjö, eller 776' öfver hafvet.

med Pjelijärvi sjös vestra strand framlöper en omkring 200 fot hög kedja bestående af qvarts och benämnd Koli. Då Pjelijärvi sjö ligger 305 fot öfver hafvet, vore således Koliåsens absoluta höjd något öfver 500 fot. I öster om Pjelijärvi och inom socknen af samma namn förekomma Sivakkavaara, Louhivaara, Kujanki, Tolvasenvaara, Jännetvaara, Siikavaara, Hattuvaara, Kontionvaara och Jaakonvaara, alla om 150'—250' relativ höjd och bestående till det mesta af stenblandadt grus eller uppstapplade klippmassor, men på sidorne skogbeväxta samt till en del odlade och bebodde. Höjder utgörande nästan idel stenblock förekomma vid norra ändan af Pjelijärvi: Hiidenvaara och Lautiovaara, samt i öster om samma sjö Pyssyvaara, Warisvaara och Kaakurinvaara.

Vidsträcktare slätmarker finnas ganska få. Sådana uppges dock förekomma uti Kärmetlax, Hannula och Riistavesi byar, på 35, 30 och 27 versters afstånd ifrån Kuopio stad; vid Rautalampi kyrkoby; Littula by i Leppävirta nära Warkaus; omkring Pajujärvi gästgifveri i Idensalmi; vid Nurmis kyrka; söder om Pjelijärvi kyrka; vid Joensuu stad samt omkring Kemie by i Tohmajärvi.

Jordmonen är i allmänhet icke ofruktbar, besvåras dock af en myckenhet småsten, som försvårar bearbetningen, men derjemte under torra år bibehåller markens nödiga fuktighet. Den mest rådande jordarten är sandmylla, dernäst lera. Denna utgöres icke sällan af jäslera, eller är annars så rå och svårbrukad att den tarfvar uppblandning af sand eller kärrjord för att bringas till varaktig växtlighet. Större stenfria åkrar förekomma på få ställen; sådana uppräknas dock såsom förekommande i Haluila, Hamula, Hakkarala, Kermetlax, Kasurila, Rissala, Riistavesi, Savilax och Taviniemi byar, alla belägne inom Kuopio socken, äfvensom prestegårdsåkrarne sammastädes, vidare i Palois by i Idensalmi, samt Konnuslax och Lapinniemi byar i Libelits. Medan höjderne öfver hela länet till större delen utgöras af grus

och sand, betäcker kärrjorden landets lägstbelägna trakter, dels på sand, dels på lergrund, hvarjemte dels sand dels gyttja utgöra sjöarnes botten.

Enligt guvernörsembetets och tjänstemännens vid landtstaten berättelser om jordmånen i länets skiljda delar, består åkerjorden i Idensalmi af dels ler- dels mulljord på dels ler- dels hård sandgrund, i Kiuruvesi till $\frac{2}{3}$:delar af lerjord eller lerblandad mylla, till $\frac{1}{3}$:del af mull och sand, å begge orter på lågländtare ställen någon gång äfven af svartmylla på lergrund; i Nilsjä mest af mulljord, stembunden; i Kuopio sockens Thusniemi länsmansdisrikt af stembunden ler- och sandgrund, i Maaninga god (bördig?) jord, i Karttula af mycket stembunden sandmylla. Enahanda uppges förhållandet vara i Pielavesi, Rautalampi, Lepävirta, Kaavi, Rautavaara och Kondiolax; i Nurmis lerblandad mulljord. I norra Karelen, synnerligen kring Pjelijjärvi sjö, i Pjelijjärvi socken och Juuga förekommer sandblandad mylla på lergrund och inåt landet mylla på sand- och stengrund. I Libelits utgöres åkern af lera och stenfri mulljord af god växtlighet, sådant är äfven förhållandet till någon del i Tohmajärvi; i den öfriga delen af Tohmajärvi och i de södra och sydöstra sockarne Ilomants med Enotaipale och Pelgjärvi, af sandblandad mulljord, ställvis mycket stembunden. För Kides finnes antecknad att dess jordmån lemnar försvarlig afkastning, utan att dess beskaffenhet närmare uppgifves.

Kärren äro i allmänhet dels skoglösa, dels glest beväxta med krympaktig gårtall, och merendels så sank, att de om sommaren icke ens af fotgångare kunna passeras, utan måste vägläggas med spångar. Om vintern tillfrysa de endast i händelse om hösten stark köld före snöfallet inträffar och kunna då öfverköras med häst, men under andra förhållanden endast med skidor passeras. De största kärr i länet uppgifvas vara: 1) Egyptinkorpi, en sank mossa i Yliviegi by af Pjelijjärvi socken, hvil-

ken derifrån i flere riktningar sträcker sig till Nurmis socken och öfver Finlands gräns mot Repola socken i Olonetzka guvernementet, samt på åtskilliga ställen befunnits odlingsbar, och 2) Sukkula korpi i vester om Wiinajärvi sjö i Libelits, 30 verst lång och 15 bred. Ibland större kärr omnämnas vidare Särkijoenvarsi-suo i Pjelijärvi, Heinäsuo i Pjelijärvi och Nurmis, Suurisuo, Petrosuo, Säynäsuo, Tarviosuo i sistnämnde socken, Linunsuo i Kondiolax, Lehmisuo, Heposuo, Mikkali, Kelosuo i Juuga; Walkiasuo i Tohmajärvi; Kurkisuo i Kesälax; Suolaminsuo, Ruokoisensuo, Raatesuo, Wehkasuo, Selkäkorpi i Nilsjä, Soinsuo m. fl. omkring Hildulanlax i Kuopio, Pihlajasuo, Savisuo, Suurisuo, Suolaminsuo i Idensalmi, Pilkaja, Wasansuo, Kuivastensuo, Lapinsuo i Pielavesi, Lietensuo i Rautanlampi, Suurisuo och Lehtosuo i Suonenjoki, Koivusuo i Leppävirta; en mängd andra att förtiga.

År 1840 uppgafs af förste länelandtmätaren inom de kronan tillhörande marker följande vidsträckta kärr och mossar:

Socken.	By.	Markens namn.	Kärrens och mossarnes arealvidd tunnland.	Anmärkingar.
Idensalmi	Haajassydänmaa	Öfverlopps-jord	1265,-	under mätning
	Laaka	d:o	1850,4	
	Lapinsalo	d:o	600,30	
	Nissilä	d:o	2256,25	
	Pässmäri	d:o	3149,6	
	Sälävä	d:o		
	Uura	d:o	2076,16	
		Kontiomäki	893,-	
		Marjomäki	1403,-	
	Kylämäki	2061,-	Till en del kronan tillhöriga.	

Nilsjä	Keurittu	Öfverlopps-	580, ¹³		
		jord			
		Tiilikansalo	5813, ¹²		
	Suojärvi	Öfverlopps-	1337,-		
		jord			
Pielavesi	Laukala	d:o	5012,-		
	Saarela	d:o	564, ²⁰		
Nurmis	Lipinlax	d:o	2237, ¹²		
	Wuogo	d:o	2441,-		
		Kronoall-	2228, ⁶		
		männing			
		d:o		omätt, flere	
				qvadratmil.	
Pjelijärvi	Petravaara	Öfverlopps-		under mätning	
		jord			
	Wuonislax	d:o		d:o	
		Kronoall-		omätt, flere	
		männing,		qvadratmil	
		omätt			
	Yliviegi	Egyptin	2154,-	Det egenteliga	
		korpi		Egyptin korpi	
				så vidt det un-	
				derlyder Yli-	
				viegi by.	
Ilomants	Eno	Öfverlopps-		under mätning	
		jord			
			d:o	2186, ³¹	
	Tograjärvi	d:o	1550, ¹³		
	Tyriän saari	d:o		under mätning	
		Kronoall-		omätt	
		männing			

Tohmajärvi	Ongamo	Öfverlopps-	4557,28	} under mätning
	Kemie	d:o		
	Uskaljärvi	d:o	1585,18	
	Wärtsilä	d:o	2696,26	
	Waatala	d:o	1956,25	
Kides	Rasivaara	d:o	820,2	
Libelits	Kinamosaari	d:o		
	Martonvaara	d:o		
	Timovaara	d:o		
	Paihola	d:o		

Enligt å Landtmäteri-öfverstyrelsen uppgjord beräkning utgjorde samtliga kärrens och mossarnas area:

	Tunland.	G. qv. mil. ¹⁾	Qv. verst. ²⁾
I Kuopio härad	220675.	19,8.	953,5.
„ Idensalmi „	558263.	50,—	2412,3.
„ Rautalampi „	178394.	15,9.	770,8.
„ Pjelijärvi „	661365.	59,3.	2857,8.
„ Libelits „	362537.	32,5.	1566,5.
„ Ilomants „	640045.	57,4.	2765,6.
	<u>2621279.</u>	<u>234,9.</u>	<u>11326,5.</u>

¹⁾ En geogr. kvadratmil = 11152,3 geometriska tunland.

²⁾ En kvadratverst = 231,428 tunland.

K l i m a t.

I anseende till bristande observationer och saknaden af till allmänhetens kunskap komma anteckningar är kännedomen om länets klimat ännu mycket bristfällig. I allmänhet uppges den årliga medeltemperaturen af den isotermnina som anses stryka öfver Kuopio till 20 Reaumur = 20,5 Celsius. Enligt af Majoren J. Karsten under 12 år i Kuopio stad anställda till Finska Vetenskaps-societeten insända thermometer observationer, förhöll sig klimatet enligt Celsius thermometer som efterföljande tabell visar:

År.	Januari.	Februari.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Augusti.	Sept.	Oktober.	Nov.	Dec.
1846	—	—	—	+ 2,8	+ 9,7	+ 13,2	+ 18,1	+ 19,5	+ 13,0	+ 6,8	— 4,4	— 8
1848	— 11,3	— 8,7	— 1,8	+ 3,2	+ 8,8	+ 13,6	—	—	—	—	— 3,0	— 6,7
1849	— 17,5	— 7,6	— 5,0	+ 3,9	+ 8,9	+ 11,7	+ 13,4	—	+ 9,4	+ 2	— 1,9	— 9,7
1850	— 18,6	— 9,4	— 8,9	+ 1,1	+ 9,9	+ 16,2	+ 16,2	+ 15,8	+ 9,4	+ 3,7	— 3,7	— 2,8
1851	— 8,4	— 11,5	— 6,8	+ 4,1	+ 7,9	+ 13,7	—	+ 13,8	+ 11,0	+ 8,8	+ 1,8	— 3,7
1852	— 7,5	— 11,1	— 3,1	+ 1,2	+ 9,8	+ 17,1	+ 18,2	+ 16,1	+ 10,7	— 0,1	— 9,9	— 6
1853	— 8,4	— 8,9	— 10,4	+ 8,0	+ 9,2	+ 13,4	—	+ 13,2	+ 10,5	+ 4,8	+ 7	— 8,2
1854	— 11,7	— 9,8	— 2,4	+ 1,4	+ 10,2	+ 16,4	—	+ 18,1	+ 10,7	+ 8,7	— 2,4	— 3,5
1855	— 10,2	— 15,7	— 6,3	+ 2,9	+ 9,4	+ 17,1	+ 20,7	+ 13,9	+ 8,5	+ 3,2	— 4	— 9,9
1856	— 9,2	— 10,8	— 9,1	+ 1,2	+ 7,2	+ 14,8	+ 17,2	+ 12,2	+ 8,7	+ 2,7	— 9,1	— 9,6
1857	— 13,0	— 4,1	— 3,2	+ 8,0	+ 6,7	+ 10,8	+ 16,0	+ 16,9	+ 8,3	+ 4,7	— 1,6	— 3,4
1858	— 4,9	— 6,3	— 4,7	+ 1,8	+ 10,0	+ 15,7	+ 20,9	+ 17,2	+ 10,4	+ 4,7	— 6,4	— 8,1

Medeltemperatur:

— 10,7	— 9,2	— 8,6	+ 1,2	+ 8,9	+ 14,4	+ 17,6	+ 15,6	+ 9,8	+ 3,9	— 3,2	— 6,1
— 8,5			+ 8,2			+ 14,3			— 1,8		
+ 30 Celsius.											

Enligt af Kammarrådet Thilén meddelade anteckningar för 39 år har islossningen i Kallavesi utanför Kuopio inträffat:

1822 d. 2 Maj.	1823 d. 18 Maj.	1824 d. 10 Maj.
1825 „ 19 „	1826 „ 15 „	1827 „ 10 „
1828 „ 19 „	1829 „ 14 „	1830 „ 24 „
1831 „ 18 „	1832 „ 9 „	1833 „ 19 „
1834 „ 14 „	1835 „ 24 „	1836 „ 12 „
1837 „ 19 „	1838 „ 23 „	1839 „ 20 „
1840 „ 24 „	1841 „ 12 „	1842 „ 16 „
1843 „ 28 „	1844 „ 8 „	1845 „ 26 „
1846 „ 23 „	1847 „ 31 „	1848 „ 8 „
1849 „ 24 „	1850 „ 16 „	1851 „ 21 „
1852 „ 23 „	1853 „ 24 „	1854 „ 20 „
1855 „ 16 „	1856 „ 29 „	1857 „ 28 „
1858 „ 24 „	1859 „ 26 „	1860 „ 12 „

Normaldagen blir således d. 18 Maj.

Isläggningen å Kallavesi inträffade åter enligt 11 års observationer:

1850 d. 19 Nov.	1851 d. 2 Dec.	1852 d. 2 Nov.
1853 „ 19 Dec.	1854 „ 24 Nov.	1855 „ 24 „
1856 „ 11 Nov.	1857 „ 25 „	1858 „ 17 „
1859 „ 26 „	1860 „ 29 „	—

Normaldagen för isläggningen inträffar således d. 25 eller 26 November. Sjön skulle således i medeltal 191 dagar om året vara isfri, och isbelagd 174 dagar.

I träsk och åar i Kuopiotrakten uppges af Prof. Moberg enligt i Vetenskaps-Societeten förvarade anteckningar, isläggnin- gen inträffa i medeltal d. 10 November. För öfrigt finnes an- tecknad att islossning och isläggning inträffat:

		Blifvit isfri.	Isbelagd.
I Idensalmi . socken	Wierimä sjö	$\frac{9-26}{V}$	$\frac{1-20}{XI}$
	Ijärvi "	$\frac{5-6}{V}$	
„ Nilsia "	Wuotjärvi "	$\frac{6-29}{V}$	$\frac{17}{X} - \frac{11}{XI}$
„ Pielavesi "	Murtoselkä "	$\frac{11-27}{V}$	$\frac{10-23}{XI}$
„ Rantalampi "	Konnevesi "	$\frac{22-24}{IV}$	
	Hankavesi "	$\frac{22-24}{IV}$	
	Keitele "	—	$\frac{15}{XI} - \frac{23}{XII}$
„ Leppävirta "	Leppävirta . . ström	$\frac{1-21}{IV}$	$\frac{14-19}{XII}$
	Unnukkavesi "	$\frac{19-27}{V}$	$\frac{12-18}{XII}$
„ Kaavi "	Säynäisjärvi "	$\frac{9-12}{V}$	$\frac{22}{X} - \frac{25}{XI}$
„ Juuga "	Pjelinen "	$\frac{1-3}{VI}$	$\frac{29}{XI} - \frac{20}{XII}$
	Retulax "	—	$\frac{8}{XI}$
	„ Libelits "	Kyrkoviken af	
	Orivesi sjö	$\frac{16-22}{V}$	$\frac{6-30}{XII}$
	Wainolampi "	$\frac{13-22}{V}$	$\frac{6-18}{XI}$
„ Kides "	Kiteenjärvi "	$\frac{28}{IV} - \frac{26}{V}$	$\frac{11-28}{XI}$
	Jännesselkä "	—	$\frac{1-2}{XII}$
	Orivesi "	$\frac{22-29}{V}$	$\frac{1-19}{XII}$
„ Ilomants "	Hietalampi "	$\frac{3-30}{V}$	$\frac{10-29}{XI}$
	Kuovinen "	$\frac{4-20}{V}$	$\frac{5-27}{X}$
	Pirttijärvi "	$\frac{10-14}{V}$	—

För att bedömma klimatets inverkan på vegetationen och årsväxten, vilja vi ur de tillgängliga anteckningarna meddela att:

Vinterrågen sås i åker och kärr: i Kides $\frac{4-20}{\text{VIII}}$, i Libelits och Kih-telysvaara $\frac{8-24}{\text{VIII}}$, i Juuga omkr. $\frac{16}{\text{VIII}}$, i Leppävirta d. $\frac{3-17}{\text{VIII}}$, i Idensalmi d. $\frac{6-14}{\text{VIII}}$, således emellan d. 3—24 Augusti och normaldagen d. $\frac{13}{\text{VIII}}$. I sved verkställes sådden i Juli. Skördas i Ilomants omkr. d. $\frac{20}{\text{VIII}}$, i Kides d. $\frac{30}{\text{VII}} - \frac{10}{\text{VIII}}$, Libelits och Kih-telysvaara $\frac{8-21}{\text{VIII}}$, Juuga $\frac{16}{\text{VIII}}$, Leppävirta d. $\frac{14-17}{\text{VIII}}$, Nilsjä d. $\frac{12-30}{\text{VIII}}$, Idensalmi d. $\frac{1-23}{\text{VIII}}$, således emellan d. $\frac{30}{\text{VII}}$ och $\frac{23}{\text{VIII}}$, och medeldagen d. $\frac{11}{\text{VIII}}$.

Kornet sås i Libelits och Kih-telysvaara d. $\frac{22}{\text{V}} - \frac{3}{\text{VI}}$, i Juuga omkr. d. $\frac{5}{\text{VI}}$, i Nurmis d. $\frac{18}{\text{V}}$, i Leppävirta d. $\frac{2}{\text{VI}}$, i Nilsjä $\frac{16}{\text{V}} - \frac{2}{\text{VI}}$, i Idensalmi d. $\frac{18}{\text{V}} - \frac{2}{\text{VI}}$, således emellan d. $\frac{16}{\text{V}}$ och $\frac{5}{\text{VI}}$, och medeldagen d. $\frac{26}{\text{V}}$.

Mognar och skördas i Kides $\frac{12-28}{\text{VIII}}$, Libelits och Kih-telysvaara $\frac{23}{\text{VIII}} - \frac{3}{\text{IX}}$, i Leppävirta $\frac{15}{\text{VIII}} - \frac{16}{\text{IX}}$, Idensalmi d. $\frac{26}{\text{VIII}} - \frac{15}{\text{IX}}$, således i allmänhet $\frac{12}{\text{VIII}} - \frac{16}{\text{IX}}$, normaldag d. $\frac{29}{\text{VIII}}$.

Hafran sås i Kides d. $\frac{3-26}{\text{V}}$, i Juuga $\frac{18-25}{\text{V}}$, i Nurmis $\frac{14}{\text{V}}$, i Leppävirta $\frac{14}{\text{V}}$. Kuopio $\frac{23}{\text{V}}$, Idensalmi $\frac{12-27}{\text{V}}$, således emellan $\frac{3-27}{\text{V}}$, normaldag $\frac{15}{\text{V}}$.

Skördas i Kides omkr. $\frac{21}{\text{VIII}}$, Libelits och Kih-telysvaara d. $\frac{22}{\text{VIII}} - \frac{4}{\text{IX}}$; Leppävirta $\frac{30}{\text{IX}}$, Idensalmi $\frac{1}{\text{IX}}$; i allmänhet mellan $\frac{23}{\text{VIII}} - \frac{30}{\text{IX}}$; normaldag $\frac{10}{\text{IX}}$.

Poteterne sättas i Libelits och Kih-telysvaara d. $\frac{29}{\text{V}} - \frac{23}{\text{VI}}$, Juuga $\frac{2-5}{\text{VI}}$, Leppävirta $\frac{7-13}{\text{VI}}$, Idensalmi $\frac{31}{\text{V}} - \frac{4}{\text{VI}}$; i allmänhet emellan $\frac{29}{\text{V}} - \frac{23}{\text{VI}}$; normaldag d. $\frac{10}{\text{VI}}$.

Ängsslottern begynner i Kides d. $\frac{7-25}{\text{VII}}$, Libelits och Kihatelysvaara $\frac{16-23}{\text{VII}}$, Juuga $\frac{21}{\text{VII}}$, Nurmis $\frac{14}{\text{VII}}$, Leppävirta $\frac{20-26}{\text{VII}}$, Idensalmi $\frac{20-24}{\text{VII}}$, således i allmänhet mellan d. $\frac{7-26}{\text{VII}}$, hvaraf normaldagen $\frac{16}{\text{VII}}$.

Professor Mobergs beräkningar specielt för Kuopio trakten lemna för vegetationen följande medeltal:

	Sås.	Bildar ax.	Blommar.	Mognar.
Rågen	—	$\frac{13}{\text{VI}}$	$\frac{30}{\text{VI}}$	$\frac{18}{\text{VIII}}$
Kornet	$\frac{24}{\text{V}}$	$\frac{16}{\text{VII}}$	—	—

		Löfvas.	Blommar.
Björken . . .	—	$\frac{24}{\text{V}}$	—
Rönnen . . .	—	$\frac{24}{\text{V}}$	$\frac{21}{\text{VI}}$
Häggen . . .	—	—	$\frac{9}{\text{VI}}$

Åkerbären blomma	d.	$\frac{4}{\text{VI}}$	Mogna	d.	$\frac{21}{\text{VII}}$
Smultronen	”	$\frac{15}{\text{VI}}$	”	—	—
Blåbären	”	—	”	$\frac{22}{\text{VII}}$	—
Hallonen	”	$\frac{9}{\text{VII}}$	—	—	—

För flyttfoglarna uppges följande medeltal:

Lärkan	ankommer d.	$\frac{20}{\text{IV}}$	Bortflyttar d.	—
Bofinken	”	$\frac{18}{\text{IV}}$	”	—
Svanen	”	$\frac{18}{\text{IV}}$	”	—
Tranan	”	$\frac{23}{\text{IV}}$	”	$\frac{15}{\text{IX}}$
Wildgäsen	”	$\frac{24}{\text{IV}}$	”	$\frac{3}{\text{IX}}$
Sädesärlan	”	$\frac{21}{\text{IV}}$	”	$\frac{25}{\text{IX}}$
Fiskmåsen	”	$\frac{11}{\text{V}}$	”	—
Svalan	”	$\frac{14}{\text{V}}$	”	$\frac{3}{\text{IX}}$
Göken höres första gången		$\frac{15}{\text{V}}$	”	—

I öfrigt inträffar enligt de visserligen ännu ofullständiga uppgifterne:

Björkens löfsprickning i Kides d. $\frac{12-31}{V}$, Libelits och Kihatelys-
vaara $\frac{18}{V} - \frac{3}{VI}$, Nurmis $\frac{17}{V}$, Leppävirta $\frac{2-19}{V}$, Idensalmi $\frac{16-31}{V}$, i
allmänhet inom länet emellan d. $\frac{12}{V}$ och $\frac{3}{VI}$, således normalda-
gen $\frac{23}{V}$.

Löffällning: i Kides d. $\frac{2-15}{X}$, Libelits och Kihatelysvaara $\frac{27}{IX} - \frac{7}{X}$,
Leppävirta $\frac{24}{IX} - \frac{9}{X}$, Idensalmi $\frac{5}{X}$; i allmänhet $\frac{24}{IX}$ och $\frac{15}{X}$; nor-
maldag $\frac{4}{X}$.

Alens: löfsprickning i Kides d. $\frac{24}{V} - \frac{4}{VI}$, Kihatelysvaara $\frac{19}{V} - \frac{4}{VI}$; Iden-
salmi $\frac{20}{V} - \frac{3}{VI}$; således emellan d. $\frac{19}{V} - \frac{4}{VI}$ och normaldagen
d. $\frac{27}{V}$.

Löffällning: i Kides d. $\frac{9-15}{X}$, Kihatelysvaara $\frac{5-7}{X}$, Leppävirta $\frac{2}{X}$;
således mellan $\frac{2-15}{X}$, och normaldagen $\frac{7}{X}$.

Aspens: löfsprickning i Kihatelysvaara d. $\frac{30}{V} - \frac{13}{VI}$, Nurmis $\frac{1}{VI}$, Iden-
salmi $\frac{30}{V} - \frac{8}{VI}$; i allmänhet emellan $\frac{30}{V}$ och $\frac{13}{VI}$, normaldag $\frac{7-8}{VI}$.
löffällning: i Kihatelysvaara d. $\frac{5-6}{X}$, Idensalmi $\frac{20}{IX} - \frac{1}{X}$, i all-
mänhet $\frac{20}{IX} - \frac{6}{X}$; normaldag $\frac{28-29}{IX}$.

Första lärkan om våren i Haminalax nära Kuopio d. $\frac{30}{III} - \frac{5}{IV}$, i
Kuopio $\frac{11}{IV} - \frac{5}{V}$, Idensalmi $\frac{4}{IV} - \frac{1}{V}$, Nilsjä $\frac{18}{IV} - \frac{9}{V}$, Pielavesi $\frac{16}{IV}$
 $-\frac{29}{IV}$, Rautalampi $\frac{25}{III} - \frac{28}{IV}$, Leppävirta $\frac{17}{IV} - \frac{28}{IV}$, Kides $\frac{11}{IV} - \frac{6}{V}$,
Libelits och Kihatelysvaara $\frac{27}{III} - \frac{30}{IV}$, Juuga $\frac{29}{IV}$, Nurmis $\frac{14}{IV}$; så-
ledes å alla uppgifna orter emellan d. $\frac{25}{III}$ och $\frac{9}{V}$ och medel-
dagen d. $\frac{16}{IV}$.

Svalans ankomst i Kuopio d. $\frac{3-25}{V}$, Nilsjä $\frac{7-17}{V}$, Idensalmi $\frac{9-18}{V}$,
Pielavesi $\frac{9-23}{V}$, Rautalampi $\frac{8-17}{V}$, Kides $\frac{7-17}{V}$, Libelits och
Kihatelysvaara $\frac{17}{V} - \frac{1}{VI}$, Ilomants $\frac{12-17}{V}$; således emellan $\frac{3}{V}$ och
 $\frac{1}{VI}$; normaldagen d. $\frac{18}{V}$.

Svalans affärd: Leppävirta d. $\frac{10-14}{IX}$, Kides $\frac{1-18}{IX}$, Libelits och Kih-
telysvara $\frac{7-27}{IX}$; emellan $\frac{1-27}{IX}$, normal $\frac{13-14}{IX}$.

Göken höres första gången: i Kuopio och Haminalaks d. $\frac{11-17}{V}$,
Idensalmi $\frac{12-21}{V}$, Nilsä $\frac{8-14}{V}$, Pielavesi $\frac{9-22}{V}$, Rautalampi $\frac{8-15}{V}$,
Leppävirta $\frac{10-11}{V}$, Nurmis $\frac{15}{V}$, Juuga $\frac{12}{V}$, Libelits och Kih-
telysvara $\frac{11-23}{V}$, Ilomants $\frac{10-21}{V}$; således emellan $\frac{8-23}{V}$, normal-
dagen $\frac{16}{V}$.

Svanens ankomst: Kuopio $\frac{16}{IV} - \frac{2}{V}$, Nilsä $\frac{5-12}{IV}$, Idensalmi $\frac{13}{IV}$, Rau-
talampi $\frac{1-14}{IV}$, Ilomants $\frac{16}{IV}$; således mellan $\frac{1}{IV}$ och $\frac{2}{V}$, normal-
dag $\frac{16}{IV}$.

Tranans ankomst: i Idensalmi d. $\frac{6}{IV} - \frac{4}{V}$, Nilsä $\frac{28}{IV} - \frac{3}{V}$, Rautalampi
 $\frac{3-22}{V}$, Leppävirta $\frac{10-25}{IV}$, Nurmis $\frac{10}{V}$, Juuga $\frac{3}{V}$, Libelits och Kih-
telysvara $\frac{13}{IV} - \frac{2}{V}$, Kides $\frac{28}{III} - \frac{9}{V}$; således emellan $\frac{28}{III}$ och $\frac{10}{V}$;
normaldag $\frac{18}{IV}$.

„ affärd: Idensalmi $\frac{11-25}{IX}$, Leppävirta $\frac{5-23}{IX}$, Kih-telysvara $\frac{23}{IX}$,
Kides $\frac{1-12}{IX}$; således emellan d. $\frac{1-25}{IX}$, normaldag $\frac{13}{IX}$.

Det kalla klimatet och dess inverkan på mennisko-organis-
men och på födoämnen, äfvensom de otaliga kärrens utdunstnin-
gar och deraf föranledda kärriasmer bidraga i sin mån, jemte
lefnadssättet och bristen, till de herrskande endemiska sjukdomar,
som hemsöka befolkningen. Deribland räknas kardialgi (sydämen
tauti), gastrodyni, en följd af frostskaade födoämnen, skrofler,
som anses härröra af osund föda och osnygghet, körtelsvulster,
helmintiasis eller masklidanden, äfven lungdot, samt rheumatism
och gikt. Ögonsjukdomar, föranledda genom vistelse i rökiga pör-
ten och svedjandet, förekomma mycket allmänt; likaså brock, en
följd af ansträngdt arbete. Också uppräknas ibland ofta före-
kommande åkommor klåda, skabb, reform, bleksot, menstrua-
tions anomalier. Ibland epidemier förekomma oftast nerffebrar,

typhus, rödsot, skarlakansfebrar, messling, frossor. Ibland boskapen hemsökas hästarne oftast af qvarka, skabb, springorm, hornboskapen af rödsot, äfven någon gång af mjeltbrand, fåren af kringsjuka. Om Karelen i allmänhet uppges att sedan skogarne genom svedjandet blifvit minskade, föränderligheten i väderleken tilltagit, att blåst och storm öfverväga de lugna tiderna, att de mest rådande vindarne äro nord- nordvest och syd- sydost, af hvilka den förra merendels medför klart och kallt väder, men den sednare regn och dusk. Nordan medför vanligen, åtminstone inom tre dygn starkt regn, hvarefter köld och klart väder bruka följa. Sunnan åstadkommer ofta mulen väderlek dock utan regn, östan varaktig (vacker?), vestan och vestsydvest merendels mild och behaglig väderlek. Emedan under denna vind de flesta flyttfloglar anlända, kallas den af folket „linnun tuuli“ 1).

Normaldagen för första snöfallet om hösten i Kuopio trakten uppgifves af Prof. Moberg infalla på d. 3 Oktober. I öfrigt finnes antecknad första snöfallet i Nilsjö d. $\frac{27}{VIII} - \frac{29}{X}$, i Kaavi d. $\frac{22}{IX} - \frac{15}{X}$, i Ilomants d. $\frac{20}{IX} - \frac{15}{X}$. Om sommarn kan i åtskilliga bergskrefvor snön ligga kvar ända in i Juli. Den i de talrika högmossarne länge kvarliggande kälan är orsak till de under sommarn inträffande nattfrosterne, mest under den varmaste årstiden. Allmännare nattfroster begynna ofta redan ifrån Bertillsmessotiden (d. 24 Aug.). Ofta händer dock äfven att under denna tid endast under få nätter froster inträffa, hvilka förstöra mask och yrfän, hvarefter åter mild väderlek under en längre tid fortfar. Nattfrosterne utgöra emellertid jordkulturens och åkerbrukets farligaste fiende, och hafva ännu enligt de senaste årens bedröfliga erfarenhet, i dessa trakter nogsamnt visat sin förstörande inverkan, hvarigenom frukten af landtmannens svätt och möda blifvit tillintetgjord samt brist och elände varit en följd. Hagel-

1) F. d. Provincieallakaren D:r Roos' berättelse.

fall förstöra likaså årsväxten mångenstädes. Den skada hvilken Leppävirta socken sålunda lidit under sommarn 1860 uppskattades till icke mindre än 20000 rub. och i hela länet till 23460 rubel. Först sedan den menkliga fliten och idogheten hunnit efterhand uttorka och till bördiga fält förvandla de vidsträckta kärren och myrorna, skall det lyckas att minska och sluteligen aflägsna denna landsplåga.

Vattendrag.

Länets vatten tillhöra fyra skiljda systemer:

1) Päijänes i vester, 2) Saimens, hvartill hörer den vida vägnar största delen af länet, upptagande hela norra, samt mellersta och södra landet; 3) det omedelbart till Ladoga ledande i sydost och 4) Onegas i öster.

Till Päijäne utflyta vattnen i vester om Savonselkä eller Weenjakaja, och utgöras de af tvenne hufvudstråtar, hvaraf den nordligare, i landtmäterikontorets hydrografiska beskrifning kallad:

1. Rotalampi stråten, har sina källor der Suomonselkä eller den företrädesvis såkallade Maonselkä och Savonselkä landthöjder mötas i Kiuruvesi kapell af Idensalmi socken, med

Koivujoki å, som faller i Koivujärvi träsk, hvarpå vattnet i Pielavesi flyter genom Kojjärvi (40 qv. verst) Kojjoki, Korkiakoski forss till Pielavesi (120 qv. verst), Säviävirta ström, Niilakkavesi (150 qv. v.) till Rotalampi socken, Äyskoski, Wirmasvesi eller Rasvangi (108 qv. v.), som till en del sträcker sig till Karttula kapell af Kuopio socken, Joutsensalmi, Iisvesi (75 qv. v.). Waajasalmi, upptagande från nordvest Niinivesi, och flytande genom Nokisenkoski, Miekkavesi, Hämeensalmi, Koskelovesi, Tyyrinvirta, Longari, Kattisanvirta, Äijävesi, Tallinvirta, Hankavesi, Konnekoski, Konnevesi (180 qv. v.), Siikakoski, Taikinainen, och genom Karinkoski, Keltaanjärvi och Keltaankoski till Kynsivesi, som sträcker sig till Laukkas socken af Wasa län. Rotalampi stråts flodområde, med tillägg af de dithörande inom Laukkas belägna Lievonkoski, Kuusvesi och Laukkaanvirta, beräknas i landtmäterikontorets hydrografiska beskrifning till en längd af 180 verst,

och en area af 5600 kvadratverst, svarande således mot 114 geografiska eller 56 finska kvadratmil.

2) Hangajoki eller Hangasalmi stråt med källor i Pieksämäki af St. Michels län, ur Kuuslampi genom Wanoja, Armisvesi i Hangasalmi kapell, Suolivesi, Hankavesi, Hankasalmi och Kuhangavesi, till förut omnämnde Kynsivesi.

Dess tillflöden:

a) Ristoja i Hangasalmi från norr ur Ristjärvi och Leväinen träsk till Kuhanga.

b) Wirmaanjoki fr. s. ur Wirmaanjärvi i Kangasniemi af St. Michels län, genom Pieksamäki till Armisvesi i Hangasalmi, hvori falla Warpainen och Saavoinen sjö från Pieksämäki.

c) Wenettekemänoja fr. Pieksämäki i söder genom flere sjöar till Armisvesi.

d) Myhinjoki fr. s. ur Herkkujärvi, Matarainen, Ahveninen, Mehtio, Kuorehkoski, Myhinjärvi och Myhinkoski till Hangavesi.

I detta vattendrag falla:

1) Korpisen joki fr. s. v. ur Witsajärvi och Korpinen.

2) Palkkulamminoja fr. n.o. ur Palkkulampi till östra viken af Myhinjärvi.

Till Rautalampi vattens hufvudstråt och Rautalampi sockens många sjöar utfalla:

a) Pukarajoki från Wiitasaari till Wankiselkä, 10 verst.

b) Lapinjoki fr. n. ur Soittajärvi och Lapinjärvi träsk till Liesvesi.

c) Wahvasenkoski fr. s. ur Wahva sjö till Konnevesi.

d) Horonjoki fr. n. ur Horonjärvi och Lämminki träsk till Konnevesi.

e) Tyyrinmäenoja fr. s.o. till Äijävesi.

f) Rautalamminoja genom Rautalampi sjö till Äijävesi.

g) Pöyhtärinoja fr. n. ur Rastu och Suojärvi till Longari.

h) Kerkonjoki fr. n.v. i Wiitasaari, genom Marto, Wesanto, Songari och Kierimä sjöar till Niinivesi, 37 verst.

i) Sääksoja (Sääskioja) ur Sääksjärvi m. fl. små sjöar till Niinivesi.

k) Suostunoja fr. n.o. ur Suostunjärvi i Iisvesi.

l) Haapajoki eller Pieksänjoki f. s. ur Pieksänjärvi med flere sjöar i St. Michels län och Kutukoski, Kutujärvi, Leväjärvi, Sikosalmi till Koskelovesi.

I detta vattendrag faller:

Kaurunoja fr. s.v. ur Wääräjärvi m. fl. träsk till Leväjärvi.

m) Suonijoki (Suonenjoki) fr. s. ur Paasinen i Leppävirta, genom Suontienselkä till Iisvesi i Suonejoki socken, vid gränsen af Savolax och Tavastland.

Häri falla:

1) Lyylynoja fr. n. o. ur Lyylyjärvi m. fl. träsk till Suontienselkä i Suonejoki, 8 verst.

2) Ahonoja fr. n. v. till d:o; 6 v.

I Karttula kapell utfalla:

n) Kakkisenjoki fr. s.o. genom Suonejoki och Karttula till Wirmajärvi (Wirmanen), 20 v.

o) Kutaanjoki fr. s.o. ur Petäjäjärvi i Karttula genom Kutajärvi (Kuttunen) till Wirmanen, 20 v.

p) Savikoski eller Karttula stråt ur flere sjöar vid vestra sluttningen af Savonselkä, ibland hvilka Isokoronen, Haukijärvi, Liesjärvi, Tallus, Ahvenjärvi, Hirvinen genom Savikoski till Wirmanen; 30 verst.

I Pielavesi socken utfalla:

q) Petäjäjoki fr. ö. ur Pankama och Petäjä sjöar, till Petäjälax vik af Pielavesi sjö; 15 v.

r) Koutajoki fr. n.v. ur Hellä och Koutajärvi (Koutanen) till Niilakka; 25 v.

s) Hoikanoja ur Hoikanlampi, Kivijärvi och Kangasjärvi ifrån Pihtipudas kapell utom länet, i s.s.o. rigtning till norra viken af Niilakka; 15 v.

t) Palkkavanjoki fr. n.n.v. ur källor inom Pihtipudas genom Kumpinen och Palkkava sjöar, till Niilakka, 20 v.

Häri falla:

1) Korpisen oja fr. n.o. till Palkkava; 8 v.

2) Lahnanen fr. n.o.; 5 v.

u) Ylimäisoja fr. ö. ur Ylimäinen träsk till Niilakka, vid Kulveenmäki gård.

v) Lammasjoki fr. n.o., ur Pien-Lammasjärvi i Idensalmi, genom Lammasjärvi och Haapajärvi till Pielavesi sjö, 25 v.

Till detta vattendrag falla:

1) Korpi-oja fr. s., 10 v.

2) Pahka-oja fr. n. till Lammasjärvi, 7 v.

3) Levä-oja fr. s.o. d:o 7 v.

x) Hirvijoki fr. n. till Pielavesi, 7 v.

y) Laukkalan-lampi fr. n.n.v. ur Patiolampi genom Savijärvi till Pielavesi, 16 v.

1) Mehto-oja fr. s.o., 5 verst.

2) Kortos-oja fr. n.v. genom Rotalampi.

Saimens vatten inom Kuopio län bildar tvenne hufvudstråtar, den Savolaxska och den Karelska, hvartill ännu kommer en tredje mindre, Kaavi stråt, hvilka i söder utom länet förenas, för att sluteligen genom Saimen och Wuoksen bana sig väg till Ladoga.

I. Den Karelska stråten har sina yttersta nordöstra källor inom guvernementet Olonets i Ryssland, der de upprinna vid Maanselkä, öster om Miinala höjder, flyta genom Uurta bäck, Juoduga, Roukkola och Torajärvi sjöar till Lieksanjärvi (250

qvadr. verst), hvarifrån Lieksanjoki upprinner, samt åt s.o. genomflyter Wuorijärvi, Sulojärvi och Lendere sjöar, derpå böjer sig åt n.v. och 125 verst ifrån sina källor öfverskrider Finlands gräns, samt inträder i Pielisjärvi eller Lieksa socken, fortsätter sitt lopp genom Ruuna, Naarajärvi, Puvasjärvi, Pangajärvi och Pangakoski till Pielisjärvi (Pielinen) stora central sjö (1000 qv. v. = 24,1 ge. qv. mil ¹⁾), som omgifves af socknarne Nurmis, Pielisjärvi och Juuga, samt vid sitt utlopp af Enotaipale församling. Vid Pielinens södra ända utflyter Pielisen joki, Pieliself, hvilken under sitt lopp bildar fjerdarne Rukavesi, Rahkeenvesi, Hiirenvesi, Alusvesi och Kangasvesi, äfvensom forsarne Kaltimo, Kolu-pää, Saapas, Jakokoski, Kuurna och Uttra, samt omkring 60 verst ifrån utloppet ur Pielinen vid Joensuu stad faller i Pyhäselkä fjärd af Orihvesi stora sjö, hvilken inom Kuopio län omgifves af socknarne Libelits, Tohmajärvi, Kides med Bräkylä och Kesälax, samt bildar fjärdarne Komperonselkä vester om Libelits, Kokoinsekä s.o. mot Kides och Jänisselkä norr om Bräkylä kyrka. Öfver Orihvesi framstryker gränsen emellan Kuopio och St. Michels län.

De till det stora Karelska vattendraget eller Saimens nord-östra stråt utfallande sjöar, floder och åar äro följande:

1) Till vattendragets öfversta lopp eller Lieksa elfs vattenstråt Tulijoki, begynnande ur Korppi med flere träsk på ryska området, flyter genom Tulijärvi (110 qv. v.) vesterut öfver finska gränsen till Pielis socken, genom Aittokoski fors till Ruuna sjö af Lieksa elf, efter endast 4 versts lopp inom Finland, medan vattendragets hela längd utgör 55 verst.

2) Hattoja, ur källor inom Hattavaara by i Pielis, i söder till Lieksa.

3) Pentuoja, ur källor i sydost, genom Pentujärvi, Koiterjärvi, Petrojärvi, m. fl. till Puvasjärvi.

4) Jongerijoki ur Möntölampi träsk vid Maanselkä och der

¹⁾ Nära lika stor som Bodensjön = 26 $\frac{1}{4}$ ge. qv. mil.

gränsen emellan Kuopio och Uleåborgs län sammanstöter med guvernementet Olonets, flyter först åt n.v. till Jongeri sjö, och sedan sydligt inom Nurmis och Pielis socknar genom Teljö, Nurmijärvi och Savonjärvi till Pangajärvi, 74 v.

Jongeri upptager:

a) Naaransenjoki som är en nordvestlig förgrening af hufvudelfven Lieksa, hvilken gren, förenad med Jongeri faller i Pangajärvi; 17 v.

I Naarasjoki faller:

Pihlaoja ur Syväpiilonen sjö i ö., 5 verst.

b) Talviaisjoki fr. n.v. till Kattilanlampi af Jongeri, 12 v.

c) Puurunoja ur Puurunjärvi i s.o. 7 v.

d) Huhmaroja fr. n., 7 v.

e) Hähmäjoki, ur Kalliojärvi träsk i s.o. nära Ruunajärvi by, genom Werkkolampi, Hähmä m. fl. små träsk till Jongeri, inom Nurmjärvi bys område; 25 v.

I Hähmäjoki falla:

1) Peson oja fr. ö., 4 v.

2) Wiitajärven oja fr. ö., 3 verst.

3) Markunpuro fr. s.o., 6 v.

4) Melapuro fr. s.o., 5 v.

5) Pitkälamminpuro fr. o., 5 v.

f) Savijoki ur Savijärvi i norr, 16 v.

g) Mäntyoja fr. s.v., 5 v.

h) Ohtaoja ur Kivijärvi, Saarijärvi, Ohtalampi m. fl. träsk i s.o., 20 v.

i) Soinpuro fr. o. till Jongeri i norr om Kansinkantoja sjö; 8 verst.

k) Korholanoja, ur källor vid Korhola gård i Nurmis socken, i s.o. till Jongeri å, ofvanföre Polvijärvi träsk.

l) Walamanjoki ur Kaislalampi, Lehnalampi, Pitkävalma med flere träsk vid gränsen, i ö. till Jongeri å, upptagande

under loppet vattnet från Saarivalma, Pirttivalma och Tetrijärvi.

Deri falla:

Luikonoja och Makkaraoja bäckar.

m) Ottralamminoja fr. ö. ur Kiverys och Ottralampi träsk; 15 verst i längd.

5) Toivanoja ur Toivanjärvi sjöar i n.v. till Pangajärvi, 14 v.

6) Riuttapuro ur Riuttajärvi m. fl. träsk i n.v. till Pangajärvi, 9 v.

7) Haarapuro ur Uronlampi, Haarajärvi m. fl. små träsk i s.o. till Pangajärvi.

Häri faller:

Pitkäjärvenpuro fr. s.o., 9 v.

8) Pangapuro ur Suurkangas m. fl. träsk i s.o. till Lieska elf nedanom Pangakoski forss, 8 v.

9) Kylkjoki ur Luohilampi, Saarijärvi, Kylkilampi m. fl. till Lieska elf, vid Koverokoski forss, 13 v.

Hit faller:

Kesätainion oja fr. ö., 4 v.

Med utlopp till Pielisjärvi sjös östra och nordöstra strand, norr om Lieska vattendrag:

10) Monolanoja ur Ketträlampi i n. genom Jumalinjärvi och Pitkäjärvi till Koukkulax vik af Pielis sjö.

11) Wiegijoki ur Petäjjärvi träsk inom Kuohatti bys område, i s. genom flere små träsk och Wiegi sjö till Pielisjärvi. Wiegi vattendrag beräknas till 65 v. i längd.

Wiegi vattens tillflöden:

a) Ruosmanjoki ur Ruosmajärvi, Kuivalampi m. fl. träsk i ö. till Wiegijoki, 18 v.

Ruosmanjoki upptager:

Hangalamminoja ur Ruosmalampi och Kalliojärvi i s.o.

b) Loukkopuro fr. n.v. till Wiegi by, 11 v.

c) Siltalamminpuro fr. Siltalampi och Walkialampi i n.o.,
7 verst.

d) Kyrönpuro fr. Nuuksunlampi i ö., 6 v.

e) Kolmsoppilamminoja fr. n.v. till Wiegi, 11 v.

f) Aijänpää fr. Aijänpääjärvi i n.o., 4 v.

g) Hovilanoja ur smärre träsk i n.n.v., 6 v.

12) Luoteenoja ur Luoteenlampi träsken i ö. till Pjelis
sjö, 9 v.

13) Lipinoja ur Tetrilampi i ö., genom Pyssylampi till Li-
pinlax vik af Pielis sjö, 11 v.

14) Saramojoki, ur Sammaljärvi, Mujehjärvi m. fl. sjöar i
n.o. genom Kolkko-, Petäjäs-, Palo-, Saramo- och Wiitajärvi, samt
Ylimmäinen och Lautiais, äfvensom Nurmis sund, förbi Nurmis
kyrka, till Pielisjärvi sjös norra ända; flodområdet 50 verst i
längd; 810 q. v. i omfång.

Biflöden:

a) Kuohatinjoki ur Kuohatti med flere sjöar i öster, 24
verst lg.

b) Hoikanoja fr. Hoikkalampi i norr.

c) Talasjoki med källor vid Suomenselkä i Uleåborgs län,
i s.v. genom Hietanen, Turkkijärvi, Talasjärvi, Wenetjärvi,
Mehtojärvi, Polvilampi till Saramojoki; 17 v. l.

Talasjokis biflöden:

1) Petrojoki fr. n. ur Saanijärvi, Mäntyjärvi, Petrojärvi
m. fl. träsk; 16 v.

2) Kylmäisen oja ur Kylmäinen träsk i n.v. till Mehto-
järvi; 6 v. l.

15) Kokko joki eller Kokko oja, med källor vid Maanselkä
och Uleåborgs läns gräns, åt s.o. genom Nuolijärvi, Polvijärvi,
Haapajärvi, Karhunjärvi, Suvanto och Wastimo sjöar till Kuokos-
tensalmi vik, i Pielisjärvis nordvestra hörn; 65 v. l. med 740
qv. versts flodområde.

Upptar:

a) Waltimonjoki eller Sivakkajoki med källor vid norra landtryggen från n.o. genom Sivakka och Waltimo sjöar; 25 v.

b) Pajukoskenoja fr. Hiirenjärvi i v. till Haapajärvi, 11 v.

c) Koppelojoki fr. flere sjöar i n.v. genom Koppelojärvi, 18 v.

d) Rumojoki, fr. källor vid Maanselkä i n.v. 20 v.

Till denna faller:

Tappojoki fr. v., 10 v.

Å Pjelijärvi sjös vestra strand utfalla:

16) Mehtävastimonoja fr. n.v.

17) Kuokkajoki fr. n.v. genom Hiisjärvi till Kuokkasensalmi vik af Pjelijärvi 25 v. l.

Dess tillopp:

a) Wiemenenoja ur Werkkojärvi och Wiemene i s., 12 v.

b) Werkkooja fr. v. till Hiisjärvi, 7 v. l.

c) Savijoki fr. n., 6 v.

18) Wuogojoki fr. v. genom Wuogo sjö och Koskenkorva, 16 v. l.

Häri faller:

Joutsenpuro ur Joutsenjärvi, Sompi m. fl. träsk i v., 10 v. l.

19) Juuvanjoki ur Juuga sjö i v. genom Polvijärvi, Autio träsk, förbi Juuga kyrka till Pjelis, 30 v. l.

Häri falla:

a) Kanteljoki, ur Kanteljärvi i s., 15 v.

b) Ylemmäjoki ur Kiteenlampi, Ylemmä och andra små träsk i norr, 26 verst l.

20) Nunnanjoki ur Kourajärvi och Nunnanlammit, i s.v. till Nunnanlax vik af Pjelis, 10 v. l.

21) Ahmonjoki fr. Savijärvi i s. till Larinsaari by och Pjelis sjö, 11 v. l.

I öster utfalla: i Pjelijärvi söder om Lieksa vattendrag:

22) Sokonjoki ur Sokonjärvi m. fl. sjöar i s.o. genom Pokronlampi; utfaller vid Pjelij kyrka, 28 v. l.

Tillflöden:

a) Kontiopuro ur Pien-Hangasjärvi, Kontio och Särklampi, 9 v. l.

b) Lavapuro fr. s.o., 6 v. l.

c) Polvipuro ur små träsk i s.o. till Pitkäjärvi, 10 v. l.

23) Jaakonjoki från små träsk i Jaakonvaara by ifrån s.o. genom Korpjärvi, till Säkälax vik af Pjelij, 22 v. l.

Hit utfaller:

Höntönjoki, ur källor inom Höntönvaara by.

24) Wuonisoja ur Wuonijärvi m. fl., 6 v.

25) Jauhaisoja ur Särklampi med flere små träsk, 10 v. l.

26) Kelvänjoki ur Kuorojärvi i ö. genom Saarinen, Kalliolampi, Ihanto, Turvakko och Kelvänjärvi, 24 v. l.

Vid Pjelinens södra smala ända.

27) Herajoki utur Joronjärvi, Puso, Enonselkä, Mäntyjärvi och Herajärvi ifrån vester, 17 v. l.

28) Eno-oja fr. s., 5 v. l.

Till Pjelijenjoki och de af densamma bildade fjärdarne utgjuta sig:

29) Wenähänoja fr. n.v. till Hiirenjärvi.

30) Paukkajanoja fr. n.v. till samma sjö.

31) Saarlamminoja ur Saarlampi i n.o. till Rätula vik af Rukavesi, 7 v. l.

32) Petronoja, ur Petronlampi i n.o. till Rukavesi, 10 v. l.

Häri faller:

Honkopuro fr. n., 5 v. l.

33) Uimaharjunoja fr. ö. till Rahkeenvesi, 7 v. l.

34) Siitarinjoki fr. ö. till samma sjö, 12 v. l.

35) Koidanjoki utur Palojärvi, Hiettajärvi, Aittojärvi m. fl.

träsk i Ilomants vid gränsen mot Ryssland. Flyter först sydligt, böjer sig sedan i s.v. o. v. genomskär Nuorajärvi och Megrijärvi och utfaller i Rahkeenvesi i Eno kapell. Dess längd uppges till 135 verst och dess flodområde, enligt Statsrådet Gyldéns beräkning, till 4500 q. verst.

Bifloder:

a) Koiderenjoki, ur Haapajärvi under namn af Haapajoki genom Wiitajärvi m. fl. träsk vid ryska gränsen i Ilomants, till Kartiskalampi, med direktion åt v. genom Hiisjärvi Narvasenjärvi och Kojdere sjö (140 qv. v.) till hufvudelfven. 72 v. l. 1400 qv. v.

Hit falla:

α) Syväisenjoki ur Hattupää, Harkko m. fl. träsk i ö., 25 v. l.

β) Suomusjoki fr. n., 20 v.

b) Ilomantsinjoki genom Ilomants träsk i s. till Megrijärvi, 20 v. l.

c) Kelsimänjoki, ur källor vid Korentovaara i Ilomants, i n.o.

d) Syssmänjoki ur Syssmä sjö i n.o. till Nuorajärvi.

e) Tolva- eller Melajoki utur Juurikkajärvi utom länets gräns i Korpiselkä kapell af Wiborgs län invid Salpausselkä landthöjd, genom Tolvajärvi (35 q. v.) i Ilomants, Montaanjärvi, Melaselkä, Wieksenselkä med flere fjerdar i söder till Nuorajärvi, 65 v. l. 1500 qv. verst.

Hit falla:

α) Petäjajoki ur källor utom länet i Korpilax, genom Säynälampi, Soukusjoki och Petäjajärvi till Melaselkä sjö.

Denna upptar:

Koitajärvenjoki fr. s. 18 v. och Worojoki fr. ö., 7 v.

β) Pinnisjoki ur Pinnisjärvi i s. till Melaselkä, 9 v.

γ) Paastojoki ur Jurajärvi, Kaarijärvi m. fl. träsk vid

Salpausselkä utom länet, genom Paastojärvi till Tolvajoki, 20 v. l.

I Paastojoki falla en mängd träsk ifrån omgifningen.

f) Wieksijoki ur Walkialampi vid Salpausselkä i s.o. utom länet, genom Ylä och Ala-Wieksi sjöar till Koidanjoki i Ilomants, 25 v. l.

I Wieksijoki falla ifrån Korpiselkä:

α) Hirvijoki ur Solmusenlampi i s.o. till Yläwieksi, 12 v.

β) Unijoki ur Unilampi m. fl. träsk till Alavieksi, 10 v.

g) Ilajanjoki, med källor vid Hattuvaara i n.v., genom Ilajanjärvi och Luovenjärvi, 28 v. l.

h) Kuolismajoki fr. s.o. genom Kuolismajärvi, 15 v. lg.

i) Sulkujoki fr. s.o. genom Sulkulampi uti Itkiänjärvi, 20 v. lg.

k) Wuottojoki, med källor vester om Wongeri sjö inom Ryssland, flyter s.v. under namn af Retuoja öfver gränsen, till Retujärvi och Ylimäinen, samt fortsätter derefter vestligt, genom Wuottojärvi, Roukko, Wäärjärvi och Warpajärvi till hufvudelfven.

Hit falla:

α) Saarijoki ur Saarijärvi i s.o. till Roukko sjö, 14 v.

β) Warpajoki fr. n. till Roukko, 17 v.

l) Wirmajoki fr. Wirmajärvi m. fl. träsk.

m) Asumajoki fr. källor inom Ryssland i ö., 15 v. l.

n) Waskijoki d:o d:o 13 v.

o) Aittojoki d:o d:o 7 v.

36) Jäsyesjoki fr. s.o. i Ilomants, 28 v. lg.

37) Sarvingi fr. Sarvingi träsk i s.o., 16 v. lg.

38) Jakooja fr. n. till Jakokoski by, 16 v.

39) Palojoki ur Palojärvi i Ilomants i s.o. till Pjelis elf öster om Mönningvaara by i Kondiolax, 14 v. lg.

40) Heinäoja fr. Jokijärvi, versterom Kihhtelysvara kyrka till Kangasvesi vik af Pjelis elf i Kondiolax, 20 v. lg.

41) Pitkälamminoja ur Mikkilampi, Pitkälampi m. fl. söderut till Huotari vid Pjelis elf.

42) Iiksenjoki fr. s.o. ur Murtojärvi, Kuusjärvi m. fl. träsk, s.v. om Kihatelysvaara kyrka till Pjelis elf nära Joensuu stad, 28 v. l.

Till de Karelska vattens södra fjärdar inom länet utfalla:

43) Pahatsujoki i Kesälax ur Willalanjärvi i s.o. till Orihvesi, 5 v. l.

44) *Puhoistenjoki*, hvars sydligaste källa är Umpilampi träsk i Uguniemi af Wiborgs län, flyter norrut till Pyhäjärvi (20 qv. v.) i Kides och utfaller genom utlopp i Kukonselkä vid Puhois såg, och vesterom Puhoissalo i Sambanselkä af Orihvesi. Längden uppges till 80 verst och flodområdet till 600 qv. verst.

Puhoistenjokis tillflöden:

a) Karjalanjoki, ur Karjalanjärvi i Kesälax m. fl. träsk i s.v. till Pyhäjärvi, 7 v. lg.

b) Niinikummunjoki ur källor i Sälkis by i Kides flyter n.v. till Ätäskö vik af Pyhäjärvi, 12 v.

c) Juurikkaoja eller Nivajoki ur Juurikka träsk till Ätäskö i Kides, 6 v.

d) Kousanjoki ur Kousanjärvi träskan i n.v. till Pyhäjärvi i Kesälax, 11 v.

45) Piimäjoki ur Piimäjärvi och Särkijärvi träskan, inom Kides och Bräkylä, till Piimälax vik och Jännesselkä af Orihvesi, 17 v.

46) Onkamojoki ur Onkamo sjö i Tohmajärvi till Pyhäselkä fjärd af Orihvesi, 18 v.

I Onkamo vattendrag faller:

Särkijärvenjoki fr. s.o., 15 v.

Denne upptager från öster:

Rauvanjoki ur Lahnanen, Joutseno, Rauvanjärvi, Kannasjärvi m. fl. träsk.

47) Mulonjoki ur Haapajärvi i Tohmajärvi till Pyhäselkä af Orihvesi, 11 v.

48) Lykynoja ur Lykynlampi m. fl. till Pyhäselkä nära Joensuu stad, 7 v.

49) Harijanjoki ur Harija m. fl. träsk till Orihvesi, 7 v.

50) Kuorinkaanoja, ur Kuorinki sjö n.o. om Libelitz kyrka i Orihvesi, 6 v.

51) Wiinijärvi eller Höytiäinenens vattenstråt 85 verst lång och före Höytiäinenens fällning omfattande ett område af 1600 qv. verst. De förnämsta vattenbasinerne utgöras af Höytäinen (450 qv. v.) och Wiinijärvi (160 qv. v.), hvaraf den förra genom Sotkumajoki eller Wiinijoki (?) utgjöt sig i den sednare och denne vidare genom Komberenjoki eller Taipale å i nordvest om Libelits kyrka utföll i Komberenpohja eller Heposelkä och Orihvesi. Den kanalgräfnings som i sednaste år blifvit verkställd, har i åtskilligt förändradt detta vattendrags skepnad, hvarom framdeles under frågan om kanalerne skall redogöras.

Tillflöden:

a) Sysmäjoki, ur Salmijärvi vid Kaavi gräns i n.v. genom Kuusjärvi, Sysmäjärvi till Kombero i Libelits.

Hit utfalla:

α) Riijjärvenpuro fr. s.v. till Sysmäjoki, 9 v.

β) Kotjolamminpuro fr. s.v. till samma å, 7 v.

γ) Kesselipuro fr. s.v. till Sysmäjärvi, 9 v.

δ) Salmijärvenpuro, fr. n. till samma sjö, 9 v.

b) Sätäsajoki ur Walkiavuono träsk vid Louhivaara, till Sätäslax vik af Wiinajärvi, 15 v. lg.

c) Sukkulajoki ur källor kring Lylyjärvi träsk i Kaavi, flyter i förening med afloppet från Salmijärvi, söderut genom Sukkula träskan, 28 v. lg., 160 qv. v. flodområde.

Hit falla:

α) Hukkalanjoki i Libelits fr. n.o., 13 v.

β) Saaronjoki i Kaavi, ur Kalatonjärvi, Katajajärvi, Mus-

talampi, Louhi och Saarovträskan i n.v. till Sukkula å i Libelits, 12 v.

d) Rukkooja ur Rukkojärvi m. fl. sjöar, i ö. till Wiinjärvi, 8 v.

e) Nisajoki, med källor vid Lipaslampi inom Kondiolax och Timovaara bys område; flyter sydligt genom Nisajärvi till Kinahmolax, Höytiäinen nordvestra vik.

Den upptar:

α) Tetrijoki ur Tetrijärvi vid Kaavi gräns i vester, till Nisajoki söder om Nisalampi.

I Tetrijoki utgjuta sig:

a) Roninoja fr. v. inom Sotkuma i Polvijärvi kyrkogäll, 6 v.

b) Lipasoja i Kondiolax fr. norr, 9 v. l.

c) Mihkalinvoja ur Suolampi i Juuga och Mihkalinjärvi, 9 v.

β) Itä-Liipas, med källor inom Timovaara by, flyter sydligt, paralelt och öster om hufvudån till Nisa träsk.

f) Rauvanjoki ur Kortetlampi inom Polvijärvi bys område, flyter sydligt genom Rauvanjärvi till Rauvanlax vik af Höytiäinen, 27 v. l., 190 qv. v.

Hit falla:

α) Aisusjoki ur Luujärvi, Aisusjärvi, m. fl. träsk i n.v. till Rauvanjoki, 22 v.

β) Luhtilammenoja fr. n.o. till Rauvanjärvi, 6 v.

g) Kuhmustanjoki ur Kuhmus m. fl. träsk i ö. till Höytiäinen, 8 v.

h) Tuopanjoki i Juuga, ur Koiralampi, Pitkälampi och Harijärvi inom Pusolax i s.o. genom Walkialampi, Nüttulampi och Tuopajärvi till Höytiäinen, 25 v. l., 180 ge. qv. v.

i) Suopulinjoki ur Suopuli med flere träsk i ö. till Höytiäinen, 10 v.

k) Wenejoki i Juuga ur Ahvenlampi, Ripulinjärvi, Heinälampi och Wenejärvi i ö. till Höytiäinen.

Dit utfalla:

α) Kajanoja, fr. s. ur Hautajärvi m. fl., 7 v.

β) Pahakkaanoja fr. s.o. ur Pahakka sjö, 5 v.

γ) Heikinlamminoja fr. s.o. till Wenejoki, 8 v.

l) Kalliojärvenjoki ur Sammakkolampi, Mustakurkku, Kalliojärvi m. fl. i s.o. till Höytiäinen.

52) Kaatamo-oja ur Korpjärvi m. fl. till Orihvesi i Libelitz, 7 v.

53) Leppäoja ur flere små träsk till Leppälax vik af Orihvesi i Libelitz, 10 v.

54) Tetripuro ur Petäjajärvi m. fl. små träsk utom länet i Kerimäki, till Libelitz och Orihvesi.

II. Saima vattensystems Savolaxska hufvudgren, efter sin största sjö, äfven Kallavesi stråt kallad, har sina nordligaste källor vid Uleåborgs läns gräns å landtryggen, Maan- eller Suomen-selkä, flyter först vestligt under namn af *Maanselänjoki* till *Rotimo* träsk, derifrån med namnet *Rotimonjoki* till *Salahmi* sjö, och vidare under namn af *Murenosjoki* till *Wieremä* sjö och medelst *Wieremäjoki* till *Ivesi*, *Iijärvi*, *Wirta* sund, förbi Iiden-salmi kyrka, till *Porovesi*, *Peltosalmi*, *Nerkonjärvi* och *Ongivesi* (120 qv. v.), hvilken genom *Wiando* forss och sluss i Pielavesi utgjuter sig i *Maaninga* fjärd af Kallavesi sjö.

Kallavesi, som har en vattenyta af 1000 qvadratverst, utgöres af följande, medelst sund och pass inbördes förbundna fjärdar: nemligen nyssnämnde *Maaninga* 40 qv. v., sträckande sig ifrån *Wiando* forss till *Ruokovirta* sund, *Ruokovesi* sjö (65 qv. v.) emellan *Ruokovirta* och *Hirvisalmi* sund; egenteliga *Kallavesi* (130 qv. v.) emellan *Hirvisalmi* och *Toivola* pass; *Ollinselkä* (200 qv. v.) mellan *Toivola* i norr, *Puutossalmi* i söder, *Wehmersalmi* i öster och *Jännevirta* i n.o. *Sotkaselkä* och *Koirus-*

vesi (110 qv. v.) ifrån Puutossalmi till Konnus sluss i Leppävirta, der Kallavesi fjärdarne åt söder taga slut. Hvarförutan till samma Kallavesi fjärdar ännu räknas Juurusvesi (110 qv. v.) intill Kotkasalmi strömpass i n.o. och Syrjäsalmi i s., derifrån åt s. Riistavesi (25 qv. v.) och Suvasvesi (300 qv. v.), medelst Wehmersalmi (Wehmassalmi) sammanhängande med Ollinselka, samt sträckande sig åt s.o. intill Palokki ström och Karviokoski, der detta vattendrag öfvergår till Kermä sjö i St. Michels län. Savolaxska vattens hufvudstråt fortgår, sedan Kallavesi-fjärdarne upphört, genom Konnusfors till *Unnukkavesi* (90 qv. v.) vid Leppävirta kyrka genom *Kopola* ström samt *Warkaus* forss och sluss till St. Michels län och nordvestra Saimens vattendrag.

Till denna hufvudstråt flyta, räknade ifrån norr åt söder:

1) *Rahausjoki* fr. n.v. till Rotimo, 10 v.

2) *Luejoki* ur källor vid Suomenselkä i n.n.v., upptager Makkola, Jyrkkä och Ahonpää bäckar fr. n.v., 16 v.

3) *Marttisenjoki* fr. n.o. ur Mutolampi, Marttisenjärvi, Kattainen m. fl. i Salahmi, 13 v.

4) *Kotvakonjoki* ur Kotvakko m. fl. träsk i n.o., 24 v.

5) *Murenospuro* fr. n.v., 10 verst.

6) *Myllyoja* ur Kuorejärvi och Myllyjärvi i n.o.

7) *Karankaolja* genom Karanga träsk i s.v. till Wieremäjärvi, 8 v.

8) *Wuorisenjoki* ur Telsijärvi, Paloisenjärvi och Wuorisenjärvi i n. till Iijärvi (Iivesi?) 25 v.

Häri faller:

Pyöriäjoki ur Saarinen, Nieminen, Pyöriä m. fl. träsk i n.o., 18 v.

9) *Koskilamminjoki* ur Wääräjoki, Soinjärvi m. fl. träsk i ö. till Iivesi, 16 v. lg.

10) *Tismiojoki* fr. v. till Iivesi, 6 v.

11) *Kiurujoki* med källor i *Kankaanlampi* inom Uleåborgs-

län vid allmänna landsvägen, flyter först i s.s.v. under namnet *Rikkajoki* till *Näländä* sjö och fortsätter i s.o. genom *Osmanki Kiuruvesi* (förbi kyrkan af samma namn) och *Haapavesi* genom *Kihlosalmi* ström till *Porovesi*. Dess längd uppges till 67 verst och flodområdet till 1400 ge. qv. verst.

Tillflöden:

a) *Pörsäjoki* i Idensalmi ur Onkijärvi, Pitkäjärvi, Pörsäjärvi, Korpijärvi m. fl. träsk i s. till Haapajärvi, 15 v.

b) *Luupuenjoki* med källor inom Lapinsalo bys ägor i Kiuruvesi, åt söder genom Luupue sjö till Kiurujoki, 37 v. l., 210 ge. qv. v.

c) *Kotajoki* i Kiuruvesi och Pielavesi, från Kotajärvi, Majajärvi m. fl. träsk i s. till Kiuruvesi, 11 v.

d) *Ruutanapuro* fr. s. till samma sjö, 6 v. lg.

e) *Ryönäjoki* ur Pöytömenlampi i Pielavesi, inom Lammasjärvi bys ägor, flyter nordvestligt genom Sulkava, Kangasjärvi, Savijärvi, Rytkyjärvi, Hautajärvi och Ryönä sjöar till Kiuruvesi, 40 v. lg., 260 g. qv. m.

Ryönajokis biflöden:

α) *Hirvijoki* fr. n.v. till Ryönä, 7 v.

β) *Kilpjoki* ur Kalliojärvi i v. genom Waaksjärvi, Niemis och Kilpjärvi m. fl. träsk till Hautojärvi, 25 v. l.

γ) *Mustapuro* fr. s. till d:o, 6 v. l.

δ) *Talviaispuro* fr. v. till Rytky, 8 v. l.

ε) *Löytyoja*, ur Löytöjärvi i Pielavesi i n.v. genom Leväjärvi m. fl. till Haarajärvi, 13 v. lg.

ξ) *Konolanjoki* ur Walkiajärvi i Kiuruvesi i n.o. till Osmanki, 11 v.

η) *Raippajoki* fr. n.v. till d:o, 11 v.

θ) *Kurkioja* fr. n.v. till densamme, 4 v. l.

ι) *Lahnasjoki* ur Sammakko och Lahnajärvi i n.n.v., 15 v.

κ) *Heinäpuro* fr. n.o. till Rikkajoki, 6 v. l.

12) *Haajaisoja* ur Haajais sjö i Idensalmi i n. till Porovesi, 11 v. l.

13) *Paloisström* ur källor inom Uleåborgs län genom Idensalmi flyter sydligt genom Rautavesi, Rautalampi, Kotjärvi, Hirvijärvi, Sonkajärvi, Kumpunen, Kolmsoppi, Hernetjärvi, Koukunsalmi, Wiitajärvi, Kilpjärvi och Palois m. fl. träsk till Porovesi; 80 v. lång med ett flodområde af 820 qv. verst.

Bifloder:

a) *Pölösoja* eller *Pölläpuro* från Hirvilampi träskan i s.o. till Kilpjärvi; 12 v. l.

b) *Warpaisjoki* ur Luotonen och Warpais sjöar i s.o. till Hernetjärvi, 18 v. l.

Dess tillflöden:

α) *Löytöpuro* fr. s., 5 v.

β) *Laurinpuro* fr. s., 4 v.

γ) *Kaatrapuro* fr. s., 5 v.

δ) *Särkipuro* fr. s., 8 v.

ε) *Poskipuro* fr. Poskilampi i öster, 3 v. l.

c) *Ihotunjoki* ur Kalliojärvi och Ihottu träskan i n.o. till Hernetjärvi, 9 v. l.

d) *Harvajoki* ur Harvajärvi, Wälpää, Saarinen, Kaita och Pyöriä träskan, kring Rutakka by i ö., 9 v. l.

e) *Pettäysjoki*, ur Pettäys, Porrasjärvi och Paasjärvi m. fl. träsk i s.o. till Sonkajärvi, 16 v. lg.

f) *Toivakanjoki* ur Terilampi och Toivakka träskan i ö., 12 v. l.

Hit faller:

· *Löytöoja* ur Pienlöytönen träsk i n.o. till Toivakka sjö, 8 v.

g) *Oravaoja* ur Oravajärvi i vester, 6 v.

h) *Akonjoki* ur Isolöytjärvi, Akonjärvi m. fl. träsk i s.o., 13 v.

i) *Pyöriänjoki* fr. n.v. genom Pyöriäjärvi till Kotjärvi, 10 v. l.

Deri faller:

Talaspuro fr. n.v., 10 v.

k) *Ruunapuro*, ur källor inom Uleåborgs län, flyter sydligt till hufvudån, öster om Kotijärvi, 8 v.

14) *Kirmanjoki* fr. n. till Nerkköjärvi i Idensalmi, 9. v. l.

15) *Mätäsoja* fr. ö. till samma sjö, 5 v. lg.

16) *Leppäoja* utur Leppäjärvi i v. till Onkivesi sjö, 8 v.

17) *Ollikkanjoki* ur källor i nordost mot Nilsia gränsen, genom Ollikkala by till Onkivesi, 16 v.

18) *Karvajoki* utur Jouhtensavo (suo?) Leväsen-, Paavalinjärvi m. fl. i n.o. till Onkamo, 9 v.

19) *Pajujoki* ur Pajujärvi i n.o. till Pajulax vik af Onkivesi, 8 v.

20) *Naarvasenjoki* ur Kivijärvi i ö., genom Hirvijärvi, Juurikka, Pitkä m. fl. smärre träsk uti Nilsia och Idensalmi till Naarvanlax vik af Onkivesi.

Till Naarvasenjoki falla:

a) *Kopolanoja* fr. norr vid Pajujärvi by i Idensalmi, 18 v.

b) *Pyöräjärvenjoki* fr. ö. i Nilsia, 9 v.

21) *Patajoki* fr. n. i Pielavesi till Maaninga sjö, 10 v. l.

22) *Tuovilanjoki* i Pielavesi ur Löytjärvi m. fl. i n.v. till Tuovilanlax vik af Maaninga sjö, 9 v. l.

23) *Haatalanoja* i Maaninga kapell fr. n.v. till Maaninga fjärd, 7 v. l.

24) *Lapinjoki* ur Lapinjärvi träskan i Maaninga i öster till Maaninga fjärd, 9 v. l.

25) *Nilsia* vattenstråt, beräknad till 125 versters längd, och 3200 qv. versters flodområde, upprinner i Sotkamo socken af Uleåborgs län vid Maanselkä, flyter först under namn af *Petäjäsjoki* till *Laakajärvi*, vidare med namnet *Nurmijoki* inom Idensalmi, Kaavi och Nilsia, genom Kildunen, Kuoppanen, Luonijärvi, Sälävä, Korpikoski, Korpijärvi, Atrakoski, Syväri (100 qv. v.)

Lastukoski, Wuottinen eller Wuotjärvi (50 qv. v.). Jukakoski eller Strömsdals forss, Akonvesi (30 qv. v.) Muuruenukoski, Muuruenuvesi samt Kotasalmi strömpass till Juurusvesi fjärd af Kallavesi vattnen.

Tillflöden:

a) *Hiipanoja* genom Hiipanlax by till Wuotjärvi i Nilsia, 7 qv. v.

b) *Hirvioja* fr. s.o. till Wuotjärvi i Kaavi, 6 v. l.

c) *Süitinjoki* fr. Aloenjärvi till samma sjö, 12 v.

d) *Wirvunjoki* ur Putikko, Aittojärvi, Sappilampi, Poskijärvi m. fl. träsk i ö. till Wuotjärvi, 15 v.

e) *Keyritynjoki* ur källor inom Nurmis n.o. om Rautavaara kyrka, genom Yläkeyrity, Jokijärvi, Keyrityjärvi (40 qv. v.) åt söder till Siikajärvi och genom Pisankoski till Wuotjärvi i Kaavi, 70 v. l., 800 qv. verst.

Till Keyritynjoki flyta:

α) *Säynejoki* i Kaavi ur Kumpusenlampi och Säynejärvi i ö. till Siikajärvi, 7 v.

β) *Luostanjoki* ur Palojärvi i Nurmis, Yläluosta, Alaluosta, Petäjajärvi och en mängd andra träsk i ö. till Keyritynjoki, 40 v. l. och 230 qv. v.

Luostanjoki emottar:

1) *Raholanoja* fr. s. till Alaluosta, 7 v. l.

2) *Pitkälammimpuro* fr. n. till Luostanjoki, 6 v. l.

γ) *Silvikonjoki* ur Nerikko, Silvikko o. fl. träsk i ö. till Keyrity ån i Juuga, 9 v. l.

δ) *Nilakanpuro*, ur Wenelampi i norr till nordvestra viken af Siikajärvi i Nilsia, 8 v. l.

ε) *Palojärvenjoki* fr. n. till Keyritynjoki i Rautavaara, 11 v. lg.

ζ) *Ukonjoki* fr. n. till samma å, 12 v.

η) *Lauttajärvenpuro* fr. s. till d:o, 6 v.

ϑ) *Matalajärvenpuro* fr. s. till samma å, 6 v.

f) *Kangasjärvenjoki* fr. v. förbi Nilsä kyrka till Syväri sjö, 9 v. l.

g) *Nurmisenjoki* ur Kangasjärvi, genom Nurmis och Palonurmis sjöar, åt s. till Syväri, 17 v. l.

h) *Ruokoisjoki*, ur Ruokoisjärvi m. fl. smärre träsk i s.v. till Syväri, 11 v. l.

i) *Urimanjoki*, ur Warpaisjärvi m. fl. träsk i Nilsä till Urimanlax vik af Syväri, 14 v. l.

k) *Jonsanjoki*, ur Saarinen, Jonsa m. fl. träsk i v. till Syväri, 8 v.

l) *Jummisjoki* i Idensalmi, ur Nikinlampi, Pillikas, Wuorinen och Jummisjärvi träsk i n.v. till norra viken af Syväri i Nilsä.

Tillflöden:

α) *Pääjärvenpuro* fr. n.o., 6 v.

β) *Petäjäjärvenpuro* fr. n.v., 6 v.

γ) *Tiilikanjoki*, ur källor inom Uleåborgs län, genom Rautavaara och Nilsä i s.s.v. genom sjöarne Tiilikka och Älantenjärvi till hufvudelfven ofvanom Atrakoski såg, 57 v. l., 320 qv. v. omfång.

Tillflöden:

α) *Suojoki* ur Alanen och Suojärvi i ö. till Älantenjärvi, 6 v. l.

β) *Karsikonjoki* fr. n. genom Kokonsalmi till Älante, 5 v.

γ) *Harjuntaanlampi* fr. n. till Älante, 5 v. l.

δ) *Kolmsoppeinjoki* i Idensalmi, till Tiilikanjoki, 4 v. l.

ε) *Kirvisenoja* fr. n. till d:o i Nilsä, 4 v.

ζ) *Isokkaanoja* fr. s.o. till d:o, 4 v.

η) *Heikinlampi* fr. n. till d:o, 3 v.

θ) *Löytyoja* i Rautavaara fr. n.o. till d:o, 6 v. l.

ι) *Sierajoki* fr. n.o. till d:o, 11 v. l.

n) *Luomajoki*, ur Kokkolampi i Idensalmi, genom Pitkäjärvi, Hirvi-, Härkä- och Luomajärvi i n.o. till hufvudstråten, 20 v. l.

Hit faller:

Wehmasjoki fr. ö., 5 v. l.

o) *Oinasjoki* fr. s.v. till hufvudstråten, 6 v.

p) *Pirttioja* eller *Pirttipuro* fr. v. till d:o, 5 v.

q) *Koivuoja* fr. Koivujärvi i v., 6 v.

r) *Keinosenjoki* ur Weneenlampi, Koutajärvi, Keinonon i ö. till Haajanen eller Kildunen sjö; 12 v.

s) *Kämäränjoki* fr. n.o. i Kildunen, 10 v.

26) *Pieksänjoki* ur Haluna i Nilsia, genom Kaukanen, Petänen, Ylä- och Ala-Pieksä, vesterut genom Pieksä forss till Juurusvesi, 19 v. l.

27) *Wento-oja*, ur Kaupinjärvi m. fl. träsk i n. till Nunkunlax vik af Juurusvesi, 11 v.

28) *Karasoja* fr. n. till Karaslax vik af Juurusvesi, 5 v. l.

29) *Pajuoja* ur Pajujärvi söderut genom Pajulampi till Puutosselkä vik af Juurusvesi, 14 l.

30) *Sulkavanjoki* ur Hökösenjärvi, Pöljä, Sulkava, Siilijärvi m. fl. sjöar i n.v. till Juurusvesi i Kuopio socken, 20 v. l.

31) *Räimäjoki*, utur Lyhytjärvi, Pitkäjärvi, Monninjärvi m. fl. träsk till Räimävik af Kallavesi, 8 v. lg.

32) *Pulkonjoki* ur Saarisjärvi i n. genom Pulkko träsk till Pulkonlax vik af Ruokovesi i Maaninka.

Häri faller:

Warpaisenjoki fr. Warpaisenjärvi i v. till Ylipulkko träsk, 5 v.

33) *Suovunjoki* ur Polosenjärvi m. fl. träsk i v. till Suovuvik af Kallevesi i Kuopio socken, 16 v. l.

Häri faller:

Wääräjoki fr. n.v., 11 v. lg.

34) *Rytkynoja* ur Rytky och Kaislajärvi i vester till Kallavesi, 9 v. lg.

35) *Hildulanoja* ur Kolmisoppi m. fl. träsk i n.v. till Hildulanlax vik af Ollinselkä, 8 v. l.

36) *Pihlavanoja* ur Laukaanjärvi, Pihlava m. fl. i n.v. till Pesälax vik af Sotkanselkä, 14 v. l. i Kuopio s:n.

37) *Humalajoki*, ur Ilvesjärvi i Leppävirta, Saarijärvi och Humala träsk i v. till Humalalax vik af Sotkanselkä, 7 v.

38) *Horsmanoja*, ur Horsma m. fl. träsk i nordvest i Horsmalax vik af Suvasjärvi i Kuopio s:n, 7 v.

39) *Roikanoja* ur Hongjärvi, Pohjajärvi m. fl. träsk i n.v. till Roikanselkä vik af Suvasvesi, 5 v. l.

40) *Kivioja*, ur Kivijärvi i n.v., förbi Ohtaniemi, Kivisalo och genom Niemenkoski till Roikanjärvi vik af Suvasvesi, 6 v. l.

41) *Hiukkaolja* ur Hiukkajärvi m. fl. till Suvasvesi, 6 v. lg.

42) *Mustinjoki* ur Waakanen, Mustinjärvi m. fl. träsk till Mustinlax vik af Suvasvesi.

43) *Mienanoja* ur Suurusjärvi, Pakkinen m. fl. träsk till Ukonlax vik af Suvasvesi, 7 v. i Kuopio s:n.

44) *Kartasalonjoki* ur Huhtijärvi i Leppävirta genom Mustajärvi, Kivijärvi, Rötinen m. fl. träsk, söderut till Ukonlax af Suvasvesi, 8 v. lg.

Hit faller:

Rääpysoja fr. n., 6 v.

45) *Salmikohma*, ur Salmikohma träsk till Suvasvesi i Leppävirta, 7 v. l.

46) *Kuikkajoki*, ur Haukijärvi, Kuikkajärvi m. fl. till Kuolimalax vik af Suvasvesi, 8 v. l.

47) *Tihviänjoki* ur Tihviä, Roppoinen m. fl. träsk, 8 v.

48) *Syriänjoki* ur Syrjä träsk till Suvasvesi, 4 v.

49) *Waahrtavanjoki* ur Rummukka m. fl. träsk till Waahrtava vik af Suvasvesi.

50) *Paljakanjuonio* till densamma, 9 v. lg.

51) *Niinijoki* fr. v. till d:o, 6 v. l.

52) *Lyhijoki* fr. v. till d:o, 7 v. l.

53) *Lautaisjoki* fr. v.n.v. till d:o, 8 v. l.

54) *Kelhojoki* ur Sanginen sjö till Suvasvesi i Leppävirta, 8 v.

55) *Kelajoki* ur Kelajärvi i ö. till Kallavesi i Kuopio, 6 v. l.

56) *Koukkujoki* ur Tomberi och Kivijärvi träskan, 5 v. l.

57) *Juonionjoki* ur Lylyjärvi m. fl. i Leppävirta och Kuopio i ö. till Sotkanselkä.

58) *Koirusjoki* ur Koirus och Huhtima i Leppävirta i väster, 9 v.

Hit faller:

Petäjäsoja fr. n.v., 6 v.

59) *Saamaisenjoki* ur Saamais sjö jemte flere små träsk i öster till Sotkanselkä, 10 v. l.

60) *Konnusjoki* ur Lahnanen, Kivijärvi, Salminen m. fl. träsk i ö. till Konnuslax vik af Unnukkavesi, 13 v. l.

61) *Kiesimänjoki* fr. ö. till Unnukkavesi, 11 v. lg.

62) *Miehalanoja*, fr. s.o. till Unnukkavesi, 8 v.

63) *Kosolanoja* fr. s. till Kopola ström, 6 v. l.

III. Det på gränsen emellan Savolax och Karelen framstrykande vattensystem eller Kaavi vattenstråt begynner i Waikki by af Juuga socken och flyter under namn af Waikonjoki sydvästligt genom Hakkolammit, Waikonjärvi, Wastolampi, Mäntyjärvi, Lietjärvi, Wäljärvi, Korteis bruk, Keräjärvi, Wihtajärvi, Suurkotteinen, Saarijärvi, Retuisjärvi, Retuis ström, Kaavi sjö, Kaavinkoski, Rikkavesi, Ohtasalmi, Juojärvi (225 qv. verst), samt Palokki ström och Palokki fors, inom Kaavi, Tuusniemi och Leppävirta församlingar. Nedanför Palokki fors förenas stråten med vattnen från Suvasvesi sjö af Kallavesi stråt och öfvergår till Heinävesi socken af St. Michels län. Hela detta vattensystem uppskattas till en längd af 130 verst och ett areal-innehåll af 1890 qv. verst.

Tillflöden:

1) Kajonjoki ur Ruostua-, Kallio-, Pohjais-, Kopola-, Petro-, Wäärä- och Saarijärvi samt Koja sjöar, i s.o. till Waikko i Juuga.

2) Pirttioja fr. s. till Waikko å, 8 v.

3) Raholanjoki ur Rahola, Wirtainen, Hiettajärvi och Kivijärvi i n. till Waikko å, 13 v.

4) Halijoki ur Halijärvi i s.o. genom Siikalampi till Waikko å, 12 v. l.

Häri faller:

Ukonpuro i Kaavi ur Werkkolampi och Riilampi i s.o. till Siikalampi, 6 v. l.

5) Raatepuro i Kaavi fr. s.o. till Waikko å, 7 v. lång.

6) Riihijoki ur Wääräjoki i n. genom Saarilampi, Werkkolampi och Riihilampi till Waikko å, ofvanom Korteis jernbruk, 9 v.

7) Sivakkajoki ur Nostolampi i ö. genom Soppi, Niinilampi, Heinihuhmarinen, Wäli- och Ala-Huhmarinen samt Sivakkajärvi till Saarikorteinen, 15 v. l.

8) Rauvanjoki ur Suur-Saarijärvi, Syrjäjärvi, Rauvanjärvi m. fl. träsk i ö. till Luikonlax vik af Rikkavesi, 16 v.

9) Mietunjoki fr. s.o. till Rikkavesi, 6 v.

10) Munajoki fr. s.o. d:o 4 v.

11) Lietukkajoki fr. s.o. genom Libelits och Kaavi till Rikkavesi, 13 v.

12) Usinoja fr. s.o. till Rikkavesi, 4 v.

13) Piiparoja i Libelits fr. ö. till Juojärvi, 4 v.

14) Kylänoja, ur Suurjärvi m. fl. träsk i Libelits, till Heinävesi utom länet.

15) Marinoja ur Lamu m. fl. träsk i Libelits, äfvenså till Heinävesi.

Saimens hela inom Kuopio län belägna vattensystem beräknas af statsrådet Gylden omfatta 32400 kvadratverst, således = 324 finska eller 661 geografiska kvadratmil.

En ringa del af Ilomants sockens östra snut, skiljd genom den ifrån Wiborgs län framstrykande landtäsen Salpausselkä ifrån det öfriga länet, afbördar sitt vatten till Onega. Detta inträffar med

1) Sunujoki, hvars källor inom Finland äro Säynäis och Megrijärvi sjöar, jemte små dertill ledande bäckar, flyter i s.o. till Ryssland.

2) Torasjoki flyter ur Latvalampi träsk vid Salpausselkä åt söder till Suojärvi i Wiborgs län, och utgör tillflöde till Irstaansselkä, hvilken åter genom Suo-oja eller Schuja faller i Onega.

Skiljd genom en gren af Salpausselkä, som inkommer ifrån Wiborgs län och i vester, norr och öster genomstryker Kides, Tohmajärvi, östra snuten af Libelits och Ilomants, afleder en del af det sydöstra länet sitt vatten omedelbart till Ladoga, medelst följande vattendrag.

1) Jänisjoki eller Suurjoki, ur Yläsongaja invid Salpausselkä n.v. om Ilomants kyrka, flyter inom Kihatelysvaara, Tohmajärvi och Pelkjärvi, s.s.v. genom Alasongaja, Loitimojärvi och Jänisjärvi (300 qv. v.), och utom länet genom Leppälax, Suis-tamo och Sordavala vid Joensuu by i Ladoga, på en längd af 138 verst.

Till Jänisjoki falla:

a) Aittojoki ur flera källor i n.n.v. vid Salpausselkä, genom Aittovaara by i Ilomants, 15 v. lg.

b) Kuusjoki ur Kuusjärvi i n.v. i Ilomants, 7 v.

c) Palojoki i Kondiolax, ur källor i n.v. i Selkis by af Kihatelysvaara, vid Salpausselkä, 22 v. l.

d) Äimisjoki i Ilomants, utur Umpilampi, genom Äimisvesi m. fl. i ö. till Loitimo sjö, 26 v. l.

e) Öllölänjoki med källor i Korpiselkä af Wiborgs län, flyter åt nordvest inom Ilomants och Kihtelysvaara genom Wuotjärvi, Koittijärvi, Mutalampi, Ala-Melajärvi, Korpjärvi (18 qv. v.) och Öllölä sjöar, till Loitimo och hufvudelfven, 50 v. l.

f) Kihtelysjoki fr. n.n.v. förbi Kihtelysvaara kyrka, till hufvudelfven vid Uskaljärvi by, 20 v.

g) Kutsunjoki fr. n. genom Kutsunvaara by, 18 v.

h) Juvanjoki eller Wärtsilänjoki, som upprinner i Korpiselkä utom länet ur Juvanlampi och i Tohmajärvi flyter genom Utranlampi till Jänisjoki, 30 v. l.

Ibland dess biflöden höra hit:

1) Heinäjoki fr. Luotojärvi i Korpiselkä, genom Metsäkanaoja, Pitkjärvi m. fl. träsk inom Tohmajärvi, 20 v. l.

2) Rytöoja fr. norr till Wärtsilä by, 20 v. l.

i) Kiehuvanjoki utur Kiehuvanjärvi utom länet till Jänisjärvi i Pelkjärvi, 6 v. l.

k) Kontiojoki fr. n.v. i Pelkjärvi till Kondiolax vik af Jänisjärvi i Leppälax utom länet, 13 v. lång.

2) Tohmajoki, ur källor vid Onkamo by, flyter genom Tohmajärvi och Pelkjärvi sjöar till Ladoga, norrom Sordavala stad, 80 verst lång.

3) Kiteenjoki ur Kiteenjärvi i Kides, genom Ruskiala, Ugu-niemi och Sordavala utom länet, 70 v. l.

Deri faller:

Säynäjoki i Kides, 7 v.

Enligt Generallandtmäteri-kontorets beräkning upptog länets vattenyta nedan uppgifna area:

Kuopio härad:

	Tunland	qv. verst	geogr. qv.-mil.
Kuopio socken	207630.	= 897,169.	= 18,612.
Pielavesi „	88310.	= 381,587.	= 7,918.
S:a	295940.	1278,756.	26,536.

Idensalmi härad:

Idensalmi socken . . .	92188.	398,344.	8,266.
Nilsjä „ . . .	65445.	282,787.	5,868.
S:a	157633.	681,131.	14,134.

Rautalampi härad:

Rautalampi socken . .	160745.	694,579.	14,413.
Leppävirta „ . .	96768.	418,134.	8,677.
S:a	257513.	1112,713.	23,090.

Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken med			
Juuga	179497.	775,606.	16,095.
Nurmis socken	88954.	384,370.	7,976.
S:a	268451.	1159,976.	24,071.

Ilomants härad:

Ilomants socken	120334.	519,963.	10,790.
Pelkjärvi „	8000.	34,568.	0,717.
Tohmajärvi „	41945.	181,244.	3,761.
S:a	170279.	735,775.	15,268.

Libelits härad:

Kaavi socken	39207.	169,413.	3,516.
Kides „	92423.	399,360.	8,287.
Kesälax „	41008.	177,195.	3,677.
Libelits „	231278.	999,352.	20,738.
S:a	403916.	1745,320.	36,218.

Summa hela länet 1553732. 6713,671(2). 139,317(9).

Gagnet att genom strömrrensning och kanalgrävning samt kär-

odling minska den öfverflödiga vattenmassan och at densamma bereda lättare aflopp, att befrämja båtarten och vinna odlingsbar jord, har i denna aflägsna landsort redan i äldre tid varit insedt och enskilda sjöfällningar verkställde. Medan i början på 1600-talet kon. Karl IX var betänkt på att medelst kanal sammanbinda Saimens södra vatten med finska viken, finner man, att dåvarande krigsbefälhafvaren i Finland Jakob de la Gardie i det då ännu af Ryssland icke afträdda Karelen emellan Nuorajärvi och Kuksenvaara sjöar i Ilomants låtit gräfvä en kanal om 800 alnars längd och 8 alnars bredd. Förmodeligen var det krigiska ändamål dermed närmast afsågs. Andra enahanda företag från denna aflägsna tid äro dock okända. Under sistlidne sekel begynte man åter vända större uppmärksamhet vid dem. År 1740 d. 25 Nov. utkom en K. förordning, som sökte uppmuntra kärrodling medelst utlafvad ständig skattefrihet för den sålunda odlingsbar gjorda marken. År 1743 blef Sarvinge sjö i Ilomants uttappad af bonden Lars Knuutinen, hvilket företag vann det erkännande, att icke blott den sålunda vunna mark af riksens ständer skänktes honom, utan äfven en belöning af 3000 daler kopparmynt honom tillades. Allmänna landsvägen framstryker nu på en mils längd öfver den fordna sjöns botten. Då d. 27 Okt. 1745 en „Kongl. instruktion för Direktören och Landtmätaren, som komma att brukas vid Störfurstendömet Finlands afmätande“ utfärdades, stadgades ibland annat att „alla insjöar och strömmar, de största kärr och mossar — måste noga afmätas — de större strömmarne särskildt och efter större skala. De sjöar, hvarifrån vattenledningar till genomfart eller till vattnets aftappande kunna inrättas, böra noga afvägas, huru högt deras vattubryne ligger öfver saltsjön, såsom ock ritning författas öfver slussarne, der de kunna med nytta läggas, jemte förslag på tiden och kostnaderne, såväl till berörde slussars inrättning, som till de genomgräfningar hvilka prövas oundgängliga — — till

vattnets afledande“¹⁾). Dessa stadgande tyckas dock ännu icke kommit Savolax och Karelen till godo. Ty ombuden ifrån dessa landsorter vid 1756 års riksdag funno sig föranlätne att påyrka durch-farters och kommunikationers inrättande, och samma år hade Joh. Lagus i sina i tryck utgifna „Tankar om hushållningens upphjelpande i Carelen“ tillstyrkt detsamma, hvilka åsigter jemväl med synnerligt intresse omfattades af landshöfdingen And. Joh. Nordenskjöld. Kort förut hade Erik Castrén i sin „beskrifning öfver Cajaneborgs län“, föreslagit en farleds öppnande emellan Karelen och denna landsort. Också bedrefs kärrodling af enskilte icke utan framgång. Det är känt att prosten Jakob Stenius d. ä., hvilken ifrån 1740—1766 var pastor i Pjelijjärvi, tillhandlade sig hemman hvilka besvärades af vidsträckta kärr, uttorkade och förvandlade dem till bördig jord samt sålunda förvärfvade sig det ärofulla spenamnet Korpi Jaakko. Hans exempel verkade på allmogen och kärrodlingen spridde sig öfver socknen. Sonen Jakob Stenius d. y., hvilken, efter den förtjenstfulle Chydenii olyckliga död, med icke mindre utmärkelse såsom docens i mekanik och hydraulik i flere år ledt strömnrensningarne i Kumo elf och Österbotten, intilldess ständerna 1766 förklarade att för detta ändamål vidare inga medel funnos att tillgå, bedref, sedan han 1767 efterträdt sin far såsom pastor i Pjelijjärvi, med synnerligt nit forsrensningar iuom sin socken; lät fälla Herajoki sjö och vidtog åtgärder till upprensning af Pjelij sjös utlopp; han verkade till 1809 och bär i allmogens tradition binamnet Koski-Jaakko. Hans bror kompromissdomaren Martin Stenius lät upprensa Uttra fors, der han anlade såg och qvarn samt gjorde en annan fors, Koluvirta kallad, tillgänglig för lodjor. Dessa föredömen verkade ofelbart lifvande på den omgifvande trakten. Då likväl dessa företag endast verkställdes af enskilte och i anse-

¹⁾ Liljenstrand, Om Finlands strömnrensningsverk, s. 54.

ende till de ringa tillgångarne merendels voro inskränkta till mindre områden, måste äfven strörensningarnes och kärrtorkningarnes resultater samt den derpå grundade landtvinningen för hvarje gång endast blifva ringa; hvarföre också om dessa så litet blifvit allmännare känt. Äfven i Savolax finner man kärrodling idkad, den tyckes dock derstädes vunnit mindre förtroende. I de besvärsskrifter, hvilka mot slutet på 1770 och under 1780-talet, med anledning af förbudet mot svedjande inlemnades till Kongl. Maj:t, heter det ibland annat ifrån Idensalmi: „Mossar och kärr finnas väl på åtskilliga ställen i ymnighet, hvilka väl vid första påseende skulle tyckas af naturen vara ämnade till äng, men vid närmare undersökning äro de öfvertäckta med 1 $\frac{1}{2}$ —2 alnars djup hvit mossa, hvarunder finnes en svag rödmyra och derunder en bottenlös grund, hvilket tydeligen bevisar deras odugelighet. Trefjerdedelar af de grankärr, som nu på flere år blifvit uppodlade till morassåkrar, hysa väl ofvanuppå till mer eller mindre djuplek en svartaktig myra, men bestå mesta delen af hvitt sandgrus och större stenar till grund. Dessa kärr vid goda år, genom försigtig skötsel och kostsamt arbete, betala väl till någon del arbetarens möda, så länge de kunna nyttjas till rågsäde, men då alla rötter och stubbar försvunnit samt sädesväxten afstadnar, blifva de alldeles onyttiga“ ¹⁾). Mot slutet af seklet finna vi äfven regeringen hafva egnat en större uppmärksamhet på nödvändigheten af sådana företag med allmänna tillgångar. Isynnerhet blef en vattenkommunikation af dessa landskaper med det öfriga landet föremål för undersökning. Då deras södra fjärdar och aflopp lågo inom ryskt gebit, fann man förbindelse böra tillvägbringas med de under samma styrelse lydande vestra landskaperna, dels med Tavastland, dels med Österbotten; undersökningar, afvägningar och beräkningar anställdes. Den som mate-

¹⁾ Idensalmi kyrkoarchiv, ibl. F Collans efterlemnade papper.

matiker frejdade öfversten Schultén, sluteligen ledamot i Finlands senat, afvågde år 1791 åtskilliga af Saimens och Päijänes vattendrag. Efter hand uppgjordes flere projekter. Ett af dem ville ifrån Pjelijärvi sjö öfver landtåsen leda sig till Sotkamo och Uleå träsk, samt derifrån till hafvet; ett annat ifrån Idensalmi vattendrag äfven sträfva till Uleå träsk; ett tredje ifrån samma utgångspunkt öfver Kiuruvesi och landtryggen bana sig väg till Pyhäjärvi sjö i Uleåborgs län och medelst Pyhäjoki elf till hafvet. Öfverdirektören för landtmäteriet i riket, landshöfdingen Erik af Wetterstedt afgaf d. 10 Martii 1798 underdänig berättelse om vattendragen i Finland, deri han ibland annat förordade en vattenförbindelse emellan Päijäne och Saimen genom Laukkas och Rautalampi vattnen medelst Suontienselkä till Paasjärvi och Maanselkä inom St. Michels län, hvarest en 845 alnar bred sandås af 11 1/2 alnars höjd jemte kärr möta, och på hvars motsatta sida Saimens vatten vidtaga ¹⁾). Längre än till förslager kom man dock ej; kostnaderna tyckas hafva afskräckt. Om Idensalmi vattens förbindelse med Pyhäjärvi säges uttryckeligen att man knappast vågade hoppas, att med 2 millioner riksd. bringa den till verkställighet. En under dåvarande förhållanden otänkbar summa. Då, till följd af förordningen d. 17 Dec. 1799, strömnrensningens arbeten i landet med eftertryck åter vidtogos och en direktion till dess bedrivande nedsattes, var det dock vestra landet man till en början förnämligast afsåg och Kumo elfs vattenområde som först till rensning företogs. Att man likväl icke lemnade det öfriga landet utan uppmärksamhet, bevittnas af en i nyss återopade samlingar angående landets strömnrensningens arbeten förekommande med Porthans handstil skrifven ehuru defekt promemoria öfver forssarne och vattendragen emellan Rautalampi och Pielavesi, samt möjligheten att göra dem farbara. Då Porthan var ledamot i strömnrensningens-direktionen och en af de verksamma-

¹⁾ W. G. Lagi efterlemnade samlingar ang. strömnrensningverket.

ste deri, så är sannolikt, att anteckningarne skett med afseende å framdeles vidtagande strömrrensningar der å orten. Der till kom det dock icke. Man hade ännu på långt när icke medhunnit upprensa Kumo elfs vattendrag, då direktionens verksamhet genom kriget afbröts. Likväl uppgåfvos icke planerne; medan kriget än fortgick upptogos de åter. Uti en af strömrrensningens-direktionens ledamot Biskop Tengström om hösten 1808 i koncept uppsatt promemoria befinnas landets vattendrag beskrifna och gagneligheten af deras rensning framlagd; vid Borgå landtdag väcktes åter frågan. Den 8 Febr. 1810 finner man Biskop Tengström åter hos Regeringen framställa behöfligheten af strömrrensningensarbetens fortsättande, med tillagd önskan: „que les esperances de la nation ne tardent pas long temps d'être accomplies“. Den 28 Mars 1811 hemställdes af Regeringsconseillen till Kejsaren i ämnet. Det derpå följande kriget torde vållat uppskåfvet, hvarföre det nya strömrrensningensverket i Finland först 1816 grundades. Några år förflöto ytterligare innan dess verksamhet sträcktes till Savolax och Karelen.

Det första ifråga satta arbete var ett redan i Svenska tiden påtänkt, en båtleds öppnande genom gräfning och slussars anläggning uti Warkaustaipale „rennil“, föreslaget 1822 af löjtnanten (fänrik?) P. G. Savander och af landshöfdinge-embetet i Kuopio hos strömrrensningens-direktionen förordadt. Behöfliga undersökningar och kalkyler vållade uppskåf.

Uppå af inbyggarene i Kajana och, som det vill synas, förnämligast dåvarande pastor i Paldamo, prosten C. F. Aejmelaeus väckt förslag om en båtfärds öppnande emellan berörde stad och Karelen, föranstaltades undersökning om dess verkställbarhet. Den enda möjlighet att vinna ändamålet ansågs vara, att begyuna vid Uleå träsk, bereda sig sjöfart förbi eller igenom Ämma och öfriga Kajanska vattenfallen samt genom ett stridt strömdrag till Nuasjärvi och Kimasjärvi invid Sotkamo kyrka, och derifrån med

rigtning at söder till landtryggen genom Sapsöjärvi, Kiantojärvi eller Kiantoperä, hvilka i samma niveau sammanhänga genom smala grunda och steniga sund. Ifrån Kiantoperä skulle kommunikation fortgå medelst en å med ringa vatten och Pohjakoski fors, Pohjalampi, Kiantojoki, Korpikoski, Karsikkalampi, Piippukoski, Mallaskoski, Lappakoski och Lappajärvi, inom hvilka vattendrag båtfärd ännu blifvit idkad. Vid Lappajärvi begynner landet att märkeligen höja sig, hvarföre ock båtfärd här upphör och kommunikationen med Karelen här underhållits medelst tre mils landstransport till Kokkojoki på Karelska sidan. Vid fortsatt undersökning, ifrån Lappajärvi åt landthöjden till, mötte en af allmogens å orten okänd och obegagnad å, som framtränger genom svårt tillgängliga ödemarker uti smala och djupa dälдер, derunder bildande åtskilliga dittills obenämnda forssar, af hvilka den sista genom en mindre å stod i förbindelse med Kalliojärvi träsk, beläget på sjelfva landtryggen. Åt söder eller Karelska sidan om träsket mötte en mossa af omkring 700 alnars längd, hvarest den första upprinnelse till ett vattendrag visar sig, hvilket sedan allt mera tilltar, ibland annat förstärkt genom två obetydliga sjöar Maanselänlampi och Kokkolampi och under namn af Kokkojoki genom Nurmis flyter till Pjelijjärvi, på sätt ofvanföre under framställningen af Karelska vattendraget N:o 15 närmare beskrifves; derunder bildande elfva obenämnda forssar, ibland hvilka vid den sydligaste båtfarten ifrån söder upphör. Sedan denna undersökning om sommarn 1826 blifvit af dåvarande ingenjörkapten Fredr. Hällström verkställd, blef resultatet att, oberäknadt de dryga kostnader och den stora arbetsstyrka som dertill fordrades och hvilka man åtminstone under dåvarande förhållanden ännu icke vågade anlita, naturförhållanden satte oöfvervinneliga hinder genom brist på erforderligt vattenförråd, för att göra den emellan Lappajärvi och Kokkojokis sydligaste fors belägna landsträcka af 3 mil navigabel, emedan den enda reservoir, som härvid kunde anlitas

saknade nödigt förråd deraf. Förslaget att på denna väg sammanbinda Karelen och Kajana förföll derföre. Enahanda öde hade ett annat af Kajanaboerne samma tid väckt förslag om båtfärds öppnande till staden Kem vid Hvita hafvet och Archangel, hvarest enahanda hinder mötte.

Deremot ansåg strömningsdirektionen sig böra påtänka och befrämja mindre kostsamma företag inom sjelfva länet. 1825 och följande åren väcktes fråga om fällning af Wiinijärvi och Syssmä sjöar i Libelits, af Juurikka, Yläpitkä och Keskiensjärvi i Idensalmi, Jylängö träsk i Pielavesi, hvilket sistnämnde arbete bönderne Krister Rönkä och Sam. Räisänen sjelfve företogo sig att utföra; af Suontienselkä i Suonejoki, med anledning af kappellboernes genom fänrik Savander hos landshöfdinge-embetet gjorda förslag; af Konnevesi i Rautalampi, af Pyhäjärvi sjö i Kides och Kesälax, samt om rensning af Pjelis elf i Karelen.

Suontienselkä sjös fällning och rensning af Suonenjoki, således samma trakt der af Wetterstedt förordat lättad sjöfärd, företogs i hufvudsakligt ändamål att skydda de kringliggande sankstränderne för öfversvämning och göra dem odlingsbara. Arbetet begynte om hösten 1827, fortsattes de följande åren och fullbordades 1830, hvarigenom icke blott det närmaste ändamålet vanns, utan jemväl en lättare farled bereddes till Saimens vatten, ifrån hvilka Suontienselkä endast skiljes medelst en 300 alnar bred och låg sandrygg, öfver hvilken båtar lätteligen kunna dragas. De vattenverk hvilka för vattnets fria aflopp dittills varit hinderliga åter uppbyggdes vid en särskild för ändamålet gräfvnen kanal. Kostnaderne med hvilka strömningsverket understödde detta företag beräknades till 2152 rub. 29 $\frac{1}{2}$ kop. Banko ass. Den sedan 1827 påtänkta rensning af Konnevesi fors eller Konnekoski i Rautalampi verkställdes 1831 med den påföljd att vattenhöjden i Hangavesi och Aijävesi fälldes med 2 fot. Följande året skedde ytterligare fällning och båtfärden å forssarne

lättades. Af allmänna medel åtgingo härtill 489 rub. 2 $\frac{3}{4}$ kop. Bko assignationer och 156 riksd. 9 sk. svenska riksgäldssedlar.

Inom samma Rautalampi vattenstråt och Karttula kapell företogs år 1850 sänkning af Suuri- och Pieni-Tallusjärvi, medelst Talluskoski forsrensning och anläggning af en kanal om 6 fots djup samt 14 fots bottenbredd. Kostnaden uppgick till 874 rub. 44 $\frac{5}{6}$ k. silfver.

I afsigt att för norra landet bereda en vattenförbindelse emellan Saimen och Päijäne, anställdes undersökningar och nivelleringar år 1857 och följande år, och stadnade man vid den åsigt, att en sådan lämpligast kunde åstadkommas sålunda att den leddes ifrån ofvannämde Suontienselkä i Suonejoki öfver Maanselkä till Jorois i St. Michels län. Undersökningskostnaderna uppgingo till 1651 rub. 82 kop. Verkställigheten af arbetet är dock tills vidare uppskjuten.

Sänkning af Yläpitkä och Juurikkajärvi sjöar i Idensalmi begynte om hösten 1833, medelst rensning och sprängning af Yläpitkä fors, hvarigenom hälften af förstnämnde sjö fälldes; genom följande års arbete bragtes den att falla med 3,7 fot. Då sålunda sjöns djuplek blifvit bragd till endast några fot, företogs och verkställdes på de kringboendes begäran, medelst en 800 fot lång genom Alapitkä strömfall sprängd kanal åren 1853—1855 Alapitkä träsks fullkomliga aftappning. Följande år begynte upprensning af den 14000 fot långa å, som förenar Yläpitkä med Juurikkajärvi, hvarpå en kanal af 1 $\frac{1}{2}$ versts längd uppmuddrades genom sistnämnde sjö och densamma 1857 fullkomligen uttorkades. Kostnaden uppgafs till 1095 rub. 60 kop. silfver och 191 rdlr 35 sk. riksgäld.

I afsigt att fälla vattenytan uti Leväinen, Paavali, Humpilampi och Jokinen sjöar i Idensalmi, vinna tilländningar och göra de å stränderne belägna sankar kärren odlingsbara, gräfdes 1853 och 1854 emellan sistnämnde sjö och den 30 fot under den-

samma liggande Onkivesi en kanal af 2600 fots längd och 6 fots bottenbredd, hvarigenom Jokinen uttappades. Derpå rensades Kinttujoki 2031 fot långa å, som förenar Jokinen med de öfriga 2,5 fot ofvanom liggande sjöarne, hvarutom en kanal af 15 fots bottenbredd, genom en del af Paavali och Leväinen sjöar upp-muddrades. Följden blef att dessa äfvensom Humpilampi förvand-lades till ängsmark och de kringliggande kärren gjordes tjenliga för odling. Kostnaden uppgick till 808 rubel 78 kop. s:r.

Akonjärvi träsk, upptagande en yta af 93 $\frac{1}{2}$ tunneland, till större delen endast en fot djup med äfje-botten på lergrund, samt omgifvet af vidsträckta marker, å hvilka gräsväxten af det öfverflödsvatten träsket underhöll hindrades i sin utveckling, be-slöts 1856 till uttorkning medelst rensning af Akonjoki bäck på en längd af 2350 fot. Arbetet begynte 1857; till 1859 hade nästan hela träsket utfallit, och endast en kanal till vårvattnets och bottensyrans afledande, sträckte sig genom en del af den förra sjöbottnen.

En förbindelse emellan Saimens södra fjärdar och Kuopio vattendrag, genom Warkaus och andra i Leppävirta belägna sund och sjöar, hade länge varit önskad. Arbetets stora omfång och deraf förutsedda kostnader hindrade verkställigheten. Ehuru ef-ter den nya strömrrensings-direktionens inrättande redan 1822 förslag väcktes om detta företag, voro dock tillgångarne då ännu otillräckeliga och först 1832 blef tillfälle att förordna om under-sökning och upprättande af kostnadsförslag till farled för 4 fot djupt gående båtar, medelst upprensning af Konnuskoski fors samt Unnukka och Pirttivirta strömdrag, äfvensom en kanalgräfning jemte slussbyggnad förbi Warkaus fors. Sedan detta uppdrag blifvit af ingeniörkaptenen Fr. Hällström verkställdt och vid för-slagets uppgörande möjligaste besparing iakttagen, uppgick kost-naden likväl till 52271 rub. bko ass., hvilken summa dock möj-ligen kunde minskas i händelse öfverbyggarene, hvilka af före-

taget komme att draga vinst, kunde förmas, att förbinda sig till presterande af 21244 dagsverken. Men äfven då ännu måste anstånd hafvas för bristande medel. Andra tider stundade dock; på skedd anmälan beviljades af regeringen extra anslag till det belopp att genast större dimensioner för arbetet kunde påtäckas och förslag derefter uppgöras. I Juni månad 1835 begynte kanalgräfningen vid Taipale nära invid Warkaus för 6 fot djupt gående fartyg med dertill hörande slussbyggnader och var hela kostnaden beräknad till 99000 rub. banko assignationer, samt arbetet bestämdt att fullbordas på 5 år. Sedan materialier blifvit anskaffade och byggnader för arbetarena vid Taipale uppförde, begynte gräfningen, och uppkastades under första året kanal vid Warkaus till 1800 fots längd. Följande år begyntes äfven med kanalgräfning vid det högre upp belägna Konnunkoski; hvarpå arbetet fortgick å begge ställen, intilldess den 6 Juni 1840 Warkaus eller Taipale kanal med sina tvenne för 6 fot djupt gående fartyg ämnade slussar, såsom färdigt till allmänt begagnande uppläts. Arbetet vid Konnunkoski fortsattes ännu till följande år, då äfven det med sin sluss fullbordades och för sjöfarten öppnades. Sedan kanalerna sålunda blifvit fullbordade befanns den dem emellan belägna 3 mil utgörande farled tarfva rensning och uppmuddring å åtskilltga smala sund och grunda ställen. Sålunda upprensades under de följande åren Kosulanvirta, Wirtasalmi, Kopolanvirta, Leppävirta och Alavirta strömmar, samt i allmänhet grunda ställen å hela farleden till 7 fots djup under lägsta vattenstånd, hvarjemte till förekommande af prickarnes rubbande såkallade Duc d'Albers och sänkkistor med pollare anlades och för kommunikationens befrämjande öfver Leppävirta ström för sommarn en färja byggdes och för vintern en pontonbrygga uppfördes. Kanalernas kostnad öfversteg dock den första kalkylen; den uppgick sedan ytterligare några arbeten blifvit verkställda, år 1847 till omkring 61000 rub. silfver.

Efter kanalernes öppnande och mellanliggande farleds rensning hade Senaten år 1842 äfven förfogat om den nordligare farledens ända till Kuopio närmare undersökning och utprickning genom en lotsofficer, en landtmätare samt nödige lotsar och öfrig betjening. Men som med verkställigheten häraf fördröjdes och erfarenheten visat, att i anseende till den inskränkta tjänstemannapersonal och betjening lotsverket hade att till företaget disponera, någon möjlighet icke fanns, att på länge vinna ändamålet, förordnades år 1857 om en från lotsverket skiljd expedition, som enkom fick sig i uppdrag, att anställa sjömätningar i Saima och Kallavesi vattendrag, förse farvattnen derstädes med märken, prickar och remmare, författa farledsbeskrifning och uppgöra kartor. Arbetet har fortgått sedan 1857, då dertill anslogs 6600 rub. s:r.

År 1858 — 9958,50.

„ 1859 — 9708,50.

„ 1860 — 9649,60.

„ 1861 — 12939,25.

Denna mätning rörer icke blott Kuopio, utan jemväl Saimens vattendrag inom St. Michels och Wiborgs län, och hafva vi om den vid ett annat tillfälle redogjort.

Sedan öppet farvatten var vunnet från Saimens södra delar ända upp till Kallavesi 274,97 fot öfver hafvet belägna vatten vid Kuopio stad, uppstod fråga att jemväl i norr derom åt Maaninga, Pielavesi och Idensalmi, i det sig ännu 80 verst sträckande vattendrag öppna farled genom Maaningavesi, Onkivesi, Nerikko och Porovesi sjöar, medelst en kanalbyggnad vid vestra sidan af Ruokovirta grunda och månggreniga ström, kanal och slussbyggnad vid Wianto ström, fördjupning af Tomperi fors, kanalbyggnad i Nerikko ström samt uppreisning af Lammasvirta. Af dessa strömmar uppgafs höjden vara af:

Ruokovirta = 0,69 fot.

Wianto	= 6,96 fot.
Tomperi	= 2,75 „
Nerkko	= 1,25 „
Lammasvirta och Idensalmi sjö . .	= 0,45 „

således sistnämnde sjö 12,11 fot öfver Kallavesi och 287,08 fot öfver hafvet. Enligt af chefen för strömnrensningverket Baron Rosenkampf uppgjortt förslag beslöts att under 10 år, med ett årsanslag af 4000 rub. s:r låta verkställa arbetet. Företaget begynte under arbetsåret 1846—1847 medelst kanalgräfning genom en udde vid Ruokovirta ström på en längd af 1170 fot, hvaraf omkring $\frac{2}{3}$:delar sträckte sig i öppna sjön med en bottenbredd af 12 fot, medan de i sjön utlöpande kanalbankernes öfversta bredd uppgick till 8 fot. Dernäst förbereddes Wianto forsrensning. Följande år begynte arbetet derstädes medelst reglerande af vattnet uti det ofvanom Wianto belägna Koskilampi träsk, hvarpå slussbyggnaden vidtog och intill 1852 fullbordades. Ofvanom slussen fortsattes derpå gräfning uti forsarne nedanom Onkivesi sjö; 5 fot djupa kanaler med 14 fots bottenbredd lededes genom öfre och nedre Tomperi, hvilka derjemte befriades från sten till 100 fots bredd. Enahanda kanal framfördes genom Wuokkivirta ström, hvarjemte kammen af Wianto fors upprensades. Effekten blef att Onkivesi sjö föll med 3 fot. År 1857 upprensades vidare Tomperi och Wianto forsar, hvarigenom Onkivesi ytterligare sänktes.

Under arbetsåret 1839—1840 fälldes Suovu träsk i Kuopio socken med 2 fot.

Inom Nilsjä socken begynte strömnrensningar år 1836, då Alanurmijärvi sjö sänktes genom fördjupning af Palonurmenkoski fors, med en kostnad af 215 rub. 60 kop. banko assignationer. Under vintern 1842 gjordes början att fördjupa Lastukoski fors i afsigt dels att fälla Syväri stora sjö, dels ock att göra forsen farbar för flottor och batar samt vinna kommunikation emellan

Syväri och Wuotjärvi sjö (se ofvan Nilsä strät N:o 25 af Saima vattensystem). Syväri föll med 6 fot och betydliga tilländningar vunnos, men som dessa fortforo att lida af öfverflödsvatten, upp-togs arbetet år 1856 å nyo och en kanal af 700 fots längd, med 52 fots bottenbredd drogs genom forsen till det djup vattenytan i nedanliggande Wuotjärvi medgaf, eller 3,96 fot. Hela kostna-den uppgick till 978 rub. 49 kop. silfver. — Att fälla Akonvesi och tillvägabringa båtkommunikation verkställdes 1849—1850 under skydd af en 60 famnar lång dam, upprensning af Muurutkoski fors till en bredd af 10 alnar med 5 fots vattendjup för en kost-nad af 944 rub. 78 kop. — I ändamål att sänka Ukonjärvi och Palevijärvi sjöar, rensades 1851—1852 Kirveskoski fors medelst en genom densamma anlagd kanal af 7 fots djup och 10 fots bottenbredd, hvarigenom sjöarne fälldes med 5 fot och ansenliga på lergrund hvilande kärr gjordes odlingsbara. De följande åren gräfdes en kanal af 1670 fots längd och 10 fots bottenbredd ge-nom Warpaiskoski fors, i afsigt att fälla Ylivarpainen och Suuri-varpainen samt aftappa Tuulivarpainen, hvarigenom Suurivarpainen föll med 8 fot. Derjemte bearbetades Terva- och Myllykoski ne-danom belägna forsar, för att lätta vårflodens aflopp; derpå upp-rensades Kärnäkoski emellan Suurivarpainen och Tuulivarpainen belägna sund och en kanal af 340 fots längd, 7 fots bottenbredd samt 8 fots djup sprängdes i detsamma genom berget, hvaraf följdén blef att Tuulivarpainen alldeles uttorkade. Genom den uttorkade sjön anlades en kanal af 3600 fots längd, 6 fots bot-tenbredd och 4 fots djup, samt fortsattes till Pajusalmi sund för att till någon del fälla Ylivarpainen och göra kringliggande kärr odlingsbara, hvarpå arbetet år 1854 afslutades. Kostnaden be-räknades till 592 rub. 50 kop. Sjöarne Itälampi och Ylänurmes-järvi, af hvilka den förre medelst Itälammijoki utfaller i den sednare, hvilken åter genom Niskakoski och Ruunalampi mindre träsk flyter åt Wanha-Myllykoski och Nilsä strät (25_g), omgif-

ven af vidsträckta kärr och dälder, åstadkommo genom sitt höga vattenstånd mångfaldig skada, hvarföre på den kringliggande allmogens begäran, år 1857 begyntes med fällning af ofvannämnde Itälampi och Ylänurmesjärvi sjöar. Afsigten var att fälla förstnämnde sjö med 6 och den sednare med 4 fot, genom upprensning af Wanha-Myllykoski och Niskakoski forsar, samt Itälammenjoki bäck. Myllykoski upprensades på 310 fots längd samt 10 fots bottenbredd och 5 1/2 fots djup. Ylänurmesjärvis aflopp fördjupades till en början med 2 fot, hvarigenom sjön sänkte sig med 4 fot; följande år genomgräfdes Niskakoski medelst en kanal af 570 fots längd, 7 fots djup och 8 fots bottenbredd, hvaraf Ylänurmesjärvi sänkte sig ytterligare med 1 fot, derjemte upprensades Itälammenjoki på en längd af 600 fot, 3 fots djuplek och 5 fots bottenbredd. År 1859 anlades en kanal genom Ylänurmesjärvi till 10 fots bottenbredd, hvarigenom ändamålet vanns att sänka den med 6 fot. Sluteligen upprensades och fördjupades Ylänurmesjoki på en längd af 900 fot, till 5 fots bottenbredd samt 4—5 fots djup, hvaraf följdén blef att jemväl Itälampi föll med 4 fot och ändamålet blef vunnet. Kostnaden uppgick till 402 rub. 85 k. och de dertill använda allmogedagsverken år 1858 till 1099 och 1859 till 1336, summa 2435 dagar. — Efter redan år 1853, enligt allmogens begäran, upprättadt kostnadsförslag, uppgående till 1093 rubel och 5131 dagsverken, hvilka kringbyggarene åtagit sig prestera, och om verkställigheten fattadt beslut, men med hvars utförande af brist på arbetsbefäl anstånd tagits, begyntes år 1858 att medelst fällning minska Rahois och Ruokois sjöars vattenyta med 8 fot, sålunda att Ruokoisenjoki och deri befintelige Jouhilaks fors, hvarigenom Ruokois sjö har sitt utlopp till Syväri, äfvensom Rahoisenjoki, som afleder vattnet ifrån Rahois till Ruokois, upprensades. Första året gräfdes en kanal af 10 fots bottenbredd och 3 fots djup genom Jouhilaks fors på en längd af 100 fot, hvarjemte den öfriga delen

deraf, utgörande 160 fot i längd upprensades till 2 fots djup, medelst undansprengning af berg och stora stenar. Följande år sprängdes ytterligare å kanalen i Jouhilaks fors och bragtes till en längd af 200' medelbredden till 9' och djupet till 6', hvarjemte den återstående delen, likaledes uppgående till en längd af 200', till nödigt djup genomgräfdes och upprensades. Under året sprängdes 193 kubikfamnar berg och sten samt uppkastades 558 $\frac{1}{2}$ kub.famnar jord. Dittills hade dertill åtgått 772 rub. 24 $\frac{1}{2}$ kop. silfver och 2514 socknedagsverken, hvilka beräknade efter markergången å 35 kop. för dagen utgöra 879 rub. 90 kop., således hela kostnaden = 1652 rub. 14 $\frac{1}{2}$ kop. Arbetet skulle fortsättas.

I Karelen var det första strömrrensningsföretag, hvilket af strömrrensnings-direktionen redan år 1824 påtänktes, fällningen af Wiinijärvi och Syssmäjärvi sjöar i Libelits. (Se Karelens vattendrag N:o 51). Med afseende å kringboende lägenhetsinnehafvares klagan öfver den skada Wiinijärvi genom sin höga vattenyta förorsakade, ansågs nödigt, att fälla densamma med 3 fot. För att vinna detta ändamål borde Waskikoski 3 fot 6 $\frac{1}{2}$ tum höga fors vid Taipale kyrka, hvarest sjön vid sin södra ända har sitt utlopp till Komperojoki eller Taipale å, nästan alldeles försvinna, äfvensom Siikakoski 6'4" höga, lägre ner i ån befintliga fors upprensas. Syssmä invid Wiinijärvi belägna sjö med långgrunda och till största delen leraktiga stränder, som stöta till vidsträckta mossar af 360 tunnlands omfång, hvilka för vårfloden intill midtsommaren icke kunnat bearbetas, borde åter sålunda fällas, att Syssmä vid sin mynning något grunda och på flere ställen af stenar, videbuskar och vindfälln tillspärrade å upprensades och deri befintliga Kiuko (Kivi?) och Ruohonkoski eller Ruhankoski forsar, som hade en stupning af 6', utvidgades. I anseende dertill att svårighet väcktes af inbyggarene att prestera dagsverken, hvilade frågan till år 1830. Sedan dagsverken blifvit utlofvade

begyntes 1831 med aflägsnande af de vattnets affall hindrande qvarnar och upprensning af den mindre grenen af Siikakoski fors. De följande åren upprensades hela forsen och en bro byggdes deröfver, hvarefter åtskilliga emellan Siikakoski och Waskenkoski befintliga stenrefflor undanskaffades, sistnämnde fors fördjupades och Wiinjärvi 1835 fälldes med 5 fot. Med fällning af Syssmjärvi dröjde till 1858, en kanal af 1050' längd, 10' bottenbredd och 6—7' djup gräfdes genom Ruhankoski (Ruohonkoski?) fors, ån emellan sistnämnde och Kiukoski (Kivikoski?) upprensades under sistnämnde och följande år till 700' längd, 10' bottenbredd och 7' djup, samt Syssmäjoki å på en längd af 300'; hvaraf följden blef att Syssmjärvi fälldes med 2' och kringliggande kärr i samma förhållande uttappades. De följande åren skulle med arbetet fortsättas. År 1844 fälldes likaledes i Libelits Sulkama 3 små sjöar med 4'.

Om hösten 1832 företogs vid gränsen emellan Pjelis och Nurmis belägna Wuogo vattendrag (Karelska vattendragen N:o 18), till fällning, hvarmed inbyggarene väl redan förut begynt, men som de stött på berg hade de anlitat styrelsens biträde. Arbetet utgjordes äfven till större delen af sprängning. Den 10 verst långa och 2 verst breda sjön fälldes med 8 fot och uttorkades till omkring $\frac{2}{3}$ delar af sin area. År 1837 då arbetet nådde sitt slut beräknades den vunna odlingsbara jorden till 750 tunnland. Kostnadsbeloppet i kontant utgjorde 951 rub. 10 ³/₇ k. silfver.

I Nurmis upprensades åren 1834—1836 Kuokastenkoski till Kokkojoki vattenområde hörande fors, (se Karelska vattendraget N:o 15), dess vattenhöjd sänktes med 4' och det ofvanföre liggande vattendraget med 3 $\frac{1}{2}$ fot, hvarjemte ny brobyggnad uppfördes öfver forsen. Inom samma vattenområde begyntes år 1846 med rensning af Wastimojoki för att likaså med 3 $\frac{1}{2}$ ' sänka vattenytan i Mehtävartimojärvi; hvilket följande år fullbordades med en kostnad af 83 rub. 3 k. s:r.

Det viktigaste sjöfällningsarbetet i Karelen är ofelbart den af Libelits, Kondiolax, Pjelis och Juuga omgifna Höytiäinen. Första väckelse dertill utgick ifrån sockneboer i Libelits och Juuga, hvilka gjort ansökning att af styrelsen erhålla understöd till det tilltänkta företaget. Af styrelsen afsändes ansökningen till strömningsdirektion, med uppdrag att låta anställa undersökning af lokalen. Dess resultat blef att Höytiäinen, 50 verst lång och 20 verst bred, i norr, nordvest och vester befanns omgifven af lågländta under dåvarande förhållanden icke odlingsbara marker och kärr, att stränderne på denna sida bildade långgrunda vikar med lerbotten, beväxta med hvassa och sjögräs; hvaremot de på östra, sydöstra och södra sidan voro branta, omgifna med sandmoar, och derföre icke erbjödo utsigt till fördelar af sjöns fällning. Då Höytiäinen hade sitt naturliga aflopp genom Wiinijoki till Wiinijärvi redan förut fälda sjö, och medelst densamma samt dess redan upprensade utfall till Orihvesi, var det på denna väg sökanderne ansett fällningen böra åstadkommas. Det befanns dock att icke blott Wiinijoki och de deri befintliga forsar Niskakoski, Lieri och Sulkukoski, utan äfven de redan förut för annat ändamål rensade lägre vattendragen ytterligare, till förekommande af öfversvämningar i den trånga dalsträckningen, borde utvidgas, hvarvid kostnaden komme att uppgå till 5700 rubel och en arbetsstyrka af 28000 intressentdagsverken blefve behöflig, utan att derigenom större effekt kunde åstadkommas, än att sjön fälldes med 5 fot, då den dock låg 70 fot öfver Orihvesi, dit den borde afledas. Då sålunda kostnaden ansågs vara för dryg mot den förväntade nyttan, fann man sig uppmanad, att åt annat håll söka ett aflopp, och som Höytiäinenens södra vik, Paskonpohja genom ett näs af endast några versters bredd var skiljd ifrån Pyhäselkä fjärd af Orihvesi, dit den ifrån sin nordvestra sida på 85 versters afstånd med svårighet kunde bana sig väg, beslöts 1851 att verkställa undersökning vid sjöns södra strand. Det

befanns då att näset emellan Paskonpohja och Pyhäselkä utgjordes af en sandås, som lätt kunde genomgrävas, hvarutom på samma ås och 4350 fot i söder om Höytiäinen ett mindre träsk, Walkilampi, af 2200 fots längd, 900' bredd och 45' djup, lättade företaget. Derifrån sträckte sig en dalgång af 11000' till Pyhäselkä. Hela afståndet utgjorde således 17550' eller 4,875 verst. Men som lokalförhållanden torde hindrat kanalens gräfnings i alldeles rak linea, uppgafs dess tillämnade längd i förslaget till 5,25 verst, med fall af 70 fot. Den bestämdes till endast 10 fots bottenbredd och 5' djup under Höytiäinens lägsta vattenstånd, emedan genom höjdskilnaden och vattenmassans derigenom uppkommande påtryckning, skärning i den lösa sanden förutsågs. Kostnaden beräknades till 26415 intressentdagsverken fördelade på 10 år och 3366 rubel s:r kontant, deri inbegripne 7 kop. silfver i kostpenningar för hvarje dagsverkare. Hvad man dock icke på förhand kunde beräkna var underhållet af en färja öfver Pyhäselkä vik emellan Joensuu stad och Ylämylly gästgiveri, hvilken genom kanalens gräfnings blef nödvändig, äfvensom anläggandet af tvenne broar öfver det nya vattendraget, samt ersättning för såväl den jord der kanalen framgår, flyttning af en mjölkvarn, samt de skador genom vattnets stigande i Pyhäselkä kunde förorsakas. Effekten beräknades till en fällning af sjöns vattenyta med 30 fot. Företagets vikt och den förutsedda vinsten gjorde att interessenterne åtog sig 37983 dagsverken, hvarigenom arbetet kunde påskyndas. År 1854 lades handen vid verket med en kanalgräfnings ifrån Pyhäselkä åt Walkilampi, då 2650' genomgräfdes. Vårfloden år 1855 fördjupades och utvidgades densamma ansenligt, hvarpå med arbetet fortsattes, så att till början af år 1856 6650 fot af kanalen voro färdige, då den ytterligare af vårfloden utvidgades och fördjupades. Kanalen upptogs till 5 fots vattenbredd ej mindre nedanom Walkilampi än under dess fortsättning derifrån åt Höytiäinen, samt påräknades ytter-

ligare skärning genom vattenmassan, hvilket om hösten 1856 och våren 1857 äfven inträffade. Der hårdare jordlager påträffades, dem vattnet ej mäktade undanskaffa, blef det nödigt att genom gräfning fördjupa och utvidga arbetet; sålunda sänktes Walkilampi med 5 fot. För att lättare reglera vattenmassan i den till denna sjö anlagde kanal inrättades om våren 1858 vid sjöns utlopp en med luckor försedd kaidam, genom hvilken vattenytan efter behag kunde höjas medelst det tillflöde densamma gifvit ifrån Höytiäinen. Genom detta reglerande af vattenmassan i kanalen fördjupades densamma så mycket, att Walkilampi ytterligare sänktes med 15 fot. Derigenom hade dock den nedanom liggande kanalen så utvidgats, att en dambyggnad vid Walkilampi ej mer kunde underhållas, helst botten var ganska löst och vattnet allt vidare undergräfdes den. Medan densamma derföre undanröjdes, inrättades om hösten 1858 vid kanalens utlopp ifrån Höytiäinen tvenne dammar, den ena en vanlig kaidam vid sjelfva utloppet, under hvars skydd den andra, på ett afstånd af 100 fot ifrån den förstnämnde uppfördes, försågs med spontvägg, jemte tvänne luckor hvarje af 5 fots bottenbredd. Mellanrummet emellan dessa dammar utvidgades till 10 fots bottenbredd samt gräfdes till 5 fots djup under Höytiäinens vattenyta. Genom dessa dambyggnader kunde ett vattendjup af 3—4 fot alltid underhållas långs med hela kanalen, hvilket djup ansågs erforderligt för åstadkommande af den äskade skärningen, och hvarigenom Walkilampi 45 fot djupa sjö, i Juni månad 1859 alldeles uttorkade. Sedan denna uttappning skett måste genom Höytiäinen 30 fot större höjd öfver den uttorkade sjön vattenmassans hastighet och påtryckning i den öfre kanalen i samma förhållande ökas, strömfåran allt mera utvidgas, påtryckningen på dammarne allt mera ökas, och de på sidorne om dem befintliga jordlager blifva utsatta för vattnets skärning. Man hade för afsigt att låta den successiva aftappningen fortgå till senare hälften af Augusti och

derpå verkställa den totala fällningen. Svårigheten att beräkna förhållandet emellan vattenmassans påtryckning och den lösa sandjordens motståndskraft vållade dock att skärningen verkade hastigare och Höytiäinen omkring 3 veckor tidigare än ämnadt var, eller den 3 Aug. 1859 bröt sitt bålverk och banade sig väg till Pyhäselkä. Effekten blef att innan månadens slut Höytiäinen fallit med 26 fot, och inom året med ytterligare 4'. Derjemte hade sjöns södra vik, Paskonpohja, alldeles uttorkat och en strömfåra bildats till Puntari sund, inom hvilket en kanal till 100' bredd bildade sig, i hvars botten berg på 30 fots djup mötte. Genom denna fällning tillkommo tillandningar kring sjön, hvilkas areal enligt approximatif beräkning uppskattades till 25 à 30000 tunland (= 108—129 qvadrat verst), till större delen till äng och åker tjenlig jord; hvarutom genom de kringliggande kärrens uttorkning de förut ofta nog förekommande frostskador för framtiden böra kunna minskas. Emellertid vållade sjöns tidigare aflopp och den derigenom föranledda ovanliga vattenhöjden, innan den hann fördela sig öfver Saimens fjärdar och bereda sig utlopp, i det lägre belägna landet ganska känbara förluster för underbyggarene. Enligt anställda synes och värderingar uppskattades de till 24510 rub. 31 kop. hvaraf 16237 rub. 40 kop. af regeringen betaltes i kontant, hvarutom lägenhetsinnehafvare å hvilkas egor matjorden af vattnet blifvit bortsköljd till en area af 473 tunland 3 kappland och ett af komiterade uppskattadt värde af 4547 rub. 65 kop., af guvernören skulle föreslås till ersättning genom tillandningen, ibland hvilka i Pyhäselkä uppslammad jord ensamt beräknats uppgå till 358 $\frac{1}{2}$ tunland; samt Jonsuu handlande, hvilkas sågrörelse i Uttra och Puhois genom öfverflödsvattnet ifrån Höytiäinen på någon tid blifvit afbruten och hvarföre de stadnat vid ett ersättningsanspråk af 3725 rub. 26 kop., efter närmare undersökning och bepröfning egde genom för-

längd sågningstermin vinna ersättning. Då arbetskostnaden dittills uppgått till 3776 rub. 22 kop. s:r, skulle med tillägg af denna ersättning Höytiäinens fällning intill 1859 stå statsverket till boks med 28286 rub. 53 k. och landvinningen antagen till 25000 tunland, hvarje tunland med 1 rub. 13 kop. Genom upprensning af östra strömfåran uti öfre delen af den i Puntari sund bildade 11,74 fot höga fors har vattenytan i Höytiäinen blifvit ytterligare fälld med 7 fots åren 1860 och f.

Redan på 1820 talet väcktes åter ett äldre redan af prostarne Stenius uppgjort och försökt förslag att göra Karelens största sjö, Pjelijärvi, lättare tillgänglig för sjöfart och bereda ett mera obehindradt aflopp för dess vattenmassa genom rensning af Pjelis elf, då denna rensning föreslogs att verkställas utan tillskott af allmänna medel medelst 29229 dagsverken, derest kringbyggarene kunde befinnas hugade att dem bevilja. Af skäl, dem vi icke känna, blef denna plan utan påföljd; möjligen var allmogen obenägen att ensamt påkosta ett så stort företag; möjligen ville man också vidtaga åtgärder af verksammare påföljd, än af allmogens tillgöranden kunde förväntas, helst för ändamålets vinnande till stor del bergssprängning blef nödig. År 1839 hade man åter upptagit frågan, då nivellering af Pjelijärvi sjös höjd öfver Saimens närmaste södra fjärd Orihvesi anställdes och den relativa höjden öfver Orihvesi, belägen 255,65' öfver hafvet, befinns vara:

Joensuu fors	0,84 fot.	Saapaskoski	2,72'.
Uttra "	6,45 "	Kolupää	2,73.
Kuurna "	6,67 "	Ala-Koltimo	5,10.
Wääntienkoski "	3,69 "	Keski-Koltimo	7,17.
Paihala "	1,68 "	Yli-Koltimo	5,12.
Haapavirta "	0,70 "	Häjhä	2,79.
Jakokoski och		Paukojanvirta	0,48.
Leppävirta "	2,41 "	Uimaharju	0,42.

Pilpasalmi 0,27.
49,30'.

Således Pjelijärvi öfver hafvet 304,95'.

Först under arbetsåren 1847—1848 företogs rensningen af Pjelij elf, då Ala- och Keski-Koltimokoski först belades med arbete i afsigt att öppna en 5—6 famnar bred och vid medelvat- tenstånd 5 fot djup båträna förbi forsarne. Vid Yläkoltimokoski drogs en kanal öfver fasta landet förbi forsens och försågs med dragvägar å sidorne. Vid Håjhåfors uppfördes en dragvägs- mur af 600 fots längd i sjelfva forsens med en bottenbredd af 22' och 15' i vattenytan, hvarpå ett hindrande berg öfver hela forsens bortsprängdes, så att densamma förvandlades till en lugn ström. I Kuurna fors, den våldsammaste i elfven, vidtogs klippspräng- ning, en dragväg af stock om 280 famnars längd uppfördes och forsens invid dragvägen fördjupades. I Wääntienkoski, Saapas- koski, Jakokoski och Paihala gräfdes och sprängdes kanaler med 24 fots bottenbredd förbi forsarne, hvarutom dragmurar vid Saa- pas och Paihala uppfördes. Det hufvudsakligaste af arbetet af- slutades år 1853 då en båtfärd för 4 fot djupt gående fartyg var öppnad. Några mindre rensningar och förbättringar vidtogos ännu de följande åren. Utgiftssumman för detta genom den myckna stensprängningen besvärliga och kostsamma företag uppgick till in- emot 25000 rubel silfver. Man ämnar dock icke stadna härvid; plan är uppkastad att medelst formelig slussbyggnad och ytter- ligare rensning öppna Pjelijärvi äfven för större farkoster och rensningsarbetet fortgår än. För närvarande arbetas på rensning af Pjelijökis biflöde Koitajoki ifrån Koitajärvi.

Tre Karelska socknar, tvenne, Kesälax och Kides, inom Kuo- pio, en, Uguniemi, inom Wiborgs län, belägna kring Pyhäjärvi 3 mil långa och nästad lika breda sjö (Karelska vattendraget N:o 44), hvilken till flere tusen tunland omgafs af mossor och kärr,

hade anlitat strömningsverkets biträde till sjöns fällning. Den föregångna undersökningen vidhandengaf att vattnets affall borde beredas medelst Puhois fors till Orihvesi. Planen var att fälla sjön med endast 4 fot, för att icke derjemte förstöra de invid anlagda dyra vattenverken, och ansågs till arbetet erfordras 9000 handtlangare-dagsverken, och ett penninganslag af 11000 rubel Banko assignationer. År 1828 begynte man undanfytta de för arbetet hinderliga sågar och mjölqvarnar, samt stampverk, först om hösten 1830 vidtogs fällningen af Puhois fors, då också en dam för vattenverken uppfördes. För de följande åren afbröts arbetet af brist på dagsverken; om hösten 1834 begyntes åter. Man stötte dock på större svårigheter än förutsedda varit; för att fördjupa Puhois fors måste en svårspänd stengrund undanskaffas, så att man under hösten 1835 endast kunde fortskrida med 260 fot, under arbetsåret 1836—1837 hade man kommit derhän att på 121 fots längd åt strömdraget gifva behörig utvidgning och rensa den återstående delen deraf från lösa stenar. Åren 1837—1838 bragtes Pyhäjärvi att falla med 3 fot ifrån sin gamla niveau. Följande år fullbordades rensningen af Puhois fors, hvarjemte strömdraget vid Hiiskoski på 4 särskilda ställen fördjupades samt åt sjön tvenne utlopp bereddades, hvilken föll med 5 fot. Sålunda blefvo i Kides socken 12500 och i Kesälax 1591 tunland vattendränkta mossor uttorkade. Kostnaden uppgick till 15445 rub. 20 kop. och 583 rdlr svenska riksgäldssedlar = 16145 rub. 80 k. B:o Ass. = 4613,09 verkel. silfver.

Ett annat strömningsföretag i Kides socken var fällningen af Kiteenjärvi sjös omedelbart åt Ladoga afflytande fällning. (Se Ladogas tillflöden N:o 3). Ändamålet var att fälla 4 i samband med hvarandra stående sjöar, Pitkäjärvi, Hypiö, Kiteenjärvi och Humalajärvi, af hvilka den första och sistnämnda hafva en till äng tjenlig gyttjebotten, de öfriga väl sämre grund men dock efter verkställd fällning tjenlig till odling. Arbetet be-

gynte 1840 och afslutades 1848 med den effekt att de 3 förstnämnde sjöarne fälldes med 8 fot och Humalajärvi, genom hvars botten en i rak sträckning gående 2 verst lång kanal af 4 famnars bredd och 3 1/2 fots djup anlades, alldeles uttorkade.

År 1856 börjades med uttappning af Juurikkajärvi äfven inom Kides, medelst upprensning till 6 fots bottenbredd och 16 fots djup af Nivajoki bäck, utgörande i längd 4000 fot, hvarigenom hela sjön skulle uttorkas samt 434 tunland ängsmark och 344 tunland odlingsbara kärr vinnas.

1857 vidtogs Hanhilampi och Kivijärvi sjöars fällning inom samma socken sålunda att Kivilampis utlopp Yläjoki på en längd af 17350 fot upprensades samt derefter det emellan begge sjöar belägna 4050 fot breda näset genomgräfdes; hvaraf man, sedan Kivilampi blifvit sänkt med 4 fot och Hanhilampi uttappats, beräknade att af de kringliggande kärren vinna en area af vid pass 2000 tunland odlingsbar jord.

I ändamål att fälla Pelkjärvi sjö och sålunda förekomma öfversvämningar, samt de genom kringliggande kärr föranledda frostskador, begynte man år 1836 i Pelkjärvi socken med rensning af Pelksaari, 5 verst ifrån sjöns utlopp belägna fors, som skulle utvidgas till 50 fots bredd och 7 fots djup medelst bergsprängning. Den med arbetet förknippade svårighet och arbetsinteressenternes förbehåll, att endast under några veckor hvarje höst behöfva lemna dagsverken, föranledde att företaget endast långsamt fortskred och först 1846 fullbordades, då Pelkjärvi sjö fallit med 5 1/2 fot. — Så långt de underrättelser som varit oss tillgängliga angående strömrrensningarnes fortgång i Kuopio län. Ofelbart höra dessa af förfädren redan till sin gagnelighet uppskattade och enligt deras inskränkta tillgångar påbegynta, samt af en sednare tid efter vunna ymnigare resurser under decennier oafbrutet fortsatta sjöfällnings- och strömrrensnings- samt dermed sammanhängande kärr- och mossodlingsarbeten till de viktigaste

och värderikaste åtgärder till befrämjande af landets odling och välstånd.

Öfver de oberoende af strömningsarbeten verkställda kärr och mossodlingar, hvilka i ett sammanhang med de föregångne lämpligast här torde böra omtalas, saknas mera detaljerade upplysningar, emedan de vanligen af enskilte och i mindre skala för gången blifvit företagne. År 1840 finna vi dock ifrån styrelsens sida en närmare uppmärksamhet egnas åt de vidsträckta kärren i länet och angelägenheten af deras odling. Nämnde år finna vi en ifrån Sverige in kallad agronom, jemte länelandtmätaren, beresa länet samt undersöka åtskilliga kärr i Kuopio, Nurmis, Pjelijärvi, Tohmajärvi och Kesälax. Sålunda undersöktes Soinsuo och några andra kärr i Hildulanlax by nära Kuopio stad; några mindre kärr emellan Hangamäki och Palomäki gästgifverier samt Suurisuo mossa i Nurmis socken; Egyptinkorpi i Pjelijärvi, Walkiasuo uti Tohmajärvi och Kurkisuo i Kesälax; öfver hvilka sedan beskrifning till styrelsen inlemnades jemte anvisning, att efter deras särskilta beskaffenhet göra dem fruktbärande, antingen till skogs- eller gräsväxt, eller ock åker, samt i alla händelser genom vattenafloppsberedande och uttorkning aflägsna deras klimatet förderfvande osunda och frostspridande utdunstningar. För att uppmuntra och befrämja kärrodlingen anslogs för Kuopio, likasom för åtskilliga andra län, år 1842 årligen 1200 rub.; hvilken summa 1858 ökades till 2400. Så mycket vi funnit uppgifvet hade under åren 1848—1850 i Kuopio härad 1450 tunneland kärr blifvit odlade, och i Idensalmi härad 750 tld. Att kärrodling i Idensalmi för närvarande mycket spridt sig intygas af en der bosatt tjänsteman, som gjort den erfarenhet att medan för 10—15 år endast någon enda gård odlade kärr, numera knappt hvar tredje gård finnes som icke hade någon kärrodling. För åren 1851—1855 nämnes att kär- och mossodlingen i länet varit ganska lifvad, ehuru den mött betydliga svårigheter i saknaden af nödiga kapitaler; och uppskattas den så-

lunda odlade jordvidden till öfver 5000 tunneland, dervid statsverkets årsanslag af 1200 rub. än åtskillige ifrån bankens jordbruks- och hypotheksfonder beviljade lån utgjort en behöflig hjälp. Under följande qvinqvennum finna vi kärrodlingen i större omfång bedrifven, hvartill de under tiden inträffade svåra missväxterne gånge anledning, i det de ytterligare påminte om nödvändigheten af kärrens uttorkning. För denna tid finna vi uppgifvet att 20000 tunneland mossar och kärr blifvit mer eller mindre afdikade, samt dels för odling beredde, dels redan uppodlade. För detta ändamål hade af kronans medel blifvit disponerade 15644 rub. 91 $\frac{1}{2}$ kop. och 501 mattor mjöl, hvarutom åt enskilda jordbrukare för enahanda ändamål blifvit utlånade 2683 tunnor spannmål och 6403 mattor rågmjöl. De vidsträcktaste kärrodlingar i länet äro ofvannämnde Egyptinkorpi i Pjelijärvi och Walkiasuo i Tohmajärvi, om hvilka regeringen 1857 förordnade. Äfven hade styrelsen uti skrifvelse af d. 3 Sept. 1858 bifallit till guvernörens i länet hemställan, att för beredande af tillfälle till nödlidandes sysselsättning under möjligen kommande missväxtår genom anställande uttorkningsföretag å vidsträcktare och frostömmare kärr, förordna landtmätare att anställa undersökningar och uppgöra förslag. Också uppräknas såsom varande under bearbetning under de sistförflutna åren:

I Tuusniemi: Lapinsuo, Runalamminsuo, Nitojoensuu, Koira-joensuu, Tervakankaansuo.

„ Pielavesi: Pilkaja, Wasavuo, Kuivastensuu, Lapinsuo.

„ Idensalmi: Pihlajasuo och Suurisuo.

„ Nilsjä: Suolamminsuo, Ruokasuo, Raate, Wehkasuo.

„ Rautalampi: Lietensuu.

„ Suonenjoki: Suurisuo, Lehtosuo.

„ Leppävirta: Koivusuo.

„ Pielisjärvi: Särkijoenvarsisuo och Heinäsuo.

„ Nurmis: Tarvisuo, Heinäsuo, Härkäsuu, Wasikkasuo.

I Juuga: Lehmisuo, Kelosuo, Aisusuo.

„ Libelits: Selkäsuo, Tukkasuo, Tetrisuo.

„ Kondiolax: Linnunsuo.

Till huru stor del dessa kärr och mossar redan hunnit bearbetas, och huru mycket ännu återstår, äfvensom öfver deras total area saknas uppgifter.

Anorganiska naturalster.

Då vårt lands geologiska förhållanden ännu icke äro i detalje undersökta, äro vi anvisade till de hittills i tryck utkomna notiser i ämnet, af numera inspektören Holmberg, så vidt de röra Kuopio län; hvilka vi här i utdrag meddela.

Silfveranledningar hafva uppgifvits förekomma i Libelits vid Wiinajärvi sjö nära Kesamo och Sola byar.

Koppar i Pjelijärvi, Ilomants, Enotaipale och Kondiolax. Ibland fyndorter uppges: 1) Hopiavaara 2 1/2 verst ifrån Herajoki kopparbruk; 2) Rekivaara på 2 versts afstånd ifrån nämnde ställe, begge i Enotaipale; 3) Kuikkavaara och 4) Kuikkalampi i Pjelis, 5) Lylyvaara vid Herajoki; 6) Johannanperinkallio, 2 verst derifrån; 7) Mäntyvaara och 8) Jussinsuo, och 9) Peimivaara på omkring 12 versters afstånd ifrån samma ställe; 10) Nuottivaara, 2 verst ifrån Jussinsuo, 11) Käkivaara 3 verst ifrån Herajoki sjös vestra strand; 12) Koltimo, söder om Koltimojärvi; 13) Mäntylampi, 14) AhoSaari, 15) Orivirta, 16) Wirtavaara, alla i Pjelis, 17) Hokkavaara och 18) Hokkajärvi, begge i Kondiolax. Dessa kopparanledningar hafva blifvit bearbetade och i sammanhang dermed ett kopparverk i Herajoki by af Enotaipale kapell anlagdt. Malmen har dock visat sig så litet rikhaltig, att något varaktigt bergsbruk på dem icke kunnat grundas. — Brokig kopparmalm (bornit) förekommer dessutom i Nilsjä och kopparkies i Hongavaara berg af samma socken, samt i Kuopio socken.

Spår af tennmalm har funnits i Nilsjä, nära Strömsdals bruk.

Jern. Jernglans (hämatit) i Ilomants. Titanjern vid Holjakka by i Nilsjä. På Kalliolax hemmans egor i Ruokais by af

samma socken ligger Jouhilax jerngrufva, hvilken 1848 upptäcktes, men endast till 1850 bearbetades, sedan 5—6 skärpningar blifvit anlagde. Åtskilliga i Urimalax by upptäckta jernmalmanledningningar uppgifvas vara af intet värde. Jernoxidyl (rödmylla) i Tohmajärvi; magnetisk jernmalm i Pielisjärvi (Maksimovaara); magnetkis (pyrrhoten) och jernspat i Ilomants. Svafvelkies förekommer i Nilsia, Pjelijärvi, Ilomants och de ur svafvelkis bildade sjö och myrmalmer (limonit, jernoxidylhydrat) i otaliga sjöar och kärr öfver hela länet.

Enligt Holmbergs uppgift äro följande sjöar malmfyndiga:

Idensalmi härad. Idensalmi socken: Haajaisjärvi, Haapajärvi, Hajanen, Hautaj. — Härkij. — Iinjärvi, Karvaselkä, Kilpoj. — Kiltonj. — Kirmajärvi, Kiuruvesi, Koivuselkä, Korpijärvi, Korvaselkä, Kämäräinen, Laakaj. — Luomanenj. — Luotonenj. — Lupuj. — Mattisenj. — Nerosj. — Niemisj. — Nirkkoj. — Nurmij. — Oinasjärvi, Onkivesi, Paloisj. — Pitkajärvi, Porovesi, Päämäri, Rahijärvi, Raudanvesi, Rotimo, Rytkyjärvi, Sangajärvi, Songajärvi, Sukevajärvi, Sydänmaanjärvi, Sälöväj. — Wiitajärvi, Ylämäinen; sednare inmutade Kumpunieminen, Niskojärvi; Suurniemenen, inalles 44 sjöar.

Nilsia socken: Akonvesi, Ala-Keyrity, Ala-Nurmisjärvi, Ala-Tiilikka, Jummis, Juurusvesi, Karhonselkä, Karhuvesi, Korpjärvi, Lapinojärvi, Pjeksä, Ruokoisj. — Siikaj. — Siilinj. — Suojärvi, Suuri-Pieksä, Syväkankainen, Syväri, Säynäj. — Wuotjärvi, Ylimäinen, Ylitiilikka, Yläkeuritty, Ylänurmis, Äläntö. Dessutom inmutade, således ansedde att innehålla malm: Ahvenjärvi på gränsen emellan Nilsia och Sotkamo, Loimajärvi, Muurasvesi, inalles 28; och i hela häradet veterligen 72 malmfyndiga sjöar.

I Kuopio härad. Kuopio socken: Ahvenniemi sjö (Ahvenjärvi?) Haukijärvi, Hirvijärvi, Hoikkarytky, Iisjärvi, Juurusvesi, Juurikkaj. — Jänisj. — Kakkisenjärvi, Karhunvesi, Keihäsaj. — Kivij. — Kojnerjärvi, Kuansi, Kumpasjärvi, Kuppi-Laukas, Kut-

tajärvi, Kutunen, Lajunjärvi, Laukkajärvi, Maaninkavesi, Melavesi, Nerasjärvi, Onkivesi, Petais, Pieni-Muurusjärvi, Pieni-Rytky, Pieni-Talusjärvi, Pääkkölampi, Päälampi, Riistavesi, Ruokovesi, Saaliinjärvi, Saitaj. —, Salmijärvi, Salmisenjärvet, Sarankotaj. Siilinjärvi, Soitajärvi, Sorsanvesi, Suuri-Lauvas, Suuri Muurusjärvi, Suuri Palonen, Suuri Rytky, Sylängi, Talusjärvi, Walkeinen, Wiitalanvaara sjö, Wiitalaukkaanjärvi, Wirmavesi, Witta Laukkas, Wäärjärvi, summa 52 sjöar.

I Pjelavesi socken: Koivujärvi, Löytyjärvi, Niilakka, Onkivesi, Pielavesi, Pieni Talus, Sulkava, Suuri Talus, summa 8; inalles inom häradet veterligen 60 malmfyndiga sjöar.

Inom Rautalampi härad: Rautalampi socken: Iisvesi, Kartenjärke, Kiesimä, Konnevesi, Koskelovesi, Kynsivesi, Lylöjärvi, Niilakka, Niinivesi, Paasvesi (?), Petais, Songari, Suontienselkä, Warpais, Wesanto, Wirmavesi, Wäärjärvi.

Då hos bergsstyrelsen ytterligare anhållan blifvit gjord om mutsedels erhållande för följande inom Rautalampi och dess kapeller belägna sjöar, nemligen Hankavesi, Kermä, Korpinen, Kuuhankavesi, Pien-Myhyjärvi, Rasvanki, Sääksjärvi, Wanajjärvi och Wihtanen, böra äfven de anses innehålla malm, och de veterligen malmförande sjöarnes antal för närvarande utgöra 26.

Inom Leppävirta känner man Jylängi, Kutujärvi, Kuivasenselkä, Kuvansi och Sorsavesi, tillsammans 5, och i hela häradet 31 sjöar.

Inom Pjelijärvi härad: Pjelij socken: Haapalax, Hahnijärvi, Ilalij. —, Harinsuonj. —, Hämöj. —, Ikiäj. —, Isoj. —, Juvanj. —, Kattilajärvi, Kietalampi, Kitsijärvi, Kotalampi, Kuokkanen, Lietojärvi, Naaraj. —, Niittyj. —, Nurmij. —, Pangajärvi, Pangalampi, Pjelijärvi, Pirttijärvi, Pirttilampi, Pitkävalma, Polvijärvi, Puosjärvi, Purunlampi, Pyörisenjärvi, Rajaj. —, Ruokosenj. —, Ruosmanj. —, Ruunaj. —, Rökkisenj. —, Savij. —, Siikaj. —, Syväj. —, Talviaisj. —, Toiviainj. —, Waaraj. —, Waikkoj. —, Walmaj. —,

Wiegij. —, och Wuogojärvi. — Såsom ansedde jernhaltiga vidare Suonenjärvi, Suomusjärvi; summa 44.

Nurmis socken med en del af Juuga: Alakeyritty, Alaluosta, Alavaltimojärvi, Hiettanen, Hiirenlampi, Hepojärvi, Jokijärvet, Jonkeri, Jättäjänjärvi, Kaakonjärvi, Karhujärvi, Karhulampi, Keski-Waltimojärvi, Kirkkojärvi, Koppelolampi, Korpuajärvi, Kuokastenskoski, Kuokastensalmi, Kuokkutinjärvi, Lapinjärvi, Matalaj. —, Mehtäj. —, Mujehj. —, Mustaj. —, Mäntyj. —, Pajuj. —, Paloj. —, Petaisj. —, Peusjärvi, Pielisj. —, Pieni Haapajärvi, Polluslampi, Porojärvi, Pusula, Rattelj. —, Repo. —, Saarij. —, Sakarij. —, Sammalj. —, Saramoj. —, Saukkoj. —, Silvikonj. —, Suojärvi, Suoralampi, Suuri Haapajärvi, Talasj. —, Tuopaj. —, Turkki. —, Wernetj. —, Werkkojärvi, Wuogi, Wuokka, Yli-Waltimojärvi, Ylä-Keuritty, Ylä-Luosta, sednare inmutade: Haapajärvi, Karhunpääjärvi, summa 57, och hela häradet 101.

Inom Libelits härad: Kaavi socken: Huhmarinen, Kaavij. —, Kallioj. —, Kasenjärvi, Kokonlampi, Kortteisjärvet, Kyrpyri, Kyrsyli, Lovalampi, Meijäj. —, Mäntyjärvi, Pahkalampi, Polkujärvi, Rahkinenlampi, Rautakorpi, Rekojärvi, Retuis, Riij. —, Rikkoj. —, Saarij. —, Sivakkajärvi, Sukkulanlampi, Särki. —, Wehtoj. —, Wuotj. —, Wäliuhmarinen, Wäljärvi, Warinjärvi, Ähtä-Walkeinen; summa 29.

Libelits socken: Höytiäinen, Jukajärvi, Paloj. —, Rannonj. —, Ravanjärvi, Ribilampi, Uramo, Wiinijärvi, Ylinen. Sednare inmutade: Elinjärvi, Kiskonjoki, Latvaj. —, Pitkäj. —, Syssmäjärvi; summa 14.

Kides socken: Kangasjärvi, Kides träsk, Orihvesi, Ruokojärvi, Säynäjärvi, Ätaskö, summa 6 sjöar.

Kesälax socken: Huumosjärvi, Karjalanjärvi, 2 sjöar. Inom häradet veterligen 51.

Inom Ilomants härad. Ilomants socken, den på malmförande sjöar veterligen rikaste i landet. Enligt Holmbergs upp-

gifter voro inmutade: Ahvenjärvi, Airoj. —, Aittoj. —, Alaj. —, Ala-Wuotoj. —, Eimisj. —, Enonjärvi, Erilampi, Haapaj. —, Haaraj. —, Harkkoj. —, Hattujärvi, Hepolampi, Hiettalahenjärvi, Hiirenvesi, Huitasenj. —, Ihandoj. —, Ilajaj. —, Jokij. —, Jouhenvesi, Jouhiainen, Joutenj. —, Itkuj. —, Jäisysj. —, Jänisjärvi, Kainenjärvi, Kalajärvi, Kalkonselkä, Karhunpääj. —, Kaunisj. —, Kalesmänjärvi (Kelsimänj.?), Kelkkajärvi, Kinnasj. —, Kivij. —, Koiderenjärvi, Konnukka, Koitajärvi, Koverojärvi, Kuikkalampi, Kultaj. —, Kuolismaj. —, Kuoppaj. —, Kuusj. —, Kykij. —, Lapinj. —, Lastujärvi, Lautalampi, Lehmäjärvi, Liesjärvi, Liusjärvi, Loitimoj. —, Lovijärvi, Louvenjärvi, Makuunlampi, Megrijärvi, Mesejänjärvi, Nuoraj. —, Orhoj., Osikonj., Oskajärvi, Pajulampi, Partaj. —, Petkelj. —, Pirttij. —, Pitkäj. —, Polvisenj. —, Rahkeisj. —, Ravaj. —, Rekkaselkä, Riuttaj. —, Rukaselkä, Ruokovesi, Saarij. —, Satulainenj. —, Sikajärvi, Songaj. —, Songajärvimonj. —, Sorkkaj. —, Syssmäj. —, Syväj. —, Särkkajärvi, Tschaiigi, Tägräjärvi, Umbij. —, Uramaj. —, Wakkij. —, Walkjärvi, Walkilampi, Warpajärvi, Wenäihenjärvi, Wieksijärvet, Wiinijärvi, Wuotoj. —, Ylinenj. —, Yli-Wuotojärvi, Öllöla. Senare inmutade Hiisjärvi, Jukajärvi, Kasinjärvi, Kontiojärvi, Löytöjärvi, summa 101 sjöar.

Tohmajärvi socken med Kihtelysvaara: Ahveninen, Eronlampi, Haivesi, Hankalampi, Haukilampi, Heinälampi, Hietajärvi, Hiitijärvi, Hoitonlampi, Huuhtilampi, Jouhtene, Jukojärvi, Jänisjärvi, Kangaslampi, Kannusjärvi, Kasinlampi, Kaustajärvi, Kauvanjärvi, Kellosuoj. —, Kiiskjärvi, Kissalampi, Konnuksenpohja, Kontinen, Korsikkojärvi, Kuikkalampi, Kuotinlampi, Kurikkalampi, Kutsunlampi, Kuusjärvi, Liippilampi, Loitimo, Louhilampi, Löytäj. —, Matalaj. —, Melajärvi, Miilulampi, Mikkola, Murtoj. —, Mustojärvi, Okkula, Ollinlampi, Olmene, Ongamo, Orihvesi, Pahkalampi, Palojärvi, Pajulampi, Paschan Pitkäjärvi (?), Pirttij. —, Pitkäj. —, Rauvanjärvi, Ristlampi, Riuttajärvi, Ryänsienlampi, Ryösiö, Rämönj. —, Saikjärvi, Sinsinlampi, Suovanlampi, Syvälampi,

Särkijärvi, Särkilampi, Sääpärinjärvi, Tanikka, Tienlampi, Tohmajärvi, Uskaltjärvi, Werkkolampi, Ylimäinen. Tillkomma senare inmutade: Suurjoki, Kattilankoski insjö, summa 71.

I Pelkjärvi uppges såsom malmfyndige Jänisjärvi, Pelkjärvi, Ruokojärvi, Römie, summa 4; och i hela häradet 176.

Således inom länet 491 sjöar, träsk och vattendrag såsom veterligen jernmalmfyndige, hvarvid dock bör märkas, att några, såsom sträckande sig till mera än en socken äfven flere gånger blifvit uppgifne.

Jernhandteringen i länet, till hvilken, såsom sammanhängande med det föregående, vi nu öfvergå, hvilat nästan uteslutande på dessa landets egna af ålder kända jern tillgångar. Redan Kalevala sångerna veta omtala jernets tillgodogörande ur myra och sjö. De i dem befintliga svafvel- och magnetkislagen erbjödo äfven för Kuopio län rikt råämne för denna industrigren och tyckas de äfven här blifvit tidigt anlitate. Kon. Gustaf I föreskref år 1555 att hvarje fjerding i Nyslotts län, jemte andra utskylder, skulle erlægga 3 Lisp. jern, hvilket bevisar att jernhandteringen, hvilken endast kunde grundas på myr- och sjö-malm, då icke var okänd. Efterhand tyckes denna husbehofs-jern tillverkning hafva upphört inom Kuopio län, der Strömsdals bruk, privilegieradt 1746, försåg orten med jern och Svensk vara likaså torde hafva konkurrerat, hvarföre bergskollegium i Sverige mot slutet på sista seklet fann nödigt att fästa uppmärksamhet vid jernverksrörelsen å dessa aflägsna orter. År 1792 affärdades nemligen Direktören Karl Rinman till Finland för att undersöka bruksdriften vid Strömsdal och ortens tillgångar på sjö- och myrmalm. Efter undfående af Rinmans embetsberättelse, deri det ibland annat heter, att ortens innevånare förklarar sig hugade, att tillverka jern, „allenast de finge tillstånd der-till, blefve underrättade om den rätta methoden och tillika försäkrade att ej någon ny utskyld dem derföre pålades“, anmoda-

des Landshöfdingen i länet, att låta utfärda kungörelse derom, det hvar och en, som har tillgång på sjö- och myrmalm, och dertill erforderlig skogsfång, vore obetaget att samma malm tillgodogöra, medelst anläggande af blästerugnar jemte små hamrar eller släggor för vattendrift till smältornas hopslående, hvilka hamrar dock ej skulle få öfverstiga 5 Lisp. i vigt. Derjemte försäkrades att som allmogen uti andra rikets provinser ifrån uråldriga tider idkat denna handtering, utan att derföre med någre afgifter vara besvärad, äfven denna ords innevånare skulle åtnjuta samma frihet så länge nämnde inrättningar förblifva inom ofvan beskrifne gränser; hvaremot större anläggningar icke utan anmälan och utverkadt bifall finge anläggas. Äfven ombesörjde bergskollegium utgifvandet på Svenska och Finska af en af Rinman författad anvisning till blästerugnars anläggande. Under Rinmans ledning anlades 1792 äfven af Ljtnant Ernst Fredr. Engdahl ett blästerverk i Urimalax i Nilsjä, äfvensom ett annat i Hyperinkoski i Kaavi uppgifves att hafva blifvit anlagdt åren 1793—1795 af Inspektoren Samuel Corneer. Andra enahanda inrättningar här å orten från den tid landet lydde under Sverige äro icke kände. Efter år 1809 föranledde den försvårade jerntillgången ifrån Sverige att man åt blästerverksdriften egnade större uppmärksamhet; ehuru styrelsen, då 1821 den nya bergsstaten för Finland inrättades, vid blästerverken ännu icke fästade någon vigt. Men 1829 funnos 5 såbeskaffade verk, nemligen Urimalax, Salahmi, Pangakoski, Säynäis och Korteis, hvilka alla medelst Kejsarl. bref af d. 9 Dec. nämnde år privilegierades, då i stället för den 1793 tillåtna hammaren af 5 Lisp. vigt en större om 25 Lisp. dem medgafs, emot erläggande af en procent af det tillåtna årliga smidet i hammarskatt. För att ytterligare uppmuntra blästerverksföretagen, förklarades medelst Förordning af d. 20 Apr. 1835 deras berättigande till delaktighet uti de förut till bergsbrukets befordran af statsverket anslagna lån, hvarjemte det stadgades

att hvarheltst tillgång på sjö- och myrmalm finnes, blästerugnar, med hamrar af högst 20 Lisp., må uppföras med Landshöfdingens tillåtelse och efter 20 frihetsår en procent af tillverkningen i skatt, äfvensom premier utlofvades åt dem af allmogen, som idka svartsmide af eget jern till afsalu. År 1836 antogs en egen tjänsteman att tillhandagå med anvisningar vid anläggning af blästerverk; sednare hafva åtskillige af bergsstatens tjänstemän, i enahanda ändamål, varit utsände.

Vi öfvergå till att speciellt omtala de skiljda jernverken i länet, dervid handledde af Öfvermasmästaren Wathéns handskrifna historik öfver de finska blästerverken och Bergmästar Thorelds berättelser öfver bergshandteringen, ur hvilka vår framställning är ett ofta ordagrannat utdrag. År 1853 uppräknades i länet följande så beskaffade inrättningar:

1) Urimalax, det äldsta i landet, förut omtaladt, drefs ursprungligen med hand-, sedermera med vattenkraft, och berättigades 1829 till 50 Skepp. årssmide. Detta verk nedlades dock 1860.

2) Salahmi, inom Idensalmi socken, ursprungligen anlagdt utan tillstånd omkring 1815, af handlanden Dahlström, öfvergick sedan till kommerserådet Fransén och berättigades 1829 till 150 Skepp. smide, samt eges för närvarande af bemälda Franséns arvingar. Har efter hand utvidgats och utgjordes år 1859 af en stångjernshammare med tvenne härdar samt manufakturverk bestående af 1 knipp och 1 spikhammare. Å stället fanns dock ej hyttverk för tackjernsmältningen, utan tillverkades det i Salahmi stångjernsverk förbrukade tackjernet i 3:ne derunder lydande, äfven inom Idensalmi belägna hjälphyttverk, nemligen:

a) Nissilä hytta vid Myllykoski fors med 2 pipor; b) Saarikoski och c) Ostokoski, alla tre på 15—20 versts afstånd ifrån Salahmi.

3) Kauppilankoski, äfven i Idensalmi; privilegierades 1849; men kom sedermera ej i stånd.

4) Korkiakoski i Pielavesi socken, anlagdt enligt privilegium af 1839 af bruksbokhållarene Fredrik och Sam. Paldani, samt egdes 1860 af Handlanden i Uleåborg Joh. Abr. Fellman och Handlanden Esaias Fellmans arfvingar; utgjordes 1859 af hytta med 2:ne pipor, en 20 lispunds hammare och 2:ne härdar. Malm håfvas i inmutade träsk på 17—50 versts afstånd från verket.

5) Paasikoski, äfven i Pjelavesi, privilegierades 1841, men blef ej fullföljd.

6) Pangakoski, vid forsen af samma namn i Lieksa by af Pjelisjärvi socken, anlagdt 1825 af häradshöfding Joh. Hällström och Kronolänsman Isaak Stenius, privilegieradt 1829 för 200 skeppunds årssmide, och eges numera af deras arftagare. Verket utgöres för närvarande af hytta med 2:ne pipor, en stångjernshammare med 2 härdar, samt en knipp- och 2 spikhamrar. Stångjerntillverkningen under de sednast förflutna åren har uppgått till 500 à 600 skeppund. Malmtägt ur inmutade vattendrag och myror; à 10—18 kopek för tunna. I medeltal upptager en person på arbetsdag 5—7 tunnor malm. Å bruksbacken beräknas en tunna malm till 40 kopek. Afsättningsorter: städerna Joensuu, Sordavala och Nyslott, samt kringliggande landsorter.

7) Wiegi, i Pjelisjärvi, privilegierades 1837 för Häradshöfdingen Joh. Hällström m. fl., men har icke kommit i gång.

8) Korteis, inom Kaavi socken, uppfördt af brukspatron A. W. Tigerstedt m. fl., privilegieradt 1829 för 75 skepp. årligen; men nedlades 1858.

9) Säynäis, uppfördt af samma egare omkring 1821, samt privilegieradt äfven 1829 för 100 skepp.; blef dock sedermera öfvergifvet och nedlades formeligen 1858.

10) Käenkoski inom Ilomants socken, anlagdt enligt privilegium af 1839 af bruksidkaren Elias Dahlström och bonden Piironen.

nen, hvilken sednares andel sedermera öfvergick till brukspatronerne E. J. Längmans och N. L. Arppes ego. Egdes 1861 af Handlanderne i Joensuu, Mustonen och Parviainen. Anses tillverka 160 skepp. om året.

11) Ilajankoski, inom Ilomants socken, privilegieradt d. 25 Oktober 1836 för Löjtnanten Elias Dahlström och dess son; öfvergick sedan till brukspatron Arppe, och egdes 1861 af ofvannämnde handlande i Joensuu.

12) Palonummi i Nilsjä socken, privilegieradt 1854.

13) Jyrkkäkoski bruk, i Idensalmi, anlagdt enligt privilegium af 1831 för bestämdt årssmide af 300 skepp. stångjern, af kommerserådet Z. Fransén, och eges nu af kommerserådet P. Wahl & C:o. Utgöres af masugn, stångjernshammare med härd, 2 räck- och 2 spikhamrar; med malmtägt ur inmutade träsk, hvaraf ungefär 3,5 tunnor håfvas på dagen af person, till ett medelpris af 16 kopek tunnan. Priset för tunnan vid bruket uppges till 35 kopek. Kalk eller limsten på 60 versts afstånd ifrån Nilsjä socken.

14) Møhkø masugn vid Møhkönkoski strömfall inom Ilomants socken, privilegieradt 1837 för ordningsmannen Karl Nygrén, hvartill sednare utfärdade privilegier kommit. Eges nu af brukspatron Arppes och koll. assessoren Hallonblads arfvingar. Utgöres af tvenne masugnar, af hvilka dock endast den ena varit i verksamhet. Malmtägt å 10 kopek tunnan ur inmutade sjöar. Vid tjenlig väderlek har en person upptagit 5 tunner å dag. År 1859 lyftades inalles 31416 tunnor sjömalin, som vid bruket kostat 50 kopek pr tunna. Kalk eller limsten hemtas på 65 versts afstånd från Pääsky och Uitovaara, i närheten af Wärtsilä bruk befintliga kalkbrott.

15) Strömsdals förut omtalade jernverk vid 3 icke särdeles höga fall vid Jukaskoski ström i Nilsjä, hvarföre inrättningen, som uppgifves blifvit färdig 1755, äfven kallades Jukkasbruk.

Dess första anläggare var mantalskommissarien Brynolf Brunow m. fl., som erhållit privilegium till anläggning af en masugn, en stångjernshammare och två härdar. År 1772 meddelades dåv. egaren Löjtnanten G. Fr. Tigerstedt tillstånd att vid öfversta fallet, Niskakoski, anlägga ett manufakturverk med 2:ne dubbla ässjor och 6 knipphamrar, för att sålunda förädla 50 skeppund af eget stångjern till för orten behöfliga manufakturvaror. Vid de strömfåror som nedanom Niskakoski bildas af begge stränderne och en mellanliggande holme voro 1778 uppförde manufakturverket med 1 knipp och 2 spikhamrar, då de genom vårfloden förstördes. Med ombyggnaden drog långt ut på tiden; den påbörjades först 1828 och fulländades år 1836, men nedrefs åter 1858 för att lemna rum åt andra enligt den nyare tidens uppfinningar ändamålsenligare inrättningar, och ett nytt manufakturverk har efteråt icke hunnit uppföras. Den mellersta forsen åter upptogs af masugnen och stångjernshammaren med sina härdar och 2:ne klensmedsässjor, jemte ett stampverk för masugnsslaggens sönderkrossning. Under de sednare åren har bruket undergått nästan fullständig ombyggnad, och utgöres för närvarande af en masugn, 2 puddlings och 1 gasvällugn, en mumblingshammare, ett valsverk, mindre mekanisk verkstad och gjuteri med en kupol och torkugn. Tillhör hofrådinnan Anastasia Ponomaroffs arfvingar. Härunder lydde:

16) Gustafsfors eller Inha masugn, hvilken på grund af år 1850 undfångna privilegier, af brukspatron Adolf Wilh. Tigerstedt anlades på norra sidan af Säynäis å i Kaavi.

17) Warkaus jernverk, privilegierades d. 20 Apr. 1815, för öfverstelöjtnanten friherre Gustaf Wrede, att vid Huruskoski gren af Warkaus ström inrätta masugn, stångjernshammare jemte härd samt en knipp och två spikhamrar, med smidesrätt till 450 skepp. stångjern. År 1854 nedbrann masugnen och hade intill 1860 icke blifvit å nyo uppbygd, hvaremot verkstäderna utgjordes af:

stångjernshammare med 2:ne härdar, en knipp- och två spikhamrar, ett 1857 uppfördt mindre skärverk för skärning af spikten, jemte dertill hörande värmugn, mekanisk verkstad och gjuteri. Malmtägt vinnes ur inmutade sjöar, à 40 kopek per tunna vid bruket. Tackjern till stångjernssmidet fås från Jyrkkäkoski. Egare kommerserådet P. Wahl & Comp. —

18) Wärtsilä jernverk, priv. d. 20 Nov. 1850 för brukspatron N. L. Arppe, att anläggas vid Wärtsilä strömfäll i Juvanjoki å i Tohmajärvi socken, med 2 masugnar, en stångjernshammare med 2:ne härdar, en knipp- och 2 spikhamrar samt kupolugn och mekanisk verkstad. Sednare hafva privilegierne för stångjernshammaren upphört, men deremot genom resolution, d. 19 Okt. 1859, tillstånd beviljats att medelst ångkraft bedrifva ett puddlings- och valsverk, bestående af 7 puddlings och 6 vällugnar, en glödugn för plåt, tvenne anghamrar, hvardera af 5 skepps vikt, en anghammare af 15 skeppund, tvänne valslinier, den ena för smältstycken och grofjern, och den andra för plåttillverkning, att drivas med ångmaskin af 100 hästars kraft, samt en valslinie för finjern med 36 hästkrafters ångmaskin. — Malmtägt ur inmutade träsk och myror. — Kalk eller limsten från Pääskyvaara och Uittovaara kalkbrott i Pelgjärvi socken, 10 verst ifrån bruket. Egare brukspatron Arppes och assessoren Hallonblads arfvingar. Afsättning i St. Petersburg.

19) Yläkaltimo blästerverk, privilegierades d. 4 Nov. 1854 för handlanden Dmitri Siitoin m. fl. att anläggas vid Yläkaltimo fors inom Nesterinsaari byamål af Ilomants socken.

20) Jukajoki blästerverk vid Jukajoki elf inom Poikola byamål i Libelits socken, anlagd 1850 och tillhörigt häradsdomaren Joh. Lukkarinen.

För äldre tider äro de uppgifter vi varit i tillfälle att om jernstillverkningen erhålla ganska bristfälliga. Från 1830 och 1840 talet uppges hafva blifvit produceradt:

Namnet.	Tackjern och gjutgods.			Stångjern.			Svartsmide och spik.	
	Skex.	Lex.	ex.	Skex.	Lex.	ex.	Skex.	Lex.
Jyrkkäkoski:								
1838	350	—	—	250	—	—	—	—
1839	500	—	—	200	—	—	—	—
1843	410	13	—	—	—	—	—	—
1844	637	15	—	—	—	—	—	—
Strömsdal:								
1838	—	—	—	250	10	—	50	—
1839	—	—	—	180	3	10	50	—
Gustafsfors i								
Kaavi:								
1837	293	16	—	—	—	—	—	—
1838	436	17	—	—	—	—	—	—
1839	413	13	—	—	—	—	—	—
1843	417	17	12	—	—	—	—	—
1844	390	17	13	—	—	—	—	—
Warkaus:								
1837	—	—	—	247	15	15	—	—
1838	262	—	—	188	5	11	—	—
1844	978	10	19	—	—	—	—	—

På 1850 talet uppgafs stångjernssmidet i blästerverk som följer:

	År.	Stångjernstill- verkning.	Till ett skep- pund harkor användes.		Till ett skeppund stångjern åtgått.		
			Malm t.r.	Kol t.r.	Malm t.r.	Harkor t.r.	Kol t.r.
Korkiakoski . .	1856	188,8	5,74	23,4	9,02	1,57	72,5
	1857	212,7	5,27	20,1	8,82	1,63	65
	1858	212,73	5,44	20,0	8,854	1,637	65,1
Pangakoski . .	1851	373,75	—	—	—	—	—
	1852	438	—	—	—	—	—
	1853	440	—	—	—	—	—
	1854	443,45	3,48	22	4,95	1,42	46,0
	1855 uppgifter saknas.						
	1856	521,65	4,63	22,62	6,27	1,36	47,5
	1857	530,25	4,15	17,8	5,62	1,35	40,1
	1858	611,45	3,97	18,36	5,32	1,339	42,0
Salahmi . . .	1851	} 253 medeltal för flera års tillverkning.					
	1852						
	1853—55 uppgifter saknas.						
	1856	363,65	4,21	26,12	8,169	1,945	85,08
	1857	353,8	4,221	26,42	8,349	1,979	85,82
	1858	323	4,50	23	6,923	1,539	66,0
Urimalax . . .	1851	68,45	—	—	—	—	—
	1852	76,45	—	—	—	—	—
	1853—55 tillverkningen okänd.						
	1856 och följande år varit i överksamhet af brist på drivvatten efter Syväri sjös fällning, och sluteligen nedlagdt.						

Åtgångna sju- och myrmalmer samt tillverkad tackjern vid masugnarne utgjorde för nedannämnde år:

	1855.			1856.			1857.			1858.		
	Sjömalm skpd.	Myrmalm skpd.	Tackjern skpd.	Sjömalm skpd.	Myrmalm skpd.	Tackjern skpd.	Sjömalm skpd.	Myrmalm skpd.	Tackjern skpd.	Sjömalm skpd.	Myrmalm skpd.	Tackjern skpd.
Wärtsilk . . .	42789	1389,9	17786,04	54142,9	755,6	21041	51300	828,6	20845,8	36428	1200,8	14847
Mohkå . . .	—	—	—	6206,6	—	2459,25	45381	—	18524,87	46097,17	—	17639,9
Strömsdal .	17440	—	4067	6275	—	1675	12138	—	3663	767	—	216
Jyrkkkoski	2910	—	1045	2429	—	820	2905	—	1027	3920	—	1300
Warkaus . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Produktion af stångjern på sjömalms tackjern vid hammar-
verken utgjorde:

	Tillverkad stångjern.	Åtgång till ett skeppund stångjern.	
	Skpd.	Tackjern skeppund.	Kol tunnor.
Jyrkkäkoski:			
1854	387 -	1,3245	30 -
1855	300 -	1,325	30 -
1856	320,15	1,2152	30,7
1857	395,75	1,2152	31,2
1858.	470,85	1,22	30 -
Strömdal:			
1851	165,9	1,22	40 -
1852	214,1	1,2728	36 -
1853	371,9	1,297	33,7
1854	538,55	1,2812	30 -
1855	475,75	1,3713	30,9
1856	386,65	1,3745	30 -
1857	453,95	1,3055	30,8
1858.	201 -	1,26	29,28
Warkaus:			
1856	644,5	1,0861	—
1857	437 -	1,2581	—
1858.	634 -	1,18	27 -

Tackjerns- och gjutgodsproduktionen uppgafs:

	1859.		1860.	
	Tackjern skpd.	Gjute skpd.	Tackjern skpd.	Gjute skpd.
Jyrkkäkoski	2182 -	—	1276 -	12,489
Strömsdal	—	—	7726 -	13,489
Möhkö	15060,40	—	19174,2	17,4
Wärtsilä	12786,80	208,80	16198,9	2026,6
	30028,70	208,80	44375,1	2069,978

Stångjernsproduktionen utgjorde:

	1859. Skeppund.	1860. Skeppund.
<i>a) å Hammarverk:</i>		
I Jyrkkäkoski	150 —	624,55.
„ Warkaus	642,0075.	861,88.
<i>b) å Puddlings och valsverk:</i>		
„ Strömsdal	1614 —	2459,8225.
<i>c) å Blästerverk:</i>		
„ Korkiakoski	200,25.	225,575.
„ Pangakoski	550,2.	540 —
„ Salahmi	460,5.	400 —
	Summa 3616,9575.	4174,8275.

Tackjernsproduktionen 1861:

	Hela beloppet af tillverkad tackjern och gjutgods i skpd.	Deraf gjut- gods i skpd.
Jyrkkäkoski	1100,0	—
Strömsdal	719,5	—
Möhkö	5403,9	6,1
Wärtsilä	11288,6	319,4
	Summa 18512,0	325,5

Stangjernsproduktionen 1861:

a) Hammarverk:

	Skepd.	Lpd.	Skålp.
Jyrkkäkoski	701.	1.	10.
Warkaus	649.	15.	6.

b) Vid puddlings och valsverk:

	Smältjern skepd.	Skrojern skepd.	Smältstycken skepd.
Strömsdal	3013.	82.	3540.
Wärtsilä	1412.	—	1569.

c) Vid blästerverken:

	Harkjern skepd.	Stång och äm- nesjern skepd.
Inha eller Gustafsfors	422,000.	235,000.
Korkiakoski	252,200.	165,6625.
Käenkoski	20,000.	16,000.
Pangakoski	830,000.	619,4000.
Salahmi (Nissilä, Ostokoski)	515,000.	515,000.
Palonurmi (Nilsilä)	—	15,000.

Å Warkaus mekaniska verkstad tillverkades nedannämnde redskap till bifogadt värde:

	1859.	1860.	1861.
	Rb. s:r.	Rb. s:r.	Rb. s:r.
Pump-, varp- och vinchspel	995.	1376 —	151 —
Sågverk	2300.	3793 —	4816 —
Qvarnverk och malkrossar	475.	275 —	522 —
Cirkelsågar	2368.	1394 —	4178 —
Machineriet till en pappersmassefabri- kation	1475.	—	—
Valsverkseffekter	—	3268 —	760 —
Turbiner	1230.	948 —	1160 —
Köksspisar	200.	776 —	—

Grafvårdar och stakett	495.	717 -	547 -
Kittlar, grytor, pannor, hållar . . .	3114.	3035 -	2949 -
Sågbladspressar	—	990 -	374 -
Diverse maskinerier	3869.	3611,44.	4316,34.
Ångbåtsreparationer	—	—	2146 -
	Summa värde	16521.	20183,44. 21919,34.

Å Strömsdals mekaniska verkstad och gjuteri tillverkades:

	1860.	1861.
	S:r Rub.	S:r Rub.
Grafvårdar och stakett	—	200.
Kakelugnsspjell och dörrar	265.	256.
Cirkelsågar	—	300.
Trefötter	10.	46.
Kastmachinshjul	225.	} 373.
Blockbyssningar	76.	
Vigter	375.	—
Diverse maskiner och gjutgods	175.	350.
Vågbalanser	100.	352.
Stångjernsvalser och valsverkseffekter . .	600.	540.
Kittlar, grytor, pannor, hållar	5545.	5435.
Smedjefläktar	—	75.
Hammarställning	—	300.
Strykugnar och trädgårdssoffor	—	198.
	Summa värde	7371. 8425.

Manufakturverkens i länet tillverkningar år 1859.

	Förbrukadt.				Till 100 skepd manufaktursmide ätgått.				
	Ämnesjern.		Kol.	Ämnesjern.		Kol.	Tunnor.		
	Skæ.	Lpæ.		Skæ.	Lpæ.		Skæ.	Lpæ.	
Jyrkkäkoski	146	3	4	313	123	15	11,50	265	4,33
Pangakoski	139	—	5	225	117	2	2,15	190	4,18
Salami	135	19	—	231	103	—	—	175	0,16
Strömsdal									
Warkaus	94	6	4	85	108	3	15,60	97	6,24
Wärtsilä									
		Under året icke i verksamhet.							
S:a	515	8	13	854	453	1	9,25	—	—
Manufakturverkens tillverkningar år 1860.									
Jyrkkäkoski	105	4	—	247	123	4	1,22	289	3,23
Pangakoski	133	—	—	225	116	13	14,02	196	4,28
Salami	100	3	—	150	113	14	10,60	170	1,92
Warkaus	154	6	5	117,33	129	17	16,00	98	8,30
S:a	492	13	5	739,33	483	10	1,84	—	—

Manufakturverkens i länet tillverkningar år 1859.

M a n u f a k t u r v a r o r .

	I vigl uppgifven tillverkning.			2-12 tums spik.	Bulljern.			Diverse Jern.		
	Skæ.	Læ.	æ.		Skæ.	Læ.	æ.	Skæ.	Læ.	æ.
Jyrkkäkoski	—	—	—	1182885	—	—	—	—	—	—
Pangakoski	4	12	17	268500	9	18	17	4	—	7
Salahmi	—	—	—	301300	35	—	—	—	—	—
Strömsdal	Manufakturverket under året icke i verksamhet.									
Warkaus	—	—	—	934250	5	5	18	—	—	—
Wärtsilä	Under året icke i verksamhet.									
S:a	4	12	17	2686935	50	4	15	4	—	7

Manufakturverkens tillverkningar 1860.

	Brandkrokar sl.	Nötskrapor sl.	Plogbillkar sl.							
Jyrkkäkoski	—	—	—	1051900	—	—	—	—	—	—
Pangakoski	224	123	35	287000	6	16	8	4	—	—
Salahmi	—	—	—	244290	9	—	—	—	—	—
Warkaus	—	—	—	1122480	5	6	14	—	—	—
S:a	224	123	35	2705670	21	3	2	4	—	—

Manufakturverkens tillverkningar år 1861.

	Förbrukadt.		Till 100 sk ϵ . manu- faktursmide ätgätt.		T i l l v e r k n i n g a r .						
	Ämnesjern sk ϵ .	Kol läster.	Ämnesjern sk ϵ .	Kol läster.	2—12 tums spik st.	Diverse spik i v \ddot{a} gl.			Div \ddot{a} se smi- den sk ϵ .	Bulj \ddot{a} rn sk ϵ .	
						Sk ϵ .	L \ddot{a} .	ϵ .			
Jyrkkäkoski	131,3175	280,00	122,355	260,889	1287550	—	—	—	—	—	
Pangakoski	144,0275	240,00	120,581	200,921	240100	36	17	12	2,5	0,8300	
Salahmi	106,2500	204,00	112,157	245,613	330500	—	—	—	—	15,3500	
Warkaus	123,9200	108,66	103,533	90,798	909215	—	—	—	—	—	
Jukakoski	der arbete äfven pågått, ej uppgifvet.										
S:a	505,5150	832,66	458,626	798,222	2767375	36	17	12	2,5	16,1800	

Manufakturverkens tillverkningar år 1861.

	T i l l v e r k n i n g a r .														Hela till- verknin- gen i vigt. Skæ.
	Slädstänger.		Gångjern par.	Grämjar st.	Plogbillar st.	Båtskakar st.	Brandha- kar st.	Noklätvar st.	Spadar st.	Grepar st.	Malmsko- por st.	Yxor st.	Hästskor gång.	Hästsom gång.	
	Par.	Skæ.													
Jyrkkäkoski	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	107,3250
Pangakoski	—	43,6250	325	170	67	650	154	180	460	170	—	181	500	1000	119,4450
Salahmi . .	859	—	—	—	—	—	—	—	263	—	—	34	—	236	95,000
Warkaus .	—	35,0750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119,6725
Jukakoski .	der arbete äfven pågått, ej uppgifvet.														
S:a	1439	78,7000	325	170	67	650	154	180	723	170	—	215	500	1236	241,4425

Den vid ofvannämnde jernverk begagnade inhemska malm uppgafs:

	1859.		1860.		1861.
	Sjomalm t.nr.	Myrmalm t.nr.	Sjomalm skæ.	Myrmalm skæ.	Sjomalm skæ.
Jyrkkäkoski till	6070.	—	3750.	—	4597.
Nissilä „	3112.	—	—	—	—
Korkiakoski „	1784.	—	1800.	—	1320.
Käenkoski „	—	—	—	—	1418, ⁸¹ .
Strömsdal „	12373.	—	18965.	—	10018, ²⁰ .
Pangakoski „	2210.	—	3375.	—	3750.
Möhkö „	31246.	—	49740.	—	21100.
Wärtsilä „	32835.	1200.	42031, ²⁵ .	2012, ⁵⁰ .	38220.
Juha eller Gustafs-					
fors „	—	—	—	—	2250.
Salahmi „	—	—	—	—	4413, ⁷⁵ .
Palonurmi „	—	—	—	—	312, ⁵⁰ .
Summa	89630.	1200.	119661, ²⁵ .	2012, ⁵⁰ .	87400, ²⁶ .

Arbetarenes antal vid jernverken år 1861 uppgafs:

I Inha eller Gustafsfors till 21 personer.

„ Jukakoski „	22	„
„ Jyrkkäkoski „	84	„
„ Käenkoski „	27	„
„ Möhkö „	33	„
„ Palonurmi „	?	„
„ Pangakoski „	37	„
„ Salahmi „	37	„
„ Strömsdal „	59	„
„ Warkaus „	58	„
„ Wärtsilä „	138	„

Summa 516, Palonurmi undantaget.

Den organiska naturen.

Växtriket.

Öfver floran i Savolax saknas oss veterligen specialundersökningar; utan stort misstag bör man dock i detta landskap kunna anse samma vegetation vara rådande som i Karelen. För sistnämnde landskap i dess vidsträcktaste omfång ifrån finska viken och utöfver ryska gränsen åt sjön Onega uppräknas af Professor Nylander 633 slag fanerogamer, 22 ormbunkar, 202 slag mossor och 175 lichenes eller lafarter. I berättelsen öfver en 1856 företagen naturhistorik resa lemna Magistrarne J. J. Chydenius och J. E. Furuhjelm en förteckning på i Karelen funna växter, som antingen icke äro upptagna i Nylanders flora Karelica eller hvilkas utbredning i nämnde arbete ofullständigt uppgifves. Enligt dessa meddelanden utgöres ortens flora af följande växter.

I. Monocotyledoneae, med ett hjertblad, 184 species,		
nemligen: gramineae, gräsväxter	52 species	} fructiflorae. puikkalokukki- oita ¹⁾ .
cyperaceae, axbildande	63 "	
typhaceae	6 "	
potamogetoneae	12 "	} liliiflorae, liljakukkioita.
aroideae	4 "	
Juncaceae	14 "	
alismaceae	6 "	} spadiflorae, hedelmäkukki- oita.
liliaceae	7 "	
Hydrocharideae	2 "	
irideae	2 "	
orchideae	16 "	

¹⁾ Enligt Lönnrots finska botanik.

II. Dicotyledoneae, med 2 hjertblad 462,		
nemligen: Synanthereaceae	73 species	} semiflorae, siementeräisiä.
dispaceae	2 "	
valerianeae	3 "	
rubiaceae	8 "	
caprifoliaceae	3 "	} annuliflorae, läpiteräisiä.
Campanulaceae	9 "	
lobeliaceae	1 "	
convolvulaceae	2 "	
boragineae	13 "	
labiatae	20 "	
menyantheae	1 "	
polemoniaceae	1 "	} tubiflorae, torviteräisiä.
Oleinineae	1 "	
gentianeae	4 "	
solanaceae	6 "	
personatae	24 "	
lentibularieae	4 "	
primulaceae	6 "	
plantagineae	4 "	} disciflorae, syriäpohjaisia.
Frangulaceae	1 "	
corneae	1 "	
umbelliferae	14 "	} sertiflorae, kantapohjaisia.
acerineae	1 "	
Nympheaceae	3 "	} columniflorae, peräpohjaisia.
ranunculaceae	22 "	
papaveraceae	1 "	
cruciferae	26 "	
polygaleae	2 "	
balsamineae	1 "	} columniflorae, peräpohjaisia.
Tiliaceae	2 "	
malvaceae	1 "	} peräpohjaisia.

gruinales	9	species	} columniflorae, peräpohjaisia.
hypericineae	1	"	
violariae	8	"	
droceraceae	3	"	
silenaceae	16	"	
alsinaceae	19	"	
elatineae	2	"	} calyciflorae, nieluheiteisiä.
Ribericeae	3	"	
saxifrageae	5	"	
crassulaceae	3	"	
lythraricae	2	"	
onagraricae	5	"	
haloragiae	5	"	} rosiflorae, syRJäheteisiä.
Pomaceae	3	"	
senticosae	20	"	
ompaceae	1	"	
papilionaceae	24	"	} centriflorae, pohjaheteisiä.
Ericineae	18	"	
empetreae	1	"	
euphorbiaceae	3	"	
portulaceae	1	"	
paronychiaceae	2	"	
polygoneae	14	"	} bracteiflorae, suojuskukkasia.
Thymeleae	1	"	
ulmaceae	2	"	
urticeae	3	"	
chenopodiaceae	7	"	} juliflorae, norkokukkasia.
Cupiliferae	2	"	
salicineae	11	"	
hetuneae	6	"	
myricaceae	1	"	

Callitrichineae	2 species	} nudiflorae, kehättömiä.
ceratophylleae	1 „	
III. Gymnospermeae coniferae	3 „	
IV. Filices	37 „	
V. Musci	221 „	
VI. Lichenes	196 „	

Således in summa 649 species fanerogamer, 37 slag ormbunkar, 221 slag mossor och 196 lafarter; inalles länets flora, enligt hvad nu känt är, bestående af 1103 species.

Länets skogar utgöras, likasom öfverallt i vårt land, af furu, tall, gran, en, björk, al, asp, vide, sälg, rönn och hägg. Mest rådande är barrskogen, hvilken ock lefvererar landets förnämsta handelsartiklar plankor och bräder, och således i statistiskt afseende är viktigast. Landets skogar hafva under århundraden blifvit anlitate till byggnadsvirke, afsågning, vedbrand och förnämligast sved, utan annan beräkning och omtanke, än endast med afseende derå huru ögonblickets behof hastigast och beqvämast måtte tillfredsställas. Redan för mera än ett århundrade begynte nationalekonomarne att ifra emot misshushållning med skogen. Uti många under medlet af förra seklet, förnämligast inom den företrädesvis då herrskande disputationslitteraturen, utkomna afhandlingar varnas emot skogssköfling, och förspås en snart förestående skogsbrist, hvarföre också regeringen fann sig uppmanad att genom åtskilliga författningar taga vård om skogarne och i synnerhet söka inskränka det förödande svedjandet. Bristen på regelbundet häfdade åkrar, hvilkas afkastning för ingen del var tillräckelig att lemna nödtorftig brödföda, lade dock öfvervinneliga hinder mot svedjebrukets hemmande. Å de oskiftade allmänningarne bosatte sig nybyggare, som endast uti skogens svedjande sökte och funno sin bergning, emedan marken icke sällan var otjenlig till all annan, eller endast

med stor svårighet och mångårigt arbete kunde bringas dertill. Sålunda tillkom i ödemarken en befolkning af så kallade kronotorpare, äfvensom en mängd af provisionelt skattlagda hemmansegare, för hvilka skogens begagnande dels till svedjande dels till försäljning åt såg- och bruksegare lemnade den enda möjlighet för bergning. Sålunda har skogen, i synnerhet i det inre landet, och deribland äfven inom Kuopio län, intill våra dagar blifvit anlitad icke blott till boning och värme utan jemväl till vinnande af det dagliga brödet ur svedarne. Guvernörens berättelser uppskatta den svedjade marken

år 1857 till 6210 tunnland.

„ 1858 „ 7650 „

„ 1859 „ 6000 „

„ 1860 „ 5300 „

Skogens förstöring påskyndades dessutom genom den ringa inkomst derifrån i brist på afsättningsvägar kunde hemtas och det ringa värde allmogen i allmänhet lärt sig sätta på den, enligt dess förmenande, outösliga trädtillgången, som gjort, att man för ett ringa behof, hvilket kunnat tillfredställas med några qvistar, aldrig tvekade att nerbugga stora träen och låta dem sedan gagnlöst förmultna. Näfvertägt, safning m. m. bidraga icke mindre till dess förstöring, hvartill slutligen kommer den ovarsamhet, hvarmed elden skötes vid svedjande och andra tillfällen, då den begagnas ute å marken, och de härjande skogseldar hvilka sålunda tillkomma. Exempelvis må nämnas att härjande skogseldar i Libelits och Pielisjärvi härader år 1852 förstörde skog, hvilken uppskattades till en area af 100000 tunland, hvarigenom 60000 timmer- och såg-stock samt 15000 famnar kastved uppgifvas blifvit förstörde. „Följden har varit att urskogen nästan öfverallt blifvit utrotad och i dess ställe numera endast äldre och yngre bestånd af blandad utglesad skog förekommer“. Endast i ringa mån hade, der storskiften blifvit afslutade och råskillnaderne

egorne emellan utstakade, någon större hushållsaktighet begynt visa sig, ehuru ännu med ringa framgång. Den uppkomna förstöring och skada landet sålunda lidit, kan i penningevärde endast uppskattas efter millioner. Vål hafva statsekonomernes profetior icke ordagrant gått i fullbordan, naturen har länge motarbetat människornas slösaktighet, och der jorden icke alldeles blifvit utmagrad genom de skördar man framtvingat ur den svedda marken, har löfskogen inlagit barrrens ställe. Också hafva lyckligtvis skogsförråderne ursprungligen varit sådana att förstörelsen ännu icke hunnit till de glesare bebodda ifrån människoboningar aflägsna trakterne. Icke dess mindre finnas äfven inom Kuopio län redan orter der skogsbristen gjort sig kännbar, der härjande nordanvindar numera ohejdadt få framrusa öfver de skogslösa flackorne och torkan af brist på de molnen attraherande skogarne utöfvar sin menliga verkan; der icke blott storverksträn och byggnadsvirke saknas, utan jemväl vedbrand på långt afstånd måste anskaffas.

Enligt år 1851 till landtmästeristyrelsen ingångna berättelser om skogarnes tillstånd befanns tallskogen öfverallt vara den mest rådande, hvaremot af öfriga trädslag björk och gran ömsom täflade om det större utrymmet och de öfriga trädslagen mindre allmänt förekommo. I de enskilte socknarne af länet om hvilka underrättelser erhållits fanns i Pielisjärvi, Kondiolaks, Ilomants, Kesälaks och Pelgjärvi god tillgång på ved och virke, i Idenalmi, Pielavesi, Kuopio och en del af Kaavi uti från bostäder aflägsnare trakter i öfverflöd, för öfrigt till husbehof, utom i en del af Kaavi, der brist visade sig. I Rautalampi och Kides fanns skog till husbehof, men i Kides kyrkoby brist; i Liebelits en mil kring kyrkan total brist, likaså ställvis i Nurmis; för öfrigt till nödtorft. En del af Tohmajärvi samt några byar i Leppävirta led o brist. — I Ilomants, Tohmajärvi, Kides, Pelgjärvi, Kesälaks, Liebelits, Kondiolaks, Kuopio och Rautalampi öfvervägde björken granskogen; i Ilomants, Tohmajärvi, Kides och Pelgjärvi

afven alen. I Pielisjärvi, Nurmis, Kaavi och Pielavesi följde granskogen i area omedelbart efter tallen. Om öfriga socknar saknas uppgifter.

Skogens area beräknades enligt inhemtade uppgifter ar 1853 af öfverdirektör Gyldén i hela Kuopio län till

svedjebar skogsmark	=	178,2	geogr. qv.mil
annan torr mark . . . „		149,2	„
skogbeväxta kärr . . . „		101,7	„
		<u>S:a 429,7</u>	„

= 4862143,31 tunnland.

Sednaste beräkning uppger hela arean:

svedjemark . . . till	1987469	tunnel:d	=	178,211	g. qv.m.
moar „	1659203	„		148,777	„
skogbeväxta kärr „	1129797	„		101,306	„
	<u>Summa skogsm.</u>			<u>428,294;</u>	„
	4776469	„			

hvilka fördelade på häradet och socknar utgöra:

Kuopio härad:

Kuopio socken	=	389574	tunnland	=	34,932
Pielavesi „	„	291445	„	„	26,133
		<u>Summa häradet</u>			<u>61,066</u>
		681019	„		

Idensalmi härad:

Idensalmi socken	„	672690	„	„	60,318
Nilsjä „	„	288625	„	„	25,880
		<u>Summa häradet</u>			<u>86,198</u>
		961315	„		

Rautalampi härad:

Rautalampi socken	„	234901	„	„	21,063
Leppävirta „	„	177865	„	„	15,949
		<u>Summa häradet</u>			<u>37,012</u>
		412766	„		

Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken med Juuga	=	629991	„	„	56,490
Nurmis „	„	529282	„	„	47,459
		<u>Summa häradet</u>			<u>103,949</u>
		1159273	„		

Libelits härad:

Libelits socken	=	313298 tunneland	=	28,093
Kaavi „	„	138206	„	12,392
Kides socken	„	170234	„	15,264
Kesälaks „	„	47213	„	4,233
		<hr/>		
		Summa häradet =		59,982

Ilomants härad:

Ilomants socken	=	624937	„	56,037
Tohmajärvi	„	235562	„	21,122
Pelkjärvi	„	32646	„	2,927
		<hr/>		
		Summa häradet =		80,086
		<hr/>		
		Summa summarum =		428,294

Att förekomma den allt mera tilltagande skogsbristen blef man å styrelsens sida betänkt uppå en noggrannare vård och skötsel af kronans skogar. Sedan genom 1848 års landtmäteri författning ibland annat blifvit stadgadt om öfverloppsjordens af-rösning för kronans räkning till bildande af nya kronohemman och kronoparker och 1851 en provisorisk forststat blifvit inrät-tad, förordnades uti reskript till landtmäteri- och forststyrelsen af d. 15 Dec. 1853 om besigtning och beskrifning af alla spridda kronojordar inom Kuopio län, hvilket arbete under loppet af de tre följande åren pågick. De närmare resultaterne af dessa under-sökningar, meddelade af adjointen vid forststyrelsen uti 1859 till regeringen afgifven berättelse, voro att „kronoskogarne ingalunda upptaga den fruktbaraste delen af landets grund, som tvärtom är af den natur, att den föga kan med fördel fortfarande bära annat än skog. Der en bördigare jordlapp tyckts lemna hopp om nå- gon möjlighet till bergning, hade nybyggare nedsatt sig, fällt skogen och sått helt enkelt i följd af okkupationens rätt, och då landet sedermera uppmättes och nyodlingen belades med skatt afrösades åt densamma all odlingsbar mark i grannskapet. Endast det som ingen ville taga förblef allmänning“, och måste

densamma naturligtvis utgöra den sterilaste marken. Den bestod vanligtvis af sandåsar med mellanliggande långsträckta oftast i riktning från nordvest till sydost framstrykande kärr, och utgjordes dels af vidt kringspredda skogsletter, dels af vidsträckt sammanhängande skogsmark, till en del af redan flacka skoglösa mossor, eller afbrända och i allo härjade sandåsar och stenrösen. Härifrån voro dock undantagna

1) Spridda skogar

- i Pielavesi: å Töyrymäki och Korvomäki skogsmarker,
- i Idensalmi: „ Sukeva, Laaka, Kilpamäki och Sälövä skogsmarker,
- i Libelits: „ Martovaara, Kinahmonsaaari och Poikola „
- i Pielisjärvi: „ Wuonislaks „

hvilken sammanhänger i Ilomants med Eno, Uimaharju och Pamilankoski skogsmarker; hvarförutan i samma socken Iloja, Kivilampi, Salmilampi och Nuorjärvi skogsmarker förekomma. I dessa skogar anträffas några, i allmänhet glesa bestånd af öfverårig skog af orsak att den oländiga lokalen gjort det för dyrt att undanskaffa den.

2) Sammanhängande vidsträckt skog, som ifrån länets och Ilomants sockens sydöstra snut och längs med gränsen mot Ryssland sträcker sig mot norr genom nyssnämnda socken, samt Pielisjärvi och Nurmis. Ehuru äfven denna till en del finnes vara plundrad, innesluter den dock inom sitt vidsträckta område en icke obetydlig del begagnelig skog, „som med fördel kan tillgodogöras, emedan flere flöthbara åar och bäckar, eller sådana hvilka med jmförelsevis ringa kostnad kunna göras flöthbara, och till hvilka en landstransport af 4 versts medelafstånd endast erfordras, i alla riktningar genomskära kronoskogarne och leda till Pielisjärvis vidsträckta vattensystem“. Utom den kolved som ifrån kronoskogarne står att hemta till länets masugnar och hyttor, har det vid närmare undersökning af ännu tillgängelig sågstock befunnits, att länet ännu innehåller tillgång på mer än 2

millioner stycken fullmogen stock, hvilken det är angeläget att utlisera, innan den af ålder tager skada. Sedan d. 7 Maj 1859 kungörelse utkommit angående organisation af forststaten, inrättades i Kuopio län tvenne öfverforstmästare distrikter, af hvilka det vestra innefattade 4 och det östra 8 forstmästare distrikter eller revierer, enligt följande indelning:

I. Vestra öfverforstmästare eller inspektions distrikt, bestående af

1) Tiilikka revier, innefattande Idensalmi, Pielavesi, delar af Kuopio eller Maaninga kapell, Nilsjä och Nurmis, enligt af forstmästeri styrelsen lemnad uppgift utgörande 108600 tunnland.

2) Palojärvi revier, inom Nurmis, Juuga och Polvijärvi af Libelits socken, uppgifven till 97900 tunnland.

3) Halmijärvi revier, norra delen af Nurmis, åt gränsen till Kajana härad, uppgifven till 84700 tunnland.

4) Kuohatti revier, nordöstra delen af Nurmis åt Kajana till; beräknad till 126800 tunnland; således hela distriktet till 418000 tunnland.

II. Östra öfverforstmästare- eller inspektionsdistrikt utgörande:

1) Savijärvi revier, nordvestra delen af Pielisjärvi och en del af Nurmis, beräknad till 83000 tunnland.

2) Ohtavaara revier, nordöstra delen af Pielisjärvi = 88000 tunnland.

3) Ruunajärvi revier, en del af Pielisjärvi, 86000 tunnland.

4) Suomusjärvi revier, en del af Pielisjärvi och Eno kapell, uppgifven till 107000 tunnland.

5) Ilaja revier, del af Ilomants och Kontiolaks; 1135000 tld.

6) Liusvaara revier, Ilomants sockens sydöstra snut; beräknad till 119500 tld.; eller hela inspektionsdistriktet till 597000 tld.; och länets begge distrikter belägne i dess norra och östra del, = 1015000 tunnland eller 4385,812 kvadrat verst.

Enligt en sednare å öfverstyrelsen för landtmäteriet och forstväsendet uppgjord oss meddelad karta uppskattas Kuopio läns begge distrikter till 4442 qv.verst, hvilket skulle utgöra 1028003,176 tunnland; deraf

Tiilikka . . .	=	528 qv.v.	=	122193,984
Palojärvi . . „		425	„	98356,900
Halmijärvi . „		368	„	85165,504
Kuohatti . . „		541	„	125202,548
Savijärvi . . „		362	„	83776,936
Ohtavaara . . „		384	„	88868,352
Ruunajärvi . „		374	„	86554,072
Suomusjärvi. „		462	„	106919,736
Iloja „		480	„	111085,440
Liusvaara . . „		518	„	119879,704
	<u>S:a</u>	<u>= 4442</u>	„	<u>1028003,176.</u>

Af denna areal uppges vara egentlig skogsmark 2571 qv.verst = 595001,388 tunnland och annat slags mark = 1871 qv.verst eller 433001,788 tld., medan hela länet beräknades innehålla 20637 qv.verst egentelig skogsmark, och 17156 annat slags mark, eller in summa 37793 qv.v. Enligt anställda rön å ostörda skogsbestånd har man beräknat mognadsåldern inom länet för ett barrträd böra uppskattas till omkring 190 år, antalet af stammar som kunna trifvas inom området af en kvadratverst till vid pass 35000, då virket af stammen kunde utgöra omkring 50 kubikfot och den årliga skörden på en qv.verst 184 stammar = 9200 kub.fot. Kronans skogar, bragte genom ordentlig skötsel i normalt bestånd ansågos årligen kunna gifva 473864 stammar.

Forststyrelsen har fogat anstalt om kronoskogarnes indelning till en början i trettio skogslotter, af hvilka en hvarje år borde afverkas, då man efter denna tidrymds förlopp bör kunna förutse, att den nu halfvuxna skogen vunnit erforderlig ålder, för

att i sin ordning begagnas, och landet salunda, genom detta circulations bruk, kunna varda betryggadt om varaktig skogstillgång. Den obetydliga stubbhyra som dittills för försäljning af stock ur kronans skog af sågägare blifvit betald, utfästes att utgå efter beräkning för hvarje kubikfot. Vid de första gången år 1861 för försäljning af kronostock anställda auktioner, försåldes ifrån

Tiilikka revier .	4000	stock	Ohtavaara revier	2400	stock
Halmijärvi revier	12400	„	Ruunajärvi „	2214	„
Kuohatti „	10823	„	Suomusjärvi „	5333	„
Palojärvi „	12400	„	Ilaja „	5006	„
Savijärvi „	2850	„	Liusvaara „	14480	„

Summa 71906 stock

till ett pris af emellan 2,7—3,4 kop. s:r för en kubikfot. Emedan 30:e delen af den nuvarande mogna skogen blifvit försåld, skulle alltså den närvarande tillgången vara beräknad till 2157180 stammar. Länets stocktillgång å annan jord än den kronans förvaltning omedelbart underlagda är okänd. Den enligt utfästade privilegier till afsågning tillättna stock öfversteg redan betydligt ofvanuppgifna årsantal. År 1853 voro länets 17 sågar privilegierade för 84548 stock, år 1855: 18 sågar för 96548.

År 1859 uppgåfvos följande sågar:

Läge.	Namn.	Priv. för antal stock.	Produk- tions varde: Rub. s:r.	Stocktillgång ifrån:	Antal arbetare.
Idensalmi härad och socken	Kalliokoski eller Salah- mi.	2000	1600	Martisenjärvi, Nissilä och Sa- lahmi byars ägor inom Idensalmi.	8
Kuopio hä- rad och soc- ken.					

¹⁾ Tillsammans med efterföljande såg.

Läge.	Namn.	Privil. för antal stock.	Produk- tions värde: Rub. s.r.	Stocktillgång ifrån:	Antal arbetare.
Kuopio härad och Socken.	Savikoski.	5000		Kuopio, Piela- vesi, Suonen- joki, Wiita- saari.	25
”	Mustinjoki.	2000	5000	Kuopio, Leppä- virta, Kaavi, Nurmis, Rautalampi.	8
Kuopio härad Nilsä socken. Nilsä.	Strömsdal eller Juvan- koski. Atrakoski.	15000	17400	Idensalmi, Nil- siä, Nurmis.	22
			Privilegierna öfverförde på Strömsdal.		
Rautalampi härad och socken.	Kuorehkoski	4000	3000	Rautalampi och Pieksämäki.	14
”	Kirkonkoski.	4000	?	Rautalampi, Pielavesi och Kuopio.	20
Rautalampi härad och Leppävirta socken.	Oravikoski.	2000	4000	Leppävirta.	10
”	Wääräkoski.	1008	1500	Rantasalmi och Heinävesi.	6
”	Wahtava.	2440	4000	Leppävirta.	6
”	Sorsakoski.	4000	5500	Leppävirta, Rautalampi, Pieksämäki.	16
”	Warkaus.	10000	18000	Idensalmi, Nil- siä, Nurmis, Kuopio, Lep- pävirta, Rauta- lampi.	18
”	Palokki ¹⁾ .	2100	5000	Leppävirta, Idensalmi, Pieksämäki, Kaavi.	18

¹⁾ Numera hörande till St. Michels lan.

Läge.	Namn.	Privil. för antal stock.	Produk- tions värde: Rub. s.r.	Stocktillgång ifrån:	Antal arbetare.
Libelits hä- rad och soc- ken.	Siikakoski.	6000	18000	Libelits, Kaavi, Juuga.	30
”	Kuurna.	Privilegierna öfverförde på Uutra.			
”	Uutra.	6500	?	Pielis, Ilo- mants, Kontio- laks.	43
”	Uutra 2.	8000			
Libelits hä- rad och Ki- des socken.	Puhos.	20000	21000	Pielis, Juuga.	142
Ilomants hä- rad och Tohmajärvi socken.	Wärtsilä el- ler Juvan- koski.	10000	22000	Tohmajärvi och Ilomants.	20
Summa		109048	139500		

Genom förordning af den 9 April 1861 är bestämmelsen af den quantitet stock, som sige försågas, upphäfvnen och sag- rörelsen alldeles frigifven, sedan omöjligheten att kontrollera afverkningens belopp nogsam visat sig.

Det är nämligen känt att exporten ifrån Finland af plan- kor och bräder till utrikes ort vida vägnar öfverskridit den quan- titet, hvilken sågarne enligt privilegierna varit berättigade att afverka, hvarutöfver landets eget behof blifvit fylt. Att förhål- landet i Kuopio län icke varit annorlunda kan tagas för afgjort. Enligt trovärdig mans uppgift utgjorde den årliga stocktillgång, som ensam passerade Pielis elf samt Joensuu stad eller stadsnade vid sågen invid 100000, också någon gång 150000 stock. Dessa erhållas till största delen ifrån Nurmis, Pielis och Ilomants, till ringare del ifrån Repola socken af Olonetska guvernementet; samt afverkades jemväl till en del uti sågar utom Kuopio län.

Icke dess mindre räknar man säkert icke för högt, då man antar att i hela det öfriga länet enahanda qvantitet blifvit afverkad, och att öfver 200000, till och med 300000 stock åtgått. Det är derföre klart att efter införandet af de nya, skogsbesparing och bibehållande af en oafbruten skogstillgång afseende styrelseåtgärder, sågarnes behof endast med $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$:del skall kunna fyllas ur kronans skogar, samt att det öfriga måste sökas ur privata skogar, och skall en nära framtid visa, huruvida dessa, i allmänhet ännu mera medtagne än kronans, skola förmå fylla behofvet, och den hitintills behöfliga stocktillgång än framgent stå att erhållas. Efterhand, sedan de aflägsnare och genom bristande kommunikation hitintills oåtkomliga skogsförråderna genom rensning af bäckar och åar hunnit göras tillgängliga, folket lärt sig uppskatta skogen till sitt sanna värde och de i vår tid uppgjorda hushållningsprinciperne hunnit bära frukt, bör dock den nu i början tilläfventyrs uppkommande brist åter kunna afhjelpas.

Om trädvaruhandeln föröfrigt sakna vi uppgifter. Nämnas må dock att enligt kronofogdarnes berättelser ifrån Kuopio härad till staden föryttrades år 1858: 2200 famnar ved och 1500 timmerstock, samt 1859: 1800 famnar ved och 1200 stock, äfvensom att ifrån Ilomants härad under begge åren till Möhkö och Wärtsilä jernbruk föryttrades 4000 famnar. Hela qvantiteten af försåld sågstock uppges af guvernören för 1858 till 133000, år 1859 till 164600 och bjelkar till 1500 stycken samt för 1860 till 233600, jemte 1700 bjelkar och 17300 famnar ved. Exporten af trädvirke och ved ifrån Kuopio län sker dels till Ryssland dels till utrikes ort, men låter till sin qvantitet svårigen bestämma sig, emedan största delen deraf tullbehandlas i Wiborg, der också de ifrån en del af St. Michels och Wiborgs län utgående trädvaror anmälas, utan att utgångsorten närmare specificeras. Approximativt uppges guvernörens berättelser att

trädvaror	1857	export. ifrån Kuopio stad	för ett värde af	6000 rub.
”	1858	”	”	47340 ”
bjelkar	1859	”	”	6000 ”
trädvaror	1860	”	”	48000 ”
”	1858	” Joensuu	”	85000 ”
”	1860	”	”	75000 ”

Af andra skogsprodukter exporterades:

1857	ifrån Kuopio stad	pottaska	för	2000 rub.
”	”	tjära	”	600 ”
1858	”	pottaska	}	” 2101 ”
”	”	tjära		
1859	”	pottaska	}	” 3200 ”
”	”	tjära		
1860	”	pottaska	”	1000 ”
”	”	tjära	”	1600 ”
1857	” Joensuu	pottaska	”	420 ”
”	”	tjära	”	”
1858	”	pottaska	}	” 900 ”
”	”	tjära		
1859	”	pottaska	}	”
”	”	tjära		
1860	”	pottaska	”	”
”	”	tjära	”	”

Grässlåg.

De i länet växande grässlåg uppges vara följande:¹⁾

	Finska.	Svenska.
Triticum	vehnä	vildhvet.
” repens.	juolavehnä	qvickhvet.
” caninum.	koiranvehnä.	
Elymus arenarius	rautavehnä	strandråg.

¹⁾ Nylander, Notiser ur Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica förhandlingar, II, 159 ff.

Lolium	luste	repe.
„ linicola . . .	pellavasluste.	
„ perenne . . .	pyörtänö.	
Brachypodium pruna-		
tum	aroluste	axsvingel.
Festuca	nata	ängsvingel.
„ pratensis . .	nurminata.	
„ rubra	aro „	
„ ovina	aho „	
Bromus	kattara	lostta.
„ secalinus . .	ruis-kattara	
Poa	nurmikka	ängsgröe.
„ pratensis	niittunurmikka.	
„ sudetica	vuori „	
„ tvivialis	aro „	
„ serotica	ranta „	
„ nemozalis	lehto „	
„ annua.	?	
Briza media	jänisruoho, räpelö . .	darrgräs.
Glyzeria	sorsanheinä, sorsimo	vattengröe.
„ fluitans	„ vesi „	
„ aquatica	„ iso „	
„ remota	„ aro „	
„ distans	„ oja „	
Enodium caeruleum . .	„ siniheinä „	blätätel.
Fluminia	piuru	vasssvingel.
Aira	lauha	ängstätel.
„ caespitosa	nurmilauha.	
„ flexuosa	ahde „	
Melica	helmikkä	slokgräs.
„ nutans.	?	
Pragmites	ruoko	vass.

- Pragmites communis. ?
- Calamogrostis kastikka rörhven.
 „ epigeios maakastikka.
 „ lanceolata lehti „
 „ phragmitoides ruoka „
 „ Hallereana törmä „
 „ neglecta. ?
 „ sylvatica ahde „
- Agrostis rölli ängshven.
 „ stolonifera rönsy-rölli
 „ vulgaris nurmi „
 „ canina aro „
 „ spina venti luoho „
- Milium tesmä.
 „ effusum. ?
- Alopecurus puntarpää ängskafle.
 „ geniculatus suo
 fulvus.
- Phleum tähkäheinä, tähkiö. ängskampe.
 „ pratense nurmi „
 „ alpinum tunturi „
- Digraphis helpi rörflen.
 „ arundinacea. ?
- Hierochlea Maarianheinä mysskegräs.
 „ australis. ?
 „ borealis. ?
- Anthoxanthum simake vårbrodd.
 „ odora-
 tum. ?
- Nardus ukonparta ängsborst.
 „ stricta. ?

Höväxten å gamla svedjeländer är i allmänhet ymnig och lemnar godt gräsbete under sommarmånaderne; på egentliga ängar, i synnerhet hårdvallsängar är likväl brist, emedan svedjeländerne i anseende till sin stenbundenhet och oländiga beskaffenhet högst sällan kunna till ängar omskapas eller gräset å dem med lia afmejas; utan måste gräset å dem, der det icke åtgår till bete, endast med tillhjälp af skära insamlas till vinterfoder, ett alltför långsamt och otillräckligt sätt att å större sträckor med fördel begagnas. Större delen af landets höbol utgöres af starrvalsängar, tillkomne genom uttappade kärr. Det till arealen vidsträcktaste höbol finnes i Pielisjärvi och Ilomants härader samt Libelits socken eller länets Karelska andel. Pielisjärvi sjös stränder utmärka sig genom rik höväxt. Genom Höytiäinens fällning har för Libelits nya tillgångar på äng blifvit beredde.

Enligt å landtmäteristyrelsen, med ledning af der befintliga kartor och handlingar, anställd beräkning utgjorde arean af äng och ängsmark:

Kuopio härad:	Tunneland.	Qv.verst.	Geogr. □mil.
Kuopio socken	18476.	79,8348.	1,6566 (7).
Pielavesi „	9504.	41,0667.	0,8522.
	<u>27980.</u>	<u>120,9015.</u>	<u>2,5088 (9).</u>

Idensalmi härad:			
Idensalmi socken	19256.	83,2051.	1,7266.
Nilsjä „	6199.	26,7859.	0,5558.
	<u>25455.</u>	<u>109,9910.</u>	<u>2,2824.</u>

Rautalampi härad:			
Rautalampi socken	7379.	31,8846.	0,6616.
Leppävirta „	7475.	32,2994.	0,6703.
	<u>14854.</u>	<u>64,1840.</u>	<u>1,3319.</u>
Transport	68289.	295,0765.	6,1231 (3).

	Tunneland.	Qv.verst.	Ggr. □mil.
Transport	68289.	295,0765.	6,1231.

Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken	32770.	141,5991.	2,9384.
Nurmis "	19700.	85,1236.	1,7664.
	<u>52470.</u>	<u>226,7227.</u>	<u>4,7048.</u>

Libelits härad:

Libelits socken	45720.	197,5560.	4,0996.
Kesälaks "	2825.	12,2068.	0,2533.
Kides "	13423.	58,0007.	1,2036.
Kaavi "	10513.	45,4267.	0,9427.
	<u>72481.</u>	<u>313,1902.</u>	<u>6,4992.</u>

Ilomants härad:

Ilomants socken	38277.	165,3948.	3,4322.
Pelgjärvi	2273.	9,8217.	0,2038.
Tohmajärvi	19608.	84,7261.	1,7582.
	<u>60158.</u>	<u>259,9426.</u>	<u>5,3942.</u>

Totalsumma 253398. 1094,9320. 22,7213(5).

Af de 8746077 tunneland eller 784.239 geografiska qvadratmil, som utgjorde länets area, bestod således endast vid pass 0,0289 delar eller icke fullt 0,03 delar af äng eller ängsmark, nämligen i

Kuopio härad = 0,023.	Pielisjärvi härad . . . = 0,027.
Idensalmi härad . . . " 0,017.	Libelits " . . . " 0,051.
Rautalampi " . . . " 0,014.	Ilomants " . . . " 0,035.

eller hela ängsarean utgjorde 2,8 procent af länets hela omfång och i

Kuopio härad = 2,314.	Pielisjärvi härad . . = 2,727.
Idensalmi härad . . . " 1,736.	Libelits " . . " 5,146(7).
Rautalampi " . . . " 1,438.	Ilomants " . . " 3,525.

Denna ängsarea fördelad på mantalen sådana de uppgäfvos 1861 skulle lemna följande resultat:

		Mantal:		På ett mantal:	
För Kuopio	härad:	262,564	=	106,564	tunneland.
„ Idensalmi	„	250,001	„	101,819	„
„ Rautalampi	„	200,482	„	74,091	„
„ Pielisjärvi	„	229,562	„	228,609	„
„ Libelits	„	219,463	„	330,265	„
„ Ilomants	„	252,795	„	237,971	„
<hr/>					
För hela länet . . .		1414,869	=	179,096	tunneland.

Vi befara dock att dessa uppgifter såsom grundade till en del på äldre mätningar och skattläggningar äro för lågt tilltagne, då ängsodlingen ofelbart är ifrån år fortgått.

Öfver höafkastningen saknas tillförlitliga uppgifter. Då åren 1824—1827 upplysningar infordrades för den statistik öfver landet hvarmed dåvarande sekreteraren i Finska hushållnings-sällskapet Professoren Böcker, på styrelsens föranstaltande var sysselsatt, uppgafs årliga afkastningen till 5609824 L \mathcal{R} , och då år 1839 enahanda upplysningar begärtes till endast 4225950 L \mathcal{R} , hvaraf 3304088 bergades af äng, 54548 af skog- och svedje-land samt 867314 L \mathcal{R} ur kärr. Denna minskning i höproduktion förklaras genom den minskning länets area vid 1830 års läne-reglering undergick. För efterföljande år hafva vi endast för 1855 uppgift om höproduktionen, då torkan vållade missväxt och brist, och afkastningen, uti kronofogdarnes berättelser, icke dess mindre uppskattades till vid pass 12900000 L \mathcal{R} . För sednare år saknas likaså uppgifter. Jemförelsen emellan 1839 och 1855 berättigar dock ofelbart till det antagande att höproduktionen varit i tilltagande, om ock uppgifterne på ett och annat tusental L \mathcal{R} afvikit ifrån det rätta förhållandet. Att efter de födde kreaturernas antal, om det ock vore möjligt att om dem erhålla någorlunda pålitliga uppgifter, också blott approximativt beräkna afkastningen blir omöjligt, emedan åtgången rättar sig efter tillgången, halm och gruta jemnt ingå i uppfodringen,

samt för besparing af hö, löf, granris m. m. såsom surrogater anlitas. Till vinnande af någon beständare, ehuru visst icke fullt pålitelig kännedom om ifrågavarande förhållande, torde summan af länets ängsarea och medelafkastningen efter tunneland böra läggas till grund för beräkningen. Då nu ett tunneland af de sämsta såkallade mossvallsängar eller slottermossor, hvilka anses förtjenta af bergning, beräknas afkasta 15 L \mathring{a} per tunneland, hvaremot de bästa ängarne anses afkasta 120 L \mathring{a} , så vore medelafkastningen 67,5 L \mathring{a} på tunnelandet, hvilka multiplicerade med ängsarean skulle utgöra den approximativa höafkastningen. På grund af Landtmäteristyrelsens uppgifter, skulle således höproduktionen utgöra i Kuopio härad:

Kuopio socken	=	1247130	L \mathring{a} .
Pielavesi „	„	641520	„
		<hr/>	
	Summa för häradet =	1888650	L \mathring{a} .

Idensalmi härad:

Idensalmi socken	„	1299780	„
Nilsia „	„	418432,5	„
		<hr/>	
	Summa för häradet =	1718212,5	L \mathring{a} .

Rautalampi härad:

Rautalampi socken	„	498082,5	„
Leppävirta „	„	504562,5	„
		<hr/>	
	Summa för häradet =	1002645,0	L \mathring{a} .

Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken	„	2211975	„
Nurmis „	„	1329750	„
		<hr/>	
	Summa för häradet =	3541725	L \mathring{a} .

Libelits härad:

Libelits socken	„	3086100	„
Kesälaks „	„	190687,5	„

Kides	„ „	906052,5	„
Kaavi	„ „	709627,5	„
		<hr/>	
Summa för häradet =		4892467,5	L \mathcal{F} .

Ilomants härad:

Ilomants socken „	2583697,5	„	
Pelgjärvi „ „	153427,5	„	
Tohmajärvi „ „	1323540	„	
		<hr/>	
Summa för häradet =		4060665,0	L \mathcal{F} .

Summa länets höafkastning = 17104365 L \mathcal{F} .

Enligt en annan af framlidne kammarrådet Thilén år 1850 verkställd beräkning, och dervid vunnet resultat att under den föregångna tiden sedan refningen ängsarean i medeltal årligen tillväxt med 1,8 procent borde åter höafkastningen för närvarande uppgå till vid pass 26 millioner L \mathcal{F} . Vi nödgas lemna de närmare bestämningar om förhållandet till framdeles skeende närmare undersökningar.

Jordbruk.

Det anses för en afgjord sak att tider funnits, då spanmal ifrån Kuopio län blifvit exporteradt. Huru stor denna export varit, torde vara svårt att få utredt. Ur tullspecialerne för de Österbottniska städerna, genom hvilka exporten skedde, eller ur räkenskaperne för accisen öfver de till städerna inkomna varor, kunde väl uppgift å den exporterade eller ifrån landsbyggden inkomna spanmålens quantitet i allmänhet vinnas, men svårigen hvarifrån den blifvit hemtad, huruvida den blifvit producerad i Österbotten, Savolax eller Karelen. Åtminstone sakna de sednare tullspecialerne så beskaffade uppgifter. Deremot är nu den vanliga regeln att spanmål så godt som årligen införes. Huru förhållanderne i äldre tider varit torde dock tåla närmare undersökning. Enligt hvad vi kunnat finna måste den nu såsom ett konstateradt faktum antagna spanmålexporten hafva lidit många afbrott och tvärtom införsel utifrån ofta nog varit af behovet påkalladt. Vid genomgående af kyrkoböckerne under förra seklets sednare hälft för Savolaks prosteri, som innefattade större delen af det nuvarande Domprosteriet och åtskilliga socknar till, har jag af de för tiden vordne kontraktsprostarne funnit följande anteckningar gjorda:

1761 stor missväxt på säd och foder.

1762 många födde sig med halm och bark.

1766 ovanlig torka.

1776 många åto halm, bark, syra.

1779 rågväxten klen; stamp, bark, syra och rötter af trifolium aqvaticum de flestes föda.

1780 svag årsväxt, fattigdom och hunger.

- 1782 våt sommar, missväxt.
- 1783 missväxt.
- 1784 missväxt, hungersnöd, spanmåslån af regeringen, uppköp ifrån Ryssland.
- 1785 missväxt, jemmern och eländet stort.
- 1787 årsväxten svag och mindre lönande.
- 1788 årsväxten medelmåttig.
- 1790 stor missväxt.
- 1791 rågväxten klen, det öfriga bättre.
- 1796 årsväxten i norra delen medelmåttig, svagare i söder.
- 1797 årsväxten svag.
- 1798 årsväxten klen.
- 1799 kornet hindradt genom torka, hafran svag, höbergningen svår och af ringa afkastning.
- 1800 sommarn kall och regnig; missväxt.
- I kyrkoböckerne för Karelen:
- 1758 stor missväxt.
- 1760 vårsädet ypperligt, men rågen gles, en tredjedels förminskning af hö.
- 1761 torka, missväxt.
- 1763 stor hungersnöd.
- 1764 hungersnöd, stark frost den 23 Juli.
- 1766 ovanlig torka, allmogen suckar under fattigdom på samma sätt som föregående år.
- 1770 frost i Augusti, missväxt, i synnerhet i Pielis.
- 1771 vårtorkan skadar rågväxten.
- 1774 torka i Kides och Kesälaks.
- 1775 torka, missväxt.
- 1777 kornväxt slät, hö medelmåttig.
- 1779 flödvatten skadar höväxten, missväxt.
- 1782 nästan allmän missväxt.
- 1783 rågen dålig, hungersnöd i synnerhet i Pielis.

- 1784 våt och kall sommar, missväxt.
 1785 missväxt, stor hungersnöd.
 1789 torra, usel årsväxt.
 1790 dålig årsväxt, så att ej större hungersnöd varit.
 1791 hungersnöd.
 1797 årsväxten usel.
 1799 vårsädet och höet klen.
 1800 hungersnöd öfverallt, i synnerhet i Pielis.
 1801 brödfödan någorlunda tillräckelig, dock i knappaste laget.

Om nu också deremellan lyckligare tider inträffade, såsom för Savolaks:

- år 1759 ypperlig årsväxt;
 „ 1786 bättre år;
 „ 1793 merendels god årsväxt;
 „ 1794 och 1795 skälig;
 och för Karelen:
 „ 1767 välsignadt år;
 „ 1774 godt år i öfriga socknar utom Kides och Kesälaks;
 „ 1776 god årsväxt;
 „ 1777 god rågväxt;
 „ 1781 rågen god;
 „ 1792 och 1793 årsväxten god för dem som fått så;
 „ 1794 god växt för de flesta; samt
 „ 1799 rågxäxten god; och om man derjemte antager, att för de år, om hvilka ingen anteckning finnes, årsafkastningen varit medelmåttig, så bör man vara berättigad till den slutsats, att export af spanmål endast undantagsvis samt ett och annat år i betydligare qvantitet har kunnat ega rum, men för ingen del kan anses hafva varit regeln, samt att traditionen derom grundar sig på människors vanliga benägenhet, att beprisa framfarna tiders lyckligare förhållanden under känslan af de svårigheter man i sin egen tid har att bekämpa, medan hädangångna

släktens bekymmer, tårar och lidanden äro glömde. Också har, som Senatens ekonomie departement år 1827 i utlåtande till Kejsaren yttrar: „ortens spannemåls produktion ifrån uråldriga tider varit så ringa, att invånarene städse nödgats blanda rötter och bark, halm, stamp och agnar uti brödet“.

Att icke dess mindre tidtals spannmålsexport egt rum är obestrideligt. Uti en i början på 1780talet uppsatt promemoria åberopas spannmålsförsäljning uttryckeligen ibland utvägarne att anskaffa medel till utskyldernes liqviderande och uppköp af nödvändighetsvaran salt. Också hände väl att spannmålen försåldes till förvärfvande af penningar, medan barkbröd äts hemma, och endast då förspordes klagan när icke ens så mycket mjöl återstod, som till blandningen nödvändigt behöfdes.

Den producerade spannmålen vanns dock icke endast ur regelbundet häfdade åkrar. Det ifrån urminnestid idkade svedjandet, eller det nomadiserande för vårt folk egendomliga jordbruket, beredde först en möjlighet för subsistens i landets ödemarker och urskogar, samt blef för de trakter, hvilka omfatta det nuvarande Kuopio län, under århundraden, om icke den uteslutande, åtminstone den vida vägnar förnämsta näringsgren. Enligt de äldsta bibehållna uppbördslängderne var det regelbundna åkerbruket i dessa aflägsna byggder alldeles okänt. För år 1543 heter det: „Wdij Nyslottz länn är inghi årlige eller stadige sedesåkrar som wdij Tavestlandh eller annorstedes wdij Finlandh, utann moste bruka skogen och hugga svidelandh, them the nytia kunna till thet högsta påå 6 eller 8 åår tilgörands. Sedhan moste the åther besee sikh åm andre åkrar och sedeslandh“. Väl hade en redan 1664 utfärdad skogsordning fastställt att svedjandet ej skulle tillåtas, innan markens tjenlighet dertill blifvit undersökt, men 1692 förklarades med särskildt afseende på Finland, att allmogen å de skogrikare orterne fritt skulle fa nyttja sved i förhållande till skogens vid-

lyftighet, utan föregången anmälan hos landshöfdingen, med erinran likväl för kronobetjeningen, att vaka deröfver att skogarne icke blefve utödde. Likaså förklarades 1739, att allmogen i de landsorter, som hade öfverflödiga skogar, skulle utan utsyning efter gammal vana få idka svedjebruk. Svedjandet fortgick sålunda obehjadt efter gammal vedertagen sed, samt utan reglerad plan, och utan att afseende fästades vid den för andra behofver nödiga skogens vård, intilldess erfarenheten i andra landskaper väckte statsekonomernes uppmärksamhet på angelägenheten af skogsbesparing äfven i dessa aflägsna byggder, och medan af styrelsen åtgärder vidtogos till skogarnes fredande i allmänhet, äfven inskränkning af svedjandet härstädes ansågs nödvändigt. Olika förhållanden på olika orter göra dock en allmänt genomförd princip oanvändbar, hvad som kan vara lämpeligt och gagneligt å en ort, kan bli motsatsen å en annan. Det tyckes som hade man af omtanke för skogens bibehållande velat inskränka svedjebruket i större dimensioner, än med angelägenheten af folkets bergning genom begagnande af sved förenligt var. Då derföre på 1770 och 1780talet inskränkningar uti svedjandet af styrelsen påbjüdos, föranleddes deraf bekymmer och missbelåtenhet hos allmogen. Med anledning af Kgl. förordningen af den 28 Juni 1775, deri i synnerhet begagnandet af välterstock vid svedjandet eller det såkallade kyttande strängeligen förbjüds, förenade sig Idensalmiboerne år 1784 om en böneskrift till Kungl. Majestät, att framdeles, såsom tillförene få idka svedjehygge, hvarförutan de ansago sig omöjligan kunna ega bestånd. Som denna skrift derjemte tecknar jordbrukets tillstånd å orten och om detsamma på nämnde tid herrskande åsigter, låta vi ett utdrag deraf här nedanföre följa.

„Detta land, heter det, består till större delen af stora stenbackar, sandhedar, berg och kärr, hvarföre invånarene anlagt sina bolstäder å de små platser, som varit emellan de förra

belägna och kunnat till åkerjord uppgöras. Att sedermera utvidga dessa åkrar har i anseende till landets förenämnde beskaffenhet varit omöjligt. Ej heller kan landtmannen här vidmagthålla större akror, emedan de för deras svaga jordmon tarfva mycken gödsel, hvaraf åter ganska ringa tillgång finnes af den orsak att landtmannen i brist af ängar och ängsmarker å denna ort icke kan samla kreatursföda för en emot åkrarnes vidd lämpad ladugård, utan måste nöja sig med få kreatur, hvilkas uppehälle öfver en här påstående lång vinter, ofta till nio (?) månader, ändock sysselsätter mången hushållare, och hvarföre gödningen knappast förslår till de förr upptagna små åkrar. Kärr finnas här väl äfven, men förutan det de flesta anten ligga jemnt med vattenpasset, eller emellan stora backar och berg, så att intet utfall kan fås, har landtmannen, som härtills saknat all handel och rörelse härstädes, ej eller haft förmögenhet till kärrodlingar å de få ställen, der lägenhet dertill gifvits; hvaraf ingalunda alla hemmansboer sig hugna kunna. Dock är dermed af en och annan på tjenliga ställen redan början gjord. — Af dessa grunder har landtmannen, som af åkrarne ej kunnat berga halfva årsfödan, måst idka svedjebygge i skogarne, ofta bort ifrån bolstäderne. Å de ställen, hvarest funnits grof och tät skog har sveden vid itändandet uti torra somrar sjelf afbrunnit, men der skogen åter varit gles och då våta somrar infallit, har afbränningen måst ske med välterstockar, hvartill ej nyttjas annat än af solen torkade träd och vindfällen, hvilka uti våra skogar finnas i öfverflöd. En sådan vältring hos oss har måst ske tidigt om våren, ofta innan kålan hunnit ur jorden, hvarföre ock gräsvalen endast blifvit afbränd, utan att matjorden deraf tagit minsta skada. Fast häldre kunna otaliga exempel uppgifvas, att då barrskogar blifvit medelst vältring afbrände, plöjde och besådde, har der i stället växt löfskog, hvars nerfallna bladers förmultning förvandlat jorden till den bästa svartmylla. Då vi nu måste

aflata med Ett alls intet skadande jordbruk, hvaraf vi dock härtills erhållit det endaste stöd till vår årsföda och utskyldernes klarerande, utan att vi tillika se någon annan föda att nära oss, så tyckes utsigten för oss vara ganska bekymmersam och vår undergång nästan för handen. I synnerhet böra vi icke förtiga, huruledes hvar och en af oss, efter vanligheten, innan förbudet utkom, nedhuggit och tillämnat vältersveder, de der nu till ingen nytta kunna användas, utan vårt arbete går fruktlöst, marken bortskämmas och den välsignelse man eljest, med Guds bistånd, deraf kunnat förvänta, saknas; hvilket allt synes ådagalägga, att all hastig och oförmodad princip i landthushållningen alltid är vådelig¹⁾.

Följden af denna och sannolikt andra böneskrifter i ämnet blef först uppskof med förordningens verkställighet och slutligen, den 11 Febr. 1796 ett bref till landshöfdingen i Kuopio af innehåll, „det må allmogen i länet, hvilken alltid tillföre varit undantagen ifrån de emot svedjandet i sednare åren utkomna förbud, jemväl ytterligare till godo njuta detta undantag, och således tills vidare få idka dess förut tillåtna svedjebruk, dock att landshöfdingen i orten, enär omständigheterna sig så förändra, att inskränkning i svedjandet bör ske, må sådant anmäla“. — Dervid har det sedermera i hufvudsaken förblifvit och behovet af en vidsträcktare svedjerätt, än i större delen af det öfriga landet, för Savolaks och Karelen af styrelsen fortfarande erkänd. Sålunda har svedjandet utgjort en hufvudnäringsgren i dessa landskaper oaktadt, så vidt lokalförhållanden medgäfvö, man derjemte var betänkt på den häfdade åkerns utvidgning. Uti Senatens år 1816 till Kejsaren afgifven berättelse uppgafs åtminstone, att åkerbruket der å orten på en tid af 20 ar fördubblats. Åkerns anreala innehåll fortfor icke dess mindre att vara högst inskränkt.

¹⁾ Idensalmi kyrkohandlingar, ibland framl. Univ. Adj. Dr. Fab. Colans efterlemnade samlingar.

Med ledning af Bäckerska samlingarne hvilkas sednaste uppgifter äro för ar 1839, beräknades åkerns vidd utgöra endast 0,8 procent af länets area eller häradsvis

i Kuopio	härad som 100 till vid pass	1,3
„ Idensalmi	„ „ „	0,9
„ Rautalampi	„ „ „	0,8
„ södra Karelska	„ „ „	0,6
„ norra	„ „ „	0,5.

Enligt generallandtmäterikontorets, med ledning af der befintliga kartor och handlingar, verkställda beräkningar, utgjorde af länets till 8746077 tunnland beräknade area, åker och åkerjord:

I Kuopio härad:	Tunnland.	Qv.verst.	Ge.qv.mil.
I Kuopio socken =	8280	= 35,777	= 0,742.
„ Pielavesi „ „	4251	„ 18,368	„ 0,381.
	<u>S:a 12531</u>	<u>= 54,145</u>	<u>= 1,123.</u>

I Idensalmi härad:

I Idensalmi socken =	6726	„ 29,063	„ 0,603.
„ Nilsjä „ „	3697	„ 15,974	„ 0,331.
	<u>S:a 10423</u>	<u>= 45,037</u>	<u>= 0,934 (5).</u>

I Rautalampi härad:

I Rautalampi socken =	3575	„ 15,448	„ 0,320 (1).
„ Leppävirta „ „	3554	„ 15,356	„ 0,318 (9).
	<u>S:a 7129</u>	<u>= 30,804</u>	<u>= 0,639.</u>

I Pielisjärvi härad:

I Pielisjärvi socken =	5916	„ 25,565	„ 0,530.
„ Nurmis „ „	5014	„ 21,665	„ 0,449(50).
	<u>S:a 10930</u>	<u>= 47,228</u>	<u>= 0,980.</u>

I Libelits härad:

I Libelits socken =	10231	„ 44,208	„ 0,917.
„ Kides „ „	6072	„ 26,237	„ 0,045.
„ Kesälaks „ „	1387	„ 5,993	„ 0,124.
„ Kaavi „ „	2809	„ 12,137	„ 0,252.
	<u>S:a 20499</u>	<u>= 88,575(6)</u>	<u>= 1,838.</u>

I Ilomants härad:

	Tunneland.	Qv.verst.	Ge.qv.mil.
I Ilomants socken =	5054 =	21,888 =	0,453.
„ Tohmajärvi „ „	5559 „	24,020 „	0,498.
„ Pelgjärvi „ „	901 „	3,919 „	0,081.
	S:a 11520 =	49,777 =	1,032.
Summa länet	73032 =	315,56(7) =	6,547

eller hela arean till åkervidden

i Kuopio	härad som 100:	1,0
„ Idensalmi	„	0,7
„ Rautalampi	„	0,7
„ Pielisjärvi	„	0,5
„ Libelits	„	1,4
„ Ilomants	„	0,6
„ hela länet . . .	„	0,8.

Beräknas endast jordvidden, efter afdrag af vattendrag och sjöar, så företer sig följande resultat:

I Kuopio	härad arean till åkervidden =	100:	1,4
„ Idensalmi	„	„	0,8
„ Rautalampi	„	„	0,9
„ Pielisjärvi	„	„	0,6
„ Libelits	„	„	2,0
„ Ilomants	„	„	0,7
och hela länets	„	„	1,0.

Ett något förmånligare resultat lemnar en af Kammarrådet Thilén 1850 verkställd beräkning. Enligt densamma utgjorde:

	Åkerarean vid refinings- tiden på mantalet i tunneland:	Åkerarean 1850 på mantalet i tunneland:
I Kuopio socken år	1780 = 46.	103
„ Pielavesi „ „	1789 „ 48.	100
	medeltal på mantalet inom Kuopio härad	101,5.

	Åkerarean vid refnings- tiden på mantalet i tunneland:	Åkerarean 1850 på mantalet i tunneland:
I Idensalmi socken	år 1780 = 39.	84
„ Nilsjä	„ 1780 „ 35.	79
medeltal på mantalet inom Idensalmi härad 81,5.		
„ Rautalampi socken	år 1780 = 33.	74
„ Leppävirta	„ 1780 „ 38.	86
medeltal på mantalet inom Rautalampi härad 80.		
„ Pielisjärvi socken	år 1836 = 43.	54
„ Nurmis	„ 1837 „ 54.	66
medeltal på mantalet inom Pielisjärvi härad 60.		
„ Libelits socken	år 1823 = 53.	79
„ Kides	„ 1804 „ 58.	100
„ Kesälaks	„ 1811 „ 57.	97
„ Kaavi	„ 1821 „ 39.	59
medeltal på mantalet inom Libelits härad 83,75.		
„ Ilomants socken	år 1827 = 36.	51
„ Tohmajärvi „	„ 1809 „ 54.	94
„ Pelgjärvi orefvadt		
medeltal på mantalet inom Ilomants härad 72,5		

eller fördelade jemnt på mantalen i länet i det närmaste 80 tunneland.

Ehuru under den sedan 1850 förflutna tid svåra missväxter, brist och dyr tid hemsökt landsorten och hindrande inverkat på jordkulturen, hafva deremot allt flere storskiftens afslutande och den säkerhet jordinnehafvare och egarene vunnit, att få åtnjuta frukterne af sina nedlagda mödor, äfvensom de under tiden och i synnerhet under missväxtåren, till beredande af arbetsförtjenst anslagna och använda jordodlings medel, uppmuntrat och underhjelpt åkerbruket. Man bör därför icke befara, att altför högt uppskatta åkerjordens utvidgning, om man anta-

ger den hafva fortgått i samma förhållande, som förut, då jemväl tidtals störande hinder inträffat. Uppställes därför tunnelandens mängd vid refningen, jemte antalet af sedan dess, intill 1850, förflutna år, såsom verkande orsak till nämnde års åkervidd uti första termen af en analogi, åkerviddens tillväxt ifrån refningsåret till 1850 i den andra, samt hela åkervidden jemte de 12 sistförflutna åren i tredje termen, så bör den sålunda uppkommande fjerde termen med möjligaste säkerhet uppge tillväxten intill år 1862.

Enligt denna kalkyl skulle tillökningen utgöra på hvarje mantal:

I Kuopio socken = 21,879 tunneland.

„ Pielavesi „ „ 21,311 „

„ Idensalmi „ „ 16,615 „

„ Nilsjä „ „ 17,025 „

„ Rautalampi „ „ 15,761 „

„ Leppävirta „ „ 18,622 „

„ Pielisjärvi „ „ 11,840 „

„ Nurmis „ „ 13,538 „

„ Libelits „ „ 17,252 „

„ Kides „ „ 19,265 „

„ Kesälaks „ „ 20,945 „

„ Kaavi „ „ 10,752 „

„ Ilomants „ „ 11,086(7) „

„ Tohmajärvi „ „ 20,379 „

Denna tillökning i närmaste hela tal lagd till 1850 års åkervidd, skulle ge på hvarje mantal år 1862:

I Kuopio socken = 125 tunneland

„ Pielavesi „ „ 121 „

medeltal för Kuopio härad . . . = 123 tld.

I Idensalmi socken = 101 tunneland

„ Nilsjä „ „ 96 „

medeltal för Idensalmi härad . . . = 98,5 tld.

I Rautalampi socken = 90 tunneland.
 „ Leppävirta „ „ 105 „

 medeltal för Rautalampi härad . . . = 97,5 tld.

Pielisjärvi socken . = 66 tunneland.
 Nurmis „ . „ 79,5 „

 medeltal för Pielisjärvi härad = 73 tld.

I Libelits socken . = 96 tunneland.
 „ Kides „ . „ 119 „
 „ Kesälaks „ . „ 118 „
 „ Kaavi „ . „ 70 „

 medeltal för Libelits härad = 102 tld.

Ilomants socken . . = 62 tunneland.
 Tohmajärvi „ . . „ 114 „

 medeltal för Ilomants härad med undan-

tag af Pelgjärvi = 88 tld,

således i medeltal för dessa 14 socknar 97,285 tunneland på mantalet.

Ehuru 1850 års jordebok uppgaf mantalens antal i länet, i enlighet med de genom de närmast föregångne mätningarne och skattläggningarne tillkomna resultat till 1507, eller för den Savolaks-Tavastlandska andelen till 725 och för den Karelska till 782; är dock sannolikt att Thilén för sistnämnda landskap lagt arriorubels indelningen, enligt hvilken uppbörden än fortfarande debiteras, till grund för sin beräkning. Arriorublarne beräknades då till 2494 för hela Karelen, hvilka dividerade med 4 skulle lemna 623,5 mantal, och hela länets mantal till 1349. Beräknade 97,285 tunneland på mantalet skulle således åkervidden 1862 hafva utgjort 131237,465 tunneland. Tillägges härtill Pelgjärvi orefvade socken, uppskattad approximativt till 13 mantal med 1264,705 tunneland, så torde länets hela åkerarea kunna uppskattas till 132502,170 tunneland, eller 1,5 procent af länets

area. Denna area fördelad på 1862 års 1415 mantal ger vid pass 93 tunneland på hvarje.

Det synes således att åkervidden ännu intar ett ganska inskränkt omfång; och fortfar jordbruket allt ännu att befinna sig på en ganska låg ståndpunkt. Såsom hinder för dess framskridande uppgifves, likasom för 80 år sedan, dels den otjenliga, ojemna och stenbundna marken, dels bristande kännedom hos allmogen att ändamålsenligt odla jorden och saknad håg, ofta äfven förmåga och arbetsstyrka att ifrån öfverflödigt sten befria den till åker upptagna jorden, dels också bristande gödseltillgång, i anseende till ängsmarkens otillräckelighet äfven för denna inskränkta åkervidd; äfvensom sluteligen oskicklighet att behandla spillningen och ringa håg att bereda artificiella gödselämnen. Endast i inskränktere grad har i sednare tid seden att uppblanda åkerjorden med kärrmylla och derigenom bereda åt densamma större bördighet begynt spridas. Också begagnas ännu de af ålder vanliga jordbruksredskaperne, gaffelplogen, trädharven, välterstocken. Dikning och gräftning användas mindre.

Andra förhållanden hafva dessutom bidragit att hindra jordkulturens framsteg. Så länge egorne varit oskiftade och storskiftet pågått, saknades uppmaning att odla en mark om hvars framtida besittning man icke var säker, och huruvida odlarens nedlagda möda skulle komma honom till godo, hvarutom den med storskiftet förenade kostnad minskade de tillgångar som å odlingen kunnat nedläggas. Allt efter som detta arbete fortgått och jordbrukaren fått sig sina besittningar anvisade, har ock en större omtanke att dem odla vaknat, och kommer den ofelbart att ytterligare lifvas och sprida sig ju längre detsamma inom länet fortgår, och ju närmare det nalkas sitt slut. Ett ytterligare hinder för jordbrukets fortkomst uppges hafva sin grund uti bristande arbetsstyrka. Största delen af jordlägenheterne har varit af krononatur, hvilkas besittning, enligt K. Kung. af den

31 Juli 1811 öfvergår ifrån far till äldste son ensam, hvaremot de öfrige barnen, flere eller färre, så snart de kommit till den ålder att de förmå föda sig sjelfve, måste vika ifrån hemmanet. Afsigten var ofelbart att förekomma kronohemmanens obestånd genom öfverbefolkning, genom nödvändigheten att underhålla ett talrikare hushåll, än de mägtade föda. Men en annan större olägenhet blef i denna landsort en följd deraf. Redan den 20 Juni 1827 uti underdånig berättelse till Kejsaren, angående Kuopio läns då öfverklagade obestånd, förmäles hurusom ekonomiska inrättningar och stadganden, som varit nyttige för en landsort eller medfört gagn för hela landet i allmänhet, tillskyndat något visst län verkelig skada. Till sådana räknas förordningen om kronohemmans besittning för Kuopio län, emedan de ifrån hemmanen afhyste yngre barnen förvandlats till inhysingar, de der ofta sakna utväg till ärligt näringsfång. Att förekomma en sådan tillökning af obesutten befolkning föreslogs underlåtande af skatteköp, hvaraf en för Kuopio län särskildt utfärdad skatteköps författning af d. 14 Nov. 1827 blef en följd, och hvarigenom skatteköpssumman fördelades på 20 år. Denna författning förklarades och utvidgades ytterligare medelst Kejs. Senatens bref af den 16 Aug. 1848, hvarmedelst betalningstiden förlängdes till 25 år och skatterätt skulle inträda med första årets afbetalning. Men som icke dess mindre med skatteköpen drog ut på tiden, af orsak att jordens skattläggning och stor-skifte mötte många fördröjande hinder, har under tiden denna icke jordegande talrika folkklass, den såkallade lösa befolkningen i länet tillkommit, hvilken väl har samma behof att ifrån landets jord vinna sin föda, men icke samma uppmaning att den odla, då densamma endast kan påräkna den ögonblickliga arbetslegan, icke någon varaktig afkastning af den på jordens odling nedlagda möda, och derföre också jemnt arbetar så mycket, som till fyllande af de närmaste behofven oundgängligen blir

nödigt. Deraf har blifvit en följd, att på långt när icke landets hela arbetsföra befolkning, dess hela arbetsstyrka samdrägtigt nedlagt sin möda på jordkulturens upphjelpande. Vål har den lösa befolkningen, då tillfälle gifvits, kunnat afsvedja en skogsmark, för att under de nästföljande åren förskaffa sig brödföda och möjligen sommarbete för någon ko; men att rödja svedjemarken till varaktig åker, eller att dika och rödja kärr till gräs- eller sädesväxt, såsom först efter längre tid fruktbringande, torde vara utan exempel. Sedan skatteköpen numera så fortgått, att skattejorden efter hand blifvit den öfvervägande, kommer väl den obesuttna befolkningen icke att växa i samma förhållande som förut. Den är dock redan ytterst talrik, uppgår till nära 90000 individer af länets 213000 personers starka befolkning, och som ännu en myckenhet kronojord återstår, är det angeläget att vara betänkt på dess fästande vid jorden, att så vidt möjligt är åt densamma förskaffa stadiga bopålar genom tilldelad jord och sålunda betrygga dess framtid. Kronans vidsträckta, genom storskiftet vunna öfverloppsjordar och skogar hafva ansetts åtminstone till någon del kunna för detta ändamål användas och har styrelsen varit betänkt uppå att vidtaga åtgärder i detta syfte.

Sådana hafva de förhållanden varit, hvilka fördröjt jordbrukets framsteg i Kuopio län. Den till omfång knappa åkern fortfar derföre att vara svag och måste glest besås för att förmå framalstra grödan. Af rågen sås endast 8—10 kappar på tunnlandet. För att vid medelväxt, omkring 7:e kornet eller tunnor från en tunnans utsäde, fylla länets rågbehof, beräknad till 280000—300000 tunnor, måste omkring 40000 tunnor sås hvartill efter 9 kappar på tunnelandet behöfves en area af 133333 tunneland. Nu uppgår den häfdade åkern såsom vi se icke ens fullt till denna summa, och som två- eller treskiftes bruket utgör den rådande jordfördelningen, så att antingen en

hälften af akern besas med råg, medan den andra till större delen ligger i träde och endast i mindre parceller begagnas till vårsådd, eller också, medan en tredjedel ligger i träde, en tredjedel besås med råg och en tredjedel med korn och andra vårväxter. Antagas begge methoderne begagnas lika mycket, eller att $\frac{5}{12}$ af åkervidden användes till rågsådd, så blifva af dess nuvarande 132500 tunneland endast 55208 årligen disponibla för rågkulturen, och den saknade åkervidden måste därför söka ersättning i sved och kärr, hvartill, om sådden sker lika glest som å åker, skulle tarfvas 77125 tunneland.

Af dessa skäl fortfar svedjandet allt ännu att vara ett nödvändigt vilkor för folkets subsistens, och om äfven det regelbundna åkerbruket fortgått, samt kärrodling, af styrelsen understödd och till sin gagnelighet af allmogen allt mera uppskattad, vunnit större utsträckning, hafva dock dessa jordbruksmetoder af ofvanuppgifna skäl och såsom erfordrande större arbetsstyrka och längre tid på långt när icke kunnat uttränga eller göra umbärligt det hastigare till målet ledande svedjandet. Styrelsen har därför endast efterhand sökt minska och inskränka detsamma; hvarföre också uti Kejs. förordningen af den 9 Sept. 1851, angående skogarne uti storfurstendömet Finland, medelst K. bref af den 26 Jan. 1853 till hofrätten i Wiborg för Savolaks och Karelen åtskilliga leutationer beviljades, i så måtto att der å orten, tvärtemot stadgandet i skogsförordningen: 1) äfven svedjande å sandmo må få idkas; 2) efter andra sädesskörden nedlagdt svedjeland endast i 3 år, i stället för 8, bör hållas stängsladt och fredadt för kreaturs betande; 3) att å kronohemman immitterade innehafvare berättigas att utan i författningen föreskrifven syn och särskildt tillstånd öfva svedjebbruk:

	I Karelska andelen.		I Savolaxska andelen.	
	Tld.	Kld.	Tld.	Kld.
å Ett mantals lägenheter	20.	—	16.	20.
derunder till och med $\frac{3}{4}$ mantal	15.	—	12.	15.
å lägenheter under $\frac{3}{4}$, till och med $\frac{1}{4}$ mantal	10.	—	8.	10.
derunder intill $\frac{1}{8}$ mantal	8.	—	6.	20.
lägenheter af $\frac{1}{8}$ mantal	6.	—	5.	—.

Af lägenheter med lägre skattetal skulle svedjas mindre efter beräkning af 48 tunneland på mantalet i Karelen och 40 tunneland i Savolaks. Och skulle 4:o bestämmelserne i 1 och 2 punkterne förblifva gällande intill utgången af år 1872 och den i 3:e punkten beviljade svedjerätt till fullt belopp få fortfara intill 1863 års utgång, och sedan nedsättas till hälften, för att jemväl den, upphöra med år 1872; hvarefter de för landet i allmänhet gällande författningar jemväl der å orten borde tjena till efterrättelse.

Enligt landskontorets i Kuopio uppgift af 1861 innefattade Karelska andelen 270 mantal kronojord och som största delen deraf är fördelad i små hemman om $\frac{1}{8}$ mantal och mindre skattetal, hvilkas svedjerätt beräknas efter 48 tunneland på mantalet, så skulle den årliga svedjearean å kronojord hitintills hafva utgjort nära nog 12960 tunneland. I anseende till åkerns inskränkthet måste antagas, att man, så vidt arbetsstyrkan och andra omständigheter medgifvit, bjudit till att äfven begagna denna rätt i hela sitt omfång. Antages behovet af sved på lägenheter af skatte och frälsenatur varit lika stort, som å kronohemman och beräknas äfven der sveden hafva utgjort 48 tunneland på hvarje af ortens vid pass 431 mantal, så hade å dem 20688 tunneland bort svedjas och Karelens hela svedjeland årligen hafva utgjort vid pass 33650 tunneland. Länets Savo-

laxska och Tavastländska¹⁾ andelar omfattade vid pass 713 mantal. Af uppgifna skäl anse vi att man äfven der bjudit till att närma sig den högst tillåtna svedjearealen eller 40 tunneland på mantalet, och på nämnde mantals belopp svedjat 28520 tunneland; till följe hvaraf svedje arean för länet skulle utgöra 62170 eller i rund summa vid pass 60000 tunneland; och då hvarje sved enligt författningen får begagnas i två år, årsbehovet af ny sved utgöra omkring 30000 tunneland.

Vi äro långt ifrån att anse dessa resultat vara på siffran exakta; tvärtom kunna de afvika ifrån det verkliga förhållandet på åtskilliga tusende. Då likväl genom de beräkningar, som blifvit anställda på grund af å läne-landtmäterikontoret befintliga kartor samt verkställda mätningar och skiften, af den om länets tillstånd och odling bäst underrättade man, hvilken under en hel mannaålder derstädes arbetat och verkat, ådagalagdt blifvit, att länets åkervidd år 1850 endast utgjort 107920, och man vidare betänker 1) att om densamma sedermera äfven tillväxt i samma förhållande som förut, den likväl såsom uppgående endast till vid pass 132500 tunneland, efter den vidtagna jordbrukningsmetoden lemnar ett deficit för rågsådd af 77000 tunneland, för att efter medelväxt kunna fylla landets behof; 2) att det ifrån ålder vanliga svedjehygget lemnade den hastigaste utväg att fylla bristen; 3) att styrelsen genom den i K. brefvet af d. 26 Jan. 1853 uti skogsförordningen för dessa landskaper beviljade leutation anvisat svedjandet såsom medel till subsistens; så måste tagas för afgjort att nödvändigheten påkallat användandet af svedjehygget fullt så långt som författningen medgaf, samt att den kalkylerade årliga svedjearean af 30000 tunneland åtminstone, så vidt arbetsstyrkan räckte till, eftersträfvats, och

*) För den Tavastländska andelen gäller egenteligen leutationen icke; det vill dock synas som skulle man icke så strängt vidhållit detta undantag.

att hvad den varit derunder, äfven i bättre år haft ett deficit i brödfödan till följd, hvilken gjort införsel af spanmål samt be-
gagnande af brödsurrogater oundgängliga.

Att under sådana förhållanden svedjandet utan men för folkets subsistens skulle kunna minskas och tio år härefter in-
skränkas inom de af skogsförordningen utstakade gränser anse
vi otroligt. Med bekymmer ser man äfven der å orten denna
tid till mötes, i händelse på den utfästade tiden föreskriften
skulle gå i verkställighet och icke uppskof vinnas.

Väl hade i bredd med svädjandet äfven kärrodlingen fort-
gått, och vi böra anse den än saknade till utsäde behöfliga mar-
ken af 17000 tunneland hafva vunnits genom kärrodling. Men
som till denna handtering behöfvas större resurser, och åtgår
längre tid innan det afsedda ändamålet vinnes, kan den endast
långsamt framskrida. Att ett sådant framskridande af kärrodlin-
gen i sjelfva verket eger rum, samt att svedjandet efterhand af-
tar, derom äro också uppgifterne enstämmiga. I guvernörens
fem års berättelse för 1851—1855 uppges suppositionsvis 5000
tunneland odlade kärr, dervid 1200 rubel årligen af kronan va-
rit anslagne till understöd, åren 1856—1860 att omkring 20000
tunneland mossor och kärr blifvit mer eller mindre afdikade,
samt dels för odling beredde, dels redan uppodlade. Till dessa
företag hade kronan under qvinqvenniet bidragit med omkring
15600 rubel och 500 mattor mjöl, Derjemte hade, för att till
odlingsföretag användas till välmående jordbrukare såsom lån ut-
gifvits 2683 tunnor spanmål och 6403 mattor rågmjöl. Deremot
finna vi för 1851—1855 uppgifvet, att svedjandet, ehuru i af-
tagande, idkats ganska betydligt, särdeles i Karelska andelen,
der det ännu utgör en hufvudsakelig näringskälla; men uppgift
öfver svedarnes area saknas, troligen emedan man tviflade på
de erhållna uppgifternes pålitelighet. Uti följande berättelse finna
vi deremot uppgifvet, att

ar 1856	svedjats omkring	7000	tunneland.
” 1857	”	6210	”
” 1858	”	7650	”
” 1859	”	6000	”
” 1860	”	5300	”

Om med uppgifterne förstås geometriska tunneland, anse vi dem dock på ofvan uppgifna skäl vara för lågt tilltagna. Skulle dock med tunneland här förstås så stor area, hvarå en tunna vanligen brukar sås, så torde man komma det verkliga förhållandet närmare.

Vi hafva nyss ansett det vara sannolikt att för länets spannmals behof 30000 tunneland sved ännu årligen vore behöfliga. Hvad mera är kunna vi icke heller anse svedjehandteringen, uti de utstakade dimensionerne, vara menlig. Enligt general-landtmäterikontorets beräkning uppgafs den mark, som ansågs vara tjenlig till sved inom hela länet till vid pass 1987500 tunneland. Om årligen 30000 tunneland svedjas, så utgör detta på 30 år 900000 tunneland. Men på en tid af 30 år hinner den afsveddade skogen, i synnerhet då den icke begagnas längre än 2 år och nedlagd hålles några år stängslad för att hinna skjuta skott till nya trädämnena, fullt uppväxa för att bli tjenlig för ny sved. Af svedjemarken skulle således ännu återstå 1 million tunneland obegagnade, och utan att moarne, storverksträdens egenteliga hemvist, beräknade till 1659200 tunneland, alls behöfde anlitas.

I Kuopio län odlas de i Finland vanliga sädes- och åkerväxter, främst råg, korn och numera äfven poteter, mindre hafra, blandsäd, rofvor, ärter, något bohvete och hvete; vidare lin, hampa, humla och tobak. — Om bestämmandet af den besädda jordvidden är förknippadt med svårigheter, så möta sådana uti icke ringare grad då fråga blir att bestämma afkastningen. Vi äro härvid anvisade endast till de uppgifter hvilka af kronobetjeningen approximativt och ofta på ganska lösa grunder blif

vit lemnade och hvilka sammanslagne ingatt i guvernörsemetets berättelser. Då vi anmärka dessa uppgifters mindre pålitelighet sker det icke för att klandra någon som till deras sammanbringande bidragit. Ty oaktadt det bekanta skämtet af en kronans tjänsteman: „om vederbörande hafva kolumner, så hafva vi ock siffror att fylla dem med“, äro vi dock fullt öfvertygade att ingen med beradt mod lemna en uppenbart falsk uppgift, att hvar och en tvärtom af heder och samvete finner sig uppmanad, att efter bästa insigt besvara de statistiska frågorne så sanningsenligt som möjligt. Svårigheten ligger dock uti omöjligheten att erhålla alldeles paliteliga och med det verkliga förhållandet fullt öfverensstämmande uppgifter. Då ibland nittionio fall af hundra egaren sjelf icke känner arealinnehållet af den mark han besår, ofta endast approximativt kan uppge beloppet af sin sådd och skörd, samt ofta anser det stridande emot sitt intresse, att yppa för fremmande man och i synnerhet den i kronans tjänst stadd, hvad han derom har sig bekant, så nödgas denne åtnöja sig med sannolikheter, såväl i detta, som i många andra fall. Det är derföre på sannolikheter och approximationer på hvilka statistiken i de flesta fall måste grunda sina uppgifter och söka sina resultat. Hade detta icke skett, och hade man i hvarje fall endast velat bygga på fullt konstaterade uppgifter så hade aldrig någon statistik blifvit skriven. Det är först efterhand, samt genom förnyade undersökningar, uppgifter och kombinationer, som en allt större pålitelighet skall kunna vinnas. I alla fall måste af nu tillgängeligt material dessa guvernörsemetets uppgifter komma sanningen närmast.

Enligt uppgifterne för medlet och sednare hälften af 1830 talet, skördades i medeltal årligen:

210913 tunnor råg, 150740 t:r korn och 35840 t:r hafra, eller in summa 397493 tunnor. Da härifrån afdrages det behöfliga utsädet, hvilket i medeltal beräknas för rågen till 7:e,

för kornet till 5:e och hafra till 3:e kornet, skulle till konsumtion återstått 180783 t:r råg, 120592 t:r korn och 23893 t:r hafra, eller in summa 325268 tunnor. Dessa, fördelade på länets dåvarande befolkning af omkring 160000 personer, skulle utgjort 2,033 tunnor på person. Härtill kommo 50000 tunnor poteter, men hvilka icke räckte till året om, utan vanligen redan tidigt på våren togo slut. Om den årliga sädestillgången för denna tid finnes antecknad, att den åtgått till brödföda och boskapens underhåll, samt att öfverskottet användes till utbyte emot jern och salt, äfvensom att då missväxt icke inträffade omkring 6000 tunnor slösäd och hafra årligen användes till brännvins bränning. Man skulle således kunnat anse landets sädesproduktion under vanliga år hafva varit tillräckelig för behofvet. Sådant är dock icke fallet. I allmänhet räknas spannmåls behofvet, ehuru det genom andra födoämnen något kan minskas, till 1,5 tunnor råg, 0,5 t:a korn och 0,5 t:a hafra eller summa 2,5 tunnor på person, och oberäknadt hvad till boskapsföda och brännvins bränning kan åtgå. Behofvet för befolkningen ensamt skulle således uppgått till 400000 tunnor. Då derföre sädestillgången för ofvannämnde tid icke dess mindre uppges varit tillräckelig, så bör det sålunda förstås, att öfver hela länet, äfven under vanliga år, i större eller mindre mon såsom surrogat till mjölet blandades malen halm, ax och vippor eller ock samt i synnerhet stampad bark. Kronolänsmännens uppgifter för år 1834, uti Böckerska samlingarne, innehålla att äfven under vanliga år sålunda beredt nödbröd begagnades

i Ilomants af 48 procent ibland befolkningen.

„ Tuusniemi „	42	„	„
„ Nurmis „	40	„	„
„ Pielisjärvi „	35	„	„
„ Eno „	32	„	„
„ Libelits „	30	„	„

Icke ens under goda år fick nödbrödet alldeles aflaggas; endast om Kaavi, Libelits, Kesälaks och Ilomants är uppgifvet, att under sådana endast rent oblandadt bröd förtärdes, hvar-
emot i alla andra socknar 3—10 procent af folkstocken fortfor
att blanda surrogater i mjölet. I Idensalmi och Nilsjä förtärdes
af samtelige befolkningen mera eller mindre uppblandadt nöd-
bröd, likaså under missväxt äfven i Nurmis. Under enahanda
förhållande begagnades nödbröd

i Maaninga af 95 procent ibland befolkningen

„ Ilomants	„ 81	„	„	
„ Pielisjärvi	„ 80	„	„	
„ Libelits	„ 75	„	„	
„ Tuusniemi	„ 74	„	„	
„ Eno	„ 65	„	„	o. s. v.

Dessa resultat er tyckas vara hemtade af den erfarenhet,
som vunnits under de svåra missväxtåren, hvilka i början på
1830 talet hemsökte dessa trakter. Vi vilja icke påstå att de
uppgifna procenterna äro konstanta; så mycket är likväl afgjordt
att de i nödens dagar varit enorma, under medelväxt icke dess
mindre ganska betydliga och att nödbrödskonsumtion i dessa
aldrig upphört, som likväl å många andra landsorter varit fallet.

För triennium 1845—1847 uppgafs medelafkastningen på
råg till 213500 och på korn till 223240, summa 436740 tun-
nor; hvarifrån utsädet afdraget, lemnade 351591 tunnor till
konsumtion eller, efter 181300 personers befolkning, 1,932 t:a på
person, utom hvad hafran och andra matväxter ytterligare kunde
bidraga. Men som närmare uppgifter saknas, kunna icke heller
några resultat angående tillgångarne för lifsbergning deraf dragas.

Under följande triennium, ifrån 1848 till 1850 skördades
i medeltal:

råg 206800 t:r, korn 239900 t:r, hafra 77473 t:r, s:a 524173 t:r,
hvilken skördequantitet, efter afdrag af utsädet, skulle lemna i
behållning:

rag 177257 t:r, korn 191980 t:r, hafra 51649 t:r, s:a 420826 t:r, eller fördelade på länets 196000 invånare = 2,147 t:a på person.

För att fylla bristen saknades således närmare 70000 tunnor.

	Råg t:r.	Korn t:r.	Hafra t:r.	Summa t:r.
Ar 1851 skördades . . .	198000.	215000.	41200.	454200.
„ 1852 „ . . .	186200.	179600.	48000.	413800.
„ 1853 „ . . .	212800.	225000.	40000.	477800.
„ 1854 „ . . .	262900.	176900.	38700.	487500

hvaraf utsädet afdraget, kvarstod till konsumtion:

	Råg t:r.	Korn t:r.	Hafra t:r.	Summa t:r.
År 1851	169714.	172000.	27467.	369181.
„ 1852	159600.	143680.	32000.	335280.
„ 1853	182400.	180000.	26667.	389067.
„ 1854	225343.	141520.	25800.	392663

Öfver öfrige matväxters afkastning, såsom blandsäd, hvete, bohvete, poteter, ärter och rofvor saknas uppgift. Anse vi dock medeltalet af de följande årens produktion äfven kunna gälla för åren 1851—1854, så skulle deras födoquantitet per medium böra kunna anses svara årligen mot 86000 t:r säd. Dessa lagde till ofvannämnda summor, gifva för 1851 = 455181

1852 „ 421250

1853 „ 475067

1854 „ 478663;

hvilka quantiteter fördelade på befolkningen

eller 1851 på 200024 personer lemna på 1 person	2,275 tunnor
„ 1852 „ 203094	„ „ „ 2,070 „
„ 1853 „ 205242	„ „ „ 2,314 „
„ 1854 „ 208952	„ „ „ 2,290 „

Till fyllande af bristen på person saknades således

1851 = 0,225 tunna

1852 „ 0,430 „

1853 „ 0,186 „

1854 „ 0,210 „

och utgjorde total bristen till fyllande af årsbehovvet:

år 1851	vid pass	44880	tunnor
„ 1852	„	86485	„
„ 1853	„	38140	„
„ 1854	„	43720	„

eller i medeltal för dessa fyra år vid pass 53300 tunnor årligen, hvilka måste fyllas dels genom magasinslån eller spanmålsinförsel, vanligen ifrån Ryssland, dels genom blandning af ifrån ålder begagnade brödsurrogater; till huru stor del hvardera method blifvit begagnad kunna vi icke upplysa.

För de följande åren förefinnas något mera detaillierade uppgifter hvad jordafkastningen i allmänhet beträffar. Enligt dem skördades tunnor:

	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandsäd.	Hvete.	Bohvet.	Summa.
1855	243300.	150600.	44600.	10000.	100.	1040.	449640.
1856	174000.	109600.	21700.	7800.	107.	600.	313807.
1857	149340.	187600.	25220.	7730.	400.	1050.	370340.
1858	234500.	125100.	25100.	7000.	300.	980.	392980.
1859	306560.	219550.	49270.	10900.	395.	1900.	588575.
1860	265400.	221000.	51100.	11100.	900.	2816.	552316.

Derifrån utsädet afdraget, råg, korn och hafra i förut uppgifvet förhållande, blandsäd och hvete 6 och bohvet 4:e kornet skulle lemna till konsumtion:

	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandsäd.	Hvete.	Bohvet.	Summa.
1855	208573.	120480.	29867.	8333.	83.	780.	368116.
1856	149143.	87680.	14467.	6500.	69.	585.	258444.
1857	128006.	150080.	16813.	6442.	333.	788.	302462.
1858	201000.	100000.	16733.	5833.	250.	735.	324551.
1859	262766.	175640.	36953.	9083.	329.	1425.	486196.
1860	227486.	176800.	34067.	9250.	750.	2112.	450465.

Derjemte uppgafs afkastningen

	af poteter:		af ärtor:		af rofvor.
1855 till	94800 tunnor		2050 tunnor		12400 tunnor.
1856 „	89300 „		2070 „		14700 „
1857 „	108960 „		4500 „		13520 „
1858 „	100800 „		2300 „		17400 „
1859 „	244881 „		5400 „		18300 „
1860 „	219000 „		4830 „		13000 „

Antages 2 tunnor poteter och 2 tunnor ärtor hvardera såsom brödföda svara emot 1 tunna säd samt 4 tr rofvor likaså kunna ersätta en tunna spanmål, skulle detta tillskott, såsom motsvarande spanmål utgöra

för 1855 =	51525 tunnor.
„ 1856 „	49360 „
„ 1857 „	60110 „
„ 1858 „	55900 „
„ 1859 „	129715 „
„ 1860 „	115765 „

Dessa summor lagde till ofvanföre uppgifna spanmålsförråd skulle såsom konsumtionstillgång lemna:

1855 =	419641 tunnor
1856 „	307804 „
1857 „	362572 „
1858 „	380451 „
1859 „	615911 „
1860 „	566230 „

hvilka fördelade på befolkningen, eller

1855 på	207870 ¹⁾ invånare,	gifva på en person	2,018 tunnor,
1856 „	209411 „	„	1,469 „
1857 „	205987 „	„	1,760 „

¹⁾ Observeres att vi här följa den af guvernörsemetet uppgifna folkmängd, hvilken något afviker ifrån folkmängdstabellerne. Efter missväxtåren företer sig en minskning i populationen.

1858	på	204859	invånare,	gifva	på	en	person	1,857	tunnor,
1859	„	202907	„	„	„	„	„	3,035	„
1860	„	202588	„	„	„	„	„	2,795	„

således

1855	brist	på	person	=	—	0,482	t:a,	summa	brist	=	—	100034	t:r.
1856	„	„	„	—	1,031	„	„	—	215723	„	„	„	
1857	„	„	„	—	0,740	„	„	—	152395	„	„	„	
1858	„	„	„	—	0,643	„	„	—	131695,5,	„	„	„	
1859	öfverskott	på	p.	„	+ 0,535	„	öfversk.	„	+ 98653,5,	„	„	„	
1860	„	„	„	+ 0,295	„	„	„	+ 59760	„	„	„	„	

Under de fyra förstnämnde åren således en spanmålsbrist af summa 599847 eller i medeltal för året 149963 eller i rundt tal icke mindre än 150000 tunnor; hvilka genom lånemagasinerne, tillförsel af ryskt mjöl och då den uteblef, eller behofvet blef större än tillgången, eller medel att lösa den saknades, måste ersättas med brödsurrogater. Erfarenheten lärde att så länge bristen inskränkte sig till 0,5 eller 0,6:dels tunna på person, medel icke saknades hos folket att med vanliga tillgångar fylla hvad som felade. Annat blef dock förhållandet då skörden till den grad slog felt, att större quantiteter till dess fyllande blefvo af nöden. Sådant var fallet efter medlet af 1850 talet.

År 1855 hade rågen å lågländta ställen såväl i åker som svedje och kyttländer stått i försvarlig växt, men deremot å högländta ställen och sandjord betydligt lidit genom uthållande torcka, i synnerhet i Ilomants, Idensalmi, Kuopio och Rautalampi härad; hvarföre endast medelmåttig äring utföll. Kornet, som efter dess uppkomst på de flesta ställen varit frodigt, hade af långvarig torcka nästan öfverallt inom länet tvinat, så att afkastningen deraf på de flesta ställen blef ringa. Enahanda var förhållandet med hafran; hvaraf dock, med undantag af Rautalampi och en del af Kuopio härad, samt södra Karelen, inom länet föga odlas. Äfven på skidfrukter verkade torkan menligt; också

potatesskörden utföll mindre lönande. Afkastningen blef derföre redan för detta år något knapp för behofvet, som den officiella berättelsen uppger.

I följd af kall och regnaktig väderlek under våren hade rågväxten glesnat och under sommaren 1856 endast långsamt framskridit, hvarjemte den under blomningstiden varit utsatt för ofta ganska starkt regn, hvilket icke allenast gjort hinder för blomningens framskridande och åstadkommit ojemn mognad, utan jemväl efter börjad sädesbildning kullslagit den, hvarpå sluteligen några frostnätter i slutet på Juli på särskilda ställen, i synnerhet å kärrodlingar skadade densamma. Följden blef att rågakastningen minskades med $\frac{1}{3}$:del, och flerstädes med hälften af vanliga skördebeloppet, hvarutom ett uthållande regn under skördetiden framkallade mälta och grodd i axen, hvarföre denna säd för att bli begagnelig måste uppblandas med äldre besparad säd eller från andra orter anskaffadt mjöl. Emellertid hade ett högt sädespris å utskeppningsarterne under föregångne sommar, under förväntan på vanlig skörd, föranledt försäljning af äldre besparingar; hvarföre i behofvets stund sadana saknades. Härtill kom att frosten i Augusti månad förstörde vårsädet, samt att poteternes upptagning fördröjdes genom den regniga väderleken, hvarpå hastig frost infräffade, innan med upptagningen hunnits. Sålunda uppkom 1856 års missväxt, och var det förnämligen länets norra och östra delar, der brist på brödföda svårast ansatte befolkningen. Då om vintern 1857 en af senatens ledamöter bereste de af missväxt hemsökta delar af landet för att på stället taga kännedom om den rådande bristen och foga anstalt om dess afhjelpande, inhemtades ur pastorernes insände berättelser, nedannämnde förhållande.

I Pielavesi med 12275 personers befolkning kunde endast 20 hemmansboer subsistera med egna tillgångar; 50 hade medel att köpa brödföda, men 622 hemmanshushåll voro i behof

af lan; af församlingens 250 torphushåll, bestående hvar per medium af 6 personer, saknade alla brödföda af egna tillgångar, och af den lösa befolkningen voro minst 3000 personer helt och hållet beroende af fattigvårdens understöd.

I Idensalmi med 22899 inv. kunde i moderkyrko distriktet och Lapinlaks kapell 1 ibland 40 med egna tillgångar intill skörden slå sig ut, i Kiuruvesi 1 ibland 100; en ibland 6 egde utväg att köpa i Idensalmi och Lapinlaks, i Kiuruvesi 1 ibland 18; i moderkyrkoförsamlingen hade 700, i Kiuruvesi 270 och i Lapinlaks 270 hemmansboer behof af lån.

I Nilsjä, med 12337 invånare, deribland $\frac{1}{3}$ del hörande till den besuttna och $\frac{2}{3}$ till den obesuttna folkklässen, hade 60 hemmansegare med ungefär 650 personer egna tillgångar, att hvad brödföda beträffar hjälpa sig till nästa skörd; 20 hemmansegare med omkring 260 personer hade medel att tillösa sig spannmål; 570 hemmansegare utgörande jemte deras tjenstehjon vid pass 5600 personer måste anlita lån ur kronans förråder; flere af jordegare, nästan alla torpare och statsdrengrar med deras familjer, omkring 2900 personer, voro hemfallne åt fattigvårdens understöd, samt alla inhysingar och verkeliga fattighjon tillsammans 1600 pers. alldeles beroende af densamma.

I Kuopio socken, med en befolkning af 27723 personer, deribland $\frac{1}{3}$ besuttna och $\frac{2}{3}$ obesuttna, kunde $\frac{1}{3}$ hemmansinnehafvare och ett ringa antal torpare hjälpa sig med egna tillgångar till nästa skörd; hälften af hemmansegare och torpare ansågs ega medel att tillösa sig säd; de öfriga ibland dem ansågs måsta lifnära sig med lån. Af den obesuttna befolkningen var hälften alldeles beroende af fattigvårdens understöd.

I Kaavi, med 7200 personer, kunde knapt $\frac{1}{10}$ hjälpa sig med egna tillgångar; ibland 500 rökar af den besuttna allmoggen behöfde 400 låna af kronans förråder; i allmänhet behöfde

$\frac{4}{5}$ delar af hela befolkningen understöd, och halfva församlingen berodde alldeles af fattigvårdens understöd.

I Juuga med 5996 personer, kunde $\frac{1}{6}$ del hjälpa sig med egna tillgångar; $\frac{5}{6}$ af det obesuttna folket måste låna; $\frac{1}{6}$ del af hela befolkningen berodde till en del, och 200 personer alldeles af fattigvårdens hjälp.

I Libelits med 21000 invånare, egde $\frac{1}{4}$ del egna tillgångar och $\frac{1}{4}$ del egde medel att tillösa sig brödföda; af den besuttna allmogen voro $\frac{3}{4}$ nödsakade att låna; $\frac{1}{10}$ af hela befolkningen måste understödjas af fattigförsörjningen och $\frac{1}{50}$ del alldeles underhållas.

I Pielisjärvi moderkyrkoförsamling med 9000 personer egde endast 42 hushåll egna förråder och knapt någon kunde tillösa sig säd; af den besuttna allmogen måste 4250 personer, för att subsistera låna ur kronans magasiner. Understöd af fattigförsörjningen behöfde halfva befolkningen.

I Nurmis med 10142 personer egde $\frac{1}{10}$ del egna förråder och $\frac{1}{10}$ medel att tillösa sig sådana, $\frac{3}{5}$ af de besuttne behöfde lån; $\frac{1}{5}$ del af hela befolkningen måste understödjas af fattigförsörjningen.

För att afhjelpa nöden och bispringa de behöfvande beviljades under hösten 1856 samt föreslogos under följande årets vinter, vår och sommar nedannämnde understöd:

	U n d e r s t ö d a f k r o n a n *).									
	Till utsäde om våren korn.	Höstut-säde råg.	Till vågabyggnad, odlingar m. mator.	råg.	kärkontant.	Till utlåning och försäljning mator.	råg.	Lån å socknarnes fattigvård mator.	råg.	kontant.
Pielavesi socken	1790	1200	250	—	—	1035	300	—	100	200
Idensalmi	2590	2400	755	—	936	1860	1100	40	650	600
Nilsjä	1890	1500	371	—	100	1130	700	—	250	200
Kuopio	1790	2000	380	—	—	1435	—	400	—	300
Kaavi	790	500	187	—	34	510	300	—	100	200
Nurmis	1190	800	215	161	3946	1030	900	—	100	300
Pielisjärvi	1780	1000	330	260	2365	1645	1500	—	200	450
Libelvis m. Taipale grek. förs.	1080	1500	250	50	85	1120	100	50	50	1200
Hommants socken	200	1000	54	25	150	215	—	—	50	100
Tohmajärvi	290	1000	—	—	—	300	—	—	—	—
Rautalampi	290	1000	—	—	—	210	—	—	—	—
Leppävirta	290	1000	—	—	—	210	—	—	—	—
Kides	—	700	—	—	—	—	—	—	—	—
Kesälaks	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	13970	15800	2892	496	7616	10700	4900	490	1500	3850

*) Senator Borns förslag.

Enligt guvernörens berättelse för 1856 uttogos af de föreslagna quantiteterna:

till utlåning och försäljning 3112 t:r råg, 820 t:r korn, hvarutom åt dem som lidit genom hagel lånades 50 t:r råg och 150 mattor mjöl; och

af församlingarnes fattigvårdsanstalter lyftades såsom lån: 3350 rub. 410 tunnor råg och 135 mattor mjöl.

Derjemte hade till våren 1857 influtit enskilda gåfvor, samt blefvo fördelade:

	Till nybyggare och orklösa personer m. m. utan arbetskyldighet.					Till anskaffande af arbetsförtjänst för den obesuttna folklassen medelst handarbeten
	Mattor mjöl.	Råg.		Kont. Rub.	Rub.	
Pielavesi socken	120	50	—	315	—	1100
Idensalmi ”	185	85	8	678	50	1450
Nilsjä ”	115	61	—	300	—	900
Kuopio ”	190 $\frac{2}{3}$	55	—	525	55	2250
Kaavi ”	75	20	—	344	—	800
Nurmis ”	136	70	—	390	50	1450
Pielisjärvi ”	88	120	—	690	50	1850
Libelits ” m. Tai- pale grek. förs.	51	50	—	850	—	1150
Ilomants socken . .	25	—	—	200	—	350
Tohmajärvi ”	25	—	—	—	—	300
Rautalampi ”	40	25	—	152	62	155
Leppävirta ”	—	24	—	100	—	—
Summa	1050 $\frac{2}{3}$	560	8	4546	67	11755

Äfven 1857 blef ett missväxtår, om också något mindre betungande än det näst föregående. På många ställen begagnadt daligt utsäde af sednaste skörd, äfvensom att åtskillige icke

kunde eller hunno på behörig tid anskaffa utsäde, otjenlig väderlek, kalla vindar, nitton starka frostnätter under sommarn, och ett starkt snöfall den 19 Sept., hvarigenom de då ännu obergade rotfrukterne och vårsäden skadades, voro orsaken dertill. Dessutom var sädens och de öfriga inhöstade produkters beskaffenhet mindre god, rågens till och med dålig. Så mycket mera gjordes behof af understöd. Då likväl redan under det föregångna svåra året undsättningskomiteer i socknarne hunnit icke blott organiseras, utan jemväl vinna större routine i sina åligganden, tyckes det som skulle bristen varit mindre kännbar. Icke heller åtgick det fulla anslaget.

Enligt guvernörens berättelse för 1857 voro af kronans tillgångar till lans anslagne åt den besuttna folkklassen 15800 t:r råg, 13970 t:r korn och 21650 mattor mjöl; deraf uttogos likväl endast 14153 t:r råg, 11610 t:r korn och 14143 mattor mjöl. Dessutom lemnades åt församlingarnes fattigvård till de obesuttnes understöd 197 mattor mjöl, 250 t:r råg, 500 rub. s:r samt af insamlade enskilte gåfvor $965\frac{2}{3}$ mattor mjöl, 710 t:r råg, 47193 rub. s:r och $54\frac{2}{3}$ t:r korn. Till beredande af arbetsförtjenst åt qvinfolket utgafs dessutom såsom lån till fattigvården lin och hampa för 3616 rub. $66\frac{1}{2}$ kop. För att afhjelpa behofvet af roffrö, utdelades sådant till ett värde af 157 rubel.

Sluteligen utdelades till utförande af allmänna arbeten på kronans bekostnad, bestående uti kärruttorkningar på dess mark och i vägabyggnader, samt för att bereda annan arbetsförtjenst åt de obesuttnes $5753\frac{1}{2}$ rubel, 903 mattor mjöl och $529\frac{2}{3}$ t:r råg, hvarförutan, såsom odlingslån till jordbrukare, med vilkor att sysselsätta de fattige, utlemnades 2082 mattor mjöl, samt utan återbetalningsskyldighet, såsom understöd till mindre kärrodlingar, 3245 rubel. — Salunda utgjorde hela årsunderstödet dels af kronan, dels genom privata gåfvor: $18290\frac{2}{3}$ mattor rag-

mjöl, $15642\frac{2}{3}$ t:r råg, $11654\frac{2}{3}$ t:r korn samt 60465 rub. $16\frac{1}{2}$ kop. s:r.

Året 1858 medförde enahanda bekymmer. Svallis och kalla vindar under våren, men i synnerhet ett alldeles motsatt förhållande i väderleken, i stället för sistförlitna års öfverflödiga väta, en uthållande stark torka, förorsakade enahanda sorgliga resultat, en allmän missväxt, särdeles på vårsäde. Den skördade rågen var dock, ehuru föga gifvande, af ganska god beskaffenhet.

För afhjelpande af bristen på brödföda och utsäde, anslogs enligt guvernörens berättelse under året, till låns eller emot kontant betalning åt länets innevånare ur kronans förråder 7310 mattor mjöl, 6550 tunnor råg och 5925 tunnor korn, hvaraf likväl uttogs endast 5593 mattor mjöl, 2729 tunnor råg och 3834 tunnor korn.

Dessutom utlemnades såsom lån at församlingarnes fattigvård, emot återbetalning i kontant, 2802 mattor mjöl, 2500 L \mathring{e} lin, 3500 L \mathring{e} hampa och pressade rotfrukter för ett värde af 147 rub. 25 kop.

Till beredande af arbetsförtjenst för den obesuttna folkklassen utgafs vidare åt välkände jordbrukare odlingslån af 4330 mattor mjöl, äfvensom utaf statsanslaget för mindre kärr- och mossodlingar, utan återbetalningsskyldighet, åt lägenhets innehafvare utbetaltes 108 rubel; hvarutom likaledes vägabyggnader på kronans bekostnad utfördes med en utgift af 3193 rub. 20 kop. och 1370 mattor mjöl, samt 3479 rub. 88 kop. och 168 mattor mjöl åtgingo till bearbetande af åtskilliga kärr i Tohmajärvi, Pielisjärvi, Nurmis, Idensalmi och Kontiolaks.

I nödens tid hade styrelsen till brödsurrogat för de behöfvande föreslagit begagnande af ren- och Islandsmossa, såsom befunnen innehålla omkring hälften af rågmjölets födoämne och således andamålsenligare än de vanliga surrogaterne, samt utfärdad anvisning och utsändt personer att undervisa folket i dess

ändamålsenliga behandling. Detta surrogat har dock åtminstone ännu icke vunnit förtroende, också förekommer det mindre allmänt i många nödställda trakter. Ihärdig i sina af fäderne ärfda vanor fortfar folket att, i behofvets stund, välja det mera bukfyllande bark- och halm-brödet. Äfven användes flymoßa samt ängsyra, *rumex acetosa*, *suolaheinä*, såsom brödsurrogat. Den hufvudsakligaste orsaken till de inträffade missväxterne måste ofelbart sökas i landets nordliga läge och deraf följande oblida klimat. Till en viss grad ligger det visserligen utöfver menniskoförmåga att alldeles förändra detsamma. Menniskoåtgärd kan dock i någon mån åstadkomma en förändring och mildring deraf. Också har det visat sig att om genom skogarnes minskning å ena sidan marken blifvit tillgängligare för solstrålarnes värmande inflytelse, å den andra föränderligheten i väderleken tilltagit, att blåst och storm blifvit öfvervägande framför de lugna tiderne, och de icke mera genom skogarne hindrade vindarne ofta menligt inverkat på de kultiverade växterne. Att bibehålla skogen såsom skydd åt de väderstreck ifrån hvilka förderfliga och förstörande vindar kunna hota kulturväxterne, bör derföre anses såsom regel, derest det för lokalförhållanden blir möjligt. Ett osvikeligt medel till klimatets förmildring och aflägsnande af de förderfliga nattfrosterne och deraf föranledd missväxt ligger ofelbart i kärrodlingen. Sådant är ock allmäneligen erkänt; och så vidt arbetskraft och förmåga medgifvit, har äfven allmogen i Kuopio län begynt med denna handtering. Kärrrens vidsträkt och den enskiltes bristande förmåga att nedlägga arbete och kapital på företag hvilka först efter längre tid lemna hopp om ersättning, har dock hindrat kärr- och mossodling i större utsträckning, utan tillhjälp af allmänna medel. Det är derföre styrelsen, så långt tillgångarne medgifvit, med ganska betydliga summor understödt dessa för landets jordkultur högst maktpåliggande företag, och är det under de sistförflutna åren, som,

enligt hvad vi förut framställt, största uppmärksamhet på denna angelägenhet blifvit fästad. Till innehafvare af jordlägenheter inom länet och upphjelpande af jordbruket hafva och under årens lopp af Finska banken följande lån varit utgifna.

a) Ur jordbruksfonden, företrädesvis ämnad att understödja odlingar å oländig mark, samt aftappning af sjöar, mossar, myror och träsk, men äfven till bearbetning af lättare odlingsbar mark, på högst 12 år och mot 2 procents ränta, samt en tredjedels afbetalning under hvarje af de 3 sista åren:

1837	Leppävirta socken	714,29.
1841	Kuopio	”	500 -
1842	Leppävirta	”	580 -
1843	Kuopio	”	1000 -
1844	Kuopio	”	2100
	Idensalmi	”	800
	Nilsjä	”	1000
	Leppävirta	”	2500
	Libelits	”	400
			<u>6800 -</u>
1845	Kuopio	”	1900
	Idensalmi	”	1350
	Nilsjä	”	300
			<u>3550 -</u>
1846	Kuopio	”	2800
	Idensalmi	”	500
	Libelits	”	200
			<u>3500 -</u>
1847	Leppävirta	”	600
	Idensalmi	”	600
	Nilsjä	”	1350
			<u>2550 -</u>
1848	Kuopio	”	1500
	Leppävirta	”	800
	Idensalmi	”	350
			<u>2650.</u>
			19194,29.

			Transp.	2650.	19194,29.
	Nilsjä	socken	.	1170	
	Tohmajärvi	„	.	1100	4920 -
1849	Kuopio	„	.	260	
	Idensalmi	„	.	700	
	Nilsjä	„	.	600	
	Nurmis	„	.	600	2160 -
1850	Kuopio	„	.	2750	
	Idensalmi	„	.	500	
	Kaavi	„	.	500	3750 -
1851	Kuopio	„	.	1950	
	Idensalmi	„	.	100	
	Nilsjä	„	.	600	
	Rautalampi	„	.	720	
	Leppävirta	„	.	900	4270 -
1852	Kuopio	„	.	1650	
	Idensalmi	„	.	600	
	Nilsjä	„	.	1400	3650 -
1853	Kuopio	„	.	1500	
	Idensalmi	„	.	900	
	Leppävirta	„	.	1000	
	Tohmajärvi	„	.	1500	4900 -
1854	Leppävirta	„	.	400	
	Kides	„	.	2000	
	Tohmajärvi	„	.	1000	3400 -
1856	Leppävirta	„	.	750	750 -
1857	Idensalmi	„	.	1000	
	Rautalampi	„	.	800	
	Leppävirta	„	.	850	2650 -
1858	Idensalmi	„	.	450	
	Leppävirta	„	.	1350	1800 -

 Summa 51444,29.

b) Ur primitiva fonden, emot inteckning i landtegendom,
4 procents ränta, samt 2 procents årlig kapitalafbetalning:

1822	Ilomants socken	1714,28.	
1830	Leppävirta	”	2428,57.	
1841	Kuopio	”	1200 -	
1845	”	”	1050 -	
1846	”	”	2000 -	
1848	”	”	5000 -	
1849	”	”	5500 -	
1850	”	”	13200	
	Leppävirta	”	<u>700</u>	13900 -
1851	Kuopio	”	21150	
	Pielavesi	”	600	
	Idensalmi	”	3250	
	Nilsjä	”	2000	
	Leppävirta	”	700	
	Tohmajärvi	”	<u>1000</u>	28700 -
1852	Kuopio	”	7550	
	Rautalanpfi	”	2000	
	Kaavi	”	<u>1200</u>	10750 -
1854	Kuopio	”		3500 -
1856	Pielavesi	”	3100	
	Rautalampi	”	500	
	Kesälaks	”	2000	
	Tohmajärvi	”	<u>1000</u>	6600 -
1857	Kuopio	”	23800	
	Pielavesi	”	2000	
	Nilsjä	”	2400	
	Kaavi	”	500	
	Tohmajärvi	”	1000	
	Pelkjärvi	”	<u>3000</u>	32700 -

Transp. 115042,85.

				Transp. 115042,85.
1858	Kuopio	socken	3300
	Pielavesi	”	1000
	Idensalmi	”	7200
	Nilsjä	”	1500
	Rautalampi	”	1000
	Leppävirta	”	4800
	Kaavi	”	1200
	Libelits	”	2300
	Kides	”	2800
	Hlomants	”	900
	Tohmajärvi	”	400
				<u>26400 -</u>
1859	Kaavi	”	800 -
				<u>Summa 142242,85.</u>

c) Ur hypothecks- samt fattig- och arbetshusfonderne, den förre mot 5 procents årlig afbetalning, hvaraf 2 å kapitalet samt 3 i ränta, den sednare emot 4 procent på högst 10 år, till befrämjande af större odlingsföretag:

1845	Rautalampi	socken	2200
	Pielisjärvi	”	4500
	Kides	”	1800
				<u>8500.</u>
1846	Kides	”	1800.
1848	Kuopio	”	5000
	Rautalampi	”	3000
				<u>8000.</u>
1849	Kuopio	”	8500.
1850	Kuopio	”	6600
	Rautalampi	”	3000
				<u>9600.</u>
1851	Nilsjä	”	5300
	Tohmajärvi	”	1600
				<u>6900.</u>
1852	Kuopio	”	2000.
1853	Leppävirta	”	3000.
				<u>Transp. 48300.</u>

			Transp.	48300.
1854	Idensalmi	socken	3000	
	Leppävirta	”	3100	
	Kides	”	3500	9600.
1857	Idensalmi	”	16200	
	Leppävirta	”	1550	17750.
			<u>Summa</u>	75650.

Anm. Uti dessa uppgifter ingå icke de äldre ur fattig- och arbetshusfonden emot borgen samt för ouppgifna ändamål beviljade lån.

d) Ur krigsmanshusfonden mot 6 procent:

1859	Kuopio	socken	5300	
	Pielavesi	”	7200	
	Idensalmi	”	6400	
	Nilsjä	”	6800	
	Leppävirta	”	3800	
	Libelits	”	2000	
	Tohmajärvi	”	800	32300.
1860	Idensalmi	”	1000	
	Rautalampi	”	600	
	Leppävirta	”	5000	6600.
1861	Kaavi	”		2800.
			<u>Summa</u>	41700.

e) Ur militie boställskassan mot 6 procent:

1859	Nilsjä	2500	
	Kesälaks	1200	
		<u>Summa</u>	3700.

Beloppet af de summor, hvilka ur Finlands bank blifvit till låns förskjutne i ändamål att befrämja jordbruket inom Kuopio län utgjorde således:

ur jordbruksfonden	51444,29	
„ primitiva fonden	142242,85	
„ hypoteks- samt fattig- och ar- betshusfonderne	75650 -	
„ krigsmanshusfonden	41700 -	
„ militie boställskassan	3700 -	
	<hr/>	Summa 314737,14.

Fördelade på härader och socknar hade upplånats i Kuopio härad:

I Kuopio socken:

ur jordbruksfonden	17910	
„ primitiva fonden	87250	
„ hypoteks- samt fattig- och ar- betshusfonderne	22100	
„ krigsmanshusfonden	<u>5300</u>	132560.

I Pielavesi socken:

ur primitiva fonden	6700	
„ krigsmanshusfonden	<u>7200</u>	13900.

Summa Kuopio härad = 146460.

I Idensalmi härad:

Idensalmi socken:

ur jordbruksfonden	7850	
„ primitiva fonden	10450	
„ hypoteks- samt fattig- och ar- betshusfonderne	19200	
„ krigsmanshusfonden	<u>7400</u>	44900.

Nilsjä socken:

ur jordbruksfonden	6420	
„ primitiva fonden	5900	
„ hypoteks- samt fattig- och ar- betshusfonderne	5300	

Transp. 17620. 44900. 146460

	Transp.	17620.	44900.	146460.
ur krigsmanshusfonden		6800		
„ militie boställskassan		2500	26920.	
		<hr/>		
		Summa Idensalmi härad = 71820.		

I Rautalampi härad:

Rautalampi socken:

ur jordbruksfonden		1520		
„ primitiva fonden		3500		
„ hypothecks- samt fattig- och ar- betshusfonderne		8200		
„ krigsmanshusfonden		600	13820	
		<hr/>		

Leppävirta socken:

ur jordbruksfonden		10444,29		
„ primitiva fonden		8628,57		
„ hypothecks- samt fattig- och ar- betshusfonderne		7650 -		
„ krigsmanshusfonden		8800 -	35522,86.	
		<hr/>		

Summa Rautalampi härad = 49342,86

I Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken:

ur fattig- och arbetshusfonden . .		4500		
------------------------------------	--	------	--	--

Nurmis socken:

ur jordbruksfonden		600		
		<hr/>		

Summa Pielisjärvi härad = 5100

I Libelits härad:

Libelits socken:

ur jordbruksfonden		600		
„ primitiva fonden		2300		
„ krigsmanshusfonden		2000		
		<hr/>		

Transp. 4900. 272722,86.

Transp. 4900.

272722,86.

Kaavi socken:

ur jordbruksfonden	500	
„ primitiva fonden	3700	
„ krigsmanshusfonden	<u>2800</u>	7000.

Kides socken:

ur jordbruksfonden	2000	
„ primitiva fonden	2800	
„ fattig- och arbetshusfonden	<u>7100</u>	11900.

Kesälaks socken:

ur primitiva fonden	2000	
„ militie boställskassan	<u>1200</u>	3200.

 Summa Libelits härad = 27000.

I Ilomants härad:

Ilomants socken:

ur primitiva fonden		2614,28.
-------------------------------	--	----------

Tohmajärvi socken:

ur jordbruksfonden	3600	
„ primitiva fonden	3400	
„ fattig- och arbetshusfonden	1600	
„ krigsmanshusfonden	<u>800</u>	9400.

Pelkjärvi socken:

ur primitiva fonden		3000.
-------------------------------	--	-------

 Summa Ilomants härad = 15014,28.

 Summa hela länet = 314737,14.

Till undsättning för behöfvande hafva i länet varit inrättade nitton socknemagasiner, hvilkas tillgångar uppges hafva varit följande för nedanstående år:

	Tillgång.			Deraf utlånt.		
	Råg t:r.	Korn t:r.	Hafra t:r.	Råg t:r.	Korn t:r.	Hafra t:r.
År 1851	10240	7909	461	7411	6006	461
” 1852	11095	8506	559	10282	7552	466
” 1853	11554	9107	579	10904	7880	579
” 1854	11780	8701	648	10600	7840	584
” 1855	11996	9196	577	9596	7356	577
” 1856	13175	10157	645	12084	9166	527
” 1857	11814	9041	622	10645	7927	527
” 1858	12894	9831	678½	11908	8968	678
” 1859	15327	11517	729	12703	9416	545

I kronans spannmålmagasiner funnos:

	Rågmjöl mattor.	Råg		Korn		Hafra	
		t:r.	k:r.	t:r.	k:r.	t:r.	k:r.
Vid slutet af år 1855	10869	10079	21¼	1706	27¼	151	25
” ” 1856	1328	7152	24	486	5	31	10
” ” 1857	13728½	2888	—	1889	—	31	10
” ” 1858	2026½	11680	—	5831	—	43	10
” ” 1859	122	10716	17¼	2546	21½	43	10¾

Medelst Kejs. reskript af d. $\frac{24 \text{ Apr.}}{6 \text{ Maj}}$ 1857 bifölls till Senatens framställning att till de tvenne kronomagasiner i Kuopio och Joensuu, som förut funnos i länet, uppbygga tvenne nya, nemligen i Nurmis för 10000 tunnor och i Idensalmi för 3000 t:r. Den 16 Jan. 1861 stadgades att i länets kronomagasiner för inträffande missväxt ständigt borde hållas i beredskap 6000 t:r råg och 3000 t:r korn.

Som jemväl missväxtårens erfarenhet visat att socknemagasinerne icke fullt motsvarat det med dem afsedda ändamål, att företrädesvis under missväxtår tjena till undsättning, emedan de till större delen voro anlitade innan sådana inträffade, och i synnerhet besparingar af utsäde oftast saknades, förordnades genom nåd. kung. af d. 23 Maj 1857, det skulle socknarnes invånare uppmanas, att ingå föreningar om inrättande af tvänne spannmålsfonder, en för utsäde och en annan för undsättning, samt att iakttaga sådana utlåningsprinciper, hvarigenom man kunde betryggas om tillgång, då större olyckor och missväxter inträffade. Till följe häraf har beslut fattats om bildande af 33 magasinssamhällen inom Kuopio län, samt reglementen för dem upprättade och vederbörligen stadfästade. Men som de föregångne missväxtåren hindrade planens skyndsamma verkställande, lemnades på guvernörens framställning anstånd med verkställigheten för utsädesfonden till 1861 och för undsättningsfonden till 1863.

Emellertid voro spannmålstillgångarne vid 1860 års utgång uti socknemagasinerne i länet såsom här nedanföre synes:

	Summa tillgång.						Deraf uteslå i lån:					
	Råg		Korn		Hafsa		Råg		Korn		Hafsa	
	tr.	kr.	tr.	kr.	tr.	kr.	tr.	kr.	tr.	kr.	tr.	kr.
Kuopio socken	842	—	997	13	—	—	674	10	713	29	—	—
Pielavesi ”	438	29	415	14	9	24	134	23	129	17	3	—
Idensalmi ”	205	26	205	25	—	—	6	8	6	4	—	—
Kiuruvesi kapell	92	23	92	23	—	—	—	24	—	24	—	—
Rutakko bönehus	9	21	9	21	—	—	—	—	—	—	—	—
Nilsia socken	744	21	513	11	—	—	29	8	19	20	—	—
Rautalampi ”	760	16	535	27	—	—	209	25	115	3	—	—
Leppävirta ”	889	26	1092	7	—	—	346	6	208	13	—	—
Suonenjoki kapell	272	11	169	26	—	—	182	1	90	23	—	—
Hangasalmi ”	185	24	124	24	—	—	73	—	67	—	—	—
Pielisjärvi socken	1505	19	1020	9	—	—	893	23	914	3	—	—
Nurmis ”	1405	6	854	23	—	—	1093	23	572	8	—	—
Juuga kapell	549	6	650	13	—	—	158	25	169	23	—	—
Rautavaara bönehus	285	2	186	2	—	—	198	25	96	22	—	—
Transport	7187	20	6868	28	9	24	4001	21	3008	9	3	—

Summa tillgång.

Deraf utestående som lån:

	Råg		Korn		Halva		Råg		Korn		Halva	
	t.r.	k.r.	t.r.	k.r.	t.r.	k.r.	t.r.	k.r.	t.r.	k.r.	t.r.	k.r.
Transport	7187	20	6868	28	9	24	4001	21	3008	9	3	—
Kaavi socken	157	10	125	17	—	—	—	—	—	—	—	—
Libelits ”	163	11	163	13	—	—	23	22	23	10	—	—
Kontiolaks kapell	353	1	290	4	—	—	213	5	201	3	—	—
Polvijärvi ”	57	22	57	17	—	—	11	19	10	16	—	—
Sysmä by	11	16	12	2	—	—	—	15	—	9	—	—
Taipale grek. förs.	32	10	41	4	—	—	6	15	7	13	—	—
Kides socken	633	21	531	24	—	—	233	—	130	11	—	—
Bräkylä kapell	648	2	328	12	—	—	348	10	143	23	—	—
Kesälaks socken	833	9	472	24	848	6	569	6	347	6	501	25
Ilomants ”	343	6	330	28	—	—	89	10	157	24	—	—
Enotaipale ”	1316	10	481	11	—	—	298	25	83	11	—	—
Tohmajärvi ”	1019	17	634	4	—	—	263	16	144	28	—	—
Kihitelysaara kapell	1129	22	594	18	—	—	750	28	340	—	—	—
Pelkijärvi socken	331	4	125	2	—	—	165	21	46	4	—	—
Summa	15218	1	11057	28	858	—	6976	3	4740	17	504	25

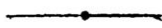
Tre tillämnade magasinssamhällen, nemligen Tuusniemi, Karttula och Maaninga kapeller hade ännu icke skiljt sina spannmålsandelar ifrån Kuopio socknemagasin. Tvenne samfund, Lapinlaks kapell och Ilomants grekiska församling hade ännu icke sammanbragt någon spannemål, emedan de saknat magasinshusbyggnader.

1859 och 1860 hade landet att fägna sig af fruktbarare år; brödfödan för folket var genom afkastningen betäckt. Icke dess mindre befinnes äfven under förstnämnde år spannmåls tillförseln till Kuopio stad hafva uppgått till ett värde af 22100 rub. och 1860 till Kuopio af 20000 och till Joensuu af 22500 rub. eller summa 42500 rub. Dessutom är bekant att ifrån de södra orterne, i synnerhet ifrån Sordavala af Kuopio läns allmoge omedelbart ryskt mjöl upphandlas, utan att om dess belopp några bestämda uppgifter äro tillgängliga. Denna spannmål som åtgått utöfver folkets konsumtionsbehof, har användts dels till boskapens uppfodring, dels till bränvinsbränning, utom husbehofs bränningen, å ett i Kuopio stad inrättadt bränneri, dels till ölbryggd å dersammastädes befintliga ölbryggerier; och uppgafs att 1859: 40000 kannor bränvin blifvit producerade och 1860: 58000; hvilken industrigren likväl icke heller under missväxtåren upphört. Tvärtom finna vi uppgifvet, att

1856: 42000 kannor blifvit brände.

1857: 27000 " "

1858: 23000 " "

Landtbruksskolor.

För att befrämja kännedom af en förbättrad jordbruks- och ladugårdsskötsel förordnades d. 3 Sept. 1856 om anläggning af en praktisk jordbruksskola å Jouhkola frälseegendom i Tohmajärvi socken i Karelen, hvilken följande år d. 11 Sept. öppnades med ett årsanslag af 1870 rubel, men sedermera uppå bestyrelsens förslag ökades och bestämdes till 2500, hvarjemte såsom bidrag till skolans inredning och förseende med nödiga kreatur och dragare 1000 rub. i ett för allt beviljades. Skolan försågs utom förut uppfördt skolhus med nödiga byggnader uppskattade i brandförsäkringsvärde till 5040 rubel med ett experimentalfält af 9 tunneland åker i sandmylla af egendomens jord, samt 3 tunneland 20 kappland kärr.

Jordvidden som delades i 4 skiften ökades sednare till 12 tunneland experimentalfält och 12 tunneland kärr. Derjemte anlades efterhand snickare-, svarvare- och målare-verkstäder, jemte smedja, och anskaffades förråd på landtbruksredskaper, ett litet bibliothek samt de nödigaste kemiska apparater. Värdet af inventarier, hvilka vid skolans grundläggning till densamma aflemnades, uppgick till 1753 rub. 58 kop., deribland:

böcker, kartor, tabeller för	167	rub.	68	kop.
skrif- och ritmaterialier, modeller m. m.	194	„	43	„
kemiska apparater och materialier	80	„	90	„
åkerredskap	306	„	25	„
inventarier till snickare-, svarfvare- och smed- verkstäderna	556	„	14	„

Skolan öppnades med 12 inskrifna och 8 närvarande lärjungar, samt besöktes i Januari följande år af 16 rättare- och 4 dejeelever eller det bestämda antalet, hvilka erhöilo undervisning af en lärare i landthushållningslärans enklaste grunder, äfvensom skrifning, räkning och dagböckers förande med afseende å jordbruket, af en verkmästare i slöjd- och redskaps-tillverkning, af länets veterinärläkare i kännedomen af husdjurens allmännast förekommande sjukdomar och deras botande, samt hofbeslaget; hvarjemte rättare-eleverne sysselsats med de utarbeten årstiden medgifvit, och dejee-eleverne med ladugårdsskötsel, mjölkhushållning, smör- och ostberedning. Första årets redovisning eller för 1858 lemnade ett mindre gysamt resultat. Skörden blef ringa för torka och jordens svaghet, af 2 tunnors 28 kappars hafversådd skördades endast 9 tunnor 10 kappar, af 2 tunnor poteter 8 tunnor. Afkastningen af 6 kor utgjorde endast 1179 kannor. Å verkstäderna förfärdigades utom möbler och redskap för eget behof, ett antal jordbruksredskap till afsalu.

Af 1857 års statsanslag, stort 2500 rub. utgafs i

lärarelöner	323 rub. 33 ¹ / ₃ kop.
gratifikationer för lärlingarne	20 ” — ”
till skolans utredning, elevers underhåll, ljus m. m.	2156 ” 66 ² / ₃ ”
	<hr/> 2500 rub. — kop.

1858 års bokslut lemnade följande resultat:

Inkomst:

statsanslag	2500 rub. — kop.
bidrag till skolans utredning.	1000 ” — ”
försålde redskap.	31 ” 48 ”
afkastning ifrån experimentalfältet	46 ” — ”
” ” ladugården	56 ” 60 ”
	<hr/> 3634 rub. 8 kop.

Utgift:

lärarelöner och arfvoden	970 rub.	—	kop.
diverse utgifter för verkstäderna . . .	292	„	79 $\frac{1}{2}$ „
böcker och skrifmaterialier	140	„	18 $\frac{1}{2}$ „
för 2 hästar och 6 kor	258	„	— „
ladugårdens och stallets underhåll . . .	360	„	4 „
elevernes underhåll, ljus m. m.	1090	„	— „
saldo oanvänt	523	„	6 „
	<u>3634</u>	rub.	8 kop.

1859 anställdes tvenne lärare och meddelades undervisning i såkalladt rationellt landbruk, agrikulturkemi, fysik, ladugårdsskötsel, första grunderne i geografien, kalligrafi, ämnesskrifning, aritmetik och landbruksbokhålleri, äfvensom eleverne sysselsattes med arbeten i fältmätning, afvägning, dikning, plöjning och gräftning, samt förfärdigande af jordbruksredskap. Inrättningen hade vunnit förtroende ibland folket och sökande anmältes att der vinna inträde vida vägnar flere än lediga friplatser funnos; hvarutom äfven betalande elever sökte och erhöllo inträde. D. 1 Nov. dimitterades en betalande och 10 frielever af man- samt 4 af qvinkönet. Afkastningen lemnade endast omkring 5:e kornet af råg och 4:e af hafra; hvilken klena skörd ansågs vara en följd af jordens svaga och magra beskaffenhet, emedan med den ringa gödseltillgång inrättningen haft att disponera, en förut afsvedjad jord, bestående af torr och lös sand, ännu icke kunnat bringas till full växtkraft. Hela afkastningen af råg utgjorde derföre 5 tunnor 13 kappar och af hafra 7 t:r 25 k:r. Poteterne lemnade något mera än 7:e kornet eller 52 tunnor af 7 tunnors utsäde. Inrättningens stall och ladugård utgjordes af 2 hästar, 6 kor och 2 qvigor, alla af inhemsk ras. Mjölkaafkastningen utgjorde för året 2195 $\frac{1}{16}$ kanna, eller 365 $\frac{5}{6}$ på hvarje ko. Å slöjdeverkstaden och smedjan hade, utom redskap och möbler för skolans behof, värde 267 rub. 80 kop. landbruksredskap blifvit förfärdi-

gade och försålde till ett värde af 315 r. 5 k. Inkomsterne för året utgjorde 3872 r. 6 k., utgifterne 3376 r. 32 $\frac{1}{2}$ k. och behållningen till följande år 472,6.

1860 dimitterades sex manliga lärlingar, utaf hvilka 5 besökt inrättningen i 3 och 1 i 2 år; samt återbesattes de lediga platserne så att fulla antalet elever åter besökte inrättningen. Skolans åkerfält, utgörande 8 tunnland indelades i 4 skiften hvarje om 2 tunnland, hvaraf ett skifte låg i träde, ett besåddes med råg, ett med rotfrukter och ett med vårsäd, hvarutom ett mindre fält om ett tunnlands vidd var upplåtet till särskilda experimenter. Det sistnämnda bereddades genom jordblandningar och påföring af gödsel för sitt ändamål. Dessutom var ett kärr om 7 $\frac{2}{3}$ tunnland under odling, hvaraf 5 tunnland under året fullständigt uppdikades, gräftades, brändes samt besåddes med råg och gräsfrön. Af rågskiftet å åker skördades 9:e kornet, af hafran något öfver 4:e, af poteterne nära 10:e. Den besådde delen af kärret afkastade 6 t:r 8 k:r eller något öfver 6:e kornet. Kreaturens antal var lika med föregående året. Ladugården afkastade 2457 kannor, 7 kvarter, 3 jungfrur mjölk, hvaraf användts:

till beredning af smör	2054 k:r	7 qv.
„ „ ost	48 „	— „
„ uppfödande af kalffvar	89 „	6 „
försålda	265 „	2 „ 3 j:r.
	<hr/>	
	S:a	2457 k:r 7 qv. 3 j:r.

Högsta afkastningen af en ko har varit 482 k:r 7 qv. 1 j. samt den lägsta 72 k:r 5 qv. 2 j. Utom husgeråd och redskap för inrättningens eget behof förfärdigades till afsalu 5 sörpskärningsmaskiner, 2 kastmaskiner, 2 smörkärnor, 3 inmyllningsharfvar, 2 drillplogar, 1 rullharf, 2 rofskärningsmaskiner, 2 skottska vändplogar m. m.

Inkomsten utgjorde:

årliga statsanslaget	2875	rub.	—	kop.
afkomst från experimentalfältet	220	„	32	„
„ „ ladugården	139	„	47 ¹ / ₂	„
redskapsförsäljning	172	„	4	„
behållning från föregående år	495	„	73 ¹ / ₂	„
	<hr/>			
	3902	rub.	57	kop.

Ibland utgifter utgjordes de förnämsta posterne af:

lärarenes löner	1175	rub.	70	kop.
kosthållning	950	„	—	„
verkstäder	568	„	6	„
för stallet och ladugården	270	„	27 ⁵ / ₆	„ o. s. v.

Den beräknade behållningen till följande år utgjorde 577 rub. 23¹/₃ kop.

1861 åtnjöto likaså 16 manliga och 4 qvinliga elever undervisning. D. 1 Nov. afgingo efter fulländad tvåårig kurs sju rättare- och fyra dejeelever, tre manliga elever, voro i brist på medel att förse sig med nödiga kläder nödsakade att på första året afbryta sin kurs; och tre andra blefvo från skolan skiljde. I de afgångnes ställe antogos 12 rättare och 3 dejeelever, så att hela antalet utgjorde 15 manliga och 4 qvinliga lärlingar. En stadigvarande smed antogs. Fyrskiftes bruket vid skolans åkerfält bibehölls. Å skolans åkerfält, besådde med 1 tunna 2 kappar råg, 2 tunnor 8 kappar hafra och 10 tunnor poteter, skördades endast 4:e kornet råg och hafra, samt 9:e kornet af poteterne. Orsakerne till rågens och hafrans ringa afkastning uppgåfvos vara ihärdiga vårfroster efter snösmältningen, långvarig torka om sommaren och till icke ringa del den ogynsamma jordmon, hvaraf det till skolan upplåtna fältet består. Af den till ett omfång af 4 tunnland med 2 tunnor råg jemte timoteifrön besådda kärrodlingen skördades något öfver 5:e kornet af utsädet samt dessutom 10 lass stubbhö. Å experimentalfältet lemnade vickerhafra ogynsamt resultat för uthållande torka och jordens ofrukt-

barhet, hvaremot turnipsen bättre lyckades då 80 tunnor rofvor skördades; hvilken afkastning dock gick förlorad genom röta. Ladugårdsafkastningen lemnade 2686 kannor 2 jumfrur mjölk, hvaraf användts

till smör	2379 k:r	—	qv. 4 j:r
till ost	35	”	— ” — ”
gifvits åt kalffvar	85	”	4 ” 3 ”
försålt	186	”	2 ” 3 ”

S:a 2686 k:r — qv. 2 j:r.

Högsta afkastningen af en ko har varit 503 kannor 2 qv. och den minsta 400 k:r 5 qv. 1 j.

Uti verkstäderna och smedjan jemte husgeråd och redskap för inrättningens behof, till afsalu 3 stycken skottska vändplogar, 2 drillplogar, 2 stycken sörpskärningsmaskiner, 1 mulskopa, 3 st. inmyllningsplogar, 1 klöfversåningsmaskin, 1 gåsfotsharf, 4 st. kastmaskiner, 1 ostpress m. m. till ett värde af 226 r. 5 k.

Kassans ställning vid slutet af året var följande

Inkomster:

a) Behållning från sista år:

	Rub.	Kop.
Kontant	439	9 -
Behållning i spannmål värd	138	14 -

b) Inkomst under året:

Statsanslag	3000	— -
Vid inrättningen förfärdigade arbeten m. m.	286	33 -
Afkomsten från experimentalfället och ladugården	356	35 $\frac{1}{6}$.
Summa	4219	91 $\frac{1}{6}$.

Utgifter:

Lärarelöner och arvoden	1054	16 $\frac{2}{3}$.
Div. utgifter för verkstäderna och smedjan	536	88 -
Premier för eleverne	57	10 -
Inventarier och körredskap	51	66 -

	Rub.	Kop.
Materialier till dejeelevernes handarbeten, sängkläder m. m.	19	5 -
Ljus och lysningsmaterialier	79	76 -
Div. husgeråd	1	77 -
Bücker, skrifmaterial, postporto m. m.	74	87 -
Kosthållning	950	— -
För experimentalfältet, stallet och ladugården	425	94 $\frac{1}{3}$.
Saldo	968	71 $\frac{1}{6}$.
	Summa	4219 91 $\frac{1}{6}$.

Ur skolans arbetsjournal för 1861 upplystes att

	Mans dagar.	Qvinno dagar.	Öke dagar.
Till undervisning i skolan åtgått	1056 $\frac{3}{13}$.	159 $\frac{1}{13}$.	— -
Arbeten i slöjdverkstaden	663 -	— -	— -
Jordbruksarbeten	1601 $\frac{1}{13}$.	— -	236 $\frac{3}{13}$.
Byggnadsreparationer	67 $\frac{10}{13}$.	— -	— -
Ladugårdsskötseln	— -	480 $\frac{1}{13}$.	— -
Qvinliga handarbeten	— -	156 $\frac{4}{13}$.	— -
Resor	32 $\frac{7}{13}$.	— -	22 $\frac{4}{13}$.
Dejourering	623 -	298 -	— -
Ferier	252 $\frac{8}{13}$	— -	6 -
Sjuka	228 -	— -	— -
Gårdens planering	3 $\frac{1}{13}$.	— -	10 $\frac{10}{13}$.
	Summa 4527 $\frac{4}{13}$.	1093 $\frac{6}{13}$.	275 $\frac{4}{13}$.

Egentliga arbetsdagar jemte resor och dejoureringen utgjorde således för de 16 manliga eleverne tillsammans 4046 $\frac{9}{13}$ dagar, hvilka fördelade på hvarje af dem skulle göra 253 dagar för hvar. Qvinnornes 1093 $\frac{6}{13}$ arbetsdagar utgjorde fördelade på 4 dejeelever 273—274 dagar för hvar.

En annan landtbruksskola inrättades å Leväis boställe, en Kuopio stad förut tillhörig utjord, hvilken staten tillbytt sig emot

Hatsala förra kaptensboställe. Leväis, beläget 6 verst ifrån Kuopio stad vid allmänna landsvägen, utgöres af 815 tunnland, 2 kappland mark, hvilken innefattar:

Åker	12.	2 -
Äng och odlade kärr	31.	26,50.
Odlingsbara kärr	50.	0,25.
Skogsmark	609.	14,15.
Impedimenter	110.	22,50.
	815.	2 -

Sedan redan om hösten 1858 i anseende till egendomens ytterst vanvårdade skick åtskilliga förberedande åtgärder blifvit vidtagne till dess iståndsättande, emottogs densamma af styrelsen d. 15 Mars 1859, då arrendet, hvarpå detsamma förut innehafte, tilländagick. Beloppet af det arrende som fortfarande kommer att till kronan utgöras, uppgår till 13 t:r 8 k:r spannmål och 3 rub. silfver, samt de kommunala besvärerna till 40½ kappe spannmål och omkring 9 rub. s:r. Bostället försågs emellan 1858 och 1860 med nödiga byggnader för en kontant summa af 5735 rub. oberäknadt 300 timmerstock ur boställets egen skog, hvilka brandförsäkrades för ett värde af 7400 rub. likasom inrättningens lösegendom för 2200 rub.

Vid boställets emottagande befanns det i yttersta lägervall och åkern, af 25 tunnlands vidd, kringspridd på 19 olika ställen och obesådd, äfvensom en upptagen nyåker oförberedd för sådd, hvarföre om våren 1859 endast utsåddes 5 tunnor korn som afkastade 43 t:r 27 k:r; 5½ tunna poteter hvaraf skördades 53 t:r, samt 3 kappar bohvete, hvilka afkastade 1 tunna 10 kappar. Under hösten samma år utsåddes 2 tunnor råg, hvilka afkastade 10 t:r 14 k:r råg, 10 mått halm och 7 mattor agnar. Påföljande år 1860 utgjorde utsädet 2 t:r korn, efter hvilka inbergades 6 t:r 29 k:r, 15 tunnor poteter, af hvilka erhöles 92 t:r, samt 1⅔ kappe vicker, som afmejjades till foder.

Egendomens 25 geometriska tunnland omfattande äng afkastade 1859: 1000 och 1860: 1230 lispund hö; åtgärder vidtogos att genom smärre sjöars fällande öka höbolet och lemna tillfälle till kärrodling. Sex kor och 2 hästar anskaffades, följande år tillkom en häst. Tvänne drängar antogos, hvarjemte en betydlig mängd betingsarbeten och dagsverken användes till lägenhetens iståndsättande, till upphuggning af gärdsel, gärdselstör och ved, uppförande af hägnader, som nästan alldeles saknades, släpning af kärrmylla, m. m.

Skolans statsanslag 3000 rubel utbetaltes sedan 1858 års början; hvartill kommer influtne räntor att räntebärande obligationer, hvartill en del af sagde medel förvandlats; af Kuopio stad, såsom egendomens afträdare för bristande byggnads-, odlings- och stängselskyldighet å bostället, utbetalte 314 rub. 90 $\frac{1}{2}$ kop.; förskott af statsmedlen för skolans iståndsättande med återbetalningsskyldighet, utan ränta, inom 10 år, räknadt ifrån d. 1 Nov. 1865; och sluteligen egendomens afkastning.

Vid skolans öppnande anställdes 2 lärare, en verkmästare, kunnig i snickare-, svarfvare-, smed och kopparslagareyrket, samt en deja och inskrefves 16 manliga och 4 qvinliga lärlingar såsom frielever, förutom 3 betalande manliga elever. Helsovården öfvertogs af en i Kuopio stad bosatt läkare. För den andliga uppbyggelsen höllos dagligen morgon- och aftonbön, hvarjemte eleverne besökte stadens kyrka.

Arbets- och läsetimmarne bestämdes till 13 om sommaren och 12 om vintern, fördelade sålunda, att vintertid eleverna ssyslats i 5 timmar med läsning och 7 timmar med kroppsarbete, då deremot om sommaren endast 10 timmar i veckan borde användas till läsning. Kosthållningen bestämdes först till 13 kopek för portion, men förhöjdes sedan till 15, för tre mål om dagen, jemte rum, ved, ljus och vatten.

Under år 1861 besöktes inrättningen af det föreskrifna an-

talet frielever och en betalande, af hvilka 19 vistades derstädes för andra, och två första året. Inrättningens arbetsstyrka användes på nedannämnde sätt:

	Arbetsdagar:		
	Mans dagar.	Qvinno dagar.	Öke dagar.
I skolan	1559.	459.	—
Vid verkstäderna och smidjan	952.	—	7.
Till vedhuggning och vattensläpning	581.	—	138.
„ arbete för gårdens behof	599.	35.	82.
„ byggnadsarbete	548.	—	127.
På åkern	284.	—	91.
Vid gödsling	182.	—	68.
Till kärrarbete	44.	—	—
„ höbergning	174.	—	—
„ skörd och tröskning	179.	—	11.
För resor till qvarn, posten, efter bräder, för mjölkförsäljning m. m.	148.	—	128.
Till ladugården	—	362.	—
Vid matredning	—	198.	—
Vid skurning och tvätt	—	220.	—
För dejourering	358.	178.	—
På permission	1030.	93.	—
Afgå för sjukdom	329.	45.	—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	Summa 6967.	1590.	652.

Permissions- och sjukdomsdagarne afräknade skulle således ge för de manliga eleverne 5608 och för de qvinliga 1452 dagar, samt 329 för hvarje manlig och 363 för hvarje qvinlig elev. I verkstäderna förfärdigades redskaper dels till inrättningens behof dels till afsalu för 383 rub. 7 kop.

Åkerns afkastning var ringa:

Råg såddes	3 t:r	3 k:r.	Skördades 11 t:r	6 k:r.
Korn „	2 „	20 „	„	9 „ 13 „

Hafra såddes . . — t:r 21 k:r, skördades 1 t:r 22 k:r.
 Poteter „ . . 13 „ — „ „ 35 „ 23½ „
 Af ädlare grässlag inbergades 2124 Læ hö och 20 kappland be-
 såddes dermed under året.

Inrättningens 6 kor afkastade 2894½ kannor mjölk, den bästa 639, den sämsta 283, hvaraf 32 kannor användts till upp-
 födande af calf, 36 till ostberedning, 735 till försäljning och
 2091½ till smör, hvarförutan 1984 kannor surmjölk vunnits.
 Ladugårdens afkastning beräknades till 195 rub. 86 kop. Vid
 årets utgång utgjordes ladugården af 7 kor, 1 calf och 1 tjur.

I anseende till lifsförnödenheternes prisförhöjning förhöjdes
 den på skolans stat föreslagna kosthållningen ifrån 45 till 60
 rub. för person.

Redogörelsen för inrättningens kassa utföll på nedanfö-
 jande sätt:

	Inkomst:	Rub.	Kop.
Behållning från förra året		329	37 -
Kosthållarens förskott		200	— -
Årsanslag för skolan		3000	— -
Intressen		25	56 -
Afgift af betalande elever		63	95 -
Inkomster från ladugården		211	65¾.
Försålda jordprodukter		50	25 -
Smärre inkomster från egendomen		21	44½.
Verkstädernes afkastning		185	98½.
Ersättning för förstörda redskap		15	35 -
	Summa	4103	56¾.

Utgifter:

Effekter enligt förteckning	335	35½.
Boställsrendet och öfriga onera	84	61½.
Aflöningar	1422	29 -
Till byggnader	420	— -

	Rub.	kop.
För gårdens behof	194:	10.
Kosthållning	1145:	70.
För verkstädernes behof	244:	2 ³ / ₄ .
Trycknings- och inbindningskostnader	6:	80.
Skrifttillbehör	24:	6.
Lysning	115:	44 ¹ / ₂ .
För sjukvård	36:	55 ¹ / ₂ .
Behållning till 1862	74:	62.
	Summa	4103: 62.

Fauna.

Af vilda djur förekomma i länet de i landet vanliga björnar, vargar, räfvar, lodjur, floduttrar, mårdar, mänkar, hiller, harar, hermeliner, ekorrar m. m. På sistnämnde djur är stor tillgång i norra Karelen; ekorr-skinns föryttras derföre i ofantelig mängd åt landthandlare. Vilda eller förvildade renar visa sig tidtals i Karelen; i deras följe någon gång en filfrass. Elgar hafva funnits, äro dock numera ytterst sällsynta. Bäfrar torde vara utödda, ehuru deras förfallna byggnader för icke alldeles länge sedan på ett och annat ställe ännu varit synlige. Jagten å skadedjuren idkas icke i det omfång och med det allvar, samt den framgång, som önskeligt vore och behofvet kunde påkalla. Så mycket till guvernörsemetets kännedom kommit hade under qvinquennium ifrån 1851—55 blifvit dels fällda, dels fångade 38 björnar, 130 vargar, 25 loar och 1474 räfvar, samt emellan 1856—1860: 60 björnar, 148 vargar, 44 loar, 1753 räfvar. Den skada rofdjuren åstadkommit uppgafs emellan 1851—1855 till 140 kor och 667 får, hvaraf värdet torde kunna uppskattas till 2067 rub. och emellan 1856—1860 till 88 hä-

star, 616 kor, 1222 far, 72 svin, uppskattade i värde till 11656 rub. Ibland sjödjur bör här nämnas skjälén, hvilken, ehuru sällsynt, förekommer i länets större vatten.

Vildfogel förekommer i ymnighet af de i Finland vanliga slagen, och lemnar jagten efter dem en icke alldeles obetydlig födo- och inkomstkälla genom försäljning i synnerhet i S:t Petersburg. Af guvernörsemetet uppskattades försäljning af fogel år 1855 till 11100 par, 1856—18700, 1857—14200, 1858—13150, 1859—11360 och 1860 till 15920 par. I norra Karelen är fogeltillgången ytterst ymnig, i synnerhet på orrar, hvilka fångas medelst snaror och om hösten förtryttras till landthandlande, hvilka infinna sig från södra landet, mest ifrån Kerimäki.

Fisk. Af de i Finland vanliga fiskslagen förekomma i länet allmänt: aborre, benunge, braxen, braxenpanka, girs, gädda, gös, harr, id, lake, lax, löja, muikka, mört, nejonögon, nors, röding, sik, spigg, stensugare. Dessutom ruda i Kiuruvesi och Libelits, samt stämman och linål likaså i Libelits. I Orivesi stora sjö förekomma rudor och ål. I allmänhet förslår fiskfångstens afkastning blott till husbehof och är på många ställen knapp, hvarföre deraf också blott i ringare mån försäljes inom länet. Några fiskartar hafva alldeles försvunnit i sjöar der de förut funnits; sådant uppges om laxen i några sjöar i Idensalmi och Kiuruvesi, likaså om gösen å sistnämnde ort. Undantag gör dock muikkan, hvilken fångas i större ymnighet, i synnerhet i Pielisjärvi härad, äfvensom i Rautalampi och äfven utom länet förtryttras, i synnerhet rommen deraf; 1859 uppgafs att i Rautalampi blifvit försälde 800 L \ddot{a} muikka; äfven i Pielavesi och Karttula finnes större tillgång på muikka. Pielisjärvi och Karttula hafva äfven rikare tillgång på mört, sistnämnde kapell äfven på girs. I Kesälaks har lax och sik fångats äfven till afsalu utom länet. Sikfiske idkas ock vid Konnus och Warkaus kanaler i Leppävirta, 1859: 200 L \ddot{a} . Värdet af den försälde fisken uppskattas af

guvernörsembetet för 1859 till 1000 rub. och för 1860 till 3700; för de föregående åren saknas uppgift. Fisken fångas med not, nät, ryssjor, mjerdor, katsja, pata, krok, håf, ljuster, långref, mete. Allmän är klagan öfver dess minskning; såsom orsak dertill uppgifves fångst under lektiden, begagnande af lagstridigt täta nötter, nät och ryssjor, samt de annars välgörande sjöfällningarne. Att förekomma fiskens ytterligare förminskning har allmogen blifvit uppmanad att förena sig om lämpliga åtgärder, och hade till följe deraf intill Maj månad 1861 inom Kuopio län fiskeriföreningar blifvit ingångne i Pielavesi, Nilsjä, Kides med Bräkylä, Tohmajärvi med Kihelysvaara, Ilomants och Enotaipale, samt voro under förberedning i åtskilliga andra församlingar.

Boskapsskötseln intar näst jordbruket folkets viktigaste subsistensmedel och det hvilket lemnar den säkraste penningeförtjenst. Hästen skötes med omsorg. Der hötillgången är knapp födes den med hackelse af halm eller agnar, som blandas med drank, mjöl eller hafra, samt hö under nätterne och på resor. Ifrån ålder hafva ock de Karelska och Savolaksska hästarne, ehuru små till växten, för sin snabbhet och uthållighet haft godt ryckte om sig, och har deras afsättning till orter utom länet, såväl i Finland som Ryssland, i synnerhet å vintermarknaderne i Kuopio varit ganska förmånlig. Det händer att de bästa hästarne redan försäljas vid 3 å 4 års ålder; hvarföre man begynt befara racens försämring; ehuru ett för landets samtliga län beviljadt årsanslag till uppmuntrande af en förbättrad hästafvel äfven kommit Kuopio län till godo.

Hornboskapen, ehuru af liten inhemsk ras, lemnar under somrarne i anseende till det i synnerhet på öfvergifna svedjemarker rikeliga gräsbetet, god afkastning. Under den långa vintern deremot i följd af mindre vårdad behandling, då den mest fordras med långhalm, ofta ock svältfodes, uti fuktiga fahus utan

spiltor och golf, särdeles i Karelen, ringa behållning. Antalet af stenfåhus har dock efter hand ökats, år 1855 räknades i Libelits länsmansdistrikt 150 sådana. Icke obetydligt antal boskap säljes ock till slagt.

Fårafveln tarfvar mycken förbättring; allmogen eger nästan ensamt grofulliga får af finsk ras, hvilka klippas 2 gånger om året och afkasta 2—3 æ ull, hvilken åtgår till folkets eget behof, till förfärdigande af vinterbeklädnader. Föga deraf torde föryttras. Får af finare ull, tyska eller spanska egas nästan ensamt af possessionater ibland herremannaklassen.

År 1805 uppgafs af Djurberg husdjurens antal i Kuopio län till 21190 hästar, 65210 nötkreatur och 90970 får, således en häst på något mera än 3 kor och $4\frac{1}{3}$ får. Det derpåföljda kriget, samt inträffad kreaturspest hade sedermera bidragit till kreaturens minskning. Ehuru länet under tiden ökats med Kerimäki och Säminge socknar uppgafs 1824 hästarnes endast till 16568, nötkreaturens till 57331 och fårens till 63065, och år 1827 till ännu mindre eller 14913 hästar, 47616 nöt och 55082 får; belöpande sig sålunda på en häst, 3 kor och närmare 4 får¹⁾. Vi vilja icke påstå att dessa uppgifter äro på siffran riktiga; men man bör dock i alla händelser kunna antaga dem icke sakna all grund. Under det följande årtiondet befinnes förhållandet förändradt. Ehuru genom 1831 års länefördelning Randasalmi, Jorois, Kerimäki, Säminge och Pieksämäki ifrån länet blifvit fränskiljde, uppskattades likväl kreaturens antal år 1839 till omkring 25700 hästar, 51500 nöt och 77200 får, och hade i synnerhet hästarnes antal proportionsvis tillväxt, då på en häst belopp sig 2 kor eller 3 får. För de följande aren sakna vi uppgifter, men

1855 räknades	36700 hästar,	118800 nöt,	60700 får,
1860	„ 37500	„ 135750	„ 70500

¹⁾ Bockerska samlingarne.

hvarvid således hästarna förhöllo sig till nötkreaturen som 1 till 3,3 och till fåren som 1 till 1,9. Fördelade på länets 1415 mantal, skulle således på 1 mantal belöpa sig i det närmaste 27 hästar, 96 nöt och 50 får, och med jemn fördelning på häraderna skulle i

Kuopio	härad	finnas	6970	hästar,	25231	nöt,	13104	far,
Idensalmi	”	”	6625	”	23984	”	12456	”
Rautalampi	”	”	5300	”	19187	”	9965	”
Pielisjärvi	”	”	6095	”	22065	”	11459	”
Libelits	”	”	5804	”	21010	”	10911	”
Ilomants	”	”	6705	”	24272	”	12605	”

Fördelade på länets 7441 hemman skulle på hvarje belöpa sig vid pass 5 hästar, 18 nöt och 9 får,

på Kuopio härad	1189	hemman	5-6	”	21	”	11	”
” Idensalmi	”	1169	”	5-6	”	20	”	10-11
” Rautalampi	”	896	”	5-6	”	21	”	11
” Pielisjärvi	”	1150	”	5	”	19	”	9-10
” Libelits	”	1643	”	3-4	”	12-13	”	6
” Ilomants	”	1394	”	4-5	”	17	”	9

Räknar man att en häst, endast fodrad med hö, skulle behöfva $1\frac{1}{2}$ L \mathcal{R} i dygnet, ett nöt 1 L \mathcal{R} och ett får 7 \mathcal{R} , samt att de endast under 5 månader kunna lifnära sig medelst bete å marken, således under 7 månader eller 210 dygn måste stallfodras, så blefve behofvet af hö under år 1860

för hästarne	12812500	L \mathcal{R} ,
” hornboskapen	58507500	”
” fåren	5181750	”

Summa höbehofvet 76501750 L \mathcal{R} .

Ofvanföre hafva vi funnit länets höafkastning i medelväxt sannolikt utgöra endast 27 millioner L \mathcal{R} ; således endast omkring tredjedelen af det verkliga behofvet, hvarföre det bristande måste fyllas genom hackelse, halm, lof m. m.

Af andra husdjur uppges för

1855: 33000 svin, 1000 getter.

1860: 49800 „ 1570 „

Genom epizootier uppgåfvos hafva omkommit emellan åren 1856—1860:

hästar 467 genom qvarka, skabb eller springorm,

nöt . 523 „ skabb, mjeltbrand eller rödsot,

får . 8 „ kringssjuka; och uppskattades skadan till

17035 rubel.

Under samma tid hade af rofdjur blifvit slagne 88 hästar, 616 nöter, 1222 får, 72 svin, in summa för ett värde af 11656 rubel. År 1860 voro af blixten ihjälslagne 7 kor och 7 får.

Deremot uppgåfvos såsom försälde 9780 hästar, 16432 nöter, 910 får, 640 svin, förutom 35720 L \mathcal{R} kött, 247970 L \mathcal{R} smör och 68380 L \mathcal{R} talg; hvaraf värdet, beräknadt för en häst 40, ett nöter 8, ett får 1, ett svin 3 rub.; ett L \mathcal{R} kött 80 kop.; ett L \mathcal{R} smör 3 och ett L \mathcal{R} talg 2 rub., skulle utgöra tillsammans 1433532 rubel.

Landtmannabinäringar, handtverkerier, manufaktur.

Jemte jagten och fisket intar försäljning af skogsvirke till bruken och sågarne, malmhåfning ifrån de jernhaltiga träsken, samt forsling af skogs- och bruksprodukter, äfvensom arbete vid bruken och sågarne det främsta rummet. Andra binäringar äro af mindre betydighet. Tjära brännes till husbehof, med undantag af de norra trakterne, Idensalmi och Pielisjärvi, der något tjära samt Pottaska tillverkas till afsättning i Uleåborg och Brahestad. Manfolkets hem- och handslöjder inskränka sig nästan uteslutande till förfärdigande af åkerbruks- och körredskaper för eget behof. Dock förfärdigas i Marttisenlaks och några andra byar af Libelits socken ett icke obetydligt antal åkdon, hvilka för sin lätthet och snygghet äro eftersökta och jemväl förtryttas utom länet, i synnerhet i Wiborgs län. År 1858 försålde sådana dit för 1000 rubel; år 1859 uppgafs de till Wiborgs län försälde kärrornes antal till 200, för hvilka nettobehållningen uppskattades till 1200 rubel. Af mindre betydighet som industri-grenar äro huggning af qvarnstenar, samt förfärdigande af grytor, hållspisar m. m. af tälgesten. Spånads- och väfnadsarbeten förfärdigas icke ens fullt till eget behof. Undantag häraf gör dock Suonenjoki kapell, der något linneväfnader af finare slag tillverkas jemväl till afsalu. I Libelits förfärdigas något valmar, som förtryttas. Af gammalt begagnades fem à sex bördiga båtar om 30 à 60 tunnors drägtighet till kommunikation orterne emellan. Sedan sjöfarten genom kanalers anläggning blifvit utvidgad och derigenom lifligare handelsrörelse beredd, tyckas större far-

tygsbyggnader varit i tilltagande. Under qvinqvennium 1851—1855 hade i länet blifvit byggdt ångfartyget Seura om 50 hästkrafter, åtskilliga segelfartyg och 7 lodjor; emellan 1855—1860 byggdes skrofven till 2 ångfartyg, 2 briggas, 1 barkskepp, 9 skonertar, 15 galeaser, utom åtskilliga pråmar och lodjor. I verksamhet voro 1860 i Kuopio 2 ångbåtar med 70 hästkrafter och 13 segelfartyg om 555 läster, i Joensuu 2 ångbåtar om 95 hästkrafter, 1 barkskepp och 13 lodjor om 1126 $\frac{1}{4}$ läster, samt å landsbyggnaden 14 landtmannafartyg med 919 läster. Underrättelserne öfver landthandeln äro högst bristfälliga. Utförsel ifrån länet sker förnämligast genom Saima kanal, der plankor och bräder utgöra hufvudexportartikeln. Från en del af östra Karelen forslas ock skogsprodukter öfver Lagoda direkt till S:t Petersburg. Anse- nliga kvantiteter tackjern afgå årligen från Wärtsilä och Möhkö jemväl till S:t Petersburg. Af skogsprodukter afsattes emellan 1856—1860: 75330 par skogsfogel, 771000 stycken såg- och timmerstock samt 6000 bjelkar. Ladugårdsafkastningens salubelopp är nyss förut uppgifvet. Till befrämjande af den inre hand- eln tjena marknaderne, af hvilka 2:ne årligen hållas i hvarje af länets städer. Approximatift uppges att vid vintermarknaden i Kuopio, omsättningen af varor som försäljas och köpas af sta- dens handlande, anses uppgå till ungefär 100000 rub. s:r och vid höstmarknaden till 15000 rub.; hvartill kommer det betyd- liga egendomsvärde, som allmogen sig emellan omsätter, och som icke torde vara mindre¹⁾). Ifrån Pielisjärvi och Nurmis in- komna ansökningar om tillstånd för marknaders hållande i lands- byggnaden hafva icke vunnit regeringens bifall, sedan förordningar utkommit ej mindre om nya städers eller köpingars anläggning derstädes, åu handelsbodars inrättande å landet. Medelst för- fattning af d. 18 Sept. 1856 förordnades om städers anläggning vid Warkaus fors i Leppävirta och vid Idensalmi sund i Iden-

¹⁾ Borgm. Rudba'ks uppgift

salmi socken. År 1860 berodde anläggningen af Warkaus stad på bestämmandet af stadsplan och utfärdande af fundationsbref. Angående en stad i Idensalmi förändrades planen medelst kungörelse af d. 24 Oct. 1860 i så måtto, att en köping skulle anläggas å Haukiniemi udde, hvilken underlyder Idensalmi pastorat, hvarest 4—5 handlande samt handtverkare utan hinder för skråförfattningar skulle få bosätta sig. I ersättning för den till köping afträdda marken skulle pastorsbolet tilldelas jord af det nya hemman, som bildats af Palois förut af ryska kronan med afseende å tillämnad fästningsanläggande disponerade och 1846 till finska statsverket mot 2700 rub. afträdde mark.

Handtverkerier:

År 1858 fanns följande antal handtverkare i Joensuu stad:

	Mästare.	Gesäller och lärlingar.
Bagare	1.	2.
Bleckslagare	1.	—
Bokbindare	1.	—
Färgare	6.	5.
Garfvare	5.	7.
Gelbgjutare	2.	3.
Glasmästare	1.	1.
Guld- och silfverarbetare	1.	2.
Hattmakare	2.	1.
Kardmakare	1.	—
Murare	2.	5.
Målare	3.	5.
Sadelmakare	5.	9.
Skomakare	4.	7.
Skräddare	3.	7.
Slagtare	1.	—
Smeder	3.	4.

	Mästare.	Gesäller och lärlingar
Snickare	2.	8.
Svarfvare	3.	5.-
Urmakare	1.	—
	<u>49.</u>	<u>72.</u>
	121.	

År 1859 räknades i Kuopio stad följande handtverkare:

Bagare	7, arbetare	8, tillverkningsvärde . .	2675,24 ¹ / ₂ .
Bleckslagare	5, ”	3, ” . .	872,72.
Bokbindare	4, ”	8, ” . .	825,50.
Färgare	9, ”	21, ” . .	4469, 7 ¹ / ₂ .
Garfvare	4, ”	4, ” . .	1224,99.
Gelbgjutare	1, ”	3, ” . .	320 —
Glasmästare	2, ”	— ” . .	670 —
Guld- o. silf- verarbetare	4, ”	11, ” . .	2438,37 ¹ / ₃ .
Hattmakare	5, ”	4, ” . .	350 —
Kakelmakare	2, ”	1, ” . .	300 —
Kardmakare	1, ”	1, ” . .	125 —
Kopparslagare	2, ”	4, ” . .	1519,61.
Murare	7, ”	24, ” . .	2780,54.
Målare	4, ”	5, ” . .	1080 —
Sadelmakare	5, ”	12, ” . .	5649 —
Skomakare	12, ”	23, ” . .	3140, 5.
Skräddare	8, ”	20, ” . .	3077,19.
Slagtare	2, ”	— ” . .	1003 —
Smeder	3, ”	10, ” . .	1145 —
Snickare	8, ”	16, ” . .	1901,40.
Socketbagare	1, ”	— ” . .	200 —
Svarfvare	7, ”	6, ” . .	1163,77.

Tengjutare	1,	arbetare	—	tillverkningsvärde . . .	?
Urmakare	3,	„	8,	„ . . .	1026,75.
Vagnmakare	2,	„	—	„ . . .	?
	<u>109.</u>		<u>192.</u>		
	301.				

1860 i Kuopio stad:

Bagare	7.
Bleckslagare	5.
Bokbindare	4.
Bryggare	1.
Färgare	10.
Garfvare	5.
Gelbgjutare	1.
Glasmästare	2.
Guld- och silfverarbetare	4.
Hattmakare	6.
Kakelugns- och krukmakare	2.
Kardmakare	1.
Kopparslagare	3.
Murmästare	9.
Målare	5.
Sadelmakare	7.
Skomakare	15.
Skorstensfejare	1.
Skräddare	11.
Slagtare	3.
Smeder	4.
Snickare	9.
Sockerbagare och konditorer	1.
Svarfvare	7.
Tenngjutare	1.

Urmakare	4.
Vagnmakare	2.

Antal af særskilte yrken 27, idkade af 130 mästare och 233 lärlingar, summa 363 handtverkare; eller 1 handtverkare på 11 af stadens 4015 personer.

Joensuu stad under samma tid:

Bagare	1.
Bleckslagare	1.
Bokbindare	1.
Färgare	6.
Garfvare	4.
Gelbgjutare	1.
Glasmästare	1.
Guld- och silfverarbetare	1.
Hattmakare	2.
Kopparslagare	2.
Murmästare	1.
Målare	3.
Sadelmakare	5.
Skomakare	3.
Skorstensfejare	1.
Skräddare	2.
Slagtare	1.
Smeder	2.
Snickare	3.
Svarfvare	3.
Urmakare	1.

Antal yrken 21, idkade af 45 mästare och 75 lärlingar, summa 120 handtverkare; eller hvarje 5:e person af stadens 598 invånare handtverkare.

I anscende till allmogens få behofver, och emedan desse vanligen förfärdigades af dem sjelf, har antalet af handtverkare

på landsbygden i allmänhet varit ringa. År 1843 utgjorde deras antal endast 137 mästare och 56 lärlingar, summa 193 handtverkare. Talrikast ibland dem voro skraddare 51 mästare och 31 lärlingar, summa 82, och skomakare 28 mästare och 14 lärlingar, summa 42, snickare 17 mästare, 3 lärlingar, smeder 17 mästare 2 lärlingar o. s. v. Handtverkarene fördelade på länets landtbefolkning utgörande samma tid vid pass 171600 personer, skulle lemna 1 handtverkare på 889 invånare. Fem år sednare, eller 1848, utgjorde antalet 186 mästare och 78 lärlingar, summa 265; deribland 91 skraddare, 61 skomakare, 42 snickare, 26 smeder, 18 garfvare, 12 murare o. s. v. Handtverkarene fördelade på länets 186835 landtinvånare = 1 på 705. År 1853 socknehandtverkare 311 mästare och 155 lärlingar, summa 466, hvilka fördelade på omkring 202333¹⁾ personers folkstock gifva 1 handtverkare på 434. Deribland 204 skraddare, 113 skomakare, 51 snickare, 42 smeder, 22 garfvare, 12 murare o. s. v.

År 1858 = 388 mästare och 149 lärlingar, summa 537 handtverkare, fördelade på landets folkstock eller 211404 = 1 handtverkare på 375 personer.

År 1860 = 364 mästare och 135 lärlingar, summa 499 handtverkare, fördelade på folkstocken 201073²⁾ = 1 på 403.

¹⁾ Uppgift på Greker saknas.

²⁾ Uppgift om Grekerne saknas.

För 1860 meddelas följande tabell grundande sig på kronofogdarnes uppgifter om landthandverkare:

	Kuopio härad.	Idens. härad.	Raut. härad.	Pielisj. härad.	Libel. härad.	Ilom. härad.	Sum- ma.
Färgare	1	4	7	1	2	1	13
Garfvare	2	4	4	3	6	2	24
Hattmakare	1	—	—	—	1	—	2
Kastmaschinsma- kare	1	—	—	—	—	—	1
Murare	1	1	4	—	2	2	10
Målare	1	2	1	3	—	—	7
Sadelmakare	—	2	1	—	1	—	4
Skomakare	11	9	35	11	32	4	102
Skräddare	21	27	44	13	50	28	183
Smeder	3	4	9	4	27	2	49
Snickare	3	7	15	5	17	10	57
Svarfvare	—	—	1	2	3	—	6
Summa	45	60	121	42	141	49	458

Hvilka fördelade på länets landtbefolkning stor 201073 utgör en handverkare på 417 personer.

Utom hvad vi ofvanföre anført om de industrigränar hvilka hafva metallers bearbetning till föremål och om skogsprodukternes försågning, och hvilka begge utgöra, den vigtigaste delen deraf, aterstår att omorda öfriga fabriks- och manufakturinrättningar. I manufakturdirektionens berättelse för åren 1842 och 1843 uppgafs såsom då i länet befintligt endast ett lädergarfveri i Leppävirta, hvarutom privilegium till anläggande af en klädesfabrik i Joensuu 1842 blifvit utfärdadt. Äfven sedermera hafva de fortfarit att vara få till antalet och af ringa betydelse. Fem ar sednare eller 1848 omnämnas 1 pappersbruk i Kärrmetlaksby, Viando-Taipale i Kuopio socken, tillhörigt Slotts- och Lasarett-

lakaren G. M. Schmidt, med 10 arbetare och 1000 rubels produktionsvärde för året, och understödt af ett publikt lån af 2000 rubel;

1 Engelskt lädergarfveri, å Poikkola hemman i Kotolaks by af Leppävirta socken, tillhörigt bonden Erik Laitinen, med 4 arbetare och 1917 rub. produktionsvärde,

samt en klädesfabrik å Anttola i Libelits socken, tillhörigt färgaren J. Snellman, med 7 arbetare och 900 rubels tillverkningsvärde; inalles endast 3 fabriker.

1853: 1 ljus- och tvålfabrik, i Kuopio stad, tillhörigt handl. D. I. Bastman, med 6 arbetare, och tillverkningsvärde för 3500 r.

Kärmetlaks eller Viando förutnämnde pappersbruk, med 7 arbetare och 1150 rubels produktionsvärde, samt ett publikt lån af 2000 rubel.

Kotolaks ofvannämnde Engelska lädergarfveri med 3 arbetare och 1180 rubels produktionsvärde.

Ett lädergarfveri i Leppävirta kyrkoby, tillhörigt bonden Pett. Itkonen med 4 arbetare och 2175 rub. 60 kop. tillverkningsvärde.

Anttola förutnämnde klädesfabrik med 5 arbetare och 600 rubels tillverkningsvärde.

En kardfabrik i Kotolaks by af Leppävirta socken, tillhörig bonden Christ. Itkonen, med 4 arbetare och 600 rubels produktionsvärde.

Ett gjuteri jemte mekanisk verkstad, tillhörigt handelsbolaget P. Wahl & Comp., med 31 arbetare och 8314 rubel arbetsvärde, samt ett publikt lån af 10000 rub. Summa sju fabriker.

1858 finna vi uppräknade ett Engelskt lädergarfveri i Kuopio, tillhörigt sadelmakaren C. G. Svahn med 4 arbetare, och tillverkningsvärde 2020 rub.

Anttola klädesfabrik, da med 9 arbetare och ett arbetsvärde af 909 rubel.

Kotolaks kardfabrik med 2 arbetare och 270 rubels arbetsvärde, samt Warkaus mekaniska verkstad, med 34 arbetare, 12835 rub. 30 kop. produktionsvärde och publikt lån af 10000 rub. — Således in summa endast 4 fabriker. Upphört hade eller varit i verksamhet ljus- och tvålfabriken i Kuopio, Viando pappersbruk, hvilket år 1857 genom vådeld blifvit förstördt och sedan icke återstaldt, och begge läderfabriken i Leppävirta.

Om manufakturernes beskaftenhet år 1859 upplyser följande tabell:

Belägenhet och namn.	Privil. datum.	Egare eller disponent.	Antal arb.	Antal vatten- verk, maschi- ner m. m.	Tillverknin- gens belopp.	Tillverkn.- värde.	Publ. lån.	Anm.
Anttola klädesfabrik i Libelits socken.	Den 19 Sept. 1827.	Färgaren Isak Snell- man.	7	1 kard-, 2 plysmaschi- ner, 2 spinn- stolar med 60 spindlar hvar, och 6 väfstolar, 1 rugg- och 1 dekater- maskin, 1 klädesvalk.	800 Ø dels gröfre, dels finare finskt ull, till 676 $\frac{1}{4}$ aln kläde.	Rub. 817 Kop. 44	—	Hela året i verksambet.
Taipale pappersbruk i Wiando by af Kuopio socken.	Den 19 Juni 1844.	Las. Läkaren G. M. Schmidt.	—	—	—	—	2000	Afbrann d. 25 Mars 1857, ej i- ståndsatt.
Kuopio stad, ljus- och tvåfabrik.	Den 12 Juni 1850.	Handl. Dan. F. Bastman.	—	—	—	—	—	Innehafva- rens kon- kurs d. 18 $\frac{1}{4}$ 1859.

Belägenhet och namn.	Privil. datum.	Egare eller disponent.	Antal arb.	Antal vattenverk, maskiner m. m.	Tillverknings belopp.	Tillverkn. värde.		Publ. lån.	Anm.
						Rubel.	Kop.		
Leppävirta kardfabrik.	D. 2/4 1851.	Bonden Kristofer Itkonen.	2	3 kard-tist-maschiner med dertill hör. byggnad.	1500 par kardor.	450	—	—	—
Läderfabrik i Leppävirta socken och by.	D. 9/4 1851.	Bonden Petteri Ikonen.	4	Två väningar, nedre af grästen med 11 i jorden nedgräfna större barkkar; öfre: boningsrum	103st. större o. 204 mindre ko- o. oxhudar samt 950 kalfskinn.	1506	—	—	Hela året i verksamhet.
Läderfabrik i Kuopio stad.	D. 17/12 1851	Sadelmakaren K. G. Svahn.	5	Två väningar; öfre verkstad o. torkrum, nedre för sedd med 27 barkkar.	Begagnat 200 tunnor inhemska bark o. 65 t: r ekbark. Beredde 150 ox-, 500 ko- o. 1000 div. skinn.	3450	—	—	—

Läderfabrik i Kides socken.	D. 12/4 1854.	Landthushållaren En. Fr. Elfven-gren.	—	—	—	—	—	Veterl. ännu icke i verksamhet.
Kakel-, fajans- och pannefabrik.	tak-D. 11/12 1856	Konditor K. G. Wiik.	—	—	—	—	—	Fabriksbyggnaden ännu ofulländad.
Kuopio tändstickfabrik.	—	Handlanden Moldakoff.	24	—	—	4500	—	—
Kuopio tegelbruk (år 1858).	—	—	—	—	76000 tegel.	650	—	—
Bränvinsbränneri (1858).	—	Handlanden Röring.	16	—	5200 kan-nor.	4680	—	—
Ölbryggeri i Kuopio (1859).	—	Wiik.	6	—	9000 kan-nor.	2050	—	—

För 1860 finna vi af Kronofogdarne uppgifna:

I Kuopio socken	3 kalkbruk	med 8 arbetare	och 1340 rubel produktionsvärde.
”	”	1 tegelbruk	”
”	”	1 lädergarveri	”
”	”	1 ”	”
”	”	1 ”	”
”	”	1 kapell	”
”	”	1 kardfabrik	”

Belägenhet och namn.	Egare eller disponent.	Antal arb.	Tillverkn.-värde.		Publ. lån.
			Rub. ;	Kop.	
Engelskt lädergarfveri i Kuopio stad.	Sadelmakar C. G. Svahn.	5	3200	—	—
Anttola klädesfabrik i Libelits socken.	Färgaren J. Snellman.	5	514	64	—
Kotalaks kardfabrik i Leppävirta.	Bonden Krister Itkonen.	2	450	—	—
Engelskt lädergarfveri i Leppävirta kyrkoby.	Bonden P. Itkonen.	3	?	—	—
Warkaus mekaniska verkstad i Leppävirta.	Handelsbol. P. Wahl & Co.	40	20183	44	10000
Strömsdals mekaniska verkstad i Nilsjä.	Fabrikanten Ponomaroff.	16	7371	—	—
Fabrik för tillverkning af fosforstickor i Kuopio stad.	Handl. W. Moldakoff.	25	3705	—	—
Hildula kalkbruk i Kuopio socken.	Posses. F. W. Salenius.	6	750	—	—
Ölbryggeri i Kuopio stad.	C. G. Wiik.	4	2250	—	—
D:o i d:o	Handl. C. J. Fogman.	5	3000	—	—
Niirala ölbryggeri i Savilaks by af Kuopio s.	Handl. C. J. Fogman.	1	800	—	—

Produktionsvärdet af uti verksamhet varande manufaktur- och fabriksinrättningar, så vidd uppgifvet är, utgjorde således för året 42224 rubel 8 kopek; hvaremot en af dessa inrättningar häftade för ett publikt lån af 10000 rubel.

Under samma år utfärdades privilegier till anläggande af en porter- och ättiksfabrik i Savilaks by af Kuopio socken för handlanden C. J. Fogman;

en läderfabrik i Kemie by af Tohmajarvi socken för socknegarfvarn A. Björklund;

ett bomullsmanufakturverk i Puhois by af Kides socken för handlanderne S. Parviain och J. Mustonen, samt af

en mekanisk verkstad och gjuteri vid Strömsdals jernbruk, hvilken inrättning jemväl samma år trädte i verksamhet.

Jordlägenheter och beskattning.

Enligt de äldsta i Senatens archiv förhanden varande uppbördslängder öfver Nyslotts län, eller för år 1543, finna vi landskapet Savolaks deladt i 3 kyrkosocknar, det egenteligen såkallade Savolaks (S:t Michel) Jokkas och Säminge, hvilka åter för förvaltningen och uppbörden befinnas utgöra 5 länsmansdömen, nemligen Säminge, Rantasalmi, Jokkas, Wisulaks eller Wäsulaks och Pellosniemi, samt inbegripa de delar af landskapet, hvilka för närvarande höra till S:t Michels län. De norra trakterne torde varit föga bebodde och ditintills begagnats såsom utjorder, urfjellar, arvioländer eller som de ock kallades, erämaat. Som vi ofvanföre sett, begynte man dock omkring denna tid att derstädes anlägga en kungsgård, samt påtänka kyrkobyggnad. År 1549 uppges Savolaks omfatta 5½ länsmansdömen och omnämnes ibland dem Tavisalmi halfva länsmansdöme, hvarmed det nuvarande Leppävirta och Kuopio samt i allmänhet de nordligare trakterne af Savolaks betecknas. Tavisalmi delades då i tvenne fjordingar och jorden beskattades efter såkallade skatteskinntal, emedan den äldsta skatten utgått i skinn. Ett skatteskinntal borde innefatta så mycket jord att 3 pund säd, råg, korn och hafra till jemn delning å den årligen såddes. Då den besädda jorden icke utgjordes af en gång för alla upptagen åker, utan af sved, blef den af dertill utsedda synemän årligen uppskattad, och skulle för hvart skatteskinntal utgöras ½ spann säd. Men, heter det, efter jorden icke är allestädes så fruktbar och korngill, att bönderne förmå utgöra korn efter hela

skatteskinnetalet, som honom (them) med rätta bordhe, therefore äre the vane utgöra, hvad the bäst åstakomma kunde, påtz the skola icke bliffwa förarmadhe och ödelagde, dogh hwaroffter sijn verderingh“. I brist på spannmål erlades derföre fortbrande skinn eller andra varor, och ansågs, efter det var godt till, 1 loskinn motsvara 5—8 skattskinn, ett elgskinn 2—5, ett nård- 2—3, ett räf- 2—4, ett utter- 1—3, ett menk- $\frac{1}{2}$ —1, två hiller- 1, två hermelin- 1 och 10—12 gråverk- eller ekorre-skin 1 skattskinn. Likaså ansågos 2 R gäddor motsvara 1, en ko 8, ett får 2 och en bock eller get 2 skattskinn.

Hela Tavisalmi uppskattades 1549 till endast 112 skattskinn. Hela utsädet utgjorde således endast 336 pund af de vanliga tre sädesslagen, vid pass 30 tunnor. En annan utlaga, gengärd kallad, beräknades efter hela och halfva skatter, då 5 skattskinn beräknades för en hel, och mindre för en half skatt och utgjordes i hafra, hö, ved, dagsverken, fisk; en tredje, beräknad efter fjerdingar i korn, gäddor, stock, bräder, tjära, näfver, hakjern, kalk.

Rautalampi, af gammalt räknadt till Tavastland och intill Gustaf III:s tid hörande till öfre Sääksmäki härad af Tavastehus län, utgjorde intill början på 1560 talet en utmark, erämaa, till de södra tavastländska socknarne, och omnämnes först 1561 såsom särskild socken, men omfattade då det vidsträktta området som nu är fördeladt uti socknarne Laukkas, Wiitasaari, Saarijärvi och Rautalampi, och hade enahanda skattläggning som det öfriga Tavastland. Hela området fördelades i 3 fjerdingar och endast i $19\frac{23}{24}$ skatter, och erlades för hvarje $13\frac{1}{2}$ mark penningar, 9 L gäddor och 9 L torr abborre och mört. Befolkningen uppges hafva utgjort 158 skattebänder och 67 fräselandbänder. Bågskatter, som utgjordes af hvar bonde, son eller måg, af minst 15 års ålder, räknades 238.

Då Pontus de la Gardie år 1589 krigade i Karelen, lät

uppgöra mantalsförteckningar och uppbära skatt, omnämns i den till det nuvarande Kuopio län hörande andelen Ilmansi socken med Pelchjerffwi, Såffuanlax, Tohmajerffni och Libelis kapeller, och beräknas de besuttna rökarna till 189. De nordligare trakterne, innefattande det nuvarande Lieksa eller Pielisjärvi, Nurmis, Kaavi och Juuka, voro öde.

Allt efter som landet sedermera tilltagit i befolkning och odling, har äfven beskattningen och dess kamerala indelning, hvaraf beskattningen berodde, undergått förändring. År 1664 begynte en jordransakning i Savolaks och fortsattes under den påföljande tiden; till följe hvaraf en ny beskattning derstädes infördes, hvilken beräknades efter skattmarker och mantal. Som likväl denna skattläggning icke verkställdes efter föregången mätning, hade beskattningen blifvit i hög grad ojemn, så att en del af jorden i synnerhet i södra delen af landet blifvit beskattad utöfver hvad den förmådde bära, en annan del åter för ringa, förordnades 1772 att hela Savolaks skulle undergå ordentlig skattläggning, och bestämdes d. 28 Juni 1775 närmare om sättet att densamma verkställa. I Karelen fortfors länge att årligen anställa taxeringar och derefter bestämma den utgående skatten, intill dess år 1766 stadgades om den såkallade mediumröntans införande, då ett medium borde beräknas af hvarje sockens ifrån 1750—1764 års utgång erlagde skatt, och denna sålunda uppkomna medelränta utgöra den kronan ifrån jorden tillkommande årsinkomst. År 1775 förordnades tillika med Savolaks jemväl för Karelen om ordentlig skattläggning. Dock har hittills det gamla skattetalet i arviurublar varit vanligt. Samma method som i Savolaks skulle jemväl följas i det ifrån Tavastehus län till Kuopio öfverförda Rautalampi, der dock jemte mantal de ifrån gammalt i Tavastland öfliga skattetalen af heshatter, örepenningar, bågar och kor fortforo att vara öfliga. Enligt den föreskrifna beskattningen efter det vissa tunnelandet, skulle ett mantal i dessa

orter innefatta minst 600 och högst 1700 tunneland odlingsbar jord, samt tunnelandet beskattas ifrån 1—6 runstycken svenskt banco eller ifrån $\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ kopek silfver, allt efter jordmonens bättre eller sämre beskaffenhet, samt mera eller mindre fördelaktiga läge i afseende å kommunikation med afsättningsorter. Sedermera medgafs landshöfdingen rätt, att utöfver det högsta tunnelandstalet tillägga 100—300 tunneland såsom ersättning för smärre icke afskilda impedimenter, hvarigenom högsta tunnelandtalet på ett mantal utgör 2000 tunneland. Dessa beskattningar efter det vissa tunnelandet befunnos dock äfven bristfälliga, dels i anseende till de för dem utfärdade mindre bestämda och i början allt för stränga principer för jordens beskattning, dels de origtigheter och det missförstånd som vid deras tillämpning vid skattdäggningarna egt rum. Enligt hvad landshöfdingen å orten Olof Wibelius år 1806 till Kongl. Maj:t inberättade, hade vid dessa skattdäggningar inträffat, att då en del hemman blifvit för lågt nersatte, åter andra blifvit med så dryga räntor belagde, att åboerne icke förmådde dem utgöra, samt att, om detta missförhållande icke rättades, hemmanens undergång och ödesmal vore att befara. Också hade, allt efter som den nya skattdäggningen trädte i verkställighet, resterne allt mera tilltagit. Vål hade i enlighet med Kongl. brefvet d. 22 Dec. 1802, flere hemmansåboer i kronofullmäktiges närvaro låtit undersöka landtmätareförrättningarnes rättighet, och, der klagan öfver för hög beskattning befunnits billig, rättelse skett; men som i länet funnos sådana åboer, hvilka saknade medel, att ikläda sig den kostnad, som till denna undersökning erfordrades, och tvärtom i brist på tillgångar voro nödsakade, att öfvergifva sina hemman och lemna dem i ödesmål, hellst de hemmanen åsatte räntor, i synnerhet i den mest aflägsna delen af länet vore 20—24 gånger högre än tillföre. Landshöfdingen föreslog derföre tillsättandet af en komité för att granska den föregångna skattdäggningen; men som

en sådan ansågs blifva alltför kostsam för kronan, vann förslaget icke konungens bifall. Deremot tilläts landshöfdingen att medelst allmän kungörelse anmana länets innevånare, som anse sig vara lidande och tilltro sig kunna sådant styrka, att inom viss föreskrifven tid hos honom sig anmäla, hvarpå ojäfvige landtmätare jemte kronoombud egde undersöka förhållandet, och ärendet till landshöfdingens och regeringens slutliga pröfning öfverlemna. Då 1808 års krig utbröt och landet underlades ny styrelse, var således beskattningsverket i det såkallade Savolaks- och Karelens län stadt i ett öfvergångstillstånd och utvägar voro påtänkte att nedsätta den dryga beskattningen.

År 1809 finna vi länet indeladt i fyra häradar, nämligen:

1) Öfre Savolaks härad, innefattande socknarne Kuopio, Idensalmi och Rautalampi, hvilka jemväl då omfattade de sedermera skilda socknarne Pielavesi och Nilsjä. Af dessa voro då uppskattade

		Hemman.	M a n t a l.			
			Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Kuopio	socken till	233	59,820	155,556	—	215,376
Idensalmi	” ”	371½	57,807	237,810	—	295,617
Rautalampi	” ”	192	30,778	98,409	2,833	132,020
Summa		796½	148,405	491,775	2,833	643,013

2) Nedre Savolaks härad innefattande Leppävirta, Jorois, Picksämäki, största delen af Rautalampi samt delar af Kerimäki och Säminge; fördelad

	Hemman.	M a n t a l.			
		Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Rantasalmi socken i . .	258 $\frac{1}{6}$	57,901	74,807	—	132,708
Jorois " " . .	135	25,042	29,435	—	54,477
Leppävirta " " . .	198	24,517	51,429	0,5	76,446
Pieksämäki " " . .	296	30,099	104,566	—	134,665
Kerimäki " " . .	54 $\frac{5}{6}$	8,417	10,958	—	19,375
Säminge " " . .	9 $\frac{1}{4}$	0,812	2,25	—	3,062
Summa	951 $\frac{1}{4}$	146,788	273,445	0,5	420,733

3) Karelens öfre härad bestående af Libelits och Pielisjärvi socknar, jemte till dem då hörande Kaavi och Nurmis, utgörande

	H e m m a n t a l.				Arvi-orubel.
	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.	
Libelits socken . .	41,25	827,75	2	871	413,812
Pielisjärvi " " . .	29,444	709,556	—	739	870,5
Summa	70,694	1537,306	2	1610	1284,312

Den af gammalt i Karelen begagnade arvi-orubelsberäkningen står icke öfverallt i enahanda förhållande till mantal, tvärtom är den på olika orter mycket varierande, hvarföre också uti Kejs. reskriptet till landshöfdingen i Kuopio d. 10 Aug. 1814 föreskrefs att vid storskiftet på ett mantal skulle beräknas i Pielisjärvi 10 arvi-orublar, i Suojjärvi $4\frac{1}{2}$, i Ilomants $2\frac{2}{3}$, i Libelits $2\frac{1}{3}$, i Tohmajärvi, Kesälaks och Kides $1\frac{1}{2}$ samt i Pelgjärvi 8 arvi-orublar. Denna bestämmelse tyckes dock icke komma till efterlefnad, utan har vid storskiftet och beskattningen den på marken anställda undersökningen samt egornes beskaffenhet och odling varit den bestämmande. I skatteköpsförordningen för länet af d. 26 Okt. 1827 bestämdes att $2\frac{2}{3}$ arvi-orubel

skulle motsvara ett mantal. Vid åtskilliga beskattningar, såsom brännvinsarrendets erläggande hafva 4 arviourublar beräknats på ett mantal. I medeltal hafva ock fyra arviourublar närmast ansetts motsvara ett sådant. Vid jämförelsen emellan arviourublar och mantal hafva vi derföre på åtskillige kameralisters råd, antagit förhållandet såsom 1—4, der icke uttryckeligen ett annat förhållande i jorde- eller landsböckerne befunnits utsatt. Efter denna beräkning skulle derföre

Libelits socken motsvara	103,453 mantal.
Pielisjärvi „ „	217,625 „
Summa Karelens öfre härad	321,078 mantal.

4) Karelens nedre härad, hvartill hörde Kesälaks, Kides, Tohmajärvi, Pelgjärvi, Ilomants samt en liten del af Suojärvi, vanligen sammanräknadt med Ilomants, hvilka enligt jordeboken uppskattades

	Skatte.			Krono.			Frälse.			Summa.	
	Hemman.	Arvio- rubel.	Man- tal.	Hemman.	Arvio- rubel.	Mantal.	Hemman.	Arvio- rubel.	Mantal.	Mantal.	Mantal.
	Kesälaks	5	3,187	0,797	108	45,065	11,578	—	—	—	—
Kides	13,166	9,625	2,406	481,833	234,187	59,391	1	0,75	0,187	0,187	61,984
Tohmajärvi	18,5	14,062	3,515	390,5	230,437	66,609	6,333	4,375	1,969	1,969	72,093
Peljärvi	1	—	0,5	3,5	0,031	0,906	66,5	39,625	9,906	9,906	11,312
Ilomants	13,042	11,656	2,914	326,958	179,656	45,882	78	83	20,75	20,75	69,546
Kuopio läns Suojärvi andel	—	—	—	26	36,75	3,675	—	—	—	—	3,675
Summa	50,708	38,531	10,132	1336,791	726,126	188,041	151,833	127,75	32,812	32,812	230,985

Hela länet således = 1615,809, eller vid pass 1616 mantal.

Vid nämnde tid eller 1809 utgjorde kronans uppbörd, med undantag af militie medlen:

I öfre Savolaks härad:

	Svenskt Banko specie.		
	Riksdaler.	skill.	rst.
Årets uppbörd	11968:	32.	11.
Förra årens rester	1433:	17.	4.
	<u>Summa 13402:</u>	2.	3.

I nedre Savolaks härad:

Årets uppbörd	11352:	27.	9.
Förra årens rester	3322:	25.	6.
	<u>Summa 14675:</u>	5.	3.

I Karelens öfre härad:

Årets uppbörd	10167:	29.	10.
Rester	726:	42.	6.
	<u>Summa 10894:</u>	24.	4.

I Karelens nedre härad:

Årets uppbörd	9507:	34.	2.
Rester	701:	8.	—
	<u>Summa 10208:</u>	42.	2.

1809 års debitering af kronomedlen summa . 42996: 28. 8.

Föregångne årens rester 6183: 45. 4.

Summa summarum 49180: 26. —

Efter 1 rub. 44 kop. s:r på en riksdaler banko specie, skulle hela länet varit debiteradt för 70819 rub. 98 kop. silfver; deraf årsdebiteringen 61915 rub. 10 kop. och resterne 8904 r. 88 k. Debiteringen fördelad på häraderna utgjorde

för Savolaks öfre härad	19298 rub.	94 ³ / ₄ kop.,
” ” nedre ”	21132 ”	15 ³ / ₄ ”
” Karelens öfre ”	15688 ”	9 ”
” ” nedre ”	14700 ”	78 ¹ / ₂ ”

Af denna uppbördssumma

Svenskt banco specie.											
Afkortades		Anordnades		Lefverades		Resterade					
Rdr	skill.	rst.	Rdr	skill.	rst.	Rdr	skill.	rst.	Rdr	skill.	rst.
1268	17	4	1637	16	—	8962	15	3	1534	1	9
706	14	2	3437	35	8	9457	28	6	1073	22	11
234	14	11	208	40	10	9283	21	8	1167	42	11
691	24	11	275	13	8	8973	6	4	268	45	3
2900	23	3	5559	10	2	36676	23	9	4044	16	10
4176	69 ³ / ₄	—	8005	26 ¹ / ₂	—	52814	15 ⁴ / ₄	—	5823	86 ¹ / ₂	—
Summa											
eller i ryskt silfver . . . Rub. sr											

Afkortningen och resterne med 10000 rub. 56 $\frac{1}{4}$ kop. afdragne ifrån den debiterade summan 70819 rub. 98 kop. lemna i anordnade och influtna medel statskassan till favör 60819 r. 41 $\frac{3}{4}$ kop.

För militiefonden uppgafs samma år

Debet:

	Rub. s:r.
Balans för 1808 såsom i landet innestående rest	2138: 65 $\frac{3}{4}$.
Uppbörd och inkomst 1809	15886: 80 -
	<hr/>
Summa 18025:	45 $\frac{3}{4}$.

Credit:

Afkortning	27: 61 $\frac{1}{4}$.
Anordning och behållning	17623: 10 -
Utestående rester	374: 74 $\frac{1}{2}$.
	<hr/>
Summa 18025:	45 $\frac{3}{4}$.

Landets hela uppbördssumma skulle således utgjort 88845 rub. 44 kop. eller 54 rub. 95 kop. på mantal.

De af Wibelius förutsagda följderna af den dryga beskattningen dröjde icke att snart nog visa sig. Kriget hade hindrat de åtgärders vidtagande, hvilka skulle leda till att lindra utskylderna, hvarföre genom Kejsarl. bref till landshöfdingen i Kuopio d. 23 Sept. 1812 en ytterligare tid till anmälan om förmedlings undersökningars erhållande lemnades allmogen sålunda, att ansökningar derom borde inlemnas inom 6 månader efter af landshöfdingen till orten utfärdad kungörelse. Emellertid drog ut på tiden innan rättelse kunde ske. De tilltagande resterne och deraf konstaterade fattigdomen i länet väckte äfven den nya regeringens uppmärksamhet. I Senatens underdaniga berättelse till Kejsaren angående landskulturens, handelns och näringarnes tillstånd i Finland, afgifven d. 27 Juni 1816, återopades dåvarande landshöfdingens Gust. Aminoffs afgifna utlatande, att många hemman äro så betungade med en skatt som aldrig kan

utgå, då de för inträffande nattfroster sällan gifva duglig säd, tilläggande såsom bevis härpå, att, vid anställd auktion, till utbudande af 70 särskilda restskyldiga lägenheter i Nurmis och Idensalmi, endast 20 blifvit inropade; hvaremot ingen velat emottaga de öfriga 50. Äfven andra orsaker till den iråkade fattigdomen uppgafs. Ibland dem, att den hälft af kostnaden för storskiiftarbetet, hvarföre kronan, enligt Kungl. förordningen af d. 8 Maj 1778, förklarar sig villig ansvara, till flere tusende rubel blifvit af länet förskottsvis utbetald, utan att derföre ännu någon ersättning utfallit; att enligt Kejsrerliga förordningen den 31 Juli 1811, angående vissa omständigheter som komma att iakttagas i mål om besittningsrätt till kronohemman, den afgående åboen icke godtgjordes för transportskillingen och den å lägenheten använda kostnad, hvilket, förenadt med osäkerheten att framför andra till besittningsrätten nära berättigade pretenderer under pågående storskiifte få behålla hemmanet, föranledde håglöshet, minskade arbetsfliten och betog kronohemmansinnehafvare, till hvilken klass största delen af befolkningen hörde, möjligheten att till sitt jordbruks upphjelpande erhålla lan. I sin berättelse för 1817 framhåller landshöfdingen vidare såsom menligt för länets uppkomst, det i ofvannämnde förordning förekommande stadgande, att då endast äldste broder tillträder hemmanet efter sin far, de yngre barnen ingen skälig lösen erhålla, icke heller af hemmanets förkofran någon fördel hafva; hvaraf följden blef att de sistnämnde skiljde sig från hemmanet och jordbruket saknade arbetsstyrka. För att förekomma detta onda, samt framkalla större drift hos befolkningen till jordens odling ansågs i synnerhet storskiiftets påskyndande blifva ett tjenligt medel, emedan derigenom till nya hemman lempliga öfverloppsjordar kunde vinnas och den obesuttna befolkningen tilldelas. I denna afsigt blef landmätarens antal förökadt. För att icke betunga landet, blef äfven den kronan ålig-

gande utgiften för storskiftet genast utanordnad. Också finner man skatteförmedlingar på många ställen vidtagna. Ingendera åtgärd kunde dock med den skyndsambet fortsättas och fullbordas att icke ett sedan flere år grundlagdt missförhållande i beskattningen ännu länge fick fortfara och resterne tillväxa. Styrelsen fann sig derföre föranledd att öfver hela länet afskrifva resterne för åren 1808 och 1809. Efter 1810 debiterades de efter det bestämda tunnelandtalet utfästa räntorne årligen, men genom Kejsarl. brefvet till landshöfdingen i Kuopio d. 28 Apr. 1813 och 8 Febr. 1816 beviljades derjemte, att med uppbörden af de uppskattade räntorne för sådane hemman, hvilkas förmedlingsansökning berodde på sluteligt afgörande, tills vidare skulle anstå. Sedan dessa förmedlingsmål sluteligen blifvit afgjorda, hade resterne tillväxt till en enorm höjd. Detta inträffade i synnerhet i norra delen af öfre Savolaks härad, i Idensalmi, Nilsjä och Pielavesi, samt till någon del äfven i södra delen af samma härad eller i Kuopio och Rautalampi, äfvensom nedre Savolaks nedredels härad innefattande Rantasalmi, Kerimäki och Säminge, hvilka socknar, medelst kungörelse af d. 9 Okt. 1816, blifvit förökade med deras förut till Wiborgska guvernementet hörande sockneandelar, utgörande dessa förökningar för Rantasalmi 9,562 mantal, för Kerimäki 35,541 och för Säminge 45,354 eller in summa 90,457 mantal. Derjemte lades Nyslotts stad under Kuopio län.

1825 års uppbörd af kronans allmänna medel företer derföre nedanföljande tabell:

	1825 års debitering.		Förra årens rester.		Summa debitering.	
Kuopio stad	621	13	127	1	748	14
Nyslotts ”	191	24	—	—	191	24
Öfre Savolaks öfredels här.	18005	26	218451	33	236456	59
” ” nedre ”	15111	72	74943	24	90054	96
Nedre ” öfre ”	15342	85	4745	16	20088	1
” ” nedre ”	11413	19	49132	48	60545	67
Karelen öfre härad . . .	9125	11	562	32	9687	43
” nedre ” . . .	12099	94	833	18	12933	12
Summa	81910	44	348794	72	430705	16

Dessa rester kunde omöjliggen utan hemmanens ruin indrifvas, hvarföre de så vidt de uppkommit genom debitering af räntorne efter det bestämda tunnelandstalet eller de såkallade efterräntorne, medelst Kejs. reskript af d. 28 Jan. 1826 efterskänktes, hvarföre

	Afkortades.		Anordnades.		Lefvererades.		Resterade eller utestod som balans.	
I Kuopio stad	142	18	—	—	509	17	96	79
” Nyslotts ”	—	—	—	—	191	24	—	—
” Öfre Savolaks öfredels härad	174929	44	1071	79	18836	5	41619	31 ⁴⁾
” ” nedredels ”	63773	53	1335	25	9950	54	14995	64
” Nedre ” öfredels ”	233	23	561	84	13056	27	6236	67
” ” nedredels ”	44842	28	243	66	14474	27	985	46
” Karelens öfre härad	184	71	319	95	9034	33	148	44
” ” nedre ”	205	13	390	74	11959	95	377	30
Summa	284310	50	3923	23	78011	82	64459	61

4) Deribland uppördsmåns balanser 17981 rub. 17 kop.

Ehuru sålunda icke mindre än 284581 rub. 40 $\frac{1}{4}$ kop. förnämligast efterräntor blifvit afkortade och afskrifne, återstod icke dess mindre den betydliga sunman af 75773 r. 20 $\frac{1}{4}$ k. såsom rest, hvilken icke genom tunnelandstals beskattningen som alldrig utgått, utan genom den i allmänhet inom länet rådande fattigdom tillkommit. Med anledning deraf förordnades tvenne af landets embetsmän, öfverdirektörerne för tullverket Snellman och för landtmäteriet Molander, att medelst till länet företagande resor närmare undersöka orsakerne till detta sorgliga förhållande, derom afge berättelse och föreslå medel att upphjelpa landet ur sitt förfall. I Senatens med anledning af den inkomna berättelsen afgifna betänkande till Kejsaren d. 20 Juni 1827 andrages „hurusom ekonomiska inrättningar och stadganden, som varit nyttiga för en landsort, icke blifvit det för en annan, att det som medfört gagn för hela landet, tillskyndat något visst län skada, samt att tvenne för Finlands jordbruk och kultur i det hela mest välgörande författningar: upplösningen af indelta militären och förordningen om kronohemmans besittning, för Savolaks och Karelen blifvit menliga. Genom upplösningen af militären hade folkstocken icke blifvit minskad, och behöfde således samma quantum spanmål till brödföda som förut; men den äfven eljest otillräckeliga spanmalstillgången medtogs nu ytterligare af en för militärens upplösning till kronan utgående vakansafgift“. De genom författningen om kronohemmans besittning föranledde olägenheter framhöllos ytterligare. Senaten föreslog derföre den Savolaksska militärbrigadens återuppsättande, ytterligare underlättande och befrämjande af skatteköp samt påskyndande af storskiften, äfvensom befordrande af sjöfällning och kärrodling till vinnande af odlingsbar jord. Till följd häraf befriades medelst Kejsarl. bref af d. 14 Nov. 1827 rotehemmanen i Savolaks tillsvidare ifrån utgörande af halfva vakansafgiften, beviljades skatteköp utan skyldighet att genast deponera skatte-

köpsafgifterna, utan med åliggande att desamma under loppet af 20 år småningom och till lika belopp årligen inbetala, samt uppmuntrades ytterligare storskiftet medelst åt landtmätare utfästade gratifikationer. Ifrån denna tid begynte äfven strömsningarna här å orten bedrifvas med större drift. Alla dessa åtgärder ledde dock på länge ännu icke till önskad mål, som här nedanföre kommer att visa sig.

År 1830 innefattade länet:

	Hemman.	Mantal.			Summa.
		Skatte.	Krono.	Fralse.	
Öfre Savolaks öfredels härad:					
Idensalmi socken . . .	767.	43,271.	120,838.	—	164,109.
Nilsjä „ . . .	308.	16,521.	50,318.	—	66,839.
Pielavesi „ . . .	301,5.	18,875.	51,327.	1,5.	71,702.
Summa	1376,5.	78,667.	222,483.	1,5.	302,650.

Öfre Savolaks nedredels härad:

Kuopio socken . .	776,5.	56,103.	119,534.	1,687.	177,324.
Rautalampi „ . .	452.	36,975.	70,173.	1,333.	108,482.
Summa	1228,5.	93,078.	189,707.	3,020.	285,806.

Summa öfre Savolaks

härad 2605. 171,745. 412,190. 4,520. 588,456.

Nedre Savolaks öfredels härad:

Jorois socken . . .	157.	24,166.	31,066.	—	55,232.
Leppävirta „ . . .	430.	29,066.	60,329.	0,5.	89,895.
Pieksämäki „ . . .	530.	28,246.	85,214.	—	113,460.
Summa	1117.	81,478.	176,609.	0,5.	258,587.

Nedre Savolaks nedredels härad:

Rantasalmi socken . . .	452.	62,029.	96,314.	—	158,343.
Kerimäki „ . . .	187,983.	22,975.	34,222.	—	57,197.
Säminge „ . . .	162.	8,564.	39,540.	—	48,104.
Summa	801,983.	93,568.	170,076.	—	263,644.

Summa nedra Savolaks

härad 1918,983. 175,046. 346,685. 0,5. 522,231.

Karelens öfre härad:

		Arviorublar:			
		Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Libelits	socken	34,521.	304,854.	—	339,375.
Kaavi	”	25,760.	116,615.	—	142,375.
Pielisjärvi	”	52,354.	501,187.	—	553,541.
Nurmis	”	34,021.	433,604.	—	467,625.
Summa		146,656.	1356,260.	—	1502,916.
		Mantal:			
		Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Medelst Kejs. bref af d. 11					
Nov. 1828 hade ifrån Keri-					
mäki blifvit skildt och Libe-					
lits underlagdt: Kaatamo					
	byalag	2,118.	2,882.	—	5.
Förenämnde arviorublar redu-					
	cerade till mantal . . .	36,664.	339,065.	—	375,729.
	Hvartill Kaatamo byalag .	2,118.	2,882.	—	5.
Summa Karelens öfre härad		38,782.	341,947.	—	380,729.

Karelenz nedre härad:

	Skatte.		Krono.		Frälse.		Summa.	
	Arvio- rubel.	Mantl.	Arvio- rubel.	Mantl.	Arvio- rubel.	Mantl.	Arvio- rubel.	Mantl.
Kesälaks socken	3,062	0,765	45,997	11,75	—	—	48,999	12,515
Kides ”	13,75	3,987	231,812	58,734	0,75	0,187	246,312	62,858
Tohmajärvi ”	21,5	5,875	224,25	59,703	6,125	1,531	251,875	67,109
Pelkjärvi ”	—	0,5	—	0,625	41,687	10,422	41,687	11,547
Ilomants ”	16,438	4,109	117	45	81,844	20,461	275,282	69,570
Suojärvi sockens andel, vanligen samman- räknad med Ilomants	1	0,1	36,25	3,625	—	—	37,25	3,725
Summa	55,750	15,286	715,249	179,487	130,406	32,601	901,405	227,324

Hela länet innefattade således 1718,740 mantal, och hade sedan 1809 ökat med 102,898 mantal, till ringa grad dock genom i skatt gångna nya hemman, utan genom den ofvanföre antydda tillökningen ifrån Wiborgs län, de förut skilda andelarne af Rantasalmi, Kerimäki och Saminge, utgörande tillsammans 90,457 mantal Endast resten af tillökningen eller 12,441 bör tillskrifvas nyodlingen och i skattgångne nya hemman. Om äfven odlingen varit större, hade deremot många nya hemman undergått förmedling och deras kameralvärde blifvit nedsatt. I detta sitt omfång debiterades länet som följer:

Kronans allmänna räntor och medel:

	1830 års debitering.		Förre årens rester och balanser.		Summa debitering.	
Kuopio stad	833	97	106	57	940	54
Nyslotts "	230	51			230	51
Öfre Savolaks härad	35486	70	72039	52	107526	22
Nedre " "	24241	13	5187	30	29428	43
Karelens öfre "	8378	24	278	48	8656	72
" nedre "	10959	99	436	2	11396	1
Summa	80130	54	78047	89	158178	43

Deraf	Alkortades.	Anordnades.	Lefvererades.	Utestod som rest.			
Kuopio stad	222	16	—	662	32	56	6
Nyslotts ”	—	—	—	230	51	—	—
Öfre Savolaks härad	8334	97	2581	54	25073	14	71536
Nedre ”	3005	14	755	39	23605	8	2062
Karelen öfre ”	289	36	295	90	7945	21	126
” nedre ”	527	62	390	74	10351	78	125
Summa	12379	25	4023	57	67868	4	73907

Militiefondens räntor och medel:

	1830 års debitering.		Förra årens rester.		Summa debitering.	
Öfre Savolaks härad	10103	59	20077	4	30180	63
Nedre ”	16140	36	3068	97	19209	33
Karelen öfre ”	4979	94	144	66	5124	60
” nedre ”	4173	81	124	78	4298	59
Summa	35397	70	23415	45	58813	15

Derpå	Afkorta- des.		Anordna- des.		Lefverera- des.		Utestod som rest.	
Öfre Savolaks härad .	2203	1	683	89	8621	58	18672	15
Nedre „ „ .	5217	41	1241	89	11787	10	962	93
Karelens öfre „ .	23	77	50	80	4990	38	59	65
„ nedre „ .	32	4	36	25	4215	88	14	42
Summa	7476	23	2012	83	29614	94	19709	15

1830 års debiteringssumma af stats- och militieinkomsterne tillsammanslagne utgjorde således 115528 rub. 24 kop. Denna fördelad på länets 1719 mantal utgör således 67 rub. 20 kop. på mantalet. Uti de skilda häraderna debiterades ett mantal i öfre Savolaks till 77 rub. 53 kop., i nedre Savolaks till 77,36, i Karelens öfre till 35 r. 3 k. och i Karelens nedre härad till 66,67. Årets uppbördssumma och föregångne årens rester till statskassan och militiefonden sammanslagne lemna ett debet af 216991 rub. 58 k., hvarföre länet häftade till kronan; hvilket utgjorde på mantalet 125 rub. 65 k. Högsta debiteringen träffade öfre Savolaks härad, hvars rester allt fortfarande vida vägnar öfverstego de öfrige häradernes och utgjorde debiteringssumman på mantalet derstädes 217 rub. 19 k.; nedre Savolaks hade att ansvara med 93,17, Karelens öfre med 36,2 och Karelens nedre härad med 69,14 på mantalet. Utskylderne fördelade på länets dåvarande befolkning af 207783 personer skulle utgöra 55³/₆ kop. på individen.

Medelst kungörelse af d. 5 Apr. 1831 angående reglering af gränсорne för Finlands höfdingedömen undergick Savolaks och Karelens, eller som det framdeles skulle kallas, Kuopio län en betydlig minskning sålunda, att ifrån länet och dess nedre Savolaks härad afskiljdes och öfverfördes till det då bildade S:t Michels län socknarne Kerimäki, Säminge, Rantasalmi med Heinävesi kapell, Jorois och Pieksämäki med Haukivuori kapell

jemte Nyslotts stad, och af nedre Savolaks härad under Kuopio endast kvarstādnade Leppävirta socken samt Suonenjoki nu Rautalampi underlagde kapell, hvilket förut underlydt Pieksämäki. Medelst kungörelse af den 27 Martii 1832 förordnades vidare om en ny häradsfördelning, da den Karelska delen af länet lemnades oförändrad, men den Savolaks-Tavastländska framdeles borde utgöra tre härader; nemligen Kuopio härad, bestående af Kuopio socken med dertill hörande Karttula, Maaninga och Thusniemi kapeller jemte Pielavesi socken; Idensalmi härad, innefattande Idensalmi socken med Kiuruvesi kapell, och Nilsjä socken; samt Rautalampi härad, som skulle utgöras af Leppävirta socken, och Rautalampi socken med dertill hörande Hanka-salmi och Suonenjoki kapeller.

Häraf beräknades

Kuopio socken till . . .	775,5	hemman och	175,30382	mantal.
Pielavesi „ „ . . .	395,5	„ „	84,20238	„
Summa Kuopio härad	1171	„ „	259,50620	„
Idensalmi socken till . .	767	„ „	164,02604	„
Nilsjä „ „ . . .	310	„ „	67,08854	„
Summa Idensalmi härad	1077	„ „	231,11458	„
Rautalampi socken till .	448	„ „	106,71875	„
Leppävirta „ „ . . .	430	„ „	89,35583	„
Summa Rautalampi härad	878	„ „	196,07458	„

Den Savolaks-Tavastländska andelen utgjorde således efter den nya länefördelningen 686,695 mantal, i stället att mantalen förut uppgått till 1110,687, och hade således blifvit minskad med 423,992. Till den Savolaks-Tavastländska andelen lagde de Karelska häradernes 608,053 mantal, ger hela länets mantal = 1294,748. Länet hade således genom regleringen minskats med vid pass 424 mantal; eller mera än $\frac{1}{4}$ del af sin kamerala uppskattning.

Enligt denna fördelning företer debiteringen för år 1835 följande summor.

Kronans allmänna räntor och medel:

	1835 års debitering.		Föregående årens rester.		Summa debitering.	
Kuopio stad	774	23	60	89	835	12
Kuopio härad	16143	81	15466	19	31610	—
Idensalmi „	16804	92	75405	97	92210	89
Rautalampi „	13882	1	563	92	14445	93
Karelens öfre härad . .	9909	54	1118	79	11028	33
Karelens nedre „ . . .	12055	61	1057	29	13112	90
Summa	69570	12	93673	5	163243	17

Å denna summa	Afkortades.		Anordnades.		Lefvererades.		Resterade.
Kuopio stad	153	31	—	—	643	83	37 98
Kuopio härad	1731	79	1035	48	16268	15 ¹	12574 64
Idensalmi „	1598	4	866	8	17654	31	72092 46
Rautalampi „	474	63	1280	68	12445	11	245 51
Karelens öfre härad . .	306	42	319	95	9966	98	434 98
Karelens nedre „ . . .	263	65	390	74	12159	92	298 59
Summa	4527	84	3890	93	69138	30	85684 16

Såsom synes fortforo resterne i norra Savolaks. Hela debiteringen utgjorde 126 r. 8 k. på mantalet, eller för Kuopio härad 121 rub. 80 k., för Idensalmi 398,55, Rautalampi 73,67, Karelens öfre 28,96 och Karelens nedre härad 57,68. Arsdebiteringen för hela länet deremot utgjorde endast 53 r. 73 k. på mantalet, eller för Kuopio härad 62,21, Idensalmi 72,71, Rautalampi 70,79, Karelens öfre 26,2 samt Karelens nedre 53 r. 3 k

¹) Genom missskrifning i räkenskaperne tyckes här ett fel af 6 koppek hafva uppkommit.

Militiefondens uppbörd 1835:

		1835 års debitering.		Föregångne årens rester.		Summa debiterings summan.	
Kuopio	härad . . .	5995	71	2778	26	8773	97
Idensalmi	” . . .	4860	16	17873	63	22733	79
Rautalampi	” . . .	3917	50	—	—	3917	50
Karelens öfre	” . . .	5533	5	655	9	6188	14
Karelens nedre	” . . .	4893	98	360	74	5254	72
Summa		25200	40	21667	72	46868	12

Deraf		Afkortades.		Anordnades.		Lefvererades.		Resterade.	
Kuopio	härad . .	1716	64	443	43	5067	77	1556	13
Idensalmi	” . .	269	3	168	57	4486	69	17809	50
Rautalampi	” . .	447	70	162	68	3307	12	—	—
Karelens öfre	” . .	360	92	—	—	5499	3	328	19
Karelens nedre	” . .	92	56	—	—	5062	—	100	16
Summa		2886	85	764	68	23422	61	19793	98

Stats- och militiekassans intrader sammanslagne, utgjorde de debiterade utskylderne ifrån länet således 210111 r. 29 k., hvaraf 115340 r. 77 k. förra årens rester, och 94770 r. 52 k. årets debet. Fördelad på mantalen gjorde hela debiteringen, resterne inberäknade, icke mindre än 162 r. 28 k. på länet, och i Kuopio härad 155,61, i Idensalmi 497 r. 34 k., Rautalampi 93,65, Karelens öfre 45,22 och Karelens nedre härad 80 r. 79—80 kop., hvaremot årets utskylder utgjorde på mantalet i Kuopio härad 85,31, i Idensalmi 93,74, Rautalampi 90,78, Karelens öfre 40,56 och Karelens nedre härad 74,56, och i medeltal på länet 72 r. 96 k. Sålunda fortforo resterne allt framgent att betunga det norra Savolaks, helst der såsom annorstädes den drygare markegången förhöjde debiteringen; hvarutom

åtskillige uppördsmäns obestånd och inträffade balans ökade den som rest utestående summan. Först med 1840 talet, och sedan ytterligare balanser blifvit afskrifna och rester afkortade visar sig ställningen förmånligare.

År 1840 innefattade länet enligt landsboken:

	Arvi- rubel.	Summa hem- man.	M a n t a l.			
			Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
I Kuopio härad . . .	—	1174	91,172	165,355	3,188	259,715
” Idensalmi ” . . .	—	1153	64,845	181,916	1	247,761
” Rautalampi ” . . .	—	891	31,646	165,472	1,833	198,951
” Karelens öfre ” . . .	1505	1779 $\frac{1}{3}$	—	—	—	376,25
” Karelens nedre härad	—	1568	17,781	176,719	32,602	227,102
Summa	1505	6565 $\frac{1}{3}$	205,445	689,462	38,623	1309,779

År 1841 utgjorde länets debitering Stats- och Militiemedel sammanslagne, för hvilka under de följande åren gemensamt redovisades:

	Årets debi- tering.		Förra årens rester.		Summa debitering.	
Kuopio stad	994	34	72	49	1066	83
Kuopio härad . .	18498	221 $\frac{1}{4}$	32	551 $\frac{1}{2}$	18530	77 $\frac{3}{4}$
Idensalmi ” . .	19399	26	21456	66	40855	92
Rautalampi ” . .	17065	55 $\frac{3}{4}$	14	63	17080	18 $\frac{3}{4}$
Karelens öfre ” . .	15524	17	188	58 $\frac{1}{4}$	15712	75 $\frac{1}{4}$
Karelens nedre härad .	16727	41	33	49	16760	90
Summa	88208	96	21798	40	110007	36

Hela debiteringen fördelad på mantalen skulle utgöra 83 r. 99 k. i medeltal för länet på ett mantal, eller på häraderna, i Kuopio 74,79, i Idensalmi 160,82, Rautalampi 85,85, Karelens öfre 41,76 och Karelens nedre 73,80. Det bör dock anmärkas, att af de Idensalmi härad påförda resterne 21276,11 $\frac{1}{2}$, om hvilkas afföring genom Kejs. skrifvelse af d. 17 Dec. 1841 förordnades, utgjort uppbördsmans balans och således icke drabbat den beskattade jorden, hvarföre nämnde häradskattning egentligen utgjort icke 40855,92 utan endast 19398,26, och hvarje mantals derstädes 78 r. 29 k. samt hela länets rätteligen 78551 r. 24 $\frac{1}{2}$ kop. och hvarje mantals i medeltal 59 rub. 99 k.

År 1845 fördelades länet enligt jordeboken till följe af fullbordade skattdelningar och storskiften på nedannämnde sätt:

	M a n t a l.			
	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Kuopio härad:				
Kuopio socken	74,952	97,956	1,688	174,596
Pielavesi „	24,871	61,545	1,5	87,916
Summa häradet	99,823	159,501	3,188	262,512
Idensalmi härad:				
Idensalmi socken	49,200	121,670	1	171,870
Nilsjä „	18,971	57,358	—	76,329
Summa häradet	68,171	179,028	1	248,199
Rautalampi härad:				
Rautalampi socken	45,789	61,277	1,333	108,399
Leppävirta „	42,646	48,781	0,5	91,927
Summa häradet	88,435	110,058	1,833	200,326

	Arviorublar.					Mantal.				
	Skatte.	Krono.	Fräise.	Summa.	Skatte.	Krono.	Fräise.	Summa.		
Karelsens öfre härad:										
Kaavi socken	44,7317	98,7682	—	143,499	20,591	51,159	—	71,75		
Libelits sockens Karelska andel	51,5069	291,3680	1,25	344,125	9,981	87,654	0,3125 ¹⁾	97,947		
Libelits sockens Savolakska andel	—	—	—	—	2,451	8,549	—	11		
Nurmis socken	44,9588	451,9166	—	496,875	8,082	82,220	—	90,302		
Pielisjärvi ”	61,1458	504,6041	—	565,749	14,193	110,503	—	125,114		
Summa	202,3427	1346,6569	1,25	1550,298	55,298	340,503	0,8125	396,113		
Karelsens nedre härad:										
Kesälaks socken	11,4687	39,9479	—	51,4166	4,751	19,590	—	24,341		
Kides ”	29,5312	219,9062	0,75	250,1874	11,633	92,513	0,187 ²⁾	104,333		
Tohmajärvi ”	40,8938	207,3541	7,375	255,6249	15,896	83,906	1,844 ²⁾	101,646		
Pelkjärvi ”	4	0,5	43,1875	47,6875	1,068	0,166	10,797 ²⁾	12,048		
Hommants med Suojjärvi andel ”	28,2777	207,0521	82,3437	317,6735	12,359	83,744	20,586 ²⁾	116,689		
Summa	114,1734	674,7608	133,6562	922,5899	45,702	279,941	33,414	359,057		
Summa hela länet	—	—	—	—	357,429	1069,031	39,747	1466,207		

1) Icke upptaget i jordboken; reduceradt med 4 från arviorublarne.

2) Fräselägenheterne finnas icke i jordboken till mantal uppgifne, hvarföre de här blifvit ifrån arviorubel med 4 reducerade.

Debiteringen för året visade följande resultat:

	1845 års upp- bördssumma.		Förra årens debitering.		Summa silfver.	
Kuopio stad	1120	26	17	35	1137	61
Kuopio härad	20425	45 $\frac{1}{4}$	482	93	20908	38 $\frac{1}{4}$
Idensalmi ”	19180	96	116	53 $\frac{1}{2}$	19297	49 $\frac{1}{2}$
Rautalampi ”	15891	93	48	47	15940	40
Karelens öfre ”	17720	8 $\frac{1}{4}$	118	39 $\frac{1}{2}$	17838	47 $\frac{3}{4}$
Karelens nedre ”	17881	68 $\frac{1}{4}$	180	4	18061	72 $\frac{1}{4}$
Summa	92220	36 $\frac{3}{4}$	963	72	93184	8 $\frac{3}{4}$

Deraf	Afkorta- des.		Anordna- des.		Lefverera- des.		Resterade.	
i Kuopio stad	183	83	—	—	895	54	58	24
i Kuopio härad	724	73 $\frac{1}{2}$	370	39 $\frac{3}{4}$	19576	40 $\frac{1}{2}$	236	84 $\frac{1}{2}$
i Idensalmi ”	899	57 $\frac{1}{2}$	129	35	18218	76 $\frac{1}{2}$	49	80 $\frac{1}{2}$
i Rautalampi ”	683	32 $\frac{1}{4}$	304	2 $\frac{3}{4}$	14891	70	61	35
i Karelens öfre ”	389	85 $\frac{1}{2}$	75	12 $\frac{1}{2}$	16196	85 $\frac{1}{2}$	1176	64 $\frac{1}{4}$
i Karelens nedre ”	499	92 $\frac{1}{2}$	135	30	17253	58 $\frac{1}{2}$	172	91 $\frac{1}{4}$
Summa	3381	24 $\frac{1}{4}$	1014	20	87032	85	1755	79 $\frac{1}{2}$

Hela debiteringssumman fördelad på länets mantal utgjorde således 63,55 på ett, likväl så att i Kuopio härad mantalet debiterades till 79,65, i Idensalmi till 77,75, i Rautalampi till 79,57, i Karelens öfre till 45,3 och i Karelens nedre härad till 50,30. Resterne undantagne gjorde årsdebiteringen för Kuopio härad 77,80, Idensalmi 77,28, Rautalampi 79,33, Karelens öfre 44,77, Karelens nedre härad 49 r. 80 k., samt för hela länet 62 rub. 89 kop. på mantalet. Hela debiteringssumman fördelad på länets 181322 invånare, utgör 51,39 kopek och årets debitering 50,85 kop. på individen.

År 1850 inträdde en ny härads fördelning då äfven Karelens indeltes i tre härader och hela länet i följande sex:

	Nya hem- man.	M a n t a l.			
		Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Kuopio härad	1189	109,200	150,124	3,187	262,511
Idensalmi ”	1171	75,572	175,168	1	251,740
Rautalampi ”	896	100,422	98,196	1,863	200,451
Savolakska andelen af Libelits	46	2,576	8,424	—	11
Summa	3302	287,770	431,912	6,020	725,702

	Arviorublar.				Mantal.			
	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Libelits härrads Karelska andel	210,709	575,644	2	788,854	79,9428	223,4185	0,5 ¹⁾	303,861
Pielisjärvi härad	248,876	819,083	—	1067,458	52,1760	179,1885	—	231,865
Ilomants ”	106,802	398,677	132,906	638,885	52,2786	161,4609	33,227 ¹⁾	246,965
	—	—	—	—	184,3974	564,0679	33,727	782,191
Summa länet	—	—	—	—	472,167	95,979	39,747	1507,893

¹⁾ Icke i jordboken till mantal uppgivet, med 4 reduceradt ifrån arviorubel.

Uppbörden för 1850 specificerades som följer:

	Årets debitering.		Förra årens rester.		Summa uppbörd.	
Kuopio stad	1047	85	2	95½	1050	80½
Joensuu „	11	65	—	—	11	65
Kuopio härad	21875	41¾	43	27½	21918	69¼
Idensalmi „	20899	35¼	31	93½	20931	28½
Rautalampi „	16802	39½	—	—	16802	39½
Pielisjärvi „	6795	77	—	—	6795	77
Libelits „	16653	34¾	197	72¼	16851	7
Ilomants „	10731	56½	157	73½	10889	30
Summa	94817	34¾	433	62	95250	96¾

Deraf	Afkortades.		Anordnades.		Lefvererades.		Resterade.	
i Kuopio stad	26	53½	—	—	1024	27	—	—
i Joensuu „	—	—	—	—	11	65	—	—
i Kuopio härad	845	29½	376	75½	20674	5½	22	58¾
i Idensalmi „	1115	90	209	83	19605	55½	—	—
i Rautalampi „	57	17½	531	36½	16213	85½	—	—
i Pielisjärvi „	123	69	82	96	6520	84½	68	27½
i Libelits „	510	77½	209	1¾	15980	63¾	150	64
i Ilomants „	138	66	137	37¼	10501	26	112	¾
Summa	2818	3	1547	30	90532	12¾	353	51

1850 års hela debiteringssumma fördelad på länets samteliga mantal utgjorde på hvarje 63 rub. 16 kop., eller i Kuopio härad 83,49, i Idensalmi 83,10, Rautalampi 83,82, Pielisjärvi 29,37, Libelits 53,51, samt Ilomants härad 44 rub. 9 kop. Debiteringen speciellt för året utgjorde obetydligt mindre då resterne voro ringa. Fördelad på 196155 invånare belupo sig utskylderne till 48¹⁴/₂₅ kopek på hvarje person. Nämnade år utgjorde saköres medlen:

Årsdebitering.	Förra årens rester.	Summa.
3278,24 ¹ / ₄ .	1029,56 ¹ / ₂ .	4307,80 ³ / ₄ ,

hvaraf afkortades 2030,56⁵/₆, lefvererades 1804,54⁵/₁₂, utestod som rest 472,69¹/₂; således

summa debitering	99558,77 ¹ / ₂	} = 99558,77 ¹ / ₂ ,
deraf lefvereradt	92336,67 ¹ / ₆	
anordnad och afkortadt	6395,89 ⁵ / ₆	
resterande	826,20 ¹ / ₂	

hvilken summa skulle göra 50,7 kop. på person och på hvarje mantal 66 rub. 1 kop.

Fem år sednare fördelades länet enligt 1855 års jordebok på följande sätt:

	M a n t a l.			
	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Kuopio härad:				
Kuopio socken	94,037	79,027	1,687	174,751
Pielavesi „	29,829	56,587	1,5	87,916
Summa Kuopio härad	123,866	135,614	3,187	262,667
Idensalmi härad:				
Idensalmi socken	55,443	116,375	1	172,818
Nilsjä „	24,428	52,755	—	77,183
Summa Idensalmi härad	79,871	169,130	1	250,001
Rautalampi härad:				
Rautalampi socken	67,908	39,311	1,333	108,552
Leppävirta „	62,669	28,758	0,5	91,927
Summa Rautalampi härad	130,577	68,069	1,833	200,479

	A r v i o r u b e l .				M a n t a l .			
	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.
Pielisjärvi härad:								
Pielisjärvi socken	237,920	333,418	—	571,833	28,8947	71,5947	—	100,489
Nurmis ”	137,708	364,542	—	502,250	53,9582	78,9822	—	132,8854
Summa	375,628	697,955	—	1073,583	82,8479	150,5269	—	233,374
Libelits härad:								
Libelits sockens Savolaks' andel	—	—	—	—	5,0764	5,9236	—	11
Libelits sockens Karelska andel	130,2908	208,3847	1,25	339,875	42,4963	59,6298	0,8125	102,4381
Kaavi socken	90,0443	54,9557	—	145	43,07604	28,67396	—	71,75
Kides ”	73,2968	181,8906	0,75	255,937	30,99827	74,19234	0,1875 ¹⁾	104,4781
Kesälaks ”	23,7896	29,5521	—	53,292	10,41979	13,92187	—	24,3416
Summa	317,8710	474,7331	2	794,104	131,16678	182,34107	0,5 ¹⁾	314,0078
Ilomants härad:								
Ilomants socken med Suo-järvi andel	71,1562	174,1562	82,8437	327,656	39,8854	73,7239	20,5859 ¹⁾	134,1452
Tohmajärvi socken	101,2185	159,0865	7,8750	267,625	40,94531	61,52344	1,84375 ¹⁾	104,3125
Pelkjärvi ”	4	0,5	43,1875	47,687	1,0625	0,1875	10,7969 ¹⁾	12,0469
Summa	176,8697	333,6927	132,9062	642,968	81,8432	135,4348	33,2265	250,5046
Summa hela länet	—	—	—	—	630,172	841,116	39,747	1511,085

¹⁾ De i jordeboken saknade uppgifterne på frälseägenheternes mantal ifrån arviortublar reducerade med 4.

Nämnde år utgjorde debiteringen af kronoutskylderne:

	Årets debitering.		Förra årens rester.		Summa debitering.	
Kuopio stad	1199	98 $\frac{1}{2}$	1	24 $\frac{1}{2}$	1201	23
Kuopio härad	22126	64 $\frac{1}{4}$	30	—	22156	64 $\frac{1}{4}$
Idensalmi „	21489	61 $\frac{3}{4}$	44	62 $\frac{1}{4}$	21534	24
Rautalampi „	18118	97	17	27 $\frac{3}{4}$	18136	24 $\frac{3}{4}$
Pielisjärvi „	8070	50 $\frac{1}{2}$	7	43 $\frac{1}{4}$	8077	93 $\frac{3}{4}$
Joensuu stad	30	83 $\frac{1}{4}$	—	—	30	83 $\frac{1}{4}$
Libelits härad	16888	25	76	13 $\frac{3}{4}$	16964	38 $\frac{3}{4}$
Ilomants „	11024	37 $\frac{1}{2}$	58	11 $\frac{1}{2}$	11082	49
Summa	98949	17 $\frac{3}{4}$	234	83	99184	$\frac{3}{4}$

Af denna debiterings-summa.	Afkortades.	Anordnades.	Lefvererades.	Resterade.				
I Kuopio stad	21	43 $\frac{3}{4}$	—	—	1178	94 $\frac{1}{4}$	—	85
„ Joensuu „	—	—	—	—	30	83 $\frac{1}{4}$	—	—
„ Kuopio härad	1348	51 $\frac{3}{4}$	391	34 $\frac{1}{2}$	20349	56 $\frac{1}{2}$	67	21 $\frac{1}{2}$
„ Idensalmi „	1140	10	217	5 $\frac{3}{4}$	20177	8 $\frac{1}{4}$	—	—
„ Rautalampi „	511	20 $\frac{1}{2}$	552	10 $\frac{1}{2}$	17042	68 $\frac{1}{2}$	30	25 $\frac{1}{4}$
„ Pielisjärvi „	139	12 $\frac{1}{2}$	83	4	7841	66 $\frac{1}{2}$	14	10 $\frac{3}{4}$
„ Libelits „	221	79 $\frac{1}{4}$	209	25	16434	85 $\frac{3}{4}$	98	48 $\frac{3}{4}$
„ Ilomants „	417	81 $\frac{1}{4}$	153	46 $\frac{1}{2}$	10484	71 $\frac{3}{4}$	26	49 $\frac{1}{2}$
Summa	3799	99	1606	26 $\frac{1}{4}$	93540	34 $\frac{3}{4}$	237	40 $\frac{3}{4}$

Hela debiteringssumman 99184 rub. $\frac{3}{4}$ koppek fördelad på länets 1511,035 mantal ger 65 rub. 64 kop. på hvarje; eller i Kuopio härad 84,35, i Idensalmi 86,13, Rautalampi 90,46, Pielisjärvi 34 rub. 61 k., Libelits härad 54 rub. 2 k., samt Ilomants härad 44,24. Årets utskylder utgjorde för hela länet 65 rub. 48 k. på mantalet, för Kuopio härad 84 r. 23—24 k., Idensalmi 85,95—96, Rautalampi 90,37—38, Pielisjärvi 34,58, Libelits 53,78, samt Ilomants härad 44 rub.

För detta och de följande åren vilja vi jemväl bifoga de utdebiterade saköresmedlen, hvaraf år 1855 utgjorde

årets debitering . . .	4824 rub.	61 $\frac{1}{4}$ kop.,	
förra årens rester . . .	909	73 $\frac{2}{3}$ ”	
summa debitering . . .	5734	34 $\frac{11}{12}$ ”	
deraf afkortades . . .	2599	84 $\frac{1}{2}$ ”	} = 5734,34 $\frac{11}{12}$.
” levererades . . .	2369	60 $\frac{2}{3}$ ”	
” utestod som rest . . .	764	89 $\frac{3}{4}$ ”	

Sakörens debitering lagd till utskyldernes ger summa debitering 104918 rub. 35 $\frac{2}{3}$ kop. eller 69,43 på mantalet och på länets till 212331 personer uppgående befolkning 49 kopek på hvarje individ. Af hela debiterade summan

levererades . . .	95909 r.	95 $\frac{5}{12}$ k.	} = 104918 r. 35 $\frac{2}{3}$ k.
afkortades eller an-			
ordnades . . .	8006	9 $\frac{3}{4}$ ”	
resterade . . .	1002	30 $\frac{1}{2}$ ”	

	För året:	Förra årens rester:	Summa:
1856 års kronoutsylder	106077,47 $\frac{1}{4}$.	237,40 $\frac{3}{4}$.	106314,88.
1856 års saköresmedel	3814,74 $\frac{1}{4}$.	764,89 $\frac{3}{4}$.	4579,64.
	109892,21 $\frac{1}{2}$.	1002,30 $\frac{1}{2}$.	110891,52.

	Af kortades:	Anordnades:	Levererades:	Resterade:
Af kronoutsylderne	6480,18 $\frac{1}{4}$.	6111,19.	93526,36.	197,14 $\frac{3}{4}$.
Af saköresmedel	2339,60.	—	1764,31.	475,73.
Summa	8819,78 $\frac{1}{4}$.	6111,19.	95290,67.	672,87 $\frac{3}{4}$.

	För året:	Förra årens rester:	Summa:
1857 års kronoutsylder	108230,6.	197,14 $\frac{3}{4}$.	108427,20 $\frac{3}{4}$.
1857 års saköresmedel	3873,83.	475,73 $\frac{1}{4}$.	4349,56 $\frac{1}{4}$.
Summa	112103,89.	672,88.	112776,77.

	Afkortades:	Anordnades:	Lefvererades:	Resterade:
Af kronoutskylderne .	4970,80 ¹ / ₄ .	9234,37 ¹ / ₄ .	93716,91 ³ / ₄ .	503,11 ¹ / ₂ .
Af saköresmedel . .	1945,29 ¹ / ₄ .	—	2046,13 ³ / ₄ .	358,13 ¹ / ₄ .
Summa	6916,9 ¹ / ₂ .	9234,37 ¹ / ₄ .	95765,5 ¹ / ₂ .	861,24 ³ / ₄ .

	För året:	Förra årens rester:	Summa:
1858 års kronoutsylder	110794,76 ³ / ₄ .	503,11 ¹ / ₂ .	111297,88 ¹ / ₄ .
1858 års saköresmedel	4428,86 ¹ / ₂ .	358,13 ¹ / ₂ .	4787 —
	115223,63 ¹ / ₄ .	861,25.	116084,88 ¹ / ₄ .

	Afkortades:	Anordnades:	Lefvererades:	Resterade:
Af kronoutskylderne	4462,45 ³ / ₄ .	1445,94 ¹ / ₄ .	104899,64 ¹ / ₂ .	489,83 ³ / ₄ .
Af sakören	1410,76 ¹ / ₂ .	—	2046,25 ³ / ₄ .	1329,97 ³ / ₄ .
Summa	5873,22 ¹ / ₄ .	1445,94 ¹ / ₄ .	106945,90 ¹ / ₄ .	1819,81 ¹ / ₂ .

År 1859 utgjorde kronouppbörden:

	Årets debitering:	Förra årens rester:	Summa:
Kronoutsylder	113762,68 ¹ / ₄ .	489,83 ³ / ₄ .	114252,52.
Sakören	4726,76 ³ / ₄ .	1346,65 ¹ / ₄ .	6073,42 ¹ / ₂ .
	118489,42.	1836,49 ¹ / ₂ .	120325,94 ¹ / ₂ .

	Afkortades:	Anordnades:	Lefvererades:	Resterade:
Å kronoutsylderne .	2871,31.	1469,61 ¹ / ₄ .	109371,14.	540,45 ³ / ₄ .
Å sakören .	2373,15 ³ / ₄ .	—	3249,71 ³ / ₄ .	450,55
Summa	5244,46 ³ / ₄ .	1469,61 ¹ / ₄ .	112620,85 ³ / ₄ .	991, - ³ / ₄ .

Uti sammandraget af berättelserne öfver uppbörden af kronoutsylderne för år 1860 uppges:

	Årets uppbörd:	Förra årens rester:	Summa:
	122872,90.	540,45 ³ / ₄ .	123413,35 ³ / ₄ .
Sakören	6235, 3 ³ / ₄ .	450,55.	6685,58 ³ / ₄
	129107,93 ³ / ₄ .	991, - ³ / ₄ .	130098,94 ¹ / ₂

	Afkortades:	Anordnades:	Lefvererades:	Resterade:
Af kronout- skylderne.	16564, 9 ¹ / ₄ .	1730, 93 ³ / ₄ .	104728, 66 ¹ / ₄ .	389, 66 ¹ / ₂ .
Af saköres- medlen .	3744, 71 ¹ / ₄ .	—	2711, 62 ¹ / ₆ .	229, 25 ¹ / ₃ .
	<u>20308, 80¹/₂.</u>	<u>1730, 93³/₄.</u>	<u>106440, 28⁵/₁₂.</u>	<u>618, 91⁵/₆.</u>

Länets lutherska befolkning utgjorde år 1860: 205686 personer; för den grekisk-ryska saknades uppgift. Antaget att densamma sedan 1855, då den utgjorde 7463 personer, ökats i samma ringa förhållande som den lutherska, eller endast till vid pass 7500 och hela folkstocken utgjort 213186, så skulle de debiterade utskylderne fördelade på befolkningen belupit sig till 57 kopek på person, och fördelade på mantalen enligt 1855 års jordebok, eller 1511,035 mantal, 86 rub. 9 k. på hvarje.

Föregående framställning af länets uppbördsförhållanden sedan 1809 visar således under periodens förra hälft och in på 1840 talet, att de debiterade utskylderne på långt när icke inflöto, att tvärtom resterne voro i ständig tillväxt af orsaker hvilka enligt embetsberättelserne ofvanföre blifvit antyde. Härtill kom ännu uppbördsväsendets opålitelighet och försumlighet i norra Savolaks, hvarom af Senats Kamereraren som deras redovisningar granskat, ofta klagan föres. Ibland de icke omnämnde orsaker till länets obestånd torde böra räknas de med skattläggningen och storskiftet oundvikliga omkostnader, hvilka till sitt halfva belopp stadnade den jordbrukande allmogen till last. Först sedan storskiften blifvit påskyndade, förmedlingar och den deraf beroende beskattningsförminskningen verkställdes samt skatteköpen betydligt framskridit och åtskilliga andra åtgärder till landets upphjelpande hunnit inverka, begynner med början af 1840 talet, då den sista stora rest, hvarföre i synnerhet det norra Savolaks till kronan haftade blifvit afskrifven, ett gynsamare förhållande att framträda, hvilket om ock hejdadt i sin

utveckling genom 1856 års missväxt, likväl icke återgick till den förra oförmågan att erlægga utskylderne. De utgingo ehuru de med de stigande priserna och den deraf beroende stegrade markegången, vanligast år ifrån år förökades. Medan debiteringen af utskylderne för år 1809 uppgick till 77801 rub. 90 kop. och på hvarje mantal till 48 rub. 16 kop., beräknades densamma uti det med omkring en femte del till sina mantal minskade länet ett fjerdedels sekel sednare eller 1835 till 94770 r. 52 k. och på hvarje mantal till 72 r. 96 k., likväl så att stora rester utestodo. Tio år sednare finna vi den något nedsatte debiteringen, eller 92220 r. 36 k., fördelad på länets dåvarande mantal utgöra 62 r. 89 k. Ytterligare tio år framåt utgjorde årsdebiteringen 98949 r. 17³/₄ k. och fördelad på dåvarande 1511,035 mantal, 65 r. 48 k. på hvarje, samt ytterligare fem år framåt eller 1860, årsdebiteringen 122872 rub. 90 k. eller 81 r. 31 k. på lika många mantal. På hvarje individ af länets befolkning utgjorde debiteringen 1809: 46,6 kop., 1825: 44,2 1830: 55,6, 1845: 50,8, 1855: 46,6 och 1860: 58,1 kop. Resterne utgjorde 1809: 11043 r. 53³/₄ k.; hade 1825 stigit till 358264 r. 84¹/₄ k. och uppgingo ännu oaktadt afskrifningar och afkortningar år 1830 till 101463 r. 34 k. och 1835 i det förminskade länet till 115340 r. 77 k., hvaremot de, likväl efter ytterligare afskrifningar tio år sednare eller 1845 nedgått till 963 r. 72 k. 1850 till 433 r. 62 k.; 1855 till 234,83, och oaktadt 1856 och följande årens missväxt år 1860 endast utgjorde 540 rub. 45³/₄ kop.

Samtelige krono-inkomsterne i länet utgjorde år 1858 enligt meddelande ifrån Kuopio landskontor:

	Skatter af jord och lägenheter å landet.		Skatter af förädlingsverk.		Personella utskylder.		Indirekta skatter.			
							Brännvins arrende.	Sterbhus inventari procent.		
Kuopio stad	25	10	—	—	917	50	466	50	60	77 $\frac{1}{4}$
Kuopio härad . . .	16987	45 $\frac{1}{2}$	875	75 $\frac{1}{2}$	5423	24 $\frac{3}{4}$	1850	85	2	3
Idensalmi ” . . .	16424	25	1285	12 $\frac{3}{4}$	5067	8 $\frac{1}{2}$	1702	26	—	—
Rautalampi ” . .	12288	37 $\frac{1}{2}$	2159	37 $\frac{1}{4}$	4684	29 $\frac{3}{4}$	1475	88	33	1
Pieksjärvi ” . . .	5343	54 $\frac{1}{4}$	652	82 $\frac{1}{4}$	602	59	1836	81	—	—
Joensuu stad . . .	—	—	—	—	30	53	—	—	—	19
Libelits härad . . .	13150	47 $\frac{3}{4}$	2343	14 $\frac{3}{4}$	583	26	2020	86	—	—
Ilomants ”	9009	58 $\frac{1}{2}$	633	3 $\frac{1}{4}$	641	66 $\frac{3}{4}$	1396	62	—	—
Landtränteriet . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	73228	78 $\frac{1}{2}$	7949	35 $\frac{3}{4}$	17950	35 $\frac{3}{4}$	10749	78	96	1 $\frac{1}{4}$

	Tillfalliga inträder.				Tull medel.	Karta sigillata medel.	Summa silver.	
	Saköres medel.	Skatterätts medel.						
Kuopio stad	61	71 $\frac{1}{4}$	—	—	—	—	1531	76 $\frac{1}{2}$
Kuopio härad . . .	374	62	64	59 $\frac{1}{4}$	—	—	25578	55
Idensalmi ” . . .	323	26 $\frac{3}{4}$	44	81	—	—	24846	80
Rautalampi ” . .	434	14 $\frac{3}{4}$	170	30	—	—	21245	38 $\frac{1}{4}$
Pielisjärvi ” . .	187	1 $\frac{1}{4}$	241	51 $\frac{1}{4}$	—	—	8864	29
Joensuu stad . . .	16	90	—	—	—	—	47	62
Libelits härad . . .	362	10 $\frac{3}{4}$	74	10 $\frac{1}{2}$	—	—	18533	95 $\frac{3}{4}$
Ilomants ”	319	58 $\frac{1}{2}$	57	9 $\frac{3}{4}$	—	—	12057	58 $\frac{3}{4}$
Landränteriet . . .	—	—	—	—	—	7978	16828	9 $\frac{1}{4}$
Summa	2079	35 $\frac{1}{4}$	652	41 $\frac{3}{4}$	—	7978	129534	4 $\frac{1}{2}$

	Skatter af jord och lägenheter & landet.		Skatter af för- ädlingsverk.	Personella utskylder.		Indirekta skatter.			
						Brännvins arrende.	Sterbhus inven- tarii procent.		
Kuopio stad	25	10	—	885	30 $\frac{3}{4}$	259	35	6	38 $\frac{3}{4}$
Kuopio härad . . .	17326	73 $\frac{3}{4}$	985	5347	95 $\frac{1}{4}$	2044	87	43	57 $\frac{1}{2}$
Idensalmi ” . . .	16825	99 $\frac{1}{4}$	1506	4997	71	2000	70	—	—
Rautalampi ” . .	12615	89 $\frac{1}{4}$	2659	4749	35 $\frac{3}{4}$	1616	35 $\frac{1}{2}$	—	—
Pielisjärvi ” . .	4795	51	640	616	74 $\frac{1}{2}$	2058	51 $\frac{3}{4}$	—	—
Joensuu stad . . .	—	—	—	168	36 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—
Libelits härad . . .	13306	17	2402	606	38 $\frac{1}{2}$	2198	43	—	—
Ilomants ”	9117	77 $\frac{1}{4}$	664	632	55 $\frac{1}{2}$	1526	75 $\frac{1}{4}$	—	—
Landträneriet . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	74013	17 $\frac{1}{2}$	8861	18004	37 $\frac{3}{4}$	11704	97 $\frac{1}{2}$	49	96 $\frac{1}{4}$

	Tillfalliga inkräder.				Tull medel.	Karta Sigillata medel.	Summa silver.	
	Sakfresmedel.	Skatterätts medel.						
Kuopio stad	129	48 $\frac{3}{4}$	—	—	—	—	1305	63 $\frac{1}{4}$
Kuopio härad	806	38 $\frac{1}{4}$	79	65	—	—	26635	15 $\frac{1}{2}$
Idensalmi ”	392	13 $\frac{1}{2}$	74	47	—	—	25797	85 $\frac{1}{2}$
Rautalampi ”	459	49	223	9 $\frac{1}{4}$	—	—	22324	8 $\frac{3}{4}$
Pielisjärvi ”	482	41	350	96 $\frac{1}{2}$	—	—	8945	7 $\frac{1}{2}$
Joensuu stad	17	50	—	—	—	—	185	86 $\frac{1}{2}$
Libelits härad	525	19 $\frac{1}{2}$	114	17 $\frac{1}{4}$	—	—	19152	96 $\frac{1}{2}$
Ilomants ”	366	11	95	44 $\frac{1}{4}$	—	—	12403	49
Landränteriet	—	—	—	—	—	—	21856	—
Summa	3178	71	937	79 $\frac{1}{2}$	13800	—	138606	12 $\frac{1}{2}$

Enligt 1859 års specialuppgifter öfver Kronans samteliga inkomster i länet, befinnas de ifrån jorden utgående ordinarie skatter, äfvensom den del af brännvinsarrendet, som åligger jorden, tillsammans utgöra 85433 rub. 70 kop. eller på mantalet efter 1855 jordebok 56 rub. 54 kop., dervid de Savolaksska häraderne erlade 52430 rub. 54³/₄ k. eller 74 r. 92 k. på mantalet, men de Karelska, der jordeboksräntan är mindre och den såkallade mediumräntan fortfar att erläggas, 33003 r. 15¹/₄ k. eller 41 r. 36 k. på mantalet.

Kronans utgifter för Kuopio län utgjorde enligt ifrån landskontoret lemnad summarisk uppgift

år 1858:

	Silfver rubel.
Justitie staten	500: 30.
Den år 1810 upplösta Finska militären	370: 46 ¹ / ₂ .
Den år 1830 d:o d:o	1426: 50.
Landsstaten	23262: 13 ¹ / ₂ .
Medicinalstaten	2435: 90.
Landtmäteri- och forststaten	3760: —
Intendentsstaten	900: —
Censurinrättningen	240: —
Magasinsstaten	2742: 59 ¹ / ₂ .
Slottsstaten	825: —
Lutherska clereciestatens	6674: 17.
Grekisk-ryska d:o	514: —
Gymnasiistaten	8867: 40.
Högre elementarskolan i Kuopio	3088: 37.
Fruentimmerskolan i Kuopio, samt lägre elementar- skolorna i Kuopio och Joensuu	2376: 50.
Lasarettstaten	3430: —
Kurhus d:o	4100: —
Vaccinationsinrättningen	836: 50.
	<hr/>
Transp.	66349: 83 ¹ / ₂ .

	Transp.	Silver rubel.
Kostnader för farsoters hämmande		66349: 83 $\frac{1}{2}$.
Kostnader för döda kroppars besigtning		2958: 87 $\frac{1}{2}$.
Kostnader för döda kroppars besigtning		269: 94.
Fångars påkostande		5041: 77 $\frac{1}{2}$.
Guvernörens dispositionsmedel		104: 15.
Resekostnader		1391: 81 $\frac{1}{4}$.
Mantalskrifningsprovision		552: 73 $\frac{1}{2}$.
Kostnader för uppsigten och underhållet af farleden emellan Kuopio stad och Taipale kanal		139: 96.
Reparationskostnader		337: 32 $\frac{1}{2}$.
Ref- och skattläggningskostnader		4027: 34.
Särskilda understöd		8165: —
Förläningar och extra anslag		244: 65.
Pensioner för utur tjänst gångne embets- och tjen- stemän vid civilstaten		2017: 97 $\frac{1}{2}$.
Extraordinarie pensioner till enkor och barn ef- ter aflidne civile embets- och tjenstemän		701: 70.

Summa 92303: 7.

År 1859:

Justitiestaten	474: 5.
Landsstaten	22798: 71 $\frac{3}{4}$.
Medicinalstaten	2435: 90.
Landtmäteri- och forststaten	3760: —
Intendentsstaten	640: —
Censurinrättningen	240: —
Magasinsstaten	1275: 69.
Slottsstaten	825: —
Lutherska presterskapet	5654: 60.
Grekiska ryska d:o	514: —
Gymnasiistaten	7973: 33 $\frac{1}{4}$.

Transp. 46591: 29.

	Transp.	Silver rubel
		46591: 29.
Högre elementarskolan i Kuopio		3183: 75.
Frintimmersskolan i Kuopio samt lägre elemen- tarskolorne i Kuopio och Joensuu		2333: 41 $\frac{1}{2}$.
Lasaretsstaten		2060: —
Kyrhusstaten		4790: —
Vaccinationsinrättningen		830: 19 $\frac{1}{2}$.
Kostnader för farsoters hämmande		2940: 5 $\frac{3}{4}$.
Kostnader för döda kroppars besigtning		558: 64 $\frac{1}{4}$.
Fångars påkostnader		4996: 96 $\frac{1}{2}$.
Guvernörens dispositionsmedel		237: 91.
Resekostnader		595: 46 $\frac{3}{4}$.
Mantalsskrifningsprovision		675: 85 $\frac{1}{4}$.
Kostnader för uppsigten och underhållandet af farleden emellan Kuopio stad och Taipale kanal		139: 96.
Reparationskostnader		652: 30.
Ref- och skattläggningskostnader		1097: 58.
Särskilda understöd		8291: 66 $\frac{1}{2}$.
Förläningar och extra anslag		1040: —
Ordinarie pensionsstaten		2379: 77 $\frac{3}{4}$.
Extra d:o		721: 70.
	Summa	84116: 52 $\frac{1}{4}$.
Således: 1858 kronans inkomst	129534 r.	4 $\frac{1}{2}$ k.
Utgift	92303 „	7. „
	Behållning	37230 „ 7 $\frac{1}{2}$ „
1859 kronans inkomst	138606 „	12 $\frac{1}{2}$ „
Utgift	84116 „	52 $\frac{1}{4}$ „
	Behållning	54489 „ 60 $\frac{1}{4}$ „

Enligt landskontorets d. 6 Nov. 1861 meddelade uppgift öfver hemmantal, mantal, arvirubel samt jordnaturer innefattade länet:

	Gamla hemman.	Nya hemman.	Arviorubel.					Mantal.			
			Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.	
Kuopio härad . . .	—	1189	—	—	—	—	130,4784	128,8982	3,1875	262,5641	
Idensalmi " . . .	—	1169	—	—	—	—	90,7345	158,2665	1	250,0011	
Rautalampi " . . .	—	896	—	—	—	—	137,6353	61,0139	1,8333	200,4825	
Pielisjärvi " . . .	—	1150	—	—	—	—	158,4781	71,0845	—	229,5625	
Libelits " . . .	1597	46	422,5416	409,3126	2	833,8542	5,0764	5,9236	—	11	
Hommants " . . .	253	1141	—	—	132,9062	132,9062	128,0143	91,3047	0,25	219,5690	
Summa länet	1850	5591	422,5416	409,3126	134,9062	966,7604	650,4170	516,4914	6,2708	1173,1792	

Arviorublarne med 4 förvandlade till mantal lemna för:

Libelits härad	105,6354 skatte, 102,3281 krono, 0,5 frälse: summa	208,4635 mantal.			
Hvartill lagde ofvan uppgifna . . .	5,0764	5,9236	—	—	—
Summa Libelits härad	110,7118	108,2517	0,5	—	219,4635
Hommants härad	—	—	33,2265	—	33,2265
Hvartill lagde ofvan uppgifna mantal	128,0143	91,3047	0,25	—	219,5690
Summa Hommants härad	128,0143	91,3047	33,4765	—	252,7955
Summa länets mantal	756,0524	618,8195	39,9973	—	1414,8692

På af mig gjord anhållan, om en efter socknarne detalierad uppgift öfver länets kamerala indelning, emottog jag följande å landskontoret i Kuopio d. 5 Aug. 1862 daterade förteckning:

	Gamla hemman.	Nya hemman.	Mantal.				Arviorubel.						
			Skatte.	Krono.	Frålse.	Summa.	Skatte.	Krono.	Frålse.	Summa.			
kuopio härad:													
Kuopio socken . . .	—	778,5	97,11687	75,84815	1,6875	174,1525	—	—	—	—	—	—	—
Pielavesi ” . . .	—	411,5	36,90995	49,50671	1,5	87,9166	—	—	—	—	—	—	—
Summa läradet	—	1190	134,0268	124,8548	3,1875	262,0691	—	—	—	—	—	—	—
Idensalmi härad:													
Idensalmi socken.	—	814	75,28787	101,57988	1	177,8177	—	—	—	—	—	—	—
Nilsia ”	—	355	28,20858	48,97492	—	77,1884	—	—	—	—	—	—	—
Summa häradet	—	1169	103,44640	150,55475	1	255,0011	—	—	—	—	—	—	—
Rautalampi härad:													
Rautalampi socken	—	458	74,65960	32,75012	1,8333	108,74805	—	—	—	—	—	—	—
Leppävirta ”	—	402	64,125	20,20810	0,5	84,82810	—	—	—	—	—	—	—
Summa häradet	—	860	138,78460	52,95822	1,83333	193,57115	—	—	—	—	—	—	—
Pielisjärvi härad:													
Pielisjärvi socken	443	689	89,15625	39,07291	—	128,22916	375,0625	156,52088	—	—	—	531,88838	—
Nurmis ”	469	461	85,17604	15,87604	—	101,05208	415,5	83,75	—	—	—	499,25	—
Summa häradet	912	1150	174,83229	54,94895	—	229,28124	790,5625	240,27088	—	—	—	1030,88838	—

	Gamla hemman.	Nya hemman.	Mantal.					Arviorubel.						
			Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.	Skatte.	Krono.	Frälse.	Summa.				
Libelits härad:														
Libelits s:n Savolaks andel .	—	46	5,86806	5,18194	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—
Libelits s:n Karelska andel .	645 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	150,87861	227,50139	1,25	379,625				
Kaavi socken	295 $\frac{1}{2}$	388	43,07604	28,67396	—	71,75	90,044271	54,955729	—	145				
Kides ”	535	569	30,09827	73,19235	—	103,29062	73,29687	181,89060	0,75	255,98747				
Kesälaks ”	121	134	10,41979	13,92187	—	24,34167	23,73958	29,55208	—	53,29167				
Summa häradet	1597	1137	89,46216	120,92012	—	210,38229	337,95433	493,89980	2	833,85413				
Ilomants härad:														
Ilomants socken	613	579	60,41406	54,01562	—	114,42968	136,625	113,22916	82,34375	332,19791				
Tohmajärvi ”	505	558	66,60026	36,53515	—	103,13541	169,75521	90,49479	7,375	267,625				
Pelkjärvi ”	98	3	1,0625	0,1875	0,25	1,5	4	0,5	43,1875	47,6875				
Summa häradet	1216	1140	128,07682	90,73827	0,25	219,06509	310,38021	204,22395	132,90625	647,51041				
Summa länet	3725	6646	768,1291	594,9701	6,2708	1369,3700	1438,8970	938,3946	134,9062	2512,1978				

Olikheten emellan 1861 och 1862 årens uppgifter på mantal m. m. torde böra så förklaras, att den förra innehåller länets kamerala uppskattning i hemman mantal och arviourublar, efter hvilka uppbördens för närvarande fortfar att debiteras och utgå, hvaremot den sednare socknevis uppger den genom mätningarne, skattdäggningarne och storskiften tillkomna nya mantals fördelningen, efter hvars fullbordan framdeles utskylderne äro ämnade att utdebiteras, hvarjemte för Karelen beloppet af arviourublarne äro bifogade. Äfven hade ifrån Leppävirta en mindre del blifvit afförd till S:t Michels län.

Som under hela denna period mätningar, förmedlingar, storskiften och skattdäggningar fortgått, samt länet dessutom 1816 och 1831 undergått förändring till sitt omfång, har den i det föregående synliga föränderlighet i jordens kamerala värde och uppgifterne på antal arviourublar och mantal uppkommit, hvilken först sedan landtmäteriförrättningarne blifvit fullbordade och hela arean definitivt till mantal uppskattad, kommer att upphöra. Med dessa förrättningar har, enligt 1861 års redogörelse, så fortskridit att besagde tid allenast följande skattdäggningar och storskiften inom länet ännu återstodo; nemligen:

	Hemman:	Tillsammans om mantal:	Arviourub.:
Inom Pielavesi	3.	$\frac{1}{4}$.	—
„ Rautalampi	6.	$1\frac{3}{4}$.	—
„ Leppävirta	3.	$\frac{1}{2}$.	—
„ Nurmis	13.	$3\frac{1}{4}$.	—
„ Libelits	208.	—	123.
„ Kides	1.	—	$\frac{3}{4}$.
„ Tohmajärvi	18.	—	$8\frac{5}{8}$.
„ Pelkjärvi	98.	—	$47\frac{11}{16}$.
„ Ilomants	74.	—	$28\frac{1}{2}$.
	<u>424.</u>	<u>$5\frac{3}{4}$.</u>	<u>$208\frac{9}{16}$.</u>

Öfver utskylder, hvilka icke i den allmänna kronouppbörden ingå, sakna vi detaljerade uppgifter; ifrån några orter hafva dock i privat väg sådana blifvit benäget meddelade. Sålunda beräknas i Idensalmi socken samtliga ett mantal åliggande onera för år 1861 till 167 rub. 92 $\frac{1}{2}$ kop. och ibland dem komunalutskylderne till 98 rub. 12 kop. Deribland

	Silver.
Vägbyggnad och underhåll pröfningsvis till . . .	26: —
Snöplogning och underhåll af öde- och frihemmans vägalotter	3: 37 $\frac{1}{2}$.
Hållskjuts	9: 60.
Häradspostföring m. m.	1: $\frac{1}{4}$.
Nybyggnad och underhåll af kyrka och allmänna byggnader	8: —
Rotefattiges underhåll, pröfningsvis	15: —
Byafattiges d:o d:o	7: 50.
Rotehjelp	4: 76.
Presterskapets och kyrkobetjenters aflöning . . .	17: 87 $\frac{1}{4}$.
Fångvaktare	— 33 $\frac{3}{4}$.
Länsman för brännvinspannors försegling	— 50.
Brandstod	— 34 $\frac{1}{4}$.
Skottpenningar	— 3 $\frac{1}{4}$.
Nära nog enahanda var förhållandet i Nilsjö, hvarest derutöfver för en ambulatorisk sockneskolmästare erlades	o. s. v. — 17.
Tingsgästningen utgörande 1 kappe spanmål för lagman och 4 för härads höfding, nämnd och tingshushyra utgick efter röktalet och beräknades å 17 kop. på kappen till 85 kop. för hvarje.	

		1858.	1859.	1860.	1861.
Idensalmi socken, efter röktalet:					
Skottpenningar		—	2 $\frac{1}{4}$	—	—
Brandtod	4496 84	2	94 $\frac{1}{4}$	—	34 $\frac{1}{4}$
Färjelega & Åkersunds sjöpass		—	6 $\frac{1}{4}$	—	6 $\frac{1}{4}$
Efter mantal utgående:					
Snöplogning	357 50	—	—	—	—
Landsvägaunderhåll för öde- och frihetshemman (år 1861 för 2 år)	83 30	—	—	—	—
Fullmäktigs arfvode	—	—	—	—	—
Uppbörds arfvode	17 63	—	—	—	—
Summa	488 53	2	78 $\frac{1}{4}$	3	32 $\frac{1}{4}$
Reparation & socknehäket	—	—	—	—	—
Fullmäktigs arfvode	88	—	—	—	—
Gästgrifveri bestyret	73	—	—	—	—
Härads posten	134 87 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—
Soldatallotning för i ödesmal fallet hemman	—	—	—	—	—
Uppbörds arfvode	5 91 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—
Summa	298 79	1	86 $\frac{1}{4}$	1	30 $\frac{1}{2}$
Prestgårdbyggnad och reparation	649 97	3	81	—	2
Rotehjelp	—	—	—	—	—
Summa	1437 98	11	481 $\frac{1}{4}$	20	54 $\frac{1}{2}$
Summa	1879 68 $\frac{1}{2}$	11	481 $\frac{1}{4}$	23	67 $\frac{1}{2}$
Summa	1883 33	11	481 $\frac{1}{4}$	23	67 $\frac{1}{2}$
Summa	164 99	1	86 $\frac{1}{4}$	1	30 $\frac{1}{2}$
Summa	434 72	3	81	—	2
Summa	1883 33	11	481 $\frac{1}{4}$	23	67 $\frac{1}{2}$
Summa	1883 33	11	481 $\frac{1}{4}$	23	67 $\frac{1}{2}$

Dessutom i de skiljda församlingarne uppburits:

	1858.		1859.		1860.		1861.									
Inom Idensalmi moderkyrka, efter mantal:																
För sockne magasinet	769	8	769	8	104	8	45½	8	49¼	1	8	—				
Legosängsavgifter (1859 för 2 år)	—	—	140	57	63	27½	—	—	—	—	61¾	1	93¼			
Socknestugo reparation	—	—	—	—	85	80	—	—	—	—	78¼	—	80			
							Summa	8	45½	9	93¾	2	48¾	2	73½	
Rutakko bönehusförsamling:																
Legosängsavgifter; de förra åren gemensamt med moderkyrkan	—	—	—	—	—	—	14	41½	—	—	—	—	—	—	2	37
Kiuruvesi kapell:																
Legosängsavgifter (1859 för 2 år)	—	—	89	92	72	26	72	54	—	—	2	73¾	2	19¼	2	21
Fattigmedel	—	—	104	—	—	—	—	—	—	—	3	22¾	—	—	—	—
							Summa	—	—	5	96½	2	19¼	2	21	
Lapinlaks kapell:																
Till Skälö hospital	71	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Legosängsavgift (1859 för 2 år)	—	—	145	62	48	96	49	59	—	—	—	—	—	—	—	—
För dårvård	—	—	36	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lösen för jord till allmänna platser	—	—	—	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppbördsarfode	—	—	7	29	—	—	3	99	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	71	32	189	56	48	96	103	58	1	88¼	5	20¼	1	29¼	2	73¼

1) Häreidsbokhållar Sahlstens meddelanden.

I Pielisjärvi härad beräknades 1861 hållskjutsen till 2 rub. 28 kop. på hvarje arviarubel eller 9 rub. 52 kop. på mantalet; och särskild i Nurmis socken de sakallade extra uppbördsmedlen bestående i hållskjuts, brandstod, prestgårds reparation, premier för rofdjurs dödande m. m. 2 rub. 80 kop. på arviarubeln eller 11 rub. 20 kop. på mantalet. Tingsgästningen utgick i Nurmis med 5, i det öfriga häradet med 4 kappar från hvarje rök; pastorsrättigheten från minsta hemman med 9, från de största med 34 kappar spanmål, kapellanens från de minsta med 4—6; de största med 20 kappar; hvarutom pastor uppbar 1 och kapellan $\frac{1}{2}$ E smör från mjölkande ko, samt klockare-rättighet med 3 kappar från hvarje hemmansrök. De öfrige kommunaltjenstemännen, skall- och brofogden, fångvårdaren och skolmästaren uppbära hvar en kappe spanmål från hvarje helt nytt hemman ¹⁾. De 4 sistnämnde kapptagare skulle således uppbära 4756 kappar = 158 tunnor 16 kappar, efter 5 rub. 10 kop. tunnan, värde 808 rub. 52 kop. eller vid pass 3 rub. 50 kop. från mantalet. Då vi sakna kännedom om hemmansrökar äfvensom antalet större och mindre hemman, äro vi dock icke i tillfälle att bestämt uppge beloppet af presträttigheten och tingsgästningen, samt af kommunalutskylderne i allmänhet.

För Libelits härad hafva vi emottagit följande uppgift om hållskjutsnings- och snöplogningsafgiften under år 1861:

	Hållskjutsningslegan:	Snöplogningen:
i Libelits socken . . .	901 rub. 68 kop.	398 rub. 63 kop.,
i Kaavi ” . . .	? ” — ”	275 ” 60 ”
i Kides ” . . .	509 ” 8 ”	325 ” — ”
i Kesälaks ” . . .	? ” — ”	159 ” 83 ”

och beräknades belöpa sig på hvarje i betalningen deltagande arviarubel

¹⁾ Häradsbokh. Lojanders uppgifter.

	Hallskjuts:	Snöplogning:
i Libelits socken . . .	4 rub. 40 ¹ / ₂ kop.	1 rub. 15 kop.,
i Kides „ . . .	2 „ 12 ² / ₁₁ „	1 „ 27 ¹ / ₄ „
i Kesälaks „ . . .	? „ — „	3 „ 3 ³ / ₄ „
samt i Kaavi snöplogningen 3 rub. 88—89 kop. på mantalet ¹⁾ .		
För ett hemman af ⁵ / ₃₂ mantal i Libelits socken uppges års- utskylderne vara följande:		
Ordinariärentan		10: 50.
Extraafgifter		7: 48.
Presterättigheter jemte andra löntagares = 47 kappar		9: 40.
Fattigafgift, föder rota i 20 veckor, à 50 k. i veckan,		10: —
Landsvägabyggnad omkring 25 à 30 dagar . . .		7: 50.
		44: 88 ²⁾ .

Till följe hvaraf utskylderne för ett helt mantal skulle böra uppskattas till 287 rub. 23¹/₅ kopek.

Det har dock med skäl blifvit anmärkt, att det i allmänhet blir ytterst svårt att bestämt uppgge den skatt ett mantal bär, emedan debiteringen af skiljda onera sker efter skiljda grunder, och en del beräknas efter arviörubel, en annan efter hemman, hemmansdelar eller rökar, och förhållandet emellan arviörubel och mantal sluteligen är obestämdt.

¹⁾ Häradsbokh. Johnssons uppgift.

²⁾ Kontraktsposten D:r Europaei uppgift.

Befolkning.

Länets invånare tillhöra den öfver hela östra delen af vårt land utbredda Savolaks-Karelska stammen af finska folket; hvilken genom en särskild vokalrikare dialekt skiljer sig ifrån Vestfinnarne. Äfven den fordom af Tavastlänningarne bebodda och till Tavastland räknade vestra delen af länet, innefattande delar af Rautalampi och Pielavesi, innehafves för närvarande af Savolaksare, hvilkas språk dock i någon ringare mon påminner om blandning med Tavastländskan. Likaså har i länets östra del eller i Karelarens språk ryskans inflytande kvarlemnadt spår genom antagande af mjuka konsonanter och i finskan för öfrigt okända hväsljud. Angående folkets lynne och seder återhemta vi förnämligast hvad vi förut i ämnet uttalat ¹⁾. Sin ursprungliga karakter torde den Savolaks-Karelska folkstammen här i länet mera oförändradt bibehållit än å andra, för fremmande inflytande mera utsatta orter, likväl så att befolkningen i norra delen genom sitt mera positiva sätt närmar sig den tillgränsande Österbottningen, i vester genom större arbetsamhet och sparsamhet Tavastlänningen, och i öster genom större liflighet och handelsföretagsamhet förråder det ryska granskapet. Folket är till sin allmänna karakter långsamt och trögt i tanke, tal och handling, håglöst, oföretagsamt, envist vidhållande gammal sed och vana; men derjemte alfvarsamt, lugnt, ihärdigt, tåligt i uthärdande af vedermödor och brist, nyktert, gästvänligt och religiöst, hos Ruotsalainen och andra nitiske predikanter anhängare med pietistisk rigtning, samt derjemte fallet för kontemplation, hvilken

¹⁾ Suomi 1845 s. 224 ff.

uttalar sig i poësi och ett rikt förråd på ordstäf och lefnadsreglor. Gröfre brott förekomma sällan; deremot klagas öfver bristande redlighet i handel och vandel samt snatteri, äfvensom osedlighet i könsförhållanden. Oredlighet inför domstol och falsk vittnesed äro icke alldeles sällsporda. Allt följer af den okunighet och låga kulturgrad hvarpå befolkningen, i synnerhet den fattigare delen deraf, ännu befinner sig. Till sin kroppskonstitution är denna folkstam starkt byggd. Den ofta inträffande bristen och knappa födan gör dock att befolkningen i norra Karelen, i Pielis och Nurmis är klenare byggd och svagare än i andra trakter. Om Savolaksarens karakter säger D:r M. Lindfors: „Savolaksaren är i allmänhet af ett stilla och fredligt lynne, man hör honom sällan ropa eller gråla högt. Man kan knapt föreställa sig något mera stilla och saktmodigt än hans husliga lif; derföre väntar han ock att af fremmande på sådant sätt behandlas, och man vinner genom brådska och häftighet ingenting hos honom. Ehuru stilla, är han egenteligen icke trög, om han ock ofta, då han träder i ståndspersoners boningar, synes sådan; ty tafattheten i hans uppförande bör tillskrifvas blygsel. Kommer han i sitt egenteliga värf, t. ex. vid fällningen af en stor skog, så finner man motsatsen af tröghet. Han är gästfri af håg och vana, och om han någon gång tyckes visa mindre lust dertill, så kommer detta af medvetande om oförmåga. Savolaksaren har en afgjord fallenhet för reflexion och poësi: man häpnar öfver hans skatt af reglor och ordstäf, sagor och sånger. Deremot finner man hos honom äfven håglöshet och brist på beräkning. Han lefver och låter lefva, så länge det räcker, lånar sedan, så länge han får, och svälter sluteligen. Det gifves icke heller något land i verlden, der unga personer med samma lättsinnighet ingå äktenskap, som här.“ — Karelaren visar i allmänhet någon större liflighet och rörlighet än Savolaksaren; detta gäller förnämligast om Ilomantsboen; Tohmajärvi-boerne

visa sig mera spekulativa; invånarene i Libelits moderkyrkogäll, ehuru inom Karelens område, befinnas mycket uppblandade af Savolaksare, visa mera civilisation, men ock processsjuka. Handelslyne, smuggeri och deraf föranledd bakslughet framträda ock hos Karelaren ¹⁾. I allmänhet kan man väl icke fritaga hvarken Savolaksaren eller Karelaren från tröghet samt brist på omtanke och företagsamhet; väl ser man honom nitisk och ihärdig i sitt arbete under den korta sommarn; men deremot tillbringas den långa vintern till större delen i maklighet och overksamhet, och såväl den ena som den andra afvaktar vid inträffande olycka och nöd handlöst hjälp utifrån, eller söker på sin höjd den medelst tiggeri hos bättre lottade medmenniskor. Många förhållanden hafva inverkat att utbilda denna håglöshet. Den af framfarna generationer under århundraden gjorda, äfvensom egen erfarenhet har esomoftast visat hurusom frukten af långvariga mödor och ansträngningar, hvilka man icke skytt att nedlägga å åker, sved och kärr, inom några timmar genom klimatets hårdhet blifvit förstörd, och efterhand frammanat öfvertygelsen om omöjligheten att kämpa mot naturens, den menckliga förmågan så öfverlägsna förderfliga magter. Under generationers arbeten hade den enskilda förmågan möjligen endast ifrån de närmaste hemtegarne förmått aflägsna den ur kärren sig spridande förstörande frostena, och att i stort, såsom ett allmänt nationalföretag med förenade krafter begynna och fortsätta striden emot den allmänna fienden, är en tanke, hvilken först i våra dagar och hos personer med vidsträktare synpunkter, än en obildad allmoges, vaknat. Att åter med öfvergifvande af spanmålsproduktion bygga sin subsistens på ängsodling och ladugårdsskötsel mötte ofantliga svårigheter uti den steniga för äng otjenliga om ock gräsväxt annars befrämjande jordmonen; tarvande äfven denna förändring större arbetskraft och förlag än

¹⁾ Uppgifter af D:r Roos.

den enskilde hade att anlita. Bristande, först i vår tid, genom öppnade farleder och nyanlagde vägar, lättad kommunikation försvårade dessutom omsättningen af ladugårdens öfverflöd emot den behöfliga spanmålen. Man stadnade derföre vid det af förfädren ärfda bebrukningssätt af jorden, och öfverlemnade åt vår Herre och landets styrelse att sörja för resten. De understöd hvilka på regeringens föranstaltande i nödens stund utdelades, ofta utan att de behöfvande derjemte förpligtades att medelst arbete afbetala detsamma, äfvensom sednast utkomna fattigförsörjningsförfattning, hvilken föreskref fattighjelpen såsom ett kommunalåliggande, då den förut gällt och ansetts såsom en af kristelig kärlek frivilligt framräckt gåfva, torde äfven i sin mån hafva befrämjat håglösheten och stegrat anspråken på understöd ifrån det allmänna, utan motsvarande ansträngning. Hos en del af befolkningen, och den på åtskilliga orter till antal öfvervägande, den icke jordegande, obesuttne eller såkallade lösa, minskas dessutom hågen för arbete å jorden, emedan dess på annans mark nedläggda möda i ingen händelse bereder den samma möjlighet till varaktig välmåga; den biträder derföre jordegaren vid dess sommararbete jemnt så mycket som den till sin och de sinas nödortftigaste bergning kan behöfva. Inträffar missväxt och brist hos jordegaren så är den obesuttne alldeles hjälplös. Andra sysselsättningar, för vinnande af bergning, äro till större delen okända och deras alster vinna föga afnämare; endast jernstillverkningen och sågarne i landet bereda arbetsförtjenst åt en mindre del af den lösa befolkningen. Barnen utsändas på tiggeri, ofta till 15 à 16 års ålder, då de sluteligen taga dreng- eller pigtjenst, hvartill de till följe af sitt förut förda lättjefulla lif merendels äro oduglige. Deras föräldrar förtära sin sommarförtjenst och vandra sedan likaså på tiggeri. Tiggeri och lösdrifveri är derföre ett nog allmänt ondt inom hela länet. Till förekommande af sistnämnde osed anlades år

1860, till följe af Kejslerligt reskript af d. 24 Okt. 1859, på försök, i 5 års tid och med ett årsanslag af 10000 rubel ett så kalladt arbetskompagni i Luostenjoki eller Ala-Luosta by af Nurmis socken, der lösdrifvare skulle hållas till allmänt arbete.

Då länets lösa befolkning uppgår till 86586 personer, och en så beskaffad arbetsinrättning är beräknad att hysa 80 personer, är klart att densamma endast i obetydlig mån förmår bidra till ökande af arbetsförtjenst och endast såsom tvångsmedel, att förmå den lösa befolkningen att skaffa sig laga försvar och afskräcka från kringstrykande, kan utöfva något inflytande; sådant har också förnämligast dermed varit afsedt. Olyckligt är dock att man nödgats anse såbeskaffade stränghetsåtgärder nödiga för att förmå folket till arbetsamhet. Om sommaren 1863 voro ock endast 30 korrektionister der insatte. Det enda verk samma sätt att med framgång minska den lösa befolkningen och förekomma lösdrifveri förblir väl en utvidgad jordklyfning och fördelning ibland den obesuttna befolkningen af kronans, genom storskiftet tillkomna vidsträckta öfverlopps-jordar, hvilka 1860 utgjorde inom länet 597000 tunland, således i värsta fall att 2000 tunland borde tilldelas hvarje mantal, lemnade utrymme för 298,5 mantal, samt efter länets dåvarande befolkning af 150 personer på mantalet, för 44775 personer, eller mera än hälften af de obesuttna.

Af den lösa befolkning bor inhysingen i bondens pörte, vanligen endast mot skyldighet att om sommaren biträda en vecka med dagsverke i gårdens kost, samt deltaga i pörtets värmning och renhållning. En backstugusittare utgör likaledes en veckas dagsverken man och hustru hvardera. Likväl finnas i allmänhet få backstugor, utan då det lösa folket icke, som dock är vanligast, bor i bondens stuga, innehafves af honom något bonden tillhörigt rum, som af denne ej mer begagnas, antingen åbyggnaden å ett torp, eller å en hemmansdel, hvars

odlingar bonden tagit i egen förvaltning. En torpare eller landbonde betalar vanligen landslott, $\frac{1}{3}$:del af afkastningen i spanmål och någon gång äfven af halmen, dock får han vanligen ifrån nyodlingar lottfritt berga tre sädesskördar, hvarutom han utgör dagsverken i gårdens kost såsom ängshyra, hvilken i Iden-salmi härad i medeltal tyckes beräknas så, att han för hvarje lassland äng, han vid kontraktets ingående får, måste arbeta en dag. Af de åtagna dagsverken utgöres ena hälften om sommarn under höbergningstiden, och den andra om vintern med häst. I Libelits härad utgöras sällan dagsverken och då 1, högst 2 dagar i veckan. Ganska få kontrakter om jord hafva härintills ingåtts mot stadgadt arrende, emedan torparen derigenom skulle förbindas att fullgöra den engång åtagna förbindelsen äfven under missväxt, då han sjelf ingenting skördat. Der så beskaffade kontrakter blifvit afslutade, har den stadgade räntan i medeltal blifvit beräknad till $\frac{3}{4}$:dels eller 1 tunna spanmål för hvar tunland öppen åker, som finnes å torpet, förutom dagsverkskyldighet för ängen. I händelse arrendet bestämmes i penningar, motsvarar summan priset å spanmålen efter sagde grund. För rättighet till svedjebbruk måste torparen eller inhysingen alltid betala landslott, $\frac{1}{3}$:del eller $\frac{1}{4}$:del af afkastningen. Af arbeten verkställas alla, der det går an, på beting. För dagsverken hvilka nästan utan undantag verkställas i gårdens kost, betalas i norra Savolaks åt en karl om vintern 10—15 kopek, och om sommarn 20—30, hvilket, då kosten beräknas till 10—15 kop., utgör för en vinterdag 20—25 och för en sommardag 30—40 kopek. Behöfves större antal arbetare, måste likväl mer betalas; så händer att stockflötare under våren till inemot midtsommarn nödgas betala 60, 75, till och med 90 kop. åt en raskare karl. Ett ökedagsverke skattas vanligen lika med tva karldagsverken. I södra Karelen gäller ett ökedagsverke vanligen 50 och ett karldagsverke 35 kop.

Tjenstehjons och arbetares aflöning uppgafs af kronobetjeningen år 1861 som följer:

	Dreng.		Piga.		Stat-dreng.	Piga å stat.	Dagsverkare lejda för 4 dagar i veckan.
	Med gårdens kläder.	Med egna kläder.	Med gårdens kläder.	Med egna kläder.			
	Rubel.	Rubel.	Rubel.	Rubel.			
Kuopio härad:							
Kuopio socken . . .	20	30—35	8—10	13—15	12 rub., 6 t:r. spannmål, 6 L \ddot{e} kött, 12 kap. salt.	För veckan	Förekomma ej.
Tuusniemi kap. . . .	18—20	30—32	8—10	13—15	Jfr. 1 Nov. till 1 Maj 3 k:r i veckan, ifr. Maj till Nov. 6 kap.; gårdens mat.	D:o.	D:o.
Maanninga " . . .	20	30—35	8—10	13—15	Lika med Kuopio.	D:o.	D:o.
Karttula " . . .	18—20	30—35	8—10	13—15	5 rub. och i öfrigt som i Tuusniemi.	D:o.	D:o.

Pielavesi socken . . .	18	28—32	8	13—14	2 kappar i veckan från 1 Nov. till 15 Maj; 6 k: r fr. 15 Sept., sedermera 4 kap. par.	Under vintern $\frac{1}{2}$ kap. spannmål; 6 k: r fr. 15 Maj till 4 Sept., sedermera 4 kap. om sommarren 1 kappe eller 15 kop.	Förekomma ej.
Idensalmi härad: Idensalmi socken . . .	12—18	18—30	6—10	10—13	1 kap. spannmål eller 15 k. jemte kost för hvarje dagsverke, för utom vintern, då endast $\frac{1}{2}$ k: e bestås.	Under vintern $\frac{1}{2}$ kap. spannmål jemte kost för hvarje dagsverke, för utom vintern, då endast $\frac{1}{2}$ k: e 15 kop.	D:o.
Kiuruvesi kap.	12—20	18—30	6—10	10—13	D:o.	D:o.	
Lapinlaks "	10—16	18—25	6—8	10—12	D:o.	D:o.	
Nilsjä socken	12—20	22—30	6—10	10—16	D:o.	D:o.	
Rautalampi härad: Rautalampi socken . . .	18	33	14	19	3 t: r 15 kap. spannmål för 2 dagsver-	Begagnas för sällan utan erläggas för	8 tumor om året, då 4 dagsverken i veckan presteras. I öfrigt er-

	Dreng.		Piga.		Stat-dreng	Piga & stat.	Dagsverkare lejda för 4 dagar i veckan.
	Med fårdens kläder.	Med egna kläder.	Med gårdens kläder.	Med egna kläder.			
	Rubel.	Rubel.	Rubel.	Rubel.	ken i veckan, året om.	qvinno dagsverke om vintern 2 k. för 6 dagar i veckan; om sommarn 4 kappar.	håller en dagsverkare 1 rub. eller 6 kappar spannmål i veckan under vintern, och under brådaste arbetstid om sommarn 1½ kappe på dagen eller 25—30 kop. uti sin egen kost.
Suonenjoki kap.	18	33	14	19	D:o.	D:o.	D:o.
Hankasalmi "	15—18	25—30	12—14	18	D:o.	D:o.	D:o.
Leppävirta s:n	20	35	12—15	20	4 tr för 2 Om vintern dagsverken i 2½ kappe i veckan året veckan; om om; uti egen sommarn 5 kost 60 rub. kappar.	9 tr spannmål årl. för 4 dagsv. i veckan, jemte 4 kappar salt; eller vinterdag 20 kopek, sommandag 30 "	12 tunnor med gårdens arbetsredskap.
Pielisjärvi härad:	—	45—50	—	15—20	18 tunnor 7—8 tunnor spannmål.	10—12 tunnor.	10—12 "
Pielis socken.	—	35	—	14	14 tunnor.	6 "	11—12 "
Juuga kapell .	—	40	—	14	15 "	5 "	"
Nurmis socken	—	35	—	14	14 "	5 "	"
Rautavaara kap.	—	—	—	—	—	—	—

Om allmogens lefnadsordning¹⁾ uppgifves att den om vintern lägger sig emellan kl. 6 och 7 på aftonen, men deremot uppstiger emellan 1 och 2. Tröskning af den i stackar samlade säden utgör vinterarbetet under morgnarne; för öfrigt sysselsätta sig karlarne med brännveds och boskapsfoders hemsläpning, vedhuggning, pärtspjelkning till lyse, nätknytning, hästskötsel, sörphackelse, åkdons och jordbruksredskaps förfärdigande. Qvinnorna i bondgårdar bereda maten, sköta boskapen, rensa, spinna och väfva linet och hampan, hvilka växter dock endast i ringare quantitet och icke öfverallt odlas, samt ulln till husfolkets beklädnad. Mindre kunniga att spinna och väfva äro qvinnorna ibland tjenstfolks, torpare och den lösa befolkningsklassen. Sommaren, der arbetstiden, med afbrott af mattimmarne, räcker ifrån 3 om morgon till 9 på aftonen, upptages af jordbruksarbeten. Slöjdkunnigheten är i allmänhet ringa, dock förekomma många bönder hvilka sjelfva förfärdiga chaisar, kyrkslädor och andra behofver. Om slöjdkunnigheten i några byar i Libelits uti förfärdigande af körredskap är ofvanföre taladt.

Om matordningen förmäles att, under vanliga år, då potatis och i någon gård ärter och rofvor finnas, består arbetaren kokmat till frukost och afton, medan middagen utgöres af torrskaffning; härtill kommer under andetiden ett fjerde mål om morgonen bestående uti smör eller fisk till brödet. Frukosten, hufvudmålet för dagen, utgöres af kött stufvadt med potatis och tillsats af rofvor, då sådana finnas; af gröt, helst af kornmjöl, med smör och mjölk, eller af välling, kokt af mjölk och mjöl, eller om ärter finnas, ärtsoppa s. k. rokka. Till aftonen kokas någon af dessa anrättningar eller helkokta potäter, hvartill gifves någon sås af stekspad, fläsk, ister eller mjölk med mjöl och

¹⁾ Grundar sig förnämligast på meddelanden af Häradsbokhållar Sahlsten samt Häradsbokh. Lojander, Kontr.-prosten Europaeus och Skolmastaren i Tohmajärvi Böldin

salt. I mindre bemedlade gårdar uteblir kokmaten om aftonen. Middagen utgöres af salt fisk, som, om tillgång derå finnes, ej heller saknas de andra målen, och bröd, samt surmjölk, eller sinukka, d. ä. vatten med tillsats af litet ända till bäskhet surnad mjölk. Till sön- och helgedagar lagas rieska, ojäst bröd af kornmjöl och vatten, samt kokas om morgonen till frukost talkkuna, hård gröt af korn- eller hafvermjöl, hvartill säden före malningen kokats. Från hösten begagnas mera kött, då ladugården först från Febr. och Martii ger ymnigare mjölk. Strandboerne vid fiskrikare sjöar hemta ej så ringa bidrag af goda födoämnen från den fisk de erhålla och dels koka färsk med rofvor och potatis, dels tillreda till pirog (kalakukko) eller salta. Men en stor del af allmogen, kan hända hälften af befolkningen, måste betydligt inskränka bruket af fisk, och om de äfven ersätta denna brist med rikligare begagnande af kött och smör, måste de, då tillgången härpå ej heller är stor, åtnöja sig med magrare kost. Under sommarn äter dock bonden och hans arbetare i allmänhet godt, hvilket äfven det då mera ansträngande arbetet fordrar; hvarföre också endast ifrån betesgoda trakter smör afyttras. Den vanliga betingsarbetaren äter sitt bröd ej utan smör och salt fisk, hvartill han genom öfverenskommelse eller någon extra tjänst till gården skaffar sig kokmat. Vid fattigare år måste han dock nöjas vid salt fisk eller salt till brödet, glad om detta är rent, och surmjölk. Före froståret 1856 visste man i de beboddare delar af Idensalmi nästan intet af nödröd, utan omtalade den tid, början af 1830 talet, då det i den nuvarande generationens barndom begagnats, nästan såsom en grå forntid; den man trodde alldrig mera skulle återkomma¹⁾; uti aflägsnare och mindre odlade trakter fortfor dock nödrödet att äfven då vara känt och begagnadt. De sednare årens missväxter hafva åter bragt detsamma i allmännare bruk. Ärtor och bönor odlas

¹⁾ Sahlsten.

blott till ringa qvantitet, misslyckas också ofta; i norra Karelen alldeles icke och endast något litet rofvor, hvaremot poteterne äfven der äro allmänna. Hafra odlas der obetydligt; och hafverbröd ätes ej af allmogen, hvaremot råg- och kornbröd begagnas ungefär till hälften hvardera. Kål nämnes endast i södra Karelen ibland födoämnen; likaså bohvete, hvilket dock ofta af frosten skadas; också förtäres der på sina ställen svampar. Rågbrödet förtäres öfverallt färskt och mjukt, hvarföre bakning sker hvar vecka; på sina ställen hvarannan dag. Tobak odlas allmänt till eget behof. Nykterheten är bra nog allmän. Bland yngre män äro ganska få som ens smaka starka drycker. Deremot har bruket af kaffe blifvit allmänt, ej blott ibland de förmögnare utan äfven i den fattiges koja; för att skaffa sig denna vara, använder man ofta sin sista penning. Nästan intet sytningskontrakt afslutes, då föräldrar till sina barn afstå sina lägenheter, utan att ibland sytningsförmånerne upptagas något lispund kaffe och socker för året. Andra utländska drycker och matvaror förekomma ytterst sällan. Endast vid högtidliga tillställningar (piot) såsom läsförhör, bröllopp, begrafning m. m. anskaffas något hvetemjöl och manna-, eller någon gång risgryn. Då bondens enda penningeförtjenst vinnes genom försäljning af smör från betesgoda trakter, och af hästar, dem man för detta ändamål uppföder och som unga föryttrar mot temligen goda priser, samt af något spanmål, hvilken förtjenst till stor del åtgår till liqviderande af utskylderne, är penningetillgången också i allmänhet ringa till uppköp af fremmande alster, hvilka, förutom kaffet, vanligen inskränka sig till salt, jern ifrån bruken, bomullsgarn och bomullstyger, samt någon gång en mörk silkesduk.

Klädseln är i allmänhet enkel, produkten af hvad faren gifva och till linne hampa; i bättre lag af bomullstyg. I södra Karelen visar sig större lyx i kläder, af viktorin och kattun hos de förmögnare ibland qvinfolket, samt större shalar. National-

drägten är aflagd, och klädesformen efterföljer herremannaklassens. Den mörka färgen äfven hos kvinnorna är förherrskande, en följd af de religiösa rörelserne, hvilka predika förakt mot världens grånåt och flärd.

Boningsrummen utgöras af det ifrån fädernes tider sedvanliga pörtet, husfolkets egentliga boningsrum, stugan med den för helsan skadliga inrykande ugnen och den för rökens afledande i taket anbragta gluggen, rökålet, reppänä, med förstuga och i dess botten ett kök och en kammare, hvartill nästan alltid kommer ett annat dylikt pörte i andra ändan af förstugan, eller i dess ställe ett större rum eller sal med utrykande mindre eldstad och ett par mindre rum. Der tvenne pörten finnas, uppföres, om tillgångarne sådant medgifva, en skild flygelbyggnad, innehållande ett större rökfritt rum, med farstuga och i dess botten en mindre kammare. Det större rummet utgör fremmanrum. Möbleringen är enkel; en eller par sängar, ett skåp eller skänk, ett bord och några stolar, nästan alltid målade, sällan betsade. Med få undantag, skulle man nästan alltid finna någon större renlighet och snygghet önskvärd, i synnerhet om värdinnan varit oförberedd på besöket.

Enligt Djurbergs beräkning beboddes år 1805 de socknar, hvilka nu utgöra Kuopio län, af nedannämnde befolkning. Den Savolaks-Tavastländska andelen, svarande för närvarande mot Kuopio stifts Domprosteri, nemligen:

Kuopio stad och moderförsamling, med Tuusniemi, Maaninga och Karttula kapeller, Nilsjä moderförsamling, Idensalmi moderförsamling med Kiuruvesi och Lapinlaks kapeller samt Rutakko bönehusgäll, Pielavesi moderförsamling, Rautalampi moderförsamling med Suonenjoki och Hankasalmi kapeller samt Leppävirta moderförsamling, tillsammans af 59928 invånare. Den Karelska andelen, utgörande numera Karelens öfre och nedre prosterier, eller det forra Kaavi pastorat, Libelits moderkyrko-

församling med Kondiolaks kapell, Joensuu stad och Polvijärvi bönehusgäll, Nurmis pastorat, samt Pielisjärvi moderförsamling jemte Juuga kapell, och det sednare Ilomants, Eno, Kesälaks pastorater, Kides moderförsamling med Bräkylä kapell, Pelkjärvi pastorat, Tohmajärvi moderförsamling med Kihhtelysvaara kapell, samt sluteligen 2:ne grekisk-ryska församlingar, nemligen Taipale i Libelits och Ilomants församling, till hvilka jemväl räknades öfriga i andra trakter af länet spriddt boende Greker, beboddes tillsammans af 56376 invånare. Alla de församlingar, hvilka för närvarande innefatta Kuopio län, beboddes således år 1805 af 116304 invånare; eller af 148—149 personer på hvarje af länets 784 geogr. kvadratmil; eller 180 personer på den Savolaks-Tavastländska andelen 332,5 qv.m. och 102 på Karelens 451,8 qv.m. Deremot uppgafs länets befolkning enligt dess dåv. omfång till 144451 invånare.

1808 års krig framkallade förminskning; vid 1810 års folkräkning befanns densamma utgöra:

Domprosteriet: af norra Savolaks öfre prosteri:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	331.	396.	727.
Kuopio moderkyrko landsförsamling .	5835.	5922.	11757.
Tuusniemi kapell	1562.	1589.	3151.
Maaninga „	1343.	1406.	2749.
Karttula „	1120.	1140.	2260.
Nilsjä moderförsamling, då kapell .	1085.	1078.	2163.
Idensalmi „	4980.	5350.	10330.
Kiuruvesi kapell	1012.	1052.	2064.
Pielavesi moderförsamling, då kapell	1116.	1228.	2344.
Rautalampi „	3431.	3597.	7028.
Suonenjoki kapell	1367.	1356.	2723.
Hankasalmi „	416.	490.	906.

Af norra Savolaks nedre prosteri:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Leppävirta moderförsamling . . .	4608.	4797.	9405.
Summa nuv. domprosteriet	28206.	29401.	57607.

Öfre Karelens prosteri:

Kaavi moderförsamling	2120.	2158.	4278.
Libelits "	4068.	4030.	8098.
Kontiolaks kapell	1504.	1519.	3023.
Pielisjärvi moderkyrkoförsamling . .	2983.	3044.	6027.
Juuga kapell	1493.	1495.	2988.
Nurmis moderkyrkoförsamling . . .	2457.	2700.	5157.
Summa prosteriet	14625.	14946.	29571.

Nedre Karelens prosteri:

Ilomants moderförsamling	2560.	2640.	5200.
Suojärvi sockneandel	151.	164.	315.
Eno församling, då kapell	839.	894.	1733.
Kides moderförsamling	3265.	3150.	6415.
Bräkylä kapell	1153.	1250.	2403.
Tohmajärvi moderförsamling	2122.	2158.	4280.
Kihtelysvaara kapell	1824.	1872.	3696.
Kesälaks församling	1024.	1038.	2062.
Pelkjärvi "	675.	731.	1406.
Summa prosteriet	13613.	13897.	27510.

Summa länets tre prosterier 56444. 58244. 114688.

Dessa summor fördelade på länets nuvarande häradser gifva:

Kuopio härad:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	331.	396.	727.
Kuopio socken	9860.	10057.	19917.
Pielavesi "	1116.	1228.	2344.
Summa häradet	11307.	11681.	22988.

Idensalmi härad:		Mankon.	Qvinkön.	Summa.
Idensalmi socken		5992.	6402.	12394.
Nilsjä ”		1085.	1078.	2163.
	Summa häradet	7077.	7480.	14557.
Rautalampi härad:				
Rautalampi socken		5214.	5443.	10657.
Leppävirta ”		4608.	4797.	9405.
	Summa häradet	9822.	10240.	20062.
Pielisjärvi härad:				
Pielisjärvi socken		4476.	4539.	9015.
Nurmis ”		2457.	2700.	5157.
	Summa häradet	6933.	7239.	14172.
Libelits härad:				
Libelits socken		5572.	5549.	11121.
Kaavi ”		2120.	2158.	4278.
Kides ”		4418.	4400.	8818.
Kesälaks ”		1024.	1038.	2062.
	Summa häradet	13134.	13145.	26279.
Ilomants härad:				
Ilomants socken med Suojärvi andel		3550.	3698.	7248.
Tohmajärvi socken		3946.	4030.	7976.
Pelgjärvi ”		675.	731.	1406.
	Summa häradet	8171.	8459.	16630.
Summa länet i dess nuv. omfång .		56444.	58244.	114688.

Deremot beboddes länet i det omfång det då innehade, nemligen jemte de nyssuppräknade socknar, af största delen af Rantasalmi, Jorois, hela Pieksämäki, samt delar af Kerimäki och Säminge, af 70343 m.k. och 72443 qv.kön, summa 142786 personer. I begge summorne saknas uppgifter å den grekisk-ryska befolkningen i länets Karelska andel. År 1805 beräkna- des Grekerne af Djurberg

Inom Ilomants församling till 1139 personer.
 „ Taipale „ ” 1711 „
 Summa bekännare af grek. läran 2850 personer.

Folkmängds förändringen kan på dessa 5 år, emellan 1805—1810 icke hafva varit synnerligen stor; vi antaga ¹⁾ att 1810 års grekiska folkmängd utgjort

i Taipale 1750 personer,
 i Ilomants 1175 „
 summa 2925 personer,

så skulle hela befolkningen i länet utgjort

inom dess nuvarande omfång 117613 personer
 „ dåvarande „ 145711 „

= 150 pers. på 1 qv.m. eller 173 personer i Savolaks och 133 i Karelen. Tillväxten skulle således, hindrad genom kriget på 5 år belöpa sig

på länets nuvarande omfång till 1234 personer,
 „ dåvarande „ „ 1185 „

År 1820 utgjorde den lutherska befolkningen inom länets nuvarande omfång:

Domprosteriet af norra Savolaks öfre prosteri:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	652.	678.	1330.
Kuopio moderförsamling	5086.	5273.	10359.
Tuusniemi kapell	1989.	2034.	4023.
Maaninga „	1565.	1642.	3207.
Karttula „	1311.	1478.	2789.
Nilsjä moderförsamling	3555.	3632.	7187.
Idensalmi „	5486.	5710.	11196.
Kiuruvesi kapell	1282.	1359.	2641.
Pielavesi moderförsamling	1436.	1528.	2964.
Rautalampi „	4831.	4897.	9728.

¹⁾ Enl. D:r Tikkanen: Väkiluvun suhteita Suomessa. S. 55.

Af norra Savolaks nedre prosteri:	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Hankasalmi kapell	626.	669.	1295.
Suonenjoki ”	1565.	1633.	3198.
Leppävirta moderförsamling . . .	5041.	5277.	10318.
Summa domprosteriet	34425.	35810.	70235.

Öfre Kare lens prosteri:

Kaavi moderförsamling	2376.	2502.	4878.
Libelits ”	4545.	4798.	9343.
Kondiolaks kapell	1768.	1716.	3484.
Pielisjärvi moderförsamling	3308.	3441.	6749.
Juuga kapell	1788.	1824.	3612.
Nurmis moderförsamling	2926.	3113.	6039.
Summa prosteriet	16711.	17394.	34105.

Nedre Kare lens prosteri:

Ilomants moderförsamling	2650.	2917.	5567.
Suojärvi sockneandel	171.	195.	366.
Eno kapell	949.	997.	1946.
Kides moderförsamling	3626.	3652.	7278.
Bräkylä kapell	1293.	1316.	2609.
Tohmajärvi moderförsamling	2196.	2229.	4425.
Kihtelysvaara kapell	1967.	2707.	4674.
Kesälaks moderförsamling	1107.	1184.	2291.
Pelkjärvi ”	743.	828.	1571.
Summa prosteriet	14702.	16025.	30727.

Summa länets tre prosterier 65838. 69229. 135067.

Länet fördeladt efter den administrativa indelningen, utgjorde befolkningen i

Kuopio härad:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	652.	678.	1330.
Kuopio socken med kapeller	9951.	10427.	20378.
Pielavesi socken	1436.	1528.	2964.
Summa häradet	12039.	12633.	24672.

Idensalmi härad:		Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Idensalmi socken med kapell . . .		6768.	7069.	13837.
Nilsä "		3555.	3632.	7187.
Summa häradet		10323.	10701.	21024.

Rautalampi härad:				
Rautalampi socken med kapell . .		7022.	7199.	14221.
Leppävirta "		5041.	5277.	10318.
Summa häradet		12063.	12476.	24539.

Pielisjärvi härad:				
Pielisjärvi socken med kapell . . .		5096.	5265.	10361.
Nurmis "		2926.	3113.	6039.
Summa häradet		8022.	8378.	16400

Libelits härad:				
Libelits socken med kapell		6313.	6514.	12827.
Kaavi "		2376.	2502.	4878.
Kides " med kapell		4919.	4968.	9887.
Kesälaks "		1107.	1184.	2291.
Summa häradet		14715.	15168.	29883.

Ilomants härad:				
Ilomants socken med kap. o. Suojärvi		3770.	4109.	7879.
Tohmajärvi med kapell		4163.	4936.	9099.
Pelkjärvi		743.	828.	1571.
Summa häradet		8676.	9873.	18549.

Summa länet 65838. 69229. 135067.

I hela det omfång länet egde 1820, hvilket 1817 ännu blifvit förökadt med Nyslotts stad samt de förut till Wiborgs guvernemente hörande andelar af Rantasalmi, Kerimäki och Säminge, innefattade detsamma:

85164 mankön, 89075 qvinnkön, summa 174239 inv. Äfven för 1820 saknas uppgift om den grekisk-ryska befolkningen. Vi antaga, utan fara för stort misstag, att densamma, hvilken intill 1830 ökats med något öfver 2000 personer, till

1820 stigit med 1000 personer, således utgjort 3925 bekännare af grekiska läran, och länet

i sitt davarande omfang beboddes af . . 179164 invånare

i dess nuvarande omfang varit bebodt af 139992 „

eller af 178 personer på hvarje af dess 784 geogr. qv.mil, eller på Tavastländsk-Savolaksska andelen af 211, och på den Karelska af 143 personer på qv.milen. Sedan 1810 hade således tillökningen utgjort 22379, eller 19 procent på 10, = 1,9 på ett år.

År 1830 utgjorde befolkningen inom länets nuvarande omfang:

Domprosteriet, deraf då hörande till norra Savolaks öfre prosteri:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa
Kuopio stad	993.	1008.	2001.
Kuopio moderkyrkoförsamling	5849.	6098.	11947.
Tuusniemi kapell	2338.	2369.	4707.
Maaninga „	1695.	1786.	3481.
Karttula „	1071.	1124.	2195.
Nilsjä moderkyrkoförsamling	4187.	4240.	8427.
Idensalmi „	6483.	6705.	13188.
Kiuruvesi kapell	1343.	1395.	2738.
Pielavesi moderkyrkoförsamling	3771.	3929.	7700.
Rautalampi „	4449.	4604.	9053.
Suonenjoki kapell	1817.	1909.	3726.
Hankasalmi „	663.	755.	1418.

Af norra Savolaks nedre prosteri:

Leppävirta moderkyrkoförsamling	5554.	5719.	11273.
Summa domprosteriet	40213.	41641.	81854.

Öfre Karels prosteri:

Kaavi moderkyrkoförsamling	2683.	2760.	5443.
Libelits „	5944.	6079.	12023.
Kontiolaks kapell	1962.	2052.	4014.
Pielisjärvi moderkyrkoförsamling	3975.	4039.	8014.

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Juuga kapell	2122.	2129.	4251.
Nurmis moderkyrkoförsamling . . .	3256.	3402.	6658.
Summa prosteriet	19942.	20461.	40403.

Nedre Karelsens prosteri:

Ilomants moderförsamling m. Suojärvi	2819.	3059.	5878.
Eno kapell	1359.	1435.	2794.
Kides moderkyrkoförsamling . . .	4132.	4204.	8336.
Bräkylä kapell	1198.	1222.	2420.
Tohmajärvi moderkyrkoförsamling .	2525.	2601.	5126.
Kihhtelysvaara kapell	2356.	3015.	5371.
Kesälaks moderkyrkoförsamling . .	1183.	1271.	2454.
Pelgjärvi	893.	939.	1832.
Summa prosteriet	16465.	17746.	34211.

Summa Lutherska befolkningen 76620. 79848. 156468.

Grekisk-ryska befolkningen:

Taipale församling	1339.	1396.	2735.
Ilomants „	1174.	1064.	2238.
Summa grekiska befolkningen	2513.	2460.	4973.

Summa befolkningen inom länets nu-

varande område 79133. 82308. 161441.

Fördelad på de nuvarande häraderna utgjorde befolkningen 1830:

Kuopio härad:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa
Kuopio stad	993.	1008.	2001
Kuopio socken med kapeller . . .	10953.	11377.	22330.
Pielavesi socken	3771.	3929.	7700.
Summa häradet	15717.	16314.	32031.

Idensalmi härad:

Idensalmi socken med kapell . . .	7826.	8100.	15926
Nilsia „	4187.	4240.	8427.
Summa häradet	12013.	12340.	24353.

Mankön. Qvinkön. Summa

Rautalampi härad:

Rautalampi socken med kapeller . .	6929.	7268.	14197.
Leppävirta ”	5554.	5719.	11273.
Summa häradet	12483.	12987.	25470.

Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken med kapell . . .	6097.	6168.	12265.
Nurmis ”	3256.	3402.	6658.
Summa häradet	9353.	9570.	18923.

Libelits härad:

Libelits socken med kapell	7906.	8131.	16037.
Kaavi ”	2683.	2760.	5443.
Kides ” med kapell	5330.	5426.	10756.
Kesälaks ”	1183.	1271.	2454.
Taipale grekiska församling . . .	1339.	1396.	2735.
Summa häradet	18441.	18984.	37425.

Ilomants härad:

Ilomants socken med kapell och Suo- järvi andel	4178.	4494.	8672.
Tohmajärvi socken med kapell . .	4881.	5616.	10497.
Pelgjärvi ”	893.	939.	1832.
Ilomants grekiska församling . . .	1174.	1064.	2238.
Summa häradet	11126.	12113.	23239.
Summa länet	79133.	82308.	161441.

Folkökningen under de sistförflutna tio åren utgjorde således 21449 personer; eller närmare 16 procent = 1,6 årligen. På kvadratmilen bodde 206 personer, i Savolaks 246, i Karelen 176.

I det omfång länet innefattade 1830, beräknades

Mankön. Qvinkön. Summa.

Den Lutherska befolkningen till . .	99152.	102658.	201810.
„ Grekisk-ryska befolkningen till .	2513.	2460.	4973.
	101665.	105118.	206783.

Följande år inträffade den nya läneregleringen, hvarigenom länets sydvestra mest odlade och tätast bebodde del fränskiljdes. Under samma tid drabbades landsorten äfven af missväxt, brist och farsoter, hvilka i sin mon bidrogo att minska befolkningen. Vi finna derföre vid 1835 års qvinqvenniiräkning folkstocken utgöra

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
i de Lutherska församlingarne	74145,	77508,	151653,
„ Grekisk-ryska „	2537,	2516,	5053,
	<u>76682,</u>		<u>80024,</u>
			156706,

således minskad med 50077 personer eller vid pass $\frac{1}{4}$:del. Inom det område som innefattar det nuvarande länet, hade folkstocken minskats med 4735 personer, eller 2,9 procent. År 1835 var åter de föddes antal vida öfver de dödes, nämnde år

föddes Luther.	5288,	dogo Luther.	2565,	tillväxt Luther.	2713,
„ Greker	191,	„ Greker	97,	„ Greker	94,
Summa	5479,	Summa	2662,	Summa	2807.

Pa hela befolkningen födde: 3,496 proc., dogo 1,698 proc., tillväxt 1,79 procent.

1840 års folkmängd beräknades som följer:

Domprosteriet, deraf motsvarande norra Savolaks öfre prosteri:	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	999.	1072.	2071
Kuopio moderförsamling	6025.	6486.	12511
Tuusniemi kapell	2449.	2393.	4842
Maaninga „	1560.	1611.	3171.
Karttula „	1265.	1365.	2630.
Nilsjä moderförsamling	4436.	4576.	9012.
Idensalmi „	6837.	7133.	13970.
Kiuruvesi kapell	1602.	1606.	3208.
Pielavesi moderförsamling	4831.	4909.	9740.
Rautalampi „	4698.	4868.	9566.

	Mankön.	Qvinkön.	Summa
Suonenjoki kapell	1577.	1644.	3221.
Hankasalmi „	998.	1075.	2073.
Af norra Savolaks nedre prosteri:			
Leppävirta moderförsamling . . .	5560.	5740.	11300.
Summa prosteriet	42837.	44478.	87315.
Öfre Karelska prosteriet:			
Kaavi moderkyrkoförsamling . . .	2846.	2958.	5804.
Libelits „	5018.	5286.	10304.
Kontiolaks kapell	2278.	2150.	4428.
Pielisjärvi moderkyrkoförsamling . .	3653.	3761.	7414.
Juuga kapell	2228.	2243.	4471.
Nurmis moderkyrkoförsamling . . .	3292.	3368.	6660.
Summa prosteriet	19315.	19766.	39081.
Nedre Karelska prosteriet:			
Homanäs moderkyrka med Suojärvi .	3015.	3287.	6302.
Eno kapell	1480.	1487.	2967.
Tohmajärvi moderkyrkoförsamling .	2529.	2632.	5161.
Kihtelysvaara kapell	2497.	2979.	5476.
Kides moderkyrkoförsamling . . .	3890.	4119.	8009.
Bräkylä kapell	1394.	1435.	2829.
Kesälaks moderkyrkoförsamling . .	1229.	1345.	2574.
Pelkjärvi kapell	922.	981.	1903.
Summa prosteriet	16956.	18265.	35221.
Summa Lutherska befolkningen	79108.	82509.	161617.
Grekisk-ryska befolkningen:			
Taipale församling	1611.	1681.	3292.
Homanäs „	1228.	1091.	2319.
Summa grekiska befolkningen	2839.	2772.	5611
Summa hela länet	81947.	85281.	167228.

Fördelad efter hvar lei utgjorde befolkningen:

Kuopio härad:			Mankon.	Qvinkon.	Summa
Kuopio stad			999.	1072.	2071
Kuopio socken med kapeller . . .			11299.	11855.	23154
Pielavesi ”			4831.	4909.	9740
		Summa häradet	17129.	17836.	34965.

Idensalmi härad:					
Idensalmi socken med kapell . . .			8439.	8739.	17178.
Nilsia ”			4436.	4576.	9012.
		Summa häradet	12875.	13315.	26190.

Rautalampi härad:					
Rautalampi socken med kapeller . .			7273.	7587.	14860.
Leppävirta ”			5560.	5740.	11300.
		Summa häradet	12833.	13327.	26160.

Pielisjärvi härad:					
Pielisjärvi socken med kapell . . .			5881.	6004.	11885.
Nurmis ”			3292.	3368.	6660.
		Summa häradet	9173.	9372.	18545.

Libelits härad:					
Libelits socken med kapell			7296.	7436.	14732.
Kaavi ”			2846.	2958.	5804.
Kides ” med kapell			5284.	5554.	10838.
Kesälaks ”			1229.	1345.	2574
Taipale grekiska församling			1611.	1681.	3292.
		Summa häradet	18266.	18974.	37240.

Ilomants härad:					
Ilomants med kapell och Suojärvi andel			4495.	4774.	9269.
Tohmajärvi socken med kapell . .			5026.	5611.	10637.
Pelgjärvi ”			922.	981.	1903.
Ilomants grekiska församling . . .			1228.	1091.	2319.
		Summa häradet	11671.	12457.	24128.
		Summa länet	81947.	85281.	167228.

Befolkningen hade således sedan 1830 endast ökat med 5787 personer; eller inemot 3,5 procent = 0,35 årligen, men sedan 1835 med 10522 eller 6,7 procent = årligen 1,34. Enligt Nativitets och Mortalitets tabellen finna vi år 1840 af Lutherska trosbekännelsen eller på 161617 invånare födde 5855, döde 3168, folktillväxt 2687 personer, på hela befolkningen födde 3,622 proc., döde 1,959 proc., tillväxt 1,66 proc. För den grekiska bevägnelsens befolkning saknades uppgift. På hvarje qv.mil 213 individer eller i Savolaks 262, i Karelen oförändradt 176, som 10 år förut; ty den ringa förökningen i Ilomants härad tillintetgjordes genom folkminskningen i de begge öfriga Karelska häraderna. En följd af missväxten i början på 1830 talet.

Till sin ålder utgjorde befolkningen:

	Lutherska församlingarne.		Grekiska församlingarne.		Summa.				
	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.			
	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.			
Ungdom under 15 år	28963	29099	58062	975	947	1922	29938	30046	59984
Personer från och med 15—40 år . .	31867	32860	64727	1228	1210	2438	33095	34070	67165
” ” 40—60 ”	14451	15816	30267	478	452	930	14929	16868	31197
” ” 60—75 ”	3508	4251	7759	131	132	263	3639	4383	8022
” ” 75—90 ”	316	472	788	25	31	56	341	503	844
” ” 90—100 ”	3	11	14	2	—	2	5	11	16
Summa	79108	82509	161617	2839	2772	5611	81947	85281	167228
Al denna befolkning voro gifte	27994	28023	56017	922	917	1839	28916	28940	57856
Enklingar eller enkor	2834	5855	8689	89	221	310	2923	6076	8999
Ogifta öfver 15 år	19317	19532	38849	853	687	1540	20170	20219	40389
Ungdom under 15 år	28963	29099	58062	975	947	1922	29938	30046	59984
Summa	79108	82509	161617	2839	2772	5611	81947	85281	167228

1845 ars folkmaugd:

Luthersk befolkning:

Domprosteriet, deraf motsvarande norra Savolaks ofte

prosteri:	Mankön.	Qvinkön.	Summa
Kuopio stad	1270.	1384.	2654
Kuopio moderförsamling	6137.	6478.	12615.
Tuusniemi kapell	2646.	2735.	5381.
Maaninga „	1695.	1786.	3481.
Karttula „	1438.	1484.	2922.
Pielavesi moderförsamling	5028.	5317.	10345.
Idensalmi „	6638.	6880.	13518.
Kiuruvesi kapell	1809.	1733.	3542.
Lapinlaks bönehusförsamling	790.	786.	1576.
Nilsjä moderförsamling	4927.	5278.	10205.
Rautalampi moderförsamling	4888.	5095.	9983.
Hankasalmi kapell	1142.	1145.	2287.
Suonenjoki kapell	1449.	1484.	2933.

Af norra Savolaks nedre prosteri:

Leppävirta moderförsamling	6140.	6280.	12420.
Summa prosteriet	45997.	47865.	93862.

Öfre Karelska prosteriet:

Libelits pastorat	7882.	7988.	15870.
Kaavi „	3048.	3194.	6242.
Pielisjärvi „	5866.	6158.	12024.
Nurmis „	4211.	4537.	8748.
Summa prosteriet	21007.	21877.	42884.

Nedre Karelska prosteriet:

Ilomants moderförsamling	3180.	3371.	6551.
Enotaipale kapell	1679.	1657.	3336.
Tohmajärvi moderförsamling	2601.	2707.	5308.
Kihlatelysvaara kapell	2897.	3246.	6143.
Kides moderförsamling	4174.	4364.	8538.

	Mankon.	Qvinkön.	Summa.
Bräkylä kapell	1979.	2236.	4215.
Kesälaks moderförsamling	1292.	1390.	2682.
Pelgjärvi	816.	875.	1691.
Summa prosteriet	18618.	19846.	38464.

Summa Luthersk befolkning 85622. 89588. 175210.

Grekisk-rysk befolkning:

Taipale församling	1802.	1890.	3692.
Ilomants „	1258.	1172.	2430.
Summa Grekisk befolkning	3060.	3062.	6122.

Summa befolkning 88682. 92650. 181332.

Befolkningen fördelad på de nuvarande häraderna:

Kuopio härad:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	1270.	1384.	2654.
Kuopio socken med kapeller	11916.	12483.	24399.
Pielavesi „	5028.	5317.	10345.
Summa häradet	18214.	19184.	37398.

Idensalmi härad:

Idensalmi socken med kapeller	9237.	9399.	18636.
Nilsjä „	4927.	5278.	10205.
Summa häradet	14164.	14677.	28841.

Rautalampi härad:

Rautalampi socken med kapeller	7479.	7224.	15203.
Leppävirta „	6140.	6280.	12420.
Summa häradet	13619.	14004.	27623.

Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken med kapell	5866.	6158.	12024.
Nurmis „	4211.	4537.	8748.
Summa häradet	10077.	10695.	20772.

Libelits härad:

Libelits socken med kapell	7882.	7988.	15870.
Kaavi „	3048.	3194.	6242.

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kides socken med kapell	6153.	6600.	12753.
Kesälaks „	1292.	1390.	2682.
Taipale grekiska församling . . .	1802.	1890.	3692.
Summa häradet	20177.	21062.	41239.

Ilomants härad:

Ilomants socken med kapell . . .	4859.	5028.	9887.
Tohmajärvi „ „ . . .	5498.	5953.	11451.
Pelgjärvi socken	816.	875.	1691.
Ilomants grekiska församling . . .	1258.	1172.	2430.
Summa häradet	12431.	13028.	25459.
Summa länet	88682.	92650.	181332.

Till sin ålder utgjorde befolkningen:

	Lutherska församlingarne.		Grekiska församlingarne.		Summa.		Summa summa-rum.		
	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.			
Ungdom under 15 år	30996	31075	62071	987	984	1971	31983	32059	64042
Personer emellan 15—40 år	34162	35482	69644	1332	1333	2665	35494	36815	72309
” ” 40—60 ”	15944	16862	32806	545	533	1078	16489	17395	33884
” ” 60—75 ”	4025	5326	9351	165	178	343	4190	5504	9694
” ” 75—90 ”	492	826	1318	31	34	65	523	860	1383
” ” 90—100 ”	3	17	20	—	—	—	3	17	20
Summa	85622	89588	175210	3060	3062	6122	88682	92650	181332
Af denna befolkning voro gifta	28734	28807	57541	1034	1006	2040	29768	29813	59581
Enklingar och enkor	2883	6647	9530	107	178	285	2990	6825	9815
Ogifte öfver 15 år	23009	23059	46068	932	894	1826	23941	23953	47894
Ungdom under 15 år	30996	31075	62071	987	984	1971	31983	32059	64042
Summa	85622	89588	175210	3060	3062	6122	88682	92650	181332

Under sednaste qvinqvennum hade således befolkningen tillväxt med 14104 personer eller 8,4 procent = 1,68 på året 1845 föddes på den Lutherska befolkningen eller på 175210 personer 6317, dogo 4405 och utgjorde således folkökningen 1912 individer eller utgjorde de födde 3,605, de döde 2,504 och ofverskottet 1,091 procent af årets folkstock. Om Grekerne saknades äfven nu uppgifter. På hvarje kvadratmil 230 individer eller i Savolaks 281—282, i Karelen 195—196.

1850 års folkmängd:

Lutherska befolkningen:

Domprosteriet, deraf motsvarande norra Savolaks öfre

prosteri:	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	1317.	1493.	2810.
Kuopio moderkyrkoförsamling . . .	6560.	6823.	13383.
Tuusniemi kapell	2748.	2764.	5512.
Maaninga „	2129.	2174.	4303.
Karttula „	1547.	1636.	3183.
Pielavesi moderkyrkoförsamling . .	5558.	5848.	11406.
Idensalmi „	7263.	7357.	14620.
Kiuruvesi kapell	2045.	1990.	4035.
Lapinlaks bönehusförsamling . . .	996.	951.	1947.
Nilsjä moderkyrkoförsamling . . .	5696.	5864.	11560.
Rautalampi „	5312.	5604.	10916.
Hankasalmi kapell	1146.	1240.	2386.
Suonenjoki „	1514.	1599.	3113.

Hörande då till norra Savolaks

nedre prosteri:

Leppävirta moderkyrkoförsamling . .	6708.	6964.	13672.
Summa	50539.	52307.	102846.

Öfre Karelska prosteriet:

Joensuu stad	76.	53.	129
Libelits pastorat	8405	8713.	17118

		Mankon.	Qvinkon	Summa
Kaavi	pastorat	3292.	3441.	6733.
Pielisjärvi	„	6183.	6454.	12637.
Nurmis	„	4669.	4946.	9615.
	Summa prosteriet	22625.	23607.	46232.

Nedre Karelsens prosteriet:

Ilomants moderkyrkoförsamling	3405.	3472.	6877.	
Enotaipale kapell	1754.	1756.	3510.	
Tohmajärvi moderkyrkoförsamling	2849.	2936.	5785.	
Kihtelysvaara kapell	2815.	2789.	5604.	
Kides moderkyrkoförsamling	4494.	4728.	9222.	
Bräkylä kapell	2121.	2301.	4422.	
Kesälaks moderkyrkoförsamling	1367.	1497.	2864.	
Pelgjärvi	„	952.	1053.	2005.
	Summa prosteriet	19757.	20532.	40289.

Summa Luthersk befolkning	92921.	96446.	189367.
---------------------------	--------	--------	---------

Grekiska befolkningen:

Kuopio stad	30.	9.	39.	
Taipale församling	1943.	2036.	3979.	
Ilomants	„	1430.	1340.	2770.
	Summa Grekisk befolkning	3403.	3385.	6788.
	Summa länets befolkning	96324.	99831.	196155.

Befolkningen fördelad på häradet:

Kuopio härad:

Kuopio stad	1347.	1502.	2849.	
Kuopio socken med kapeller	12984.	13397.	26381.	
Pielavesi	„	5558.	5848.	11406.
	Summa	19889.	20747.	40636.

Idensalmi härad:

Idensalmi socken med kapeller	10304.	10298.	20602.	
Nilsjä	„	5696.	5864.	11560.
	Summa häradet	16000.	16162.	32162.

Rautalampi härad:		Mankon.	Qvinkon.	Summa
Rautalampi socken med kapell . . .		7972.	8443.	16415.
Leppävirta ”		6708.	6964.	13672.
	Summa häradet	14680.	15407.	30087.

Pielisjärvi härad:				
Pielisjärvi socken med kapell . . .		6183.	6454.	12637.
Nurmis ”		4669.	4946.	9615.
	Summa häradet	10852.	11400.	22252.

Libelits härad:				
Joensuu stad		76.	53.	129.
Libelits socken med kapell		8405.	8713.	17118.
Kaavi ”		3292.	3441.	6733.
Kides socken med kapell		6615.	7029.	13644.
Kesälaks socken		1367.	1497.	2864.
Taipale grekiska församling		1943.	2036.	3979.
	Summa häradet	21698.	22769.	44467.

Ilomants härad:				
Ilomants socken med kapell		5159.	5228.	10387.
Tohmajärvi ” ” ”		5664.	5725.	11389.
Pelgjärvi ”		952.	1053.	2005.
Ilomants grekiska församling		1430.	1340.	2770.
	Summa häradet	13205.	13346.	26551.
	Summa länet	96324.	99831.	196155.

Till sin ålder utgjorde befolkningen:

	Lutherska församlingarne.		Grekiska församlingarne.		Summa.	
	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.
Ungdom under 15 år	33649	33378	1413	1366	35062	34744
Personer emellan 15—40 år	37039	37985	1312	1355	38351	39340
” ” 40—60 ”	16838	18053	524	504	17362	18557
” ” 60—75 ”	4783	6044	143	141	4926	6185
” ” 75—90 ”	608	969	11	18	619	987
” ” 90—100 ”	4	17	—	1	4	18
Summa	92921	96446	3403	3385	96324	99831
Af befolkningen voro gifta	30966	30956	965	970	31931	31926
Enklingar och enkor	3289	6804	101	129	3390	6933
Ogifta öf er 15 år	25017	25308	924	920	25941	26228
Ungdom under 15 ar	33649	33378	1413	1366	35062	34744
Summa	92921	96446	3403	3385	96324	99831
Summa	189367	189367	6788	6788	196155	196155
Af befolkningen voro gifta	61922	61922	1935	1935	31931	31926
Enklingar och enkor	10093	10093	230	230	3390	6933
Ogifta öf er 15 år	50325	50325	1844	1844	25941	26228
Ungdom under 15 ar	67027	67027	2779	2779	35062	34744
Summa	189367	189367	6788	6788	196155	196155

Saledes på fem år en förökning af 14823 personer eller 8,175 procent, eller arligen 1,635. Under året 1850 föddes 6839, dogo 4765 individer; folkökningen utgjorde således 2074. De föddes antal utgjorde följakteligen 3,486, de dödes 2,429 och folkstockens tillväxt 1,057 af hela folkstocken för året. Inom den Lutherska befolkningen föddes 6594 eller 3,482, dogo 4616 eller 2,437 procent och ökades folkstocken med 2074 personer eller 1,044 procent. Ibland den grekiska trosbekännelsens anhängare föddes 245 personer eller 3,609 procent, dogo 149 eller 2,195 och ökades befolkningen med 96 personer eller 1,414 procent. 1850 års folkstock jemnt fördelad öfver hela länet ger 250 individer på qvadratmilen, i Tavastländsk-Savolaxska andelen 309, i Karelen 206—207.

1855 års befolkning:

Luthersk befolkning:

Domprosteriet, bildadt medelst Kejs. br. af d. 4 Okt. 1851:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Kuopio stad	1636.	1850.	3486.
Kuopio moderkyrkoförsamling . . .	6737.	7092.	13829.
Tuusniemi kapell	2885.	2917.	5802.
Maaninga ”	2251.	2343.	4594.
Karttula ”	1731.	1767.	3498.
Pielavesi moderkyrkoförsamling . .	5948.	6059.	12007.
Idensalmi ”	6137.	6212.	12349.
Kiuruvesi kapell	2274.	2251.	4525.
Lapinlaks ”	2669.	2595.	5264.
Rutakko bönehusförsamling . . .	272.	281.	553.
Nilsjä moderkyrkoförsamling . . .	6095.	6309.	12404.
Rautalampi ”	5744.	5977.	11721.
Hankasalmi kapell	1355.	1498.	2853.
Suonenjoki ”	1651.	1704.	3355.
Leppävirta moderkyrkoförsamling . .	7447.	7574.	15021.
Summa prosteriet	54832.	56429.	111261.

Öfre Kare lens prosteri:

	Mankon.	Qvinkon.	Summa.
Joensuu stad	261.	250.	511.
Libelits moderkyrkoförsamling . . .	5963.	6086.	12049.
Kondiolaks kapell	2902.	2951.	5853.
Kaavi moderkyrkoförsamling . . .	3550.	3708.	7258.
Pielisjärvi „	4405.	4726.	9131.
Juuga kapell	2941.	3055.	5996.
Nurmis moderkyrkoförsamling . . .	4106.	4236.	8342.
Rautavaara kapell	503.	530.	1033.
Summa prosteriet	24631.	25542.	50173.

Nedre Kare lens prosteri:

Ilomants moderkyrkoförsamling . .	3803.	3852.	7655.
Enotaipale kapell	1987.	1953.	3940.
Tohmajärvi moderkyrkoförsamling .	3080.	3155.	6235.
Kihtelysvaara kapell	2893.	2922.	5815.
Kides moderkyrkoförsamling . . .	4844.	5172.	10016.
Bräkylä kapell	2186.	2312.	4498.
Kesälaks moderkyrkoförsamling . .	1483.	1589.	3072.
Pelgjärvi „	1056.	1147.	2203.
Summa prosteriet	21332.	22102.	43434.

Summa Luthersk befolkning 100795. 104073. 204868

Grekisk befolkning:

Kuopio stad	27.	12.	39.
Taipale församling	2129.	2172.	4301.
Ilomants „	1625.	1498.	3123.
Summa grekisk befolkning	3781.	3682.	7463.

Summa befolkning 104576. 107755. 212331.

Befolkningen fördelad på häraderne:

Kuopio harad:

	Mankon.	Qvinkon.	Summa.
Kuopio stad	1663.	1862.	3525.

	Mankon.	Qvinkon	Summa
Kuopio socken med kapeller . . .	13604.	14119.	27723.
Pielavesi ”	5948.	6059.	12007.
Summa häradet	21215.	22040.	43255.

Idensalmi härad:

Idensalmi socken med kapeller . .	11352.	11339.	22691.
Nilsjä ”	6095.	6309.	12404.
Summa häradet	17447.	17648.	35095.

Rautalampi härad:

Rautalampi socken med kapeller . .	8750.	9179.	17929.
Leppävirta ”	7447.	7574.	15021.
Summa häradet	16197.	16753.	32950.

Pielisjärvi härad:

Pielisjärvi socken med kapell . . .	7346.	7781.	15127.
Nurmis ” ” . . .	4609.	4766.	9375.
Summa häradet	11955.	12547.	24502.

Libelits härad:

Joensuu stad	261.	250.	511.
Libelits socken med kapell . . .	8865.	9037.	17902.
Kaavi socken	3550.	3708.	7258.
Kides socken med kapell	7030.	7484.	14514.
Kesälaks socken	1483.	1583.	3072.
Taipale grekiska församling . . .	2129.	2172.	4301.
Summa häradet	23318.	24240.	47558.

Ilomants härad:

Ilomants socken med kapell . . .	5790.	5805.	11595.
Tohmajärvi ” ” . . .	5973.	6077.	12050.
Pelgjärvi ” ” . . .	1056.	1147.	2203.
Ilomants grekiska församling . . .	1625.	1498.	3123.
Summa häradet	14444.	14527.	28971.
Summa länet	104576.	107755.	212331.

Till sin alder utgjorde befolkningen.

	Lutherska församlingarne.			Grekiska församlingarne.			Summa.		Summa-samma-rum.
	M.kön.	Q.kön.	Summa.	M.kön.	Q.kön.	Summa.	M.kön.	Q.kön.	
Ungdom under 15 år . . .	38035	37490	75525	1513	1518	3031	39548	39008	78556
Personer emellan 15—40 år	39913	40753	80666	1450	1409	2859	41363	42162	83525
” ” 40—60 ”	17212	18543	35755	629	583	1212	17841	19126	36967
” ” 60—75 ”	4931	6198	11129	172	155	327	5103	6353	11456
” ” 75—90 ”	696	1072	1768	17	17	34	713	1089	1802
” ” 90—100 ”	8	17	25	—	—	—	8	17	25
Summa	100795	104073	204868	3781	3682	7463	104576	107755	212331
At invanarene voro gifta . . .	33369	33476	66845	1129	1134	2263	34498	34610	69108
Enklingar eller enkor . . .	3647	7616	11263	179	83	262	3826	7699	11525
Ogifta öfver 15 år . . .	25744	25491	51235	960	947	1907	26704	26438	53142
Ungdom under 15 år . . .	38035	37490	75525	1513	1518	3031	39548	39008	78556
Summa	100795	104073	204868	3781	3682	7463	104576	107755	212331

Folkökningen sedan 1850 = 16176 = 8,246 procent på fem, = 1,649 på ett år. Folkstocken jemnt fördelad öfver länet = 270—271 individer på geogr. qvadratmilen; i Tavastländsk-Savolakska andelen = 334—335 och Karelska = 221 individer.

År 1856:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Föddes Lutheraner	3754.	3710.	7464.
„ Greker	116.	110.	226.
	Summa	3870.	3820.
			7690.
Dogo Lutheraner	3267.	3142.	6409.
„ Greker	139.	114.	253.
	Summa	3406.	3256.
			6662.
Mera födde än döde	464.	564.	1028.

År 1857:

Föddes Lutheraner	3164.	3151.	6315.
„ Greker	76.	54.	130 1).
	Summa	3240.	3205.
			6445.
Dogo Lutheraner	3890.	3890.	7780.
„ Greker	57.	43.	100.
	Summa	3947.	3933.
			7880.
Flere döde än födde	707.	728.	1435.

År 1858:

Födde Lutheraner	3440.	3199.	6639.
„ Greker	107.	103.	210.
	Summa	3547.	3302.
			6849.
Döde Lutheraner	3543.	3447.	6990.
„ Greker	126.	115.	241.
	Summa	3669.	3562.
			7231.
Flere döde än födde	122.	260.	382.

1) Endast för Taipale finnes uppgift men saknas för Ilomants och Kuopio stad

Ar 1859:		Mankon	Qvinkon.	Summa.
Födde	Lutheraner	3347.	3217.	6564.
„	Greker	101.	106.	207.
	Summa	3448.	3323.	6771
Döde	Lutheraner	2857.	2778.	5635.
„	Greker	111.	70.	181.
	Summa	2968.	2848.	5816.
	Flere födde än döde	480.	475.	955.

Ar 1860:

Födde	Lutheraner	3556.	3416.	6972.
„	Greker	—	—	226.
	Summa	—	—	7198.
Döde	Lutheraner	2216.	2287.	4503.
„	Greker	—	—	175.
	Summa	—	—	4688.
	Flere födde än döde	—	—	2510.

1857 och 1858 årens folkförminskning = 1817, afdragen ifran 1856, 1859 och 1860 årens folkförökning = 4493, lem-nar ett öfverskott i folkökningen af 2676 personer, tillfölje hvaraf folkstocken vid 1860 års utgång borde göra 215007, derest icke under tiden inträffade utflyttningar förorsakat ett annat resultat.

Vi finna nemligen 1860 års befolkning utgöra:

	Mankön.	Qvinkon.	Summa	
Lutheraner	101450.	104236.	205686.	
Greker	3694.	3676.	7370.	
	Summa	105144.	107912.	213056

Således folkökningen under qviq-qvennum 1856—60 endast hafva

utgjort 568. 157. 725.

= 0,341 procent, eller på ett ar 0,0682.

Fördelad på prosterier och församlingar utgjorde 1860 ars folkstock:

Lutheraner:

Domprosteriet:

	Mankon.	Qvinkon	Summa.
Kuopio stad	1884.	2131.	4015.
Kuopio moderkyrko församling . .	6895.	7032.	13927.
Tuusniemi kapell	2787.	2873.	5660.
Maaninga „	2210.	2283.	4493.
Karttula „	1771.	1820.	3591.
Nilsjä pastorat	5945.	6148.	12093.
Idensalmi moderkyrkoförsamling . .	6480.	6479.	12959.
Lapinlaks kapell	2703.	2690.	5393.
Kiuruvesi „	2506.	2500.	5006.
Rutakko bönehus	311.	322.	633.
Pielavesi pastorat	6047.	6219.	12266.
Rautalampi moderkyrkoförsamling .	5200.	5285.	10485.
Suonenjoki kapell	1650.	1748.	3398.
Hankasalmi „	1331.	1515.	2846.
Vesanto bönehus	833.	879.	1712.
Leppävirta pastorat	6775.	6735.	13510.
Summa	55328.	56659.	111987.

Öfre Karelens prosteri:

Joensuu stad	308.	290.	598.
Libelits moderkyrkoförsamling . . .	5212.	5221.	10433.
Kondiolaks kapell	2780.	2816.	5596.
Polvijärvi bönehus	798.	728.	1526.
Kaavi pastorat	3572.	3754.	7326.
Pielisjärvi moderkyrkoförsamling . .	4619.	4728.	9347.
Juuga kapell	2976.	3143.	6119.
Nurmis moderkyrkoförsamling . . .	3904.	4132.	8036.
Rautavaara kapell	487.	501.	988.
Summa	24656.	25313.	49969.

Nedre Karelens prosteri:

Ilomants moderkyrkoförsamling .	3876.	3868	7744
---------------------------------	-------	------	------

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Enotaipale kapell	1979.	1948.	3927.
Kesälaks pastorat	1528.	1652.	3180.
Kides moderkyrkoförsamling . . .	4906	5229.	10135.
Bräkylä kapell	2142.	2330.	4472.
Pelgjärvi pastorat	1074.	1148.	2222.
Tohmajärvi moderkyrkoförsamling .	3109.	3214.	6323.
Kihtelysvaara kapell	2852.	2875.	5727.
Summa	21466.	22264.	43730.
Summa Lutheraner	101450.	104236.	205686.

Grekiska trosbekännare:

Kuopio stad	33.	18.	51.
Taipale församling	2103.	2248.	4351.
Ilomants „	1558.	1410.	2968.
Summa Greker	3694.	3676.	7370.
Summa befolkning	105144.	107912.	213056.

Befolkningen fördelad på häraderna:

Kuopio härad:

	Mankön.	Qvinkön	Summa
Kuopio stad	1917.	2149.	4066.
Kuopio socken med kapeller . . .	13663.	14008.	27671.
Pielavesi socken	6047.	6219.	12266.
Summa häradet	21627.	22376.	44003.

Idensalmi härad:

Idensalmi socken med kapeller . .	12000.	11991.	23991.
Nilsjä „	5945.	6148.	12093.
Summa häradet	17945.	18139.	36084.

Rautalampi härad:

Rautalampi socken med kapeller . .	9014.	9427.	18441.
Leppävirta „	6775.	6735.	13510
Summa häradet	15789.	16162.	31951

Pielisjärvi härad:		Mankön.	Qvinkon.	Summa.
Pielisjärvi socken med kapeller . . .		7595.	7871.	15466.
Nurmis ” ” kapell . . .		4391.	4633.	9024.
	Summa häradet	11986.	12504.	24490.

Libelits härad:

Joensuu stad		308.	290.	598.
Libelits socken med kapell		8790.	8765.	17555.
Kaavi ”		3572.	3754.	7326.
Kides ” med kapell		7048.	7559.	14607.
Kesälaks ”		1528.	1652.	3180.
Taipale grekiska församling		2103.	2248.	4351.
	Summa häradet	23349.	24268.	47617.

Ilomants härad:

Ilomants socken med kapell		5855.	5816.	11671.
Tohmajärvi ” ” ”		5961.	6089.	12050.
Pelgjärvi ”		1074.	1148.	2222.
Ilomants grekiska församling		1558.	1410.	2968.
	Summa häradet	14448.	14463.	28911.
	Summa länet	105144.	107912.	213056.

Af den lutherska befolkningen voro till

sin alder: under 1 år		3164.	3069.	6233.
Emellan 1—3 år		5628.	5439.	11067.
” 3—5 ”		5427.	5512.	10939.
” 5—10 ”		11759.	11822.	23581.
” 10—15 ”		10902.	11026.	21928.
” 15—20 ”		10340.	10285.	20625.
” 20—25 ”		8941.	9073.	18014.
” 25—30 ”		7313.	7533.	14846.
” 30—35 ”		7429.	7548.	14977.
” 35—40 ”		6651.	6893.	13544.
” 40—45 ”		6218.	6135.	12353.
” 45—50 ”		4886.	5050.	9936.

	Mankon.	Qvinkon.	Summa.
Emellan 50—55 ar	3604.	3923.	7527.
” 55—60 ”	3556.	3764.	7320.
” 60—65 ”	2789.	3270.	6059.
” 65—70 ”	1643.	2060.	3703.
” 70—75 ”	606.	1054.	1740.
” 75—80 ”	344.	535.	879.
” 80—85 ”	150.	191.	341.
” 85—90 ”	16.	43.	59.
” 90—95 ”	4.	9.	13.
” 95—100 ”	—	2.	2.
Summa Lutheraner	101450.	104236.	205686.

Folkmängds tabellerne räkna barndomen till fyllda 15 år; den mogna åldern derifrån till 60, hvarpå ålderdomen vidtager; enligt denna fördelning utgjorde befolkningen:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Under 15 år	36880	+ 36868	= 73748.
Ifrån 15—60 år	58938	+ 60204	= 119142.
Öfver 60 år	5632	+ 7164	= 12796.
Summa	101450	+ 104236	= 205686,

eller ungdom = 35,8546 procent af befolkningen,
 mogen ålder = 57,9242 ” ” ”
 ålderdom = 6,2212 ” ” ”

Antalet af män förhöll sig till antalet af qvinnor; inom lutherska befolkningen:

Intill 15 år såsom	100 : 99,9677.
Emellan 15 och 60 år	100 : 102,1480.
Öfver 60 år	100 : 127,2017.
Af hela befolkningen	100 : 102,7461.

Den Lutherska befolkningen fördelad på städer och lands orter utgjorde.

I Kuopio stad:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Under 15 år	631 +	606 =	1237 =	30,8095 proc.
Emellan 15 och 60 år	1184 +	1372 =	2556 =	63,6613 „
Öfver 60 år	69 +	153 =	222 =	5,5292 „
	1884 +	2131 =	4015	

I Jyväskylä stad:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Under 15 år	102 +	110 =	212 =	35,452 „
Emellan 15 och 60 år	202 +	170 =	372 =	62,207 „
Öfver 60 år	4 +	10 =	14 =	2,341 „
	308 +	290 =	598	

A landsbygghden:

Domprosteriet:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Under 15 år	19100 +	18995 =	38095 =	35,282 „
Emellan 15 och 60 år	31049 +	31420 =	62469 =	57,857 „
Öfver 60 år	3295 +	4113 =	7408 =	6,861 „
	53444 +	56528 =	107972	

Öfre Karelens prosteri:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Under 15 år	9191 +	9162 =	18353 =	37,173 „
Emellan 15 och 60 år	13921 +	14291 =	28212 =	57,143 „
Öfver 60 år	1236 +	1570 =	2806 =	5,684 „
	24348 +	25023 =	49371	

Nedre Karelens prosteri:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Under 15 år	7856 +	7995 =	15851 =	36,247 „
Emellan 15 och 60 år	12582 +	12951 =	25533 =	58,388 „
Öfver 60 år	1028 +	1318 =	2346 =	5,365 „
	21466 +	22264 =	43730	

Till gift och ogift stånd indelades den lutherska befolkningen:

I städerne.

Kuopio stad:

	Mankon.	Qvinkön.	Summa.	
Under 15 ar.	631 +	606 =	1237 =	30,809 proc
Ogifte öfver 15 ar .	590 +	604 =	1194 =	29,738 ”
Gifte	613 +	614 =	1227 =	30,561 ”
Enklingar och enkor.	50 +	207 =	257 =	6,401 ”
Lägrade ogifta qvinnor	— —	100 =	100 =	2,491 ”
	<u>1884 +</u>	<u>2131 =</u>	<u>4015</u>	

Joensuu stad:

Under 15 ar . . . =	102 +	110 =	212 =	35,452 ”
Ogifte öfver 15 ar =	119 +	80 =	199 =	33,277 ”
Gifte =	81 +	81 =	162 =	27,090 ”
Enklingar o. enkor =	6 +	14 =	20 =	3,345 ”
Lägrade ogifta qvin. =	— —	5 =	5 =	0,836 ”
	<u>308 +</u>	<u>290 =</u>	<u>598</u>	

Summa i städerne:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Ungdom und. 15 år =	733 +	716 =	1449 =	31,411 ”
Ogifte öfver d:o . =	709 +	684 =	1393 =	30,197 ”
Gifte =	694 +	695 =	1389 =	30,111 ”
Enklingar o. enkor =	56 +	221 =	277 =	6,005 ”
Lägrade ogifta qvin. =	— —	105 =	105 =	2,276 ”
	<u>2192 +</u>	<u>2421 =</u>	<u>4613</u>	

A landsbyggden:

Domprosteriet:

Ungdom und. 15 år =	19100 +	18995 =	38095 =	35,282 ”
Ogifte öfver d:o . =	15047 +	12391 =	27438 =	25,412 ”
Gifte =	17411 +	17412 =	34823 =	32,251 ”
Enklingar o. enkor =	1886 +	3750 =	5636 =	5,221 ”
Lägrade ogifta qvin. =	— —	1980 =	1980 =	1,834 ”
	<u>53444 +</u>	<u>54528 =</u>	<u>107972</u>	

Ofre Kare lens prosteri:

	Mankon.	Qvinkön.	Summa.	
Ungdom u. 15 år =	9191 +	9162 =	18353 =	37,174 proc.
Ogifte öfver 15 år =	5906 +	5275 =	11181 =	22,647 „
Gifte =	8276 +	8267 =	16543 =	33,507 „
Enklingar o. enk. =	975 +	1822 =	2797 =	5,665 „
Lägrade ogifta qvin nor =	— —	497 =	497 =	1,007 „
	24348 +	25023 =	49371	

Nedre Kare lens prosteri:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Ungdom u. 15 år =	7856 +	7995 =	15851 =	36,247 „
Ogifte öfver 15 år =	5697 +	4547 =	10244 =	23,426 „
Gifte =	7058 +	7076 =	14134 =	32,321 „
Enklingar o. enk. =	855 +	1763 =	2618 =	5,987 „
Lägrade ogifta qv. =	— —	883 =	883 =	2,019 „
	21466 +	22264 =	43730	

Summa landsbyggden:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	
Ungdom u. 15 år =	36147 +	36152 =	72299 =	35,957 „
Ogifte öfver 15 år =	26650 +	22213 =	48863 =	24,301 „
Gifte =	32745 +	32755 =	65500 =	32,575 „
Enklingar o. enk. =	3716 +	7335 =	11051 =	5,496 „
Lägrade ogifta qv. =	— —	3360 =	3360 =	1,671 „
	99258 +	101815 =	201073	

Summa länet:

Ungdom u. 15 år =	36880 +	36868 =	73748 =	35,855 „
Ogifte öfver d:o =	27359 +	22897 =	50256 =	24,434 „
Gifte =	33439 +	33450 =	66889 =	32,519 „
Enklingar o. enk. =	3772 +	7556 =	11328 =	5,507 „
Lägrade ogifta qv. =	— +	3465 =	3465 =	1,685 „
	101450 +	104236 =	205686	

Till medborgerligt stånd och vilkor indelades den Lutherska befolkningen:

	Ungdom under 15 år.		Ogifta öfver 15 år.		Giftn.		Enklingar.	Enkor.	Lågrade ogifta qvinnor.	Summa.		Summa summa- rum.
	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.				M.kön.		
											M.kön.	
I städerne:												
Kuopio stad:												
Ridderskap och Adel	3	6	4	6	7	7	—	7	—	14	26	40
Lärostånd	32	32	16	17	15	15	5	14	—	68	78	146
Andre ståndspersoner	66	63	53	67	35	35	2	25	—	156	190	346
Borgare	128	96	50	39	106	107	14	20	3	298	265	563
Öfrige invånare	402	409	467	475	450	450	29	141	97	1348	1572	2920
Summa	631	606	590	604	613	614	50	207	100	1884	2131	4015
Jocensuu stad:												
Ridderskap och Adel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lärostånd	1	—	—	—	2	2	—	2	—	3	7	10
Andre ståndspersoner	1	9	4	7	3	3	—	6	—	8	25	33
Borgare	76	83	5	2	66	66	2	1	—	149	154	303
Öfrige invånare	24	16	110	68	10	10	4	5	5	148	104	252
Summa	102	110	119	80	81	81	6	14	5	308	290	598
Summa i städerne:												
Ridderskap och Adel	3	6	4	6	7	7	—	7	—	14	26	40
Lärostånd	33	32	16	20	17	17	8	16	—	71	85	156
Andre ståndspersoner	67	72	57	74	38	38	2	31	—	164	215	379
Borgare	204	181	85	1	172	173	16	21	3	447	419	866
Öfrige invånare	426	425	577	543	460	460	33	146	102	1496	1676	3172
Summa	733	716	709	684	694	695	56	221	105	2192	2421	4613

	Ungdom under 16 år.		Öfriga öfver 16 år.		Gifta.		Enklingar.	Etkor.	Lagrade öfriga gvinnor.	Summa.		Su nma
	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.				M.kön.	Q.kön.	
A landsbygden:												
Domprosteriet:												
Ridderskap och Adel	3	2	—	6	3	3	1	—	1	7	12	19
Lärostand	61	54	16	40	27	27	3	11	—	107	132	239
Standspersoner	86	81	43	85	45	45	2	22	1	146	174	320
Borgare	2	2	1	—	1	1	—	—	—	4	3	7
Bondestandet	18426	18346	14392	12146	16823	16824	1837	3634	1966	81678	82936	104614
Alle andre 1)	552	346	393	144	812	812	43	63	12	1502	1271	2773
Summa	19100	18995	15047	12391	17411	17412	1886	3730	1980	83444	84528	107912
Öfre Karelsens prosteri:												
Ridderskap och Adel	2	3	1	1	1	1	—	1	—	4	6	10
Lärostand	33	24	10	23	18	18	1	2	—	62	67	129
Standspersoner	18	17	19	16	19	19	2	12	—	88	64	122
Borgare	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1
Bondestand	2948	8933	8887	8207	7939	7973	966	1799	496	23730	24408	48138
Alle andre	190	185	19	28	279	256	8	8	1	493	478	971
Summa	9191	9162	5906	8273	8276	8267	975	1822	497	24348	23023	49371
Nedre Karelsens prosteri:												
Ridderskap och Adel	—	—	1	2	—	—	—	2	—	1	4	5
Lärostand	23	22	13	15	12	12	2	7	—	50	56	106
Standspersoner	23	26	33	38	23	28	3	8	—	84	97	181
Borgare	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Bondestand	7565	7732	5350	4441	6816	6834	841	1733	880	20772	21620	42392
Alle andre	245	215	99	51	205	205	9	13	3	538	487	1045
Summa	7856	7935	5637	4547	7058	7076	855	1763	883	21466	22264	43730

1) Under denna rubrik upptagas uppsättare, soldater, båtsmän, kyrko- och färjelte jemning, bergs- och fabriksfolk handverkare vak beväring fänga, hospital-åjon

	Under 15 år.		Ogifta öfver 15 år.		Gifta.		Enklingar.	Enkor.	Lägrade ogifta kvinnor.	Summa.		Summa summarum.
	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.	M.kön.	Q.kön.				M.kön.	Q.kön.	
Summa landsbygden:												
Ridderskap och Adel	8	8	2	9	4	4	1	3	1	12	22	34
Larostånd	117	100	39	78	57	57	6	20	—	219	255	474
Ståndspersoner	97	94	95	109	89	89	7	42	1	288	335	623
Borgare	2	2	2	—	1	1	1	—	—	6	3	9
Bondestånd	34939	35011	25999	21794	31398	31631	3644	7186	3342	96180	98964	195144
Alle andre	987	940	813	223	996	973	57	84	16	2533	2236	4789
Summa	36147	36152	26650	22243	32745	32755	3716	7335	3360	99258	101815	201073
Summa hela länet:												
Ridderskap och Adel	8	11	6	15	11	11	1	10	1	26	48	74
Lärostand	150	132	55	98	74	74	11	36	—	290	340	630
Ståndspersoner	164	166	152	183	127	127	9	73	1	432	550	1002
Borgare	206	183	57	41	173	174	17	21	3	453	422	875
Bondestånd	34939	35011	25999	21794	31598	31631	3644	7186	3342	96180	98964	195144
Alle andre	1413	1365	1090	766	1456	1433	90	230	118	4049	3912	7961
Summa	36880	36868	27359	22597	33439	33450	3772	7556	3465	101450	104236	205686

De skiljda standens antal till hela befolkningen utgjorde:

Ridderskapet och Adeln	=	0,0359	procent.
Lärostand	=	0,3065	„
Ståndspersoner	=	0,4871	„
Borgare	=	0,4254	„
Bondestånd	=	94,8747	„
Alla andra	=	3,8704	„
		<u>100,0000</u>	

Procenten af den giftvuxna lutherska befolkningen utgjorde:

	På hela antalet mankön.	På hela antalet qvinkön.
Ogifta öfver 15 år	26,9679.	21,9664.
Gifta	32,9610.	32,0906.
Enklingar och enkör	3,7180.	7,2489.
Lägrade ogifta qvinnor	—	3,3241.

För grekiska befolkningen saknas special-uppgifter.

Enligt guvernörens senaste uppgift öfver länets befolkning eller för år 1862, utgjorde enligt mantalslängderne:

folkstocken = 209835 personer, deraf

i Kuopio stad . . = 4428 „

i Joensuu stad . . = 798 „

i Idensalmi köping = 59 „

å landet = 204550 „ af hvilka 7954

personer tillhörde den grekiska och de öfrige den lutherska kyrkan.

Nämnde år uppgick de dödes antal till 5247 och de föddes till 8401 personer, ibland hvilka 570 oäkta; de föddes antal öfversteg således de dödes med 3154 personer. Icke dess mindre befanns folkmängden endast ökad med 568 personer; hvilket förklaras derigenom att en mängd af den obesuttna befolkningen i följd af den inträffade missväxten begifvit sig på vandring för att söka arbetsförtjenst i de södra länen eller ock i Ryssland.

Skolverket.

Det första offentliga läroverk inom länets nuvarande område inrättades 1788 i Kuopio stad, var en trivialskola, ditflyttad ifrån Rantasalmi, som vid skolverkens reorganisation erhöll benämning af högre elementarskola. År 1842 inrättades jemväl en lägre elementarskola med en klass. Ett gymnasium öppnades derstädes d. 24 Augusti 1844. Till följe af 1856 års skolordning inrättades 1857 en lägre elementarskola med 2 klasser i Joensuu stad, och en fruntimmersskola med 2, sedan 1860 med 3 klasser i Kuopio.

Undervisningen vid gymnasium skötes på 3 klasser af 6 lektorer, 1 adjunkt, 3 språklärare samt lärare i ritning, sång och gymnastik och åtnjuter läroverket i årsanslag af staten 10295 rubel. Bibliotheket räknade 1860: 9041 volumer. Ifrån gymnasii instiftelse till läsåret 1859—60 hade blifvit inskrifna 314 elever, 164 hade efter slutad kurs blifvit till universitetet dimitterade, 60 besökte läroanstalten under sistnämnde år och de öfrige, ibland dem 6 med döden, hade före afslutad kurs afgått. Gymnasisternes medelålder vid inskrifningen utgjorde $17\frac{1}{2}$, vid dimission 20 år. Så vidt känt var, hade af gymnasii fordna elever blifvit prester 44, skollärare 14, jurister 19, kameralister 11, andra civila tjänstemän 7, läkare 7, farmaceuter 1, militärer 5, fabriksidkare 1, handlande 2, bokhållare 2, landtbrukare 1, studenter voro ännu 74.

Kuopio högre elementarskola har 6 ordinarie lärare, 1 duplikant, lärare för ryska språket, för gymnastik och sång, med ett årsanslag af 4050 rubel. Sedan 1816 och intill 1860 hade

i läroverket blifvit inskrifne 1094 och besöktes det läsearet 1859—1860 af 134 elever.

Lägre elementarskolan i Kuopio utvidgades 1845 till följe af en af framlidne Domprosten Ingman förärad donation till tvänne bildningslinier, hvaraf den äldre skulle fortfara att undervisa på svenska och i den andra undervisningen ske på finska spraket. Den för sistnämnde ändamål anställde läraren skulle aflönas ur Ingmanska fonden med 120, och af statsverket med 80 rub. Hela statsanslaget för skolan utgör 577 rubel. Ifrån skolans begynnelse till 1860 hade derstädes blifvit inskrifne 338 elever, deraf efter afslutad kurs dimitterade 155, afgangne utan afslutad kurs 126, och qvarstående i skolan 57. En annan uppgift talar om 60. Sedan höstterminen 1847 och intill vårtermin 1860 hade blifvit inskrifne 215 svenska och 92 finska elever; 1860 voro 39 svenskar och 18 finnar.

Lägre elementarskolan i Joensuu med 2 lärare åtnjuter ett årsanslag af 680. Intill 1860 hade derstädes blifvit inskrifne 45 finnar och 20 svenskar, summa 65 elever, och besöktes den nämnde år af 27 finnar och 9 svenskar, summa 36 elever.

Fruentimmersskolan i Kuopio med 3 lärarinnor, 2 ordinarie, 3 språk- och sånglärare med statsanslag af 2345 rub., besöktes enligt uppgift 1860 af 69 elever.

En af stadspredikanten i Joensuu, pastor Alander inrättad privat skola besöktes emellan 1852—57 af 21 elever.

Genom subskription ibland stadens handlande har sammanbragts medel till inrättande af en handelsskola i Kuopio, hvarvid 1860 en lärare undervisade 14 elever.

En skola för fattige flickebarn i Kuopio, tillkommen genom fruentimmersföreningens försorg, besöktes 1860 af 130 barn. Ader-ton af stadens fruntimmer biträdde kostnadsfritt vid undervisningen. En jemväl af enskilde bekostad skola för fattige gossar besöktes samma tid af 67 barn

För att befrämja det lägre folkets läskunnighet donerades af Domprosten Ingman aflöningar för skolmästare såväl för Kuopio lands- som stadsförsamling.

Vid läsförhören ar 1853 inrättades af davarande curamgerens i Kuopio, v. pastor Nykopp, de första byskolor i moderkyrkoförsamlingen, till antalet 14. Med värme omfattade af folket hade antalet af dem år 1860 ökats till 85; ungefär lika många funnos då i kapellförsamlingarne, med omkring 30 elever i hvarje skola. Eleverne samlas vanligen om söndagarne aret om till skolan, som halles a visst ställe inom skoldistriktet, ofta äfven turvis å inom distriktet belägna gårdar. Undervisningen som begynnes och avslutas med sång och bön, åsytar förnämligast färdighet uti innanläsning samt förståndets och tankens utveckling. Närmaste uppsigten vid dessa skolor tillkommer den a stället fungerande ibland allmogen valde läraren, samt byaldermannen, barnens föräldrar och målsmän, under presterskapets ledning. Läraren till biträde utses ofta ibland eleverne eliter, hvilka för de mindre försigkomne intaga lärarens plats, och sålunda småningom bildas för yrket. Folkets nitälskan för dessa skolor synes ibland annat äfven deraf af många af lärarene i flere år, några allt sedan 1853 oförtrutet, utan någon aflöning fortfarit med denna befattning. Vid läsförhören ordnas vanligen skolorna för det kommande året. Vid 1860 års läsförhör utsagos att undervisa barnen jemväl några kvinnor. Äfven i andra församlingar inom länet voro enahanda byskolor dels anlagda dels under anläggning. Enligt guvernörens sednaste berättelse om länets tillstånd 1862, afgifven d. 25 Nov. 1863, hade, under afvaktan af folkundervisningens allmänna organisation, någon förändring härutinnan icke ägt rum, utan densamma af det yugte presterskapet i församlingarne nitiskt handhafts, med bitrade af en eller flere ambulatoriska lärare, eller ock uti byavis inrättade söndagsskolor. Genom försäljning af större partier öfvermoget

sågtimmer från prestabolen i Pielisjärvi socken, haller en fond på att bildas, hvaraf den årliga räntan kommer att användas till en folkskola i socknen, hvori undervisning äfven i handslöjd skall meddelas.

Läroanstalternes beskaffenhet var 1862 följande:

	skolor.	Antal lärare.	elever.
Gymnasium i Kuopio stad	1.	13.	94.
Högre elementarskolan i Kuopio stad .	1.	9.	151.
Lägre d:o d:o	1.	4.	82.
Fruntimmersskolan d:o	1.	9.	65.
Fattigskola för gossar d:o	1.	2.	53.
Flick-skola d:o	1.	2.	110.
Söndagsskola d:o	1.	4.	129.
Handelsskola d:o	1.	1.	16.
Lägre elementarskola i Joensuu	1.	2.	29.
Söndagsskola d:o	1.	2.	39.
Landtbruksskolor	2.	4.	42.
Bruksskolor	5.	5.	198.
Söndagsskolor på landet	1018.	1224.	23531.
Ambulatoriska skolor på landet	140.	21.	6320.
Klockare d:o d:o	21.	18.	1629.

Socknebibliotheker funnos i länet 22. Af allmogen kunde 591 personer skriva ganska väl, 4841 skrefvo mindre väl, funnos 3203 hvilka oaktadt uppnådd 25 års ålder, icke kunde läsa eller gjorde det alldeles ofullkomligt, samt 1544, hvilka vid sagde ålder annu icke voro till H. H. nattvard admitterade.

Länets städer.

Kuopio stad.

*Sedan Kon. Gustaf III förordnat om en ny länereglering i Finland, och de då Sveriges krona underlydande andelar af Savolaks och Karelen afskiljdes till särskildt höfdingedöme, utfärdades den 17 Nov. 1775 en kunglig skrifvelse om en stads anläggande vid landshöfdinge-sätet invid Kuopio moderkyrka, samt befallning till första landshöfdingen å orten Otto Ernst Boije att till Kungl. Majestät inkomma med projekt och ritning. Sedan derpå Koljola skattehemman N:o 2 om $\frac{1}{6}$ mantal blifvit till stadsplan inbytt emot kronohemmanet N:o 1 i Kärsämäki by af dåvarande Nilsjä kapell samt projektkartan öfver den blifvande staden gillad, utfärdades den 4 Mars 1782 fundationsbref å staden, enligt bestyrkt afskrift af följande innehåll:

Wi Gustaf etc. Göre veterligt, att alldenstund Wi i nader för godt funnit, att låta anlägga en stad vid Kuopio moderkyrka i Savolaks, så väl till beqvämlighet för dem af länets innevånare, hvilka vid dervarande landshöfdingesäte hafva angelägenheter att bevaka, som i synnerhet till handelsrörelsens utvidgande och befrämjande af en vigare afsättning af det omkring liggande landets produkter, jemte en lättare utkomst (åtkomst?) för landtmannen af dess nödvändiga behof än hittills vid på längre afstånd belägna städer kunna (kunnat?) vinnas; för den skull hafva Vi till ytterligare befordran af ett sådant ändamål, samt till rättelse för dem som i bemalte nya stad antingen redan inflyt-

tat eller hädanefter sig derstädes vela nedsätta, härmed och i kraft af detta Wårt öppna Nådiga bref angående stadens fundation velat stadga och förordna som följer:

1:o. Som innebyggarnes rörelse i den nya staden ej bör syfta eller grunda sig på åkerbruk, utan allena på handel, fabriquer och handtverkerier, så kommer den jord, som till denna stads anläggning antingen redan i nåder är förlänad eller hädanefter kan blifva upplåten, att endast användas till plantager, nödigt mulbete och vedfång, så långt tillgang dertill nu eller framdeles för staden gifvas kan, utom hvad som till hus, byggnader, gator och torg samt kryddgårdar erfordras.

2:o. Deremot skall hvar och en af stadens innevanare vara fritt och öppet lemnadt att det bästa han kan och gitter drifva hvad slags handel, fabrik och handtverk han lärt, utan att vara förbunden till efterlefnad af de i allmänhet subsisterande handelsreglementen och skråordningar.

3:o. Till rörelsens befrämjande tillåte Wi i Nåder att tvenne frimarknader måge hållas på följande ställen och terminer, nemligen tvenne i Kuopio stad, den förra på den 6 eller 7 Oktober och den sednare på den 12 eller 13 Januari, samt den tredje vid Varkaus på den 25 Augusti årligen; viljandes Wi Oss framdeles i nåder utlåta, huruvida staden derjemte må kunna tilläggas rättighet att ifrån utrikes orter införskrifva nödvändighetsvaror, samt huruvidt en sådan rättighet i den händelse sig sträcka må.

4:o. Them som nu i början af den nya staden sig nedsätta, förünne Wi tjugu års frihet ifrån reelle samt personella utskylder till Oss och kronan, att räkna ifrån den dag desse Wåra Nådiga privilegier blifvit publicerade.

5:o. Staden med dess innevånare kommer för öfrigt att sortera under landshöfdingen och kronobetjeningen i orten uti ekonomie- och politie-ärender, samt närmaste häradsratt uti det,

som rörer justitiemål, men i kyrkoväsendet under Kuopio församling, hvars moderkyrka blifver stadskyrka och belägen inom stadens staqvett.

6:o. Ingen af stadens innevånare tillates att under hvad namn det vara må soka någon förändring i dessa privilegier, sa kärt honom är att vid desamma blifva bibehållen.

Det alle etc.

GUSTAF.

J. Liliencrantz.

Den salunda funderade staden erhöll ifran kringliggande landet skiljd styrelse, då 1784 en ordningsrätt derstädes tillförordnades. Enligt generalguvernören Sprengtportens förordnande, organiserades radstugurätt och magistrat, hvilka i Januarii 1809 trädde i verksamhet, men sedan Wasa hofrätt, med anledning af dit inkomna lagfartshandlingar och hemställda mål erhållit kännedom om desamma och å högre ort anmält om desammas tillkomst i olaga väg, upplöstes de åter i Sept. samma ar, tillfölje af dåv. generalguvernören Barclay de Tollys derom aflåtna skrifvelse, och ordningsrätten trädde åter i verksamhet; men den 30 Mart. 1816 utfärdades Kejsarl. reskript om inrättande af rådstugurätt och magistrat, hvilka d. 12 Januari 1818 vidtogo sin befattning. Den 15 Januari 1858 beviljades staden stapelrätt.

Sedan genom nådigt reskript af d. 6 Mars 1850 ett särskildt biskopsstift i norra landet blifvit inrättadt och Kuopio utsedt till stiftsstad, trädde biskop och domkapitel derstädes i verksamhet d. 1 Aug. 1851.

Länet har blifvit styrdt af följande landshöfdingar och guvernörer, hvilka i staden haft sitt säte:

Boije, Ernst Otto 1775—1781.

v. Wright, Ge. Henr. 1781—1788.

Carpelan, Friherre Simon Willh. 1788—1791.

Ramsay, And. Joh., 1791—1803.

v. Fieandt, Erik Joh., vice landshöfding 1803.

Wibelius, Olof, 1803—1808.

Carpelan, Frih. Simon Wilh.; andra gangen 1809—1810.

Aminoff, Gustaf, 1810—1827.

Klick, Karl, 1827—1829.

Sacklén, Lars, 1829—1833.

Ramsay, Gustaf, 1833—1854.

Federley, Berndt, 1854—1855.

Furuhjelm, Knut, 1855—1862.

Antell, Sam. Henr., 1862—.

Ar 1802 räknade staden 800 invanare, 1820: 1063, 1830: 1803, 1840: 2160, 1850: 2821, 1860: 4066, 1862: 4428 personer.

Stadskassans debet beräknades för 1859 i silfver rubel:

Balans från 1858:

Utestående rester	835: 14 ³ / ₄ .	
Utlånta medel	7371: 24.	
Kontant	2790: 77 ¹ / ₂ .	10997: 16 ¹ / ₄ .

1859 års uppbörd:

Ordinarie uppbörd	2597: 67.	
Arrendemedel	1632: —	
Vintermarknadens ståndpenningar .	355: 90.	
Höstmarknadens d:o	65: 30.	
Tolags- och hamn-omgälder	2529: 84.	
Statsanslag för söndagsskolan . .	125: —	
Extrauppbörd: sakören, inträdes- afgifter, upplupna räntor m. m.	614: 29.	7920: —
		18917: 16 ¹ / ₄ .

Stadskassans kredit 1859:

Afkortade	52: 68.	
Anordnade	8093: 73 ³ / ₄ .	8146: 41 ³ / ₄ .

Balans till 1860:

Utestående rester	1911: 55½.	
Utlånade medel	7382: —	
Kontant	1477: 19.	<u>10770: 74½.</u>
		Summa 18917: 16¼.

1862 beräknades stadskassans inkomst till 28337 r. 98 k.; utgiften till 9219 r. ½ k. och behållningen till 19118 r. 97½ k. Uti inkomsten ingick äfven behållningen ifrån föregående år, samt ibland utgiften räntan på det af kronan erhållna byggnadslånet.

Brandkassans inkomst 1157 r. 47½ k., utgift 448 r. 59 k., samt behållning 708,88½.

Stadens byggnadsfond hade fått emottaga ett statslån af 10000 rubel. -

1859 utgjorde byggnadsfondens debet:

Balans från 1858:

Utlånade till byggnader m. m.	10160: 81.
Kontant	30: 73.
Räntor	290: 25.
Ifrån stadskassan i afräkning å hvad staden användt till allmänna bygg- nader	<u>746: 17.</u>
	11227: 96.

Byggnadsfondens kredit:

Utgift:

Afbetalning till banken å byggnads- lånet	2500: —
Årsräntan för återstående kapitalet	250: —

Balans till 1860:

Utlånade till byggnader m. m.	7790: 1.
Kontant	<u>687: 95.</u>
	11227: 96.

Handel. Värdet af till Kuopio stad införde varor uppgafs i Tullkammaren derstädes 1858, eller det första ar staden haft stapelstadsrätt:

Ifrån Ryssland till	40113 r.	47 k.
„ Frankrike „	2760 „	— „
„ Lybeck „	27109 „	87 „
Summa	69983 „	34 „

1858 utförda varor:

Till Ryssland för	7301,40.
„ England „	792,68.
„ Lybeck „	1624,50.
	<u>9718,58.</u>

Dessa uppgifter upplysa likväl för ingen del om den verkliga importen och exporten, emedan en större del inkommande och utgående varor anmälts i Wiborg, en annan del åter landvägen ifrån Ryssland inkommit. Handelsns total belopp uppgafs derföre för nämnde år:

	Import:	Rub.	kop.
7375 mattor mjöl à 7 rub. =	51625:	—
4730 tunnor spanmål à 5 r. 60 k. =	26488:	—
9013 „ salt à 5 r. 50 k. =	22532:	50.
Manufaktur- och kolonialvaror m. m. =	262393:	34.
		<u>Summa</u>	<u>363038: 84.</u>

	Export:	Rub.	kop.
9549 L \ddot{e} smör =	28647:	75.
3000 „ talg =	7500:	—
Trädvirke =	47340:	68.
Tjära =	817:	50.
Pottaska =	1284:	—
Kalfskin =	1470:	—
Diverse =	1609:	65.
		<u>Summa</u>	<u>88669: 58.</u>

Härvid bör dessutom anmärkas att i händelse de plankor och bräder hvilka genom i Wiborg bosatte sågägare exporteras ifrån Kuopio stads omgifningar tillägges, ortens export fullkomligen torde motsvara importen.

Nämnde år ankomna fartyg alla Finska:

Med barlast	13	af	308	läster.
„ last	50	„	2129	„

Afgångna:

Med barlast	21	„	540	„
„ last	39	„	1702	„

År 1859: å Tullkammaren i Kuopio såsom införda anmälda

varor:		Rub.	kop.
Ifrån Ryssland för	42594:	—	
„ Lybeck „	50455:	65.	
	Summa	93049:	65.

Enligt tullkammar extrakterne:

Utförda till Ryssland för	17226:	90.
„ „ Lybeck	874:	—
	Summa	18100: 90.

Deremot utgjorde enligt Borgmästaren Rudbeks uppgift nämnde år:

Import:

300 mattor mjöl à 7 rub.	=	2100	rub.
7000 tunnor salt à 2 r. 50 k.	=	17500	„
12000 L \mathring{w} socker à 4 r.	=	48000	„
7000 „ kaffe à 4 r. 50 k.	=	31500	„
Viner och andra spirituosa	=	12000	„
Bomullsgarn	=	50000	„
Hvetemjöl och gryn	=	20000	„
Jern ooh jernsmiden	=	15000	„
Specerier och krydder	=	10000	„
	Transp.	206100	„

	Transp.	206100	rub.
Färgstoffer	=	10000	„
Manufaktur- och diverse varor	=	83900	„
	Summa	300000	„

Export:

15000 L \ddot{a} smör à 3 rub.	=	45000	„
3000 „ talg à 2 r. 50 k.	=	7500	„
500 tunnor tjära à 4 r.	=	2000	„
1200 L \ddot{a} pottaska à 1 r.	=	1200	„
Räf-, har-, kalf- och ekorr-skin	=	12000	„
2000 st. bjelkar à 3 rub.	=	6000	„
4000 L \ddot{a} jern à 75 kop.	=	3000	„
Diverse	=	3300	„
	Summa	80000	„

Inkomne fartyg: med barlast	45 om	1144	läster.
„ „ „ last	73 „	3456	„
Afgångne „ „ barlast	72 „	2548	„
„ „ „ last	49 „	2177	„

År 1860: införda varor enligt tullkammarspecialerna:

Ifrån Ryssland för	43043:	—
„ Lybeck „	70968:	59.
	Summa	114011: 59.

Utförda till Ryssland för	42854:	17
„ „ Lybeck „	6299:	5.
	Summa	49153: 22.

Enligt guvernörsemetets berättelse för 1860 utgjorde:

Importen:

Mjöl och gryn i värde	=	20000	rub.
Salt	=	20000	„
Socker	=	48000	„
Kaffe	=	36000	„
	Transp.	124000	„

	Transp.	124000	rub.
Vin och andra starka drycker	=	12000	„
Färger	=	18000	„
Tyger och garn	=	60000	„
Jern-, manufaktur- och andra varor	=	102000	„
	Summa	316000	„

Exporten:

Smör till ett värde af	=	60000	„
Fläsk	=	10000	„
Tjära	=	1600	„
Pottaska	=	1000	„
Hudar	=	12000	„
Jern	=	3000	„
Skogsprodukter	=	4800	„
Diverse	=	2000	„
	Summa	94400	„

I guvernörens senaste berättelse öfver länets tillstånd eller för år 1862 uppges

Importen af:

Mjöl, säd och gryn för ett värde af	167578	rub.	
Salt	3	„	
Socker	21833	„	
Kaffe	21087	„	
Viner och andra spirituosa	20500	„	
Färgstoffer	4587	„	
Tyger och garn	26995	„	
Tobak	845	„	
Jern-, manufaktur- och diverse varor	90040	„	
	Summa	353468	„

Exporten af:

Smör för ett värde af	47289	„	
Tjära	40	„	
	Transp	47329	„

	Transp.	47329	rub.
Jern		27470	„
Diverse		459	„
	Summa	75258	„

Härvid anmärkes, att utförseln af trädvaror ifrån Kuopio trakten tullbehandlats i Wiborg, att jemväl en del importerade varor å sistnämnde ords tullkammare blifvit anmälte samt af sådan orsak i förestående uppgifter icke ingått, såsom t. ex. fallet är med saltimporten.

Tull-intraderne utgjorde nämnde år:

Importtull	25875	rub.	47	k.
Sjöfartsavgift	776	„	26	„
Lots- och bak-avgifter	62	„	76	„
Diverse andra d:o	319	„	10	„
	27033	„	59	„
Inkomne fartyg: med barlast	34	om	1043	läster.
„ „ „ last	48	„	2196	„
Afgångne „ „ barlast	49	„	1692	„
„ „ „ last	35	„	1564	„

Staden egde 2 ångfartyg om tillsammans 70 hästars kraft, samt 13 segelfartyg med 555 läster. Det ena ångfartyget transporterade passagerare och bogserade fartyg emellan Kuopio och Lauritsala, det andra varor till och ifrån S:t Petersburg. Af segelfartygen gick ett på Lybeck, ett på England, Spanien och Italien samt de öfriga på Lauritsala, Wiborg och S:t Petersburg. I slutet på 1860 voro 47 handlande inskrifne, af hvilka dock endast 17 drefvo öppen handel, 10 vistades i S:t Petersburg, 15 i Kuopio utan att drifva egen handel och 5 voro bosatte annorstädes inom Finland. Inom 5 år hade handlandernes antal ökats med 9 och handtverkarenes med 26.

Joensuu stad.

Till följd af Nurmis och Pielisjärvi socknemäns samt Kondiolaks kapelboers ansökning, förordnades medelst Kejsarl. Manifest, utfärdadt i Tsarskoe-Selo den 29 (17) November 1848 om anläggning af en stad i Kondiolaks kapell af Libelits socken, invid Pieliselfs utlopp i Pyhäselkä vik, som skulle benämnas Joensuu. Till följe af bilagdt Fundationsbref tilldelades staden, till evärdelig ägo enligt verkställt storskifte, en jordvidd af 1625 tunneland eller $13\frac{1}{16}$ mantal, bestående af tvenne skattehemman, Kaluvirta holmar i Pielis elf, jemte en sedan äldre tider dels till magasins- och marknadsplan, dels till mötesplats för f. d. Karelska jägare-korpsen begagnad, samt kronan förbehållen mark; 2) skulle staden anläggas, enligt faststald plan, å högra eller nordvestra sidan af elfvens utlopp; 3) skulle underlyda i lagskipningen Wiborgs hofrätt, i administratift hänseende guvernören i Kuopio, samt i ekklesiastikt domkapitlet i Borgå; 4) intill dess staden framdeles kunde förses med egen rådstugurätt och magistrat samt öfrige nödige tjänstemän, skulle styrelsen uppdragas åt en ordningsman med nödige bisittare, jemte biträde af stadsfiskal och erforderligt antal stadsbetjente, men rättegångs-ärender och brottmål upptagas och afdömmas af häradsrätten i Kondiolaks tingslag; med undantag af mindre förbrytelser, hvilkas behandling ordningsrätterne i allmänhet tillkommer; 5) skulle ordningsman genast tillsättas, ad interim af guvernören i länet, som egde för honom utfärda instruktion och under hvars närmaste ledning ordningsmannen hade att iakttaga allt hvad för stadens organisation och bebyggande, näringars idkande äfvensom ordning och polis m. m. kunde komma att på stället utföras. Ordningsmannen egde sjelf utse sina biträden, dock att stadsfiskalen tillsattes som vanligt. Till en början och intill dess stadskassans tillgångar blefve tillräckeliga för bestridande af tjänste-

männens aflöning, skulle arfvoden af statsmedlen tilldelas; 6) erhö ll staden uppstadsrätt; 7) tvenne frimarknader årligen, icke utöfver 3 dagar hvarje; rättighet för stadens handlande och borgare att idka handel och köpenskap å samteliga marknader i Finland; 8) i afseende å lofliga stadsmanna- och borgerliga yrken lemnades fullkomlig näringsfrihet, utan hinder af existerande skråordningar och handelsreglementen, sedan efter anmälan hos stadens styrelse och erlagda afgifter till stadskassan tillstånds-bref erhållits; 9) skulle ortens provincialläkare i staden hafva sin station och ett apothek derstädes privilegieras samt till apothekaren för odlande af medicinalväxter 2 tunneland jord upplåtas; 10) beviljades rättighet till uppbärande af vanliga stadsutskylder; 11—12) ordningsstadga för tomters upplåtande och stadens bebyggande; 13—14) förbud af upplåtande af stadens ägor till enskild man under egande rätt, utan kunna de endast utarrenderas till trädgårdar och plantager på högst 25 år; 15) befrielse på tio år efter inflyttningen från reella och personella kronoutskylder för handlande, borgare, näringsidkare, formän och arbetskarlar jemte deras husfolk; samt befrielse för stadens invånare och gårdsägare från militärinquartering på 20 år; 16) för stadens fundationsjord i evärdeliga tider ifrån knektehåll- och vakansafgift; 17) ifrån tingsgästning och annan afgäld för domarens underhåll efter de nuvarande tjenstemäns afgång, samt tingshusens vidmakthållande; 18) ålades skyldighet att enligt lag ansvara för stadens allmänna byggnader, och vägabyggnad, dock att skjutsning för resande tills vidare komme att af allmogen bestridas; 19) skulle, sedan stadsanläggningen i någon mån framskridit, ett postkontor på kronans bekostnad inrättas; 20) underlades staden i afseende å själavård och kyrkodisciplin Libelits pastorat och Kondiolaks kapellförsamling; 21) fick deltaga i landtdagarne med en representant. Om vapen, klassifikation och ordningsnummer skulle framdeles stadgas.

Aren 1850—1852 beviljades staden ett räntefritt byggnads-lån af 18000 rubel, mot skyldighet att inom 20 år återbetalas. Deraf användes 6000 rub. till stadens reglering och gemensamma byggnader och resten såsom lån åt enskilte stadsinvånare.

Den 18 Febr. 1851 stadgades om inrättande af ett post-kontor å orten, hvilket i början på år 1852 öppnades.

Den 23 Jan. 1860 förordnades om tillsättande af egen rådstugurätt och magistrat och

Den 18 Maji samma år erhöll staden stapelrätt, hvarpå den 1 Julii tullkammare derstädes etablerades.

Stadens Lutherska befolkning uppgafs

1851 till 169 mankön, 126 qvinkön, summa 295.

1852 „ 215 „ 163 „ „ 378.

1853 „ 240 „ 177 „ „ 417.

1854 „ 251 „ 225 „ „ 476.

1855 „ 261 „ 250 „ „ 511.

1856 „ 275 „ 249 „ „ 524.

1857 „ 265 „ 268 „ „ 533.

1858 „ 286 „ 268 „ „ 554.

1859 „ 306 „ 279 „ „ 585.

1860 „ 308 „ 290 „ „ 598; enligt

mantalslängden räknades sistnämnde år 637 och 1862 798 personer.

År 1860 funnos 25 handlande och tvenne hökare, af hvilka 15 hade öppna salubodar.

Stadens handel uppgafs som följer:

1853. Import:

Ifrån S:t Petersburg:	Rubel.
Rågmjöl till ett värde af	37825.
Hvetemjöl	3395.
Gryner af skiljda slag	1810.
Kolonialvaror	4841.
	<hr/>
	Transp. 47871.

	Transp.	47871.	
Hampa och lin		1290.	
Manufakturvaror m. m.		<u>15555.</u>	64716.
Ifrån Wiborg:			
Salt för		13260.	
Kolonialvaror		6300.	
Manufakturvaror		<u>16290.</u>	35850.
Ifrån Tammerfors:			
Manufakturvaror			1400.
Ifrån Borgå:			
Kolonialvaror		2837.	
Manufakturvaror		<u>4280.</u>	7117.
Ifrån Åbo:			
Manufakturvaror			300.
Ifrån Helsingfors:			
Kolonialvaror			<u>3200.</u>
			112583.

Export:

Till S:t Petersburg:			
Smör till ett värde af		25710.	
Fisk		100.	
Fogel		2392.	
Kalfskinn		551.	
Räfskinn		8000.	
Ekorrskinn		<u>290.</u>	37730.
Till Wiborg:			
Talg			<u>5707.</u>
			43437.

1854. Import:

Ifrån S:t Petersburg:			
Rågmjöl värdt		6515.	
Hvete		<u>4320.</u>	
	Transp.	10835.	

	Transp.	10835.	
Gryner		1677.	
Kolonialvaror		9100.	
Hampa och lin		1520.	
Manufakturvaror		<u>21465.</u>	44597.
Ifrån Wiborg:			
Salt		4170.	
Kolonialvaror		17925.	
Manufakturalster		<u>6293.</u>	28388.
Ifrån Borgå:			
Kolonialvaror		<u>1400.</u>	1400.
Ifrån Åbo:			
Kolonialvaror		240.	
Manufakturvaror		<u>3410.</u>	3650.
Ifrån Uleåborg:			
Salt		4145.	
Kolonialvaror		6715.	
Manufakturvaror		<u>2400.</u>	13260.
Ifrån Stockholm:			
Salt		16000.	
Kaffe och socker		28000.	
Jernspik, färgstoff och kolonialvaror		<u>2000.</u>	46000.
			<u>137295.</u>

Export:

Till S:t Petersburg:			
Smör för ett värde af		18625.	
Räfskinn		4000.	
Fogel		1750.	
Harskinn		168.	
Kalfskinn		500.	
Ekorrskinn		<u>330.</u>	25373.

Till Wiborg:

Talg till ett värde af		3992.
----------------------------------	--	-------

Till Uleåborg:

Tobak	291.	
Hampa	80.	
Kolonialvaror	240.	
Talg	<u>238,50.</u>	849,50.

Till Sverige genom Torneå:

Hampa	13980.	
Hvetemjöl	525.	
Tobak	210.	
Talg	16250.	
Tjära	<u>13500.</u>	44465.
		<u>73779,50.</u>

1855. Import:

Ifrån S:t Petersburg:

Rågmjöl värdt	2900.	
Hvetemjöl	4942.	
Gryner	1770.	
Kolonialvaror	8260.	
Hampa och lin	28550.	
Manufakturvaror	33338,50.	
Talg	18100.	
Fjäder	<u>2700.</u>	100560,50.

Ifrån Moskwa:

Manufakturvaror	4210.	
Kolonialvaror	<u>400.</u>	4610.

Ifrån Wiborg:

Manufakturvaror	2100.	
Kolonialvaror	<u>3250.</u>	5350.

Ifrån Borgå:

Manufakturvaror	<u>225.</u>	225.
---------------------------	-------------	------

Ifrån Helsingfors:

Manufakturvaror	350.	
Kolonialvaror	600.	950.

Ifrån Tammerfors:

Garn och tyger	3500.	3500.
--------------------------	-------	-------

Ifrån Uleåborg:

Salt	7575.	
Kolonialvaror	13039.	
Manufakturvaror	3750.	24364.

Ifrån Sverige genom Torneå:

Salt	14800.	
Kolonialvaror	42800.	
Manufakturvaror	2000.	59600.
		<u>199159,50.</u>

Export:

Till S:t Petersburg:

Smör till ett värde af	20697.	
Fogel	1200.	
Råfskinn	8000.	29897.

Till Wiborg:

Talg		615.
----------------	--	------

Till Uleåborg:

Smör	3700.	
Talg	3700.	
Hvetemjöl	770.	
Tvål och ljus	690.	
Hampa	1290.	10070

Till Sverige genom Torneå:

Smör	14250.	
Talg	19650.	
Hampa	20400.	
	<u>54300.</u>	Transp.

	Transp.	54300.	
Fjäder		2700.	
Tvål och ljus		1210.	
Toback		280.	
			<u>64490.</u>
			95072.

År 1860 uppgafs af t. f. ordningsmannen årsimporten approximativt till

8000 tunnor salt à 3 rub. i värde	24000 rub.
2000 säckar kaffe à 36 rub.	72000 ”
70000 ₰ socker à 20 kop.	14000 ”
Diverse	40000 ”
	<u>Summa 150000 ”</u>

Hvaremot exporten beräknades till

16000 L₰ smör à 3 rub. i värde	48000 ”
6000 ” talg à 2 rub. 25 kop.	13500 ”
Fogel och diverse	6000 ”
	<u>Summa 67500 ”</u>

Enligt guvernörens berättelse 1862:

Import:

Mjöl, säd och gryn till ett värde af	103000 ”
Salt	16580 ”
Socker	49200 ”
Kaffe	56430 ”
Viner och spirituosa	40500 ”
Jern, manufakturvaror, diverse	76200 ”
	<u>Summa 341910 ”</u>

Export:

Smör till ett värde af	41250 ”
Talg	6560 ”
Skinvaror	6500 ”
Trädvaror, såvidt de på stället tullbehandlats	2322 ”
	<u>Summa 56632 ”</u>

Tullintraderne 1862:

Importtull	32543,40.
Sjöfartsafgift	998,33.
Lots- og båkafgift	42,40.
Sågningsafgift	131,69.
Diverse andra afgifter	226,73 ¹ / ₄ .
	Summa 33942,55 ¹ / ₄ .

Staden egde 2 ång- og 21 segelfartyg, sistnämnde om 1850 läster.

År 1862 uppgafs stadskassans inkomst og behållning ifrån föregående år till 5589,23¹/₂, utgift till 2767,19 samt behållning till 1863 till 2822,4¹/₂, og brandkassans inkomst till 466,91¹/₂, utgift 100,75 og behållning till 366,16¹/₂.

Uti Idensalmi ofvanföre s. 202 omnämnde köping handhades förvaltningen af en köpingsstyrelse sammansatt af en ordningsman og 4 bisittare af köpingens borgerskap. Inkomsterne utgjorde 1862 295 rub. 9 k., utgifterne 270 r. 94 k. og behållningen 24 rub. 15 kop.

Bihang I.

Sluteligen vilja vi här nedanföre meddela utdrag af Guvernörens senaste berättelse öfver länet, så vidt den icke ofvanföre kunnat begagnas.

Uti kronans trenne spanmålmagasiner fanns vid 1862 ars utgång 211 t:r 16¹/₂ k:r råg, og 7206 t:r 27³/₄ k:r korn. Församlingarnes lånemagasiner egde en tillgång af inalles 13635 t:r 15 k:r råg, 11319 t:r 3 k:r korn og 714 t:r hafra, hvaral likväl hos länets invånare såsom lån utestodo 12663 t:r 4 k:r rag, 10015 t:r 8 k:r korn og 318 t:r hafra.

Sedan uthållande kyla och regn under början och medlet af sommarn hindrat sädesväxternes utbildning, inträffade i början af Augusti månad starka froster, hvilka i alla delar af länet förstörde rågen å kärr samt lågländta åkrar och svedjeländer, hvarefter den regniga väderleken i förening med nattfroster fortfor hela nämnde månad med den påföljd att rågen äfven å högländtare åkrar och sveder antingen totalt förstördes af frost eller till större del gick förlorad genom rost och väta, så att den ringa rågåringen äfven var otjenlig till föda. Kornet förstördes eller skadades likaledes nästan öfverallt af de i slutet af Augusti och början af September månader inträffade svåra frosterne. Hafran hann i anseende till den kyliga och regniga väderleken icke till mognad, innan höstfrosterne förstörde äfven detta sädeslag. Potēterne blefvo af frosterne i början af Augusti månad till deras växtkraft helt och hållet skadade och lemnade endast undantagsvis någon äring jemte det nästan ingen afkomst af trindsäden erhöles. Då utsädet till året beräknats utgöra:

Råg.	Korn.	Haфра.	Bland. säd.	Bo- hvelte.	Hvete.	Poteter.	Ärter..
Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.
42298	49179	12979	3565	287	171	36013	680

samt afkastningen approximativt antagits till tunnor:

[119204|109287|33263|7700|218|151|93157|120|

synes deraf att äringen i förhållande till utsädet utfallit med emellan 2 och 3 kornet af råg, korn, haфра, blandsäd och poteter, hvaremot skörden af bohvelte, hvete och ärter icke ens återgifvit utsädet. En så total missväxt har påkallat de största ansträngningar för befolkningens lifnärande intill påföljande skörd. Och tilltror sig Guvernören kunna anmäla, att endast det frukostiga bistånd, som i sådant afseende kommit länet till godo, i

förening med de åtgärder, hvilka derhän vidtagits i hvarje del deraf, förmått afvärja den allmänna hungersnöd, som hotade. — Medelpriset för hela länet utgjorde för råg 8 rub. 38 k. och för korn 7 rub. 62 kop. tunnan.

Höaringen utföll ganska tillfredsställande.

Helsotillståndet: Såsom en följd af otillräckelig och förderfelig föda har den för missväxtår egendomliga dragsjukan under hösten och vintern varit allmän inom hela länet, men i Karelska andelen åstadkommit de svåraste härjningar; äfven hafva talrika fall af frossa, messling och diarrheer förekommit. Af endemiska sjukdomar fortforo ögon-inflammationer, kardialgier, rheumatismer och skrofler nog allmänt.

Uti länets allmänna lasarett vårdades:

	Qvar från år 1861.	Inskrefvos.	Utskrefvos.	Dogo.	Qvarstodo till 1863.	Anmärkning.
I lasarettens afdel.	48	593	487	26	83	Dessutom vårdades å lasarettet i Sordavala sjuka från visse socknar i Karelen till ett antal af 193 personer.
I syfilitiska „	48	223	188	6	3	
I profdarhus. „	2	19	16	—	3	
Summa	98	838	691	32	115	

Uti länet funnos 171 döfstumma, 689 blinda och 171 sinnessvaga. Af under året vaccinerade 7123 barn erhöles 5934 äkta, 1079 oäkta och 110 ingen vaccin. Frånvarande vid granskningen voro 246. Examinerade barnmorskor funnos 6. Helsevården handhades af 6 provincial-, 1 lasarettens- och 1 stadsläkare. Apothek funnos 4, i Kuopio, Idensalmi, Tohmajärvi och Joensuu. Ett 1861 privilegieradt apothek i Nurmis hade ännu icke kommit till stånd.

Af epizootier voro gängse bland hästar qvarka, skabb och halsinflammationer, äfvensom springorm, samt bland hornboskap rödsot. I följd af dessa sjukdomar störtade eller dödades 89 hästar och 208 kokreatur till ett sammanräknadt värde af 3787 rubel. Slagne af rofdjur blefvo 32 hästar och föl, 102 kor och

qvigor, 198 får, 10 svin och 2 getter, hvilkas sammanräknade värde utgjorde 1685 rubel.

Häkten. Vid länets arbetskompani i Rautavaara kapell hafva 74 lösdrifvare varit inskrifne, af hvilka 8 ifrån inrättningen rymt, men 1 derefter ertappats, hvaremot 7 undgått alla efterspaningar, och 40, som erhållit laga försvar, frigifvits, hvarefter till 1863 qvarstodo 26 arbetshjon, hvilka blifvit sysselsatte med kärrdikning och handarbeten. Till byggnaders underhåll, kläder, munförråd och arbetslöner utgåfvos 8000 rub. 51 $\frac{1}{4}$ kop.

Sedan 1861 qvarstodo i länehäktet 36 personer; under årets lopp tillkommo 2 desertörer, 3 rymmare, 52 lösdrifvare och 544 brottslingar, eller inalles 637 personer. Af dessa blefvo 56 dömda till korrektionsinrättning, 477 frigifna och 14 afsändes till andra orter, hvarefter 90 qvarstodo till år 1863. — Socknehäkten passerades af 712 fängsliga personer, hvilkas underhåll och forsling kostade kronan 5736 rubel 50 kop., oberäknadt kommunernes utgifter för samma ändamål.

Lagskipning. Af domstolarne fälldes för barnamord och fosters lönnläggning 9, tidelag 2, föräldrars ofredande 1, stöld och snatteri 20, hor 3, lönskaläge 76, koppleri och skörlefnad 2, hasardspel 1, signeri 1, fånges löskomst 1, seqvesterbrott 16, utprångling af falskt mynt 1, gröfre slagsmål 9, brott emot skogsförfattningarne 49, dryckenskap 33, brott emot bränvinsförfattningarne 141, andra förbrytelser emot allmän lag 121 och emot polisstadgar 51.

Landthandlande funnos i länet vid årets utgång 59; illand dem i Thuusniemi 1, Bräkylä 2, Enotaipale 1, Ilomants 5, Juuga 1, Kaavi 3, i Kides 5, Kihtelysvaara 1, Kiuruvesi 1, Lapinlaks 1, Leppävirta 10, Libelits 3, Maaninga 1, Nilsjä 3, Nurmis 4, Pelgjärvi 1, Pielavesi 2, Pielisjärvi 5, Rautalampi 2, Suonenjoki 2, Tohmajärvi 4, Tuusniemi 1.

Sex nybyggeshemman hafva tradt i skatt, 290 kronohem

man och hemmansdelar blifvit skatteköpta och, af 8 ödeshemman, ett blifvit försedt med åbo.

Kärrodlingen befrämjad dels genom årsanslaget af 1200 rub., dels genom fördelaktiga lån ur Finlands banks jordbruks- och hypoteksfonder, äfvensom genom direkta anslag, nemligen till Egyptinkorpi inom Pielisjärvi af 1275 rub. $3\frac{1}{2}$ k., för afdikningar af särskilda kärr i Kuopio härad 2800 rub., Rautalampi härad 500, Idensalmi härad 1050 och Pielisjärvi härad 1000 rubel. De kärrbruk, enskilda personer under året bearbetat, antagas uppgå till ungefär 4700 geografiska tunneland, hvarutom omkring 4900 tunneland sved odlats.

Sjöfällningar af ingenjörkorpsen föranstaltade af Leväinen träsk i Kuopio socken, Rahois och Ruokois i Nilsjä, Luupue och Kaislanen, samt Karangjärvi och Lummenlampi inom Idensalmi, Juurikkajärvi i Kides och Keskimäinen inom Enotaipale socken.

Efter de nya stadganderne i forstväsendet, hafva priserne å sågbart timmer äfven för de enskilda sågegarene inom kort mer än fördubblats. Utom den ansenliga direkta vinst länets jordegare dragit af detta förhållande, verkar detsamma mäktigare, än all yttre kontroll, till omsorgsfull vård om skogen, hvilken ännu utgör den källa hvarur jordbrukaren derstädes hemtar sina penningetillgångar. Man beräknar att omkring 330000 stycken sågstock blifvit från länets skogar till såginrättningarne föryttrade, hvarutom skeppsvirke för omkring 8000 rubel antages hafva ifrån Idensalmi socken och Kiuruvesi kapell försålts till de österbottniska kuststäderna, äfvensom tjära, ehuru till mindre belopp. Den större mängd jernbruk inom länet beräknas hafva konsumerat omkring 10000 skrindor kol. Dessutom hafva inom länet försålts till städerna och bruken 21000 famnar kastved.

Af öfriga landtmanna-produkter föryttrades 1800 hästar, 4700 kor och ungnöt, 280 får, 330 svin, 7250 L \mathring{a} kött, 60700

L \ddot{a} smör, 16300 L \ddot{a} talg, 17200 par fogel, fisk för 2500 rub. och skinnvaror för 3000.

Omkring 49000 kannor bränvin för länets eget behof uppgifvas hafva blifvit tillverkade under året.

Landtmannafartyg af 5 lästers drägtighet, och derutöfver, funnos 16 om 944 läster med inalles 53 mans besättning.

Följande industriella inrättningar förekommo i länet 1862:

	Antal.	Arbetare.	Tillverkningsvärde i rubel.	Anmärknin- gar.
Masugnar	4.	157.	229000.	Warkaus
Spikhammare	7.	17.	6434.	masugn har
Kniphammare	4.	5.	1357.	under året
Stångjernshammare	2.	12.	21244.	icke varit i
Puddlings- och valsverk	2.	11.	10000.	gång.
Blästerverk	7.	71.	12070.	
Gjuterier och mekaniska verkstäder	2.	65.	37794.	
Vattensågar	19.	621.	130000.	
Ångsåg	1.	—	—	Ännu ej i
Tullmjölqvarnar	118.	118.	Betala i skatt.	gång.
Husbehofs mjölqvarnar	492.	492.	Betala i skatt.	
Kardfabrik	1.	2.	300.	
Klädesfabrik	1.	4.	750.	
Läderfabrik	3.	12.	9151.	
Stampverk	9.	10.	1334.	
Tegelbruk	3.	32.	2850.	
Kalkbruk	3.	22.	2240.	
Bränvinsbränneri	1.	6.	10000.	
Porter- och ölbryggerier	3.	37.	9800.	
Ljus- och tvålfabrik	1.	8.	12540.	
Tändsticksfabrik	2.	40.	12500.	
Transp.	685.	1742.	509364.	

	Transp.	685.	1742.	509354.
Handverkare i städerna	.	—	238.	—
D:o på landet	.	—	880.	—
	Summa	685.	2860.	509364.

Ordinarie kronouppbördens i länet uppgick för året till 113740 rubel $19\frac{1}{2}$ kopek, hvaraf

Afkortats enligt författningarne	4196: $51\frac{3}{4}$.
Anordnats och påförts	1688: $15\frac{3}{4}$.
Utestående rester	2669: $67\frac{1}{2}$.
Lefvererats kontant till ränteriet	105093: 87.
D:o in natura till kronomagasinerna	91: $97\frac{1}{2}$.
		Summa 113740: $19\frac{1}{2}$.

Ofvanstående rester, hvilka öfverstiga det för länet vanliga belopp, hafva dels berott på löst folks efterspanande, men förnämligast uppkommit i följd af de betalningsskyldiges genom sistlidet års missväxt förorsakade medellöshet, samt K. Senatens för Finland under den 9 Oktober 1862 meddelade förordnande att vid kronoutskyldernes indrifvande med skonsamhet förfara. Med inbetalning af den tredje femtedelen af de hos lägenhetsinnehafvare utestående spanmåslån af kronan, hvilken andel bordt under året inflyta, har anstånd beviljats, i följd hvaraf derå inbetalts endast 2881 mattor mjöl, 2376 tunnor $14\frac{1}{4}$ kappar råg och 2614 t:r $6\frac{1}{3}$ k:r korn. Fattigvårdsstyrelserne hade återgulditt låntagna $983\frac{1}{5}$ mattor mjöl, 208 tunnor råg och 692 rub. 25 kop. i kontant; hvarefter vid årets utgång utestodo utaf de af kronan till låns gifna understöd, inberäknadt odlingslånen, hos länets invånare 12720 mattor mjöl, 10498 tunnor $7\frac{1}{6}$ k:r råg och 9127 t:r $16\frac{2}{5}$ k:r korn, hvarutom fattigvårdsstyrelsernes skuld till kronan vid samma tid utgjorde $779\frac{1}{3}$ mattor mjöl och 100 tunnor råg.

Några fattighus finnas icke i länet inrättade, utan underhållas de fattige genom bidrag af samtelige länets invånare, för-

valtade af direktioner inom hvarje församling, likasom allmänna i vårt land, sålunda, att ålderstigne, bräcklige likasom värnlösa barn inaccorderas hos påliteliga personer, men de öfrige behöfvande dels indelas på rotor, dels understödjas med spannmål eller penningar. Och utgjorde antalet af sålunda dels underhållna, dels understödda personer för hela länet 9092, samt det belopp, som i kontant eller in natura dertill uppförats, i penningvärde 54662 rub. 97 kop.

Sparbankernes i länet tillstånd:

	Antal del- egare.	Ansvarssumma Rub. kop.	Behållning.
Kuopio stad	369: —	22856: 42.	1749: 42.
Joensuu „	12: —	527: 56.	136: 41.
Nurmis socken	94: —	2140: 66.	231: 49.

Behållningen uti kommunernes kassor utgjorde:

		Silfver rubel.
Fattigkassorna		15182: 91.
Kyrkokassorna		7131: 79 ³ / ₄ .
Vinkassorna		27536: 77.
Libelits skolkassa		250: —
Kuopio sockens orgelkassa		52: —
Pielavesi sockens kyrkobyggnadskassa		2502: 94.
Juuga församlings d:o		92: —
Lapinlaks d:o d:o		1329: 76 ³ / ₄ .
Leppävirta sockens d:o		8872: 25.
D:o d:o besparingskassa		61: 35.
Längmanska donationsfonden i Leppävirta		889: 65.
Ingmanska d:o i Kuopio		41542: —
Karttula kapells nödhjelpsfond		858: —
Joensuu stads kyrkobyggnadskassa		400: 72 ¹ / ₂ .
„Vännernes“ medel i Lapinlaks kapell		150: —
D:o i Kiuruvesi d:o		1500: —

„Vännernes“ medel i Kondiolaks kapell . . .	1200: —
D:o i Pielisjärvi socken . . .	1600: —
Bolinska fonden i Nilsjä socken	536: 55.
D:o i Nurmis d:o	500: —
Kuopio stads pensionskassa för handlandes enkör och barn	3107: 98.
Kuopio stads pensionskassa för tjenstemäns och borgerskaps enkör och barn	5326: 20.

Enskilta hus och byggnader hafva på 153 ställen uppbrunnit, nästan alltid i följd af oförsigtigt umgänge med eld. Dervid har egendom för 26732 rub. gått förlorad. I brandstod har utbetalts 25511 rub. 72 kop.

Ett under Juli månad uti Ilomants socken inträffadt hagelfall beräknas hafva förorsakat en skada af 170 tunnor råg.

Genom bråddöd hafva 89 personer tillsatt lifvet, nemligen genom mord 7, sjelfmord 7, ormbett 1, af os 1, åskslag 2, i följd af omåttligt förtärande af starka drycker 1, qväfda af mödrar 4 barn, drunknade 23, ihjälfrusen 1, döde af brännsår 8, krossade 5, ihjälsparkad af häst 1, ihjälfallna 4, och af icke närmare uppgifven orsak 24.

Bihang II.

Landsvägar.

Öfver vägarne i länet meddelades af numera aflidne Kammarrådet Thilén i April månad 1861 följande upplysningar:

Vägens
längd i
verst inom
länet.

A n l a g d.

1. Stora vägen från Kuopio stad åt Uleåborg . . . 147.
Toivola sjöpass 3 verst
åt S:t Michel . . . 81.	En gammal väg, rätad, utvidgad och jemnad efter Kuopio stads anläggning, hvarförinnan man färdades öfver Kallavesi från Niuvanniemi eller Nivanniemi till Räimä by.
2. Rautalampi vägen: afviker från N:o 1, 21 verst söder om Kuopio åt Jyväskylä 99 $\frac{1}{2}$.	Gammal väg, efter Kuopio stads anläggning utvidgad och jemnad.
3. Karelska vägen: afviker från N:o 1 8 verst norr om Kuopio genom Joensuu åt Sordavala . . . 220.
Jännevirta sjöpass $\frac{1}{3}$ verst.
Höytiö kanal $\frac{3}{4}$ verst.	Söder om Joensuu en gammal väg, men norr om anlagd i slutet af 18:de seklet.
4 Nyslottska vägen: afviker ifrån N:o 3 i Tohmajarvi kyrkby åt Nyslott . . . 61 $\frac{3}{4}$.	Gammal väg, i slutet på 1700 talet till en del förändrad.

	Vägens längd i verst inom länet.	A n l a g d.
5. Kajana vägen: afviker ifrån N:o 1 i Idensalmi kyrkby åt Kajana . . .	45 ⁷ / ₁₀ .	Åren 1826—1828.
6. Karttula vägen: fr. N:o 1, 9 verst söder om Kuopio till Karttula kyrka	35.	I slutet af förra seklet.
Derifrån till Pielavesi kyrka	45.	Omkring år 1835.
7. Maaninga vägen: från N:o 1 norr om Kuopio i Kasurila by till Maa- ninga kyrka	20.	Gammal väg.
Derifrån till Löytymäki gästgifveri vägen N:o 10 Wianto pass $\frac{1}{10}$ verst.	23 ³ / ₅ .	Omkring 1832.
8. Pyhäjärvi vägen: från N:o 6 vid Pykälikkö gästgifveri åt Brahestad	41.	Omkring 1834.
9. Kiuruvesi vägen: från N:o 6 vid Pielavesi kyrkoherdebol till Kiu- ruvesi kyrka	51.	Omkring 1845.
Derifrån till N:o 1 vid Nissilä gästgifveri . . .	40.	Under arbete.
10. Pörsämäki vägen: från N:o 6 vid Pielavesi kyrkoherdebol till N:o 1 vid Palois	46 ³ / ₁₀ .	Omkring år 1828.

Vägens
längd i
verst inom
lännet.

A n l a g d.

Peltosalmi sund $\frac{1}{4}$

verst.

11. Walkiais vägen fr. N:o 1 vid Walkiamäki by i Idensalmi till N:o 9 vid Ruutana gästgifveri .	$26\frac{3}{10}$.	En del gammal väg, resten anlagd omkring 1844.
12. Jyrkkäkoski vägen: fr. N:o 5 till Jyrkkäkoski jernbruk	$23\frac{3}{4}$.	Omkring 1835.
13. Rautavaara vägen: från N:o 5 i Svenninmäki by till Rutakko bönehus, derifrån till Rautavaara och vidare till vägen N:o 30 vid Hankamäki	$78\frac{4}{5}$.	Anlagd inom Nurmis socken omkring 1835, resten under byggnad.
14. Nilsjä vägen: fr. N:o 3 vid Kaavi kyrka genom Nilsjä kyrboby till N:o 1 i Ollikkala by	70.	Från Kaavi till Strömsdal en äldre väg, derifrån norrut anlagd på 1830 talet.
15. Narvanlaks vägen: från N:o 1 vid Mikkajärvi till N:o 7 i Maaninga	$12\frac{1}{2}$.	I slutet af förra seklet.
16. Kuuslaks vägen: från N:o 1 i Kasurila by till N:o 14	$23\frac{7}{10}$.	På 1830 talet.
17. Thuusniemi vägen: fr. N:o 3 i Riistavesi by till Thuusniemi kyrka	$22\frac{3}{5}$.	I slutet på 1700 talet.

Vägens
längd i
verst inom
länet.

A n l a g d.

18. Lemby vägen: fr. N:o 1 vid Niirala till N:o 2 i Lemby 16. Omkring 1844.
19. Wiitasaari vägen: från N:o 2 vid Istumäki åt Wiitasaari socken . . . 31 $\frac{1}{2}$. Omkring 1830.
20. Pieksämäki vägen: fr. N:o 2 vid Jauhomäki by å Pieksämäki socken 8 $\frac{1}{2}$. I slutet af förra seklet.
21. Heinävesi vägen: från N:o 1 vid Warkaus till N:o 3 vid Taipale by Kopolanvirta ström $\frac{1}{10}$ verst. 97. Omkring 1833.
22. Brääkylä vägen: från N:o 3 i Taipale by, genom Libelits kyrkoby till Tudjuniemi . . . 42 $\frac{1}{2}$. Öfver Orivesi sjö 8 verst från Brääkylä by till N:o 4 i Kides by 33 $\frac{1}{10}$. En gammal väg, som i Kides socken har en kafvelbro öfver en lång mossa kallad Pontuksen silta.
23. Niva vägen: fr. N:o 22 i Rasivaara by till Hongavaara på vägen N:o 3 28. Omkring 1820.
24. Kesälaks vägen: från vägen N:o 4 i Purhois by i Kides till Kesälaks kyrka, och vidare åter

Vägens
längd i
verst inom
länet.

A n l a g d.

- till N:o 4 vid Humo-
vaara gästgifveri . . . 48¹/₁₀.
Syrjäsalmi sund ¹/₄
verst.
25. Parikkala vägen från På 1840 talet.
Kesälaks kyrka åt Pa-
rikkala i Wiborgs län 22¹/₂.
26. Ilomants vägen: från Äldre väg.
N:o 3 i Tohmajärvi
kyrkby till Ilomants
kyrka 69⁷/₁₀.
Derifrån till Enotaipale Omkring 1815.
kyrka 51¹/₁₀.
27. Raatevaara vägen: från Gammal väg.
N:o 26 till Kihtelys-
vaara kyrka 13⁹/₁₀.
28. Kihtelysvaara vägen: fr. }
N:o 3 till Kihtelysvaara }
kyrka 12¹/₁₀. } Omkring 1800.
Derifrån till Paloby vä-
gen N:o 26 15. }
29. Lieksa vägen: från Joen- I slutet på 18 och början
suu stad genom Pielis- på 19 seklet.
järvi och Nurmis kyrko-
byar till Kajana råen 213³/₁₀.
Ahvenus sjöpass ¹/₄
v. Lieksa elf ¹/₂₀ verst.
30. Nurmis vägen: från På 1820 talet.
N:o 29 till vägen N:o 14 79⁴/₁₀.

Vägens
längd i
verst inom
länet.

A n l a g d.

31. Juuga vägen: fr. N:o 30 genom Juuga och Kondiolaks kyrkoby och till Lieksa vägen N:o 29 .	97 ⁸ / ₁₀ .	På 1830 talet.
32. Hallivaara vägen, fr. N:o 30 i Juuga kyrkby genom Hallivaara till vägen N:o 3 i Luikonlaks	55.	Omkring 1850.
33. Polvijärvi vägen: fr. 32 i Polvijärvi genom Sotkuma till vägen N:o 3 i Taipale by . . .	83 ¹ / ₂ .	På 1850 talet.
Kesämä sund $\frac{1}{3}$ verst.		
34. Kontilansalmi vägen: fr. N:o 3 vid Ylämylly gästgifveri till N:o 22 i Libelits kyrkoby . .	14 ⁴ / ₅ .	Rätad på 1840 talet.
35. Matkaselkä vägen: fr. Kides kyrkoby åt Sordavala	30.	Omkring 1800.
36. Sarvingi vägen: från Kovero gästgifveri å N:o 26, genom Enotai-pale till vägen N:o 29	46.	I slutet på förra seklet.
37. Korpiselkä vägen: från N:o 26 till Korpiselkä i Wiborgs län . . .	29 ⁹ / ₁₀ .	På 1840 talet.
38. Möhkö vägen: från Ilo-		Omkring 1859.

Vägens
längd i
verst inom
länet.

A n l a g d.

mants kyrkoby till Möh-
kö jernbruk . . . 19 $\frac{6}{10}$.

Oinassalmi sund $\frac{1}{4}$ v.

39. Jongeri vägen: fr. Pie-
lisjärvi kyrkby till Pan-
gakoski bruk och der-
ifrån till Jongeri i lä-
nets nordöstra hörn . 67.

40. Tiilikka vägen: fr. N:o 30
till 13 i Rautavaara 31.

41. Hangasalmi vägen: fr.
vägen N:o 2 i Kärk-
käis till Hangasalmi
kyrka 26 $\frac{4}{10}$.

} Under byggnad.

Enligt guvernörens berättelse för 1862 hade till kommuni-
kationens befrämjande följande arbeten blifvit vidtagne:

1) En allmän kommunikationsväg af 19034 alnars längd
ifrån allmänna landsvägen emellan Brahestads och Kuopio städer
uti Pielavesi socken till Pihtipudas kapellgräns;

2) En byaväg ifrån nämnde allmänna landsväg till Korkea-
koski blästerverk inom sagde socken;

3) Iståndsättandet af en ifrån Kiuruvesi kapellkyrka till
Niemisjärvi och Kalliojärvi byar förut delvis bearbetad byaväg;

4) Påbörjandet af en byaväg från nämnde kyrka genom
Remekselä till Näländö by;

5) Påbörjad anläggning af en ny kommunikations väg ge-
nom Kaarakkala by, vidtagande från allmänna landsvägen emel-
lan Idensalmi kyrka och Kajana stad till allmänna landsvägen
emellan sagde kyrka och Uleåborgs stad;

6) Påbörjad byaväg från Nilsia sockens kyrkoby genom Konttimäki, Pajujärvi och Kaaraslaks byar till Koivumäki by af samma socken;

7) Påbörjad allmän kommunikationsväg ifrån Kiuruvesi kapellkyrka genom Luupue by till Salahmi jernbruk;

8) Påbörjad brobyggnad öfver Höytiö kanal i Kondiolaks kapell;

9) Fortsättning af allmänna vägen ifrån Pielisjärvi socken genom Jongeri by af Nurmis socken till Kuhmoniemi socken inom Uleåborgs län.

I länet funnos 14 färjor och 476 broar af mer än 5 alnars längd, dels af sten, dels af träd. Gästgifveriernes antal utgjorde 172, med 279 ständige hållhästar, 192 reserv-skjuts-hästar och 171 gästgifvarenes egna hästar, eller sammanräknadt 642 hästar.

Bihang III.

Brandförsäkring å landet.

Enligt redovisning för den 14 Mars 1862 befanns sagde dag uti brandförsäkringsbolaget för landet från Kuopio län försäkrad egendom:

Inom Kuopio socken till ett värde af . . .	204460.	
Å Kuopio stadsmark " " . . .	1750.	
Inom Pielavesi socken " " . . .	1280.	
Summa Kuopio härad	207490.	
Inom Idensalmi socken till ett värde af . . .	3480.	
" Nilsjä " " " . . .	44770.	
Summa Idensalmi härad	48250.	
" Rautalampi socken till ett värde af . . .	131520.	
" Leppävirta " " " . . .	141960.	
Summa Rautalampi härad	273480.	
" Pielisjärvi socken till ett värde af . . .	153410.	
" Nurmis " " " . . .	53940.	
" Juuga " " " . . .	87620.	
Summa Pielisjärvi härad	294970.	
" Libelits socken till ett värde af . . .	159500.	
" Kaavi " " " . . .	3500.	
" Kides " " " . . .	322060.	
" Kesälaks " " " . . .	14200.	
Summa Libelits härad	499260.	
" Iloments socken till ett värde af . . .	7120.	
" Enotaipale " " " . . .	16110.	
Transp.	23230.	1323450.

Transp. 23230. 1323450.

Inom Tohmajärvi socken till ett värde af . 306290.

„ Pelgjärvi ” ” ” ” . 78430.

Summa Ilomants härad 407950.

Summa Kuopio län 1731400.

Ibland försäkringar å abygnader belopp sig dock kyrkornes, prest- och herregårdarnes värden högst, och ibland allmogen har det hitintills vanligen varit de förmögnare som i försäkringsbolaget ingått, hvarföre ett säkert resultat öfver byggnadernes värde i allmänhet hos allmogen ännu icke står att vinna. Vi vilja dock här anteckna de upplysningar hvilka d. 6 Okt. 1862 ifrån Direktionen för brandförsäkringar å landet benäget blifvit meddelade om allmogens byggnadsförsäkringar till sina medelvärdet:

		Brandförsäkrade bondlägenheter.	Hvilkas medelvärde Rub. s:r.
Kuopio	socken	37	1613
Rautalampi	”	20	1258
Leppävirta	”	19	1585
Nilsjä	”	8	1907

NB. Dessa 8 försäkringstagare tillhöra de förmögnaste å orten, hvarföre medeltalet så öfvermåttan stort.

		Brandförsäkrade lägenheter.	Hvilkas medelvärde Rub. s:r.
Pielisjärvi	socken	50	1050
Juuga	”	52	674
Libelits	”	22	970
Kides	”	60	1056
Ilomants	”	5	1178
Tohmajärvi	”	69	793
Pelgjärvi	”	72	575

Åbyggnaderne å 414 allmogen tillhörande lägenheter värderade till 405467 rub. eller i medelvärde till 979 rub.

146-148 - Statistik.

216 & 217 - Meteorloggi.

218 ff - Krons - o. Meteorometal 1809.

224 ff. ofvänderingen i befolkningen. förhållande till kyrkorna, skolorna, etc. - om Krons och

229 - de Meteorloggi.

230 ff - Krons - o. Meteor - 1830.

239 - de de - 1840.

241 - - - 1845.

243 - - - 1850

246 - - - 1855

257 repertoria. - bättre förh. för 1840

252 debiteringen per mantal.

257 de de

259 ff - Krons o. Meteor till 1860.

263 repertoria Meteorloggi, o. Statistik 1861.

264 utlysning af utlysning i Krons o. Meteorloggi.